

Relvaseaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus

Relvade omamine ja valdamine on ühiskonnas seotud oluliste õiguste ja kohustustega, mis mõjutavad otseselt avalikku korda ja turvalisust ning laiemalt ka riigi julgeolekut ja kaitsevõimet. Relvade kasutamine võib olla õigustatud mitmesugustel eesmärkidel — näiteks enesekaitseks, spordi- või jahipidamise harrastamiseks, kolleksioneerimiseks, ametialaseks tegevuseks aga ka riigikaitse eesmärgil. Viimase puhul on relvade kasutamine ja nende kättesaadavus otseselt seotud Eesti riigi iseseisvuse ja territoriaalse terviklikkuse säilitamisega, eriti laiapiindse riigikaitse ja elanikkonnakaitse kontekstis.

Viimaste aastate julgeolekukeskkonna muutused Euroopas ning Eestis on rõhutanud vajadust relva omamise õigust oluliselt ajakohastada. Venemaa jätkuv agressiivne välispoliitika ja piirkondlikud ambitsioonid on suurendanud julgeolekuriske ning tekitanud reaalseid ohte Eesti ja tema liitlaste julgeolekule.

Sellises keerulises julgeolekukonfliktide ja -ohtude keskkonnas on relva omamise õiguse ajakohastamine vältimatu. Seda eelkõige selleks, et toetada riigikaitse vajadusi ja ühiskonna kaitsevõimet tervikuna. Uuendatud regulatsioon peab tagama selged ja kaasaegsed võimalused relvade omandamiseks, valdamiseks ja kasutamiseks nii tsiviilisikutele kui ka riigikaitse osalevatele isikutele, võimaldades kiiret ja turvalist reageerimist kriisiolukordades. See on oluline nii Eesti julgeoleku tagamiseks kui ka elanikkonna kriisideks valmisoleku tõstmiseks, võimaldades õiguspäraselt ja kontrollitult panustada riigikaitse.

Lisaks aitab asjakohane **relvaseadus**¹ (edaspidi *RelvS*) kaasa elanikkonna valmisoleku suurendamisele kriisiolukordadeks, võimaldades õiguspäraselt ja kontrollitult relvi omavatel isikutel panustada sisekaitse- ja toetustegevustesse hädaolukordades, mobilisatsiooniperioodidel või territoriaalkaitse ülesannete täitmisel. Samuti on oluline, et relvade omamise ja käsitlemise regulatsioon toetaks kiiret ja turvalist relvastuse üleviimist rahuajast sõjaaja tingimustesse, sealhulgas võimaldaks vajadusel eraisikute relvade kasutuselevõttu vastavalt kehtivale õigusele ja mobilisatsiooniplaanidele. Sellega seondub ka riigi õigus ja võimekus vajadusel võtta eraisikute relvi sundkasutusse või need sundvõõrandada, tagades samal ajal õiglase kompensatsioon ja juriidiline läbipaistvus.

Relvade käsitlemise regulatsioon peab olema kooskõlas rahvusvahelise, sealhulgas EL-i õiguse nõuetega, mille eesmärk on ennetada relvade sattumist kuritegelikku või vaenulikku kasutusse ning tugevdada rahvusvahelist julgeolekut. See aitab ka vältida relvade väärkasutust ning kaitsta avalikku korda ja inimeste turvalisust. Olulisimad rahvusvahelised kohustused tulenevad järgmistest instrumentidest:

- **Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (edaspidi ÜRO) tulirelvade protokoll**², mis on koostatud 2001. aasta 31. mail New Yorgis ning millele Eesti Vabariik on alla kirjutanud 2002. aasta 20. septembril³ ja mille eesmärk on vältida relvade sattumist organiseeritud kuritegevuse ja relvakonfliktide teenistusse.
- **ÜRO relvakaubanduse lepe**⁴ (edaspidi *relvakaubandusleping*), mis seab riikidele kohustuse tõhustada kontrolli relvade ekspordi, impordi ja transiidi üle ning hinnata

¹ Relvaseadus – [RT I, 12.12.2024, 3](#).

² Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendav tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestav ÜRO protokoll. Kättesaadav: https://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/18-12_c_E.pdf.

³ Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendavate protokollide ratifitseerimise seadus – [RT II 2004, 7, 23](#).

⁴ Relvakaubandusleping, mis jõustus Eesti suhtes 24. detsembril 2014. aastal. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/218012017001>.

võimalikke riske seoses rahvusvahelise julgeolekuga, inimõiguste ja humanitaarõiguse rikkumisega.

- **EL-i direktiivist (EL) 2021/555⁵**, mis sätestab miinimumnõuded tsiviilkäibes olevate relvade kohta, sealhulgas klassifitseerimise, registreerimise, laskekõlbmatuks muutmise ja märgistamise kohta. Eesti on kohustatud seda direktiivi rakendama ja uuendama oma siseriiklikku õigust vastavalt muudatustele.
- **Euroopa Komisjoni ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (edaspidi *Europol*)** soovitusel ja strateegiad, mille eesmärk on takistada ebaseaduslikku relvakaubandust ning tugevdada sisejulgeolekut ja piiriülest koostööd relvade jälgitavuse parandamisel.

Arvestama peab sellega, et relvadega kaasnevad olulised riskid, mis võivad mõjutada nii isiklikku ohutust kui ka kollektiivset turvatunnet, avalikku korda ja riigi julgeolekut. Relvade väärkasutamine, sattumine valedesse kättesse või puudulik järelevalve võib kujutada ohtu mitte üksnes üksikisikutele, vaid ka ühiskonna stabiilsusele ja riigi julgeolekule.

Selleks, et ennetada relvade väärkasutust ning kaitsta avalikku korda ja inimeste elu, on oluline, et relvad oleks turvaliselt hoitud, nende omamine ja käitlemine ohutu ning kasutamine vastutustundlik.

Relvade omamise ja kasutamise selge, ajakohane ja riskipõhine regulatsioon aitab kaasa relvaomanike vastutustundliku käitumise kujundamisele ning tugevdab ühiskonna valmisolekut võimalike kriiside ja konfliktide korral.

Seetõttu on vajalik, et relvade omamise ja valdamise kord oleks selgelt ja üheselt määratletud ning vastaks kaasaegsetele ühiskondlikele, julgeolekualastele ja tehnoloogilistele nõudmistele. Seadusandluse eesmärk on tagada tasakaal ühelt poolt relvaomanike õiguste ning teiselt poolt avaliku korra, turvalisuse ja riigi julgeoleku tagamise vajaduse vahel, luues läbipaistvad ja mõistlikud tingimused relvadega seotud tegevusteks. Regulatsioon peab hõlmama kõiki relvadega seotud protsesse — alates relva soetamisest, registreerimisest, valdamisest, hoidmisest kuni relva kasutamiseni ning vajadusel sundvõõrandamise või hävitamiseni.

Praegune RelvS võeti vastu 2001. aastal⁶ ning ajas on seda muudetud vajaduspõhiselt – seda nii uute relvaliikide lisandumisel kui ka EL-st tulenevate nõuete ülevõtmisel. See on toonud kaasa RelvS-i nõuete killustatuse, mõistmise raskused ja mõned vasturääkivused. Selleks, et parandada seaduse loogilist ülesehitust, muuta nõuded ühtlustatuks ja kergesti mõistetavaks ning tagada tõhus järelevalve ja julgeolekupoliitiline sidusus, on Siseministerium algatanud RelvS-i tervikteksti uuendamise.

Uus regulatsioon peab kajastama tänapäevaseid ohutusnõudeid ja tehnilisi võimalusi ning vastama nii üksikisikute õigustele kui ka riigi kohustusele tagada avalik kord ja riigi julgeolek. Samuti peab see toetama laiapindse riigikaitse ja elanikkonnakaitse valdkonna arendamist, võimaldades kriisiolukordades kiiret ja usaldusväärset reageerimist ning ühtset käsitlust tsiviil- ja militaarstruktuuride vahel. Selleks peab suurenema ka inimeste kriisiteadlikkus ja iseseisev valmisolek kriisiolukordades toime tulla.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2021/555, 24. märts 2021, relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta ([ELT L 115, 6.4.2021](#), lk 1–25).

⁶ Relvaseadus – [RT I 2001, 65, 377](#).

Sisukord

Sisukord.....	3
Sissejuhatus	5
I Relvaseaduse üleschitus ja kasutatavad terminid.....	19
I.I. Eesmärk ja probleem.....	19
I.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused	23
I.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus	24
II Relvaloa ja relvaomanikuks saamise kord.....	34
II.I. Eesmärk ja probleem.....	34
II.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused	40
II.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus.....	42
III Relvaeksami praktilise osa (tulirelva käsitlemise katse) regulatsioon.....	46
III.I. Eesmärk ja probleem	46
III.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused.....	49
III.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus	52
IV Füüsilise ja juriidilise isiku relva valdamise otstarbed.....	54
IV.I. Eesmärk ja probleem	54
IV.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused	61
IV.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus	62
V Tähtajad	66
V.I. Eesmärk ja probleem	66
V.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused.....	68
V.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus.....	68
VI Relva ja laskemoona hoiutingimused.....	71
VI.I. Eesmärk ja probleem	71
VI.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused	73
VI.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus	73
VII Tegevusloa kohustusega tegevusalad.....	76
VII.I. Eesmärk ja probleem.....	76
VII.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused	81
VII.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus.....	83
VIII Piiramata tsiviilkäibega relvade ja nende laskemoona käitlemine	87
VIII.I. Eesmärk ja probleem	87
VIII.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused.....	92
VIII.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus.....	95
IX Relva ja laskemoona sundvõõrandamise regulatsioon.....	97

IX.I. Eesmärk ja probleem	97
IX.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused	98
IX.III. Reguliivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus	99
X Tervisekontroll.....	101
X.I. Eesmärk ja probleem	101
X.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused.....	103
X.III. Reguliivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus.....	105
XI Nimelise tulirelvaga autasustatud isikud.....	108
XI.I. Eesmärk ja probleem	108
XI.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused	110
XI.III. Reguliivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus	111
XII Valitav lahendus.....	113

Sissejuhatus

RelvS-i uue tervikteksti koostamise väljatöötamise kavatsuse (edaspidi *VTK*) eesmärk on RelvS- s esitatud nõuete tervikuna ülevaatamine ja kaasajastamine. Vaja on tagada, et RelvS-i ülesehitus oleks loogine ja lihtsalt mõistetav.

Siseministeerium kaardistas koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga (edaspidi *PPA*) peamised probleemkohad, millele keskenduti mitmetel koostöökohtumistel⁷ relvavaldkonna esindajatega. Peamisteks teemadeks, mis ülevaatamist nõuavad, on RelvS-i ülesehitus ja kasutatavad terminid, relvaloa- ja relvaomanikuks saamise kord, füüsilise- ja juriidilise isiku relva valdamise otstarbed, relva ja laskemoona hoiutingimused, tegevusloa kohustusega tegevusalad, soetamisloa ja relvaloa taotleja tervisekontroll. Olulise teemana on tõstatatud ka hoiatus- ja signaalrelvade puudulik regulatsioon ning *airsoft*- ja *paintball*-relvade regulatsiooni puudumine.

VTK koostamisele eelnesid mitmed kohtumised huvigruppide ja puudutatud ministeeriumite ning asutustega, kus arutati probleemkohtade võimalikke regulatiivseid ja mitte regulatiivseid lahendusi. Esitatud ettepanekuid analüüsiti teiste EL-i riikide ja EL-i regulatsioonist lähtuvalt.

Eeltoodust tulenevalt on vaja RelvS-i nõuded tervikuna üle vaadata ja kehtestada uus kaasaegne terviktekst.

Eesmärgi saavutamiseks on vaja jõuda järgmiste tulemusteni:

1. RelvS on ajakohastatud, kergesti loetav ja üheselt mõistetav;
2. relvaomanikuks saamise kord on uuendatud ning vastab kaasaegsetele ootustele ja tehnilisele võimekusele;
3. füüsilisele ja juriidilisele isikule lubatud relva omamise ja valdamise otstarbed on uuendatud, lähtudes tegelikust vajadusest ning avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamisest;
4. relvadega seotud lubade taotluste menetlemiseks on kehtestatud mõistlikud tähtajad, mida on vajadusel võimalik pikendada;
5. relvadega seotud loa taotlemisel on selgelt sätestatud taotletava relva käitlemise otstarbe selgitamiskohustus;
6. relvade ja laskemoona hoiutingimuste nõuded aitavad senisest paremini ära hoida nende juhuslikku või tahtmatut sattumist kolmandate isikute kätte;
7. tegevusloa- või teavitamiskohustusega on need tegevusalad, mille üle järelevalve on vajalik, et tagada avalikku korda ja riigi julgeolekut. Järelevalve teostamine on tõhus ja eesmärgipärane;
8. piiramata tsiviilkäibega relvade ja laskemoona käitlemise kord on uuendatud;
9. relva ja laskemoona sundvõõrandamise kord on uuendatud;
10. relvaloa taotleja tervisekontrolli kord ja loa väljastamist välistavate tervisehäirete loetelu on uuendatud.

VTK koostamisel ei tehtud eraldi uuringuid, kuid kasutati kohtulahendeid, EL-i õigusakte ning teiste riikide praktikat.

VTK on üles ehitatud selliselt, et iga kavandatava muudatuse juurde on eraldi välja toodud probleemi kirjeldus, eesmärk, hetkeolukord, teiste riikide praktika ning võimalikud regulatiivsed lahendused, et VTK-d oleks lihtsam lugeda. Muudatusega seotud sihtrühmad ja mitteregulatiivsed

⁷ Ajavahemikul 2024. a detsember kuni 2025. a mai toimus Siseministeeriumi eestvedamisel kokku 10 koostöökohtumist. Erinevatel koostöökohtumistel osales kokku üle saja osaleja huvigruppidest, esindusorganisatsioonidest ja ministeeriumitest.

lahendused on kirjeldatud kokkuvõtvalt.

VTK koostamisse on kaasatud valdkonnaeksperte ja huvigruppe, sealhulgas turvaettevõtted, relvakaupmehed, lasketiirupidajad, laskespordiorganisatsioonid ja -klubid, kollekttsionärid, *airsoft*- ja *paintball*-relvade valdkonna eksperdid. VTK väljatöötamisele eelnenud koostöökohtumistele olid kaasatud järgmised valdkondade esindusorganisatsioonid: Eesti Airsofti Liit, Eesti Jahimeeste Selts, Eesti Relvaomanike Liit, Eesti Reservohvitseride Kogu (edaspidi *EROK*), Eesti Perearstide Selts ja Eesti Psühhiaatrie Selts. Samuti olid kaasatud Justiits- ja Digiministeerium, Kaitseministeerium, Kliimaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium, ning Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, Kaitsepolitseiamet, Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*), Päästeamet, Sisekaitseakadeemia ning Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus.

a) Kehtiv õigus ja seotud arengukava

RelvS-i VTK on seotud **Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2023–2027**⁸ eesmärgiga tagada relvaloa saamise ja pikendamise reeglite lihtsus ja kaotada loa taotlemisel liigne bürokraatia⁹.

VTK arvestab Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu aluslepingu punktis 4 „Siseturvalisus“ toodud kokkulepet, mis näeb ette, et efektiivsuse suurendamiseks vähendame dubleerimist ja bürokraatiat ning suurendame nüüdisaegsete tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu. Ajakohastame relvaseadust ning lähtume inimeste elu ja tervise kaitsmisel teaduspõhisusest¹⁰.

Samuti on RelvS-i VTK seotud „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“¹¹ programmi „Siseturvalisus 2024–2027“ meetmega „Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine“, mille peaeesmärk on muu hulgas, et „Eesti on ohutu elukeskkonna ja turvaliste kogukondadega ühiskond, kus elanikud oskavad turvalisusriske märgata, neid vältida ja vajadusel neile adekvaatselt reageerida. Tehakse mitmekesist ennetustööd, mida iseloomustab valdkondadeülesus, kogukonnakesksus ja eri partnerite koostöö. Igaühe kaasatus ja panus iseenda ning kogukonna turvalisusesse vähendab ohtu elule, tervisele, keskkonnale ja varale.“. Samuti on VTK seotud programmi meetmega „Kiire ja asjatundlik abi“, milles tähtsustatakse, et „Inimesed tunnevad ennast kaitstuna ja avalikus kohas turvaliselt.“ ning „Järelevalvet avaliku ruumi üle ja sündmuste lahendamist toetavad vähem bürokraatlik õiguskeskkond ning jätkusuutlikud infotehnoloogia- ja sidelahendused.“.

Nende eesmärkide saavutamiseks nähakse programmis „Ennetava ja turvalisuse elukeskkonna kujundamine“ programmi tegevuses „Turvalisuse keskkonna kujundamine“ ette ühe tegevusena vajadus uuendada relvaomanikuks saamise korda ja relvade käitlemise järelevalvet, lähtudes eraomandi puutumatuselt ja relvaomaniku vastutusel põhinevast relvakultuurist.

b) Kaalutud mitteregulatiivsed lahendused

Avalikkuse teavitamine	JAH
Rahastuse suurendamine	EI
Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine	JAH

⁸ Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2025. aasta protokollise otsuse [punkt 13](#).

⁹ Aluslepingu ja Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga on võimalik tutvuda: <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/tegevusprogramm-0>.

¹⁰ Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu alusleping, p 4 Sisejulgeolek. Kättesaadav: <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/koalitsioonilepe-2025-2027/sisejulgeolek>.

¹¹ Siseministeerium. [Siseturvalisuse arengukava 2020–2030](#).

Senise regulatsiooni parem rakendamine	JAH
Muu	EI

❖ Avalikkuse teavitamine

Inimeste teadlikkus relvade omamise ja valdamise õiguslikest alustest on otseselt seotud ühiskondliku turvatunde, õigusselguse ning õiguskuuleka käitumisega. Seetõttu ei piisa üksnes RelvS-i lihtsamaks muutmisest, vaid vaja on ka süsteemset, sihitatud ja järjepidevat teavitustööd.

Tänane RelvS on keeruline ja kasutab palju erialatermineid, mis muudab selle mõistmise tavakodanikule raskeks. Ka uues RelvS-s ei saa loobuda erialaterminite kasutamisest ning igaühele ei pruugi ka uus seadus lihtsasti arusaadav olla. Seetõttu tuleb välja töötada mitmetasandiline ja sihitatud teavituskava, mille eesmärk on:

- suurendada õigusselgust ja taotlejate teadlikkust seadusest tulenevatest õigustest ja kohustustest;
- vähendada eksimusi ja puudulike taotluste arvu haldusmenetluses;
- toetada vastutustundlikku relvakäitumist;
- tugevdada usaldust riigi järelevalve- ja loaandmiseprotsesside vastu.

Tõhus teavitustöö eeldab muu hulgas:

- arusaadavaid selgitusi RelvS-i sisu ja struktuuri kohta visuaalsete abivahendite (näiteks skeemid ja juhendid) abil, mis aitavad mõista seaduse ülesehitust ja normide tähendust;
- koostööd relvaorganisatsioonidega teabepäevade ja koolituste korraldamisel;
- teavituskampaaniad meediakanalites, mis tutvustavad relvaloa taotlemise protsessi ja praktilisi samme;
- tagasisidevõimalusi relvaomanikele ja relvaloa taotlejatele, et nad saaksid anda sisendit protsessi parendamiseks või esitada ettepanekuid ja küsimusi;
- teabe pidevat ajakohastamist, et vältida segadust õigusmuudatuste puhul.

Kuigi relvaloa taotlemise protsess on tänaseks suures osas digitaliseeritud ning taotlusi on võimalik esitada elektrooniliselt teenistus- ja tsiviilrelvade registri (edaspidi *relvaregister*) iseteeninduskeskkonna kaudu, on protsessid mõnede isikute jaoks jätkuvalt ebaselged ja halduslikult koormavad. Seetõttu tuleb digitaalsete teenuste kõrval pakkuda ka selget inimkeskset nõustamist.

Samas tuleb arvestada, et üksnes teavitustöö ei lahenda regulatsiooni enda keerukusest tulenevaid probleeme. Kui seadus jääb ebaselgeks või raskesti rakendatavaks, ei aita ka parim kommunikatsioon. Seetõttu tuleb teavitustööga paralleelselt ajakohastada ka RelvS-i sisu.

Seega, avalikkuse teadlikkuse tõstmine on oluline ja vajab süstemaatilist lähenemist, kuid tõeliselt mõjus ja otstarbekas teavitustegevus eeldab regulatsiooni sisulist lihtsustamist ja ajakohastamist. Kõik teavitustegevused tuleb kavandada käsikäes uue RelvS-i tervikteksti koostamisega, vastasel juhul võivad need jääda liigselt koormavaks ja väheefektiivseks.

❖ Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine

Status quo säilitamine ehk kehtiva olukorra hoidmine ilma sisuliste muudatusteta toob kaasa mitmeid kitsaskohti, mis ei võimalda saavutada RelvS-i kaasajastamise eesmärki. Esiteks jäävad kehtima keerukad ja osaliselt üksteisele vasturääkivad regulatiivsed sätted, mis tekitavad ebamäärasust nii taotlejate kui ka haldusorganite jaoks. Teiseks ei võimalda pelgalt olemasoleva teabe kordamine või iseseisvaks uurimiseks suunamine piisaval määral toetada kodanikuõiguste

teostamist relvavaldkonnas.

Kuigi ka staatilises olukorras saab teavitustegevust iseseisvalt parandada – näiteks koostades lihtsaid juhendeid, loetledes vajalikke dokumente või jagades teavet ametlike kanalite kaudu, ei vähene seejuures taotlejate halduskoormus ega suurene regulatsiooni mõistetavus määral, mis oleks kooskõlas õigusriigi, proportsionaalsuse ja hea halduse põhimõtetega.

Lisaks tähendab mitte midagi tegemine:

- suuremat tõenäosust menetlusvigadeks (nt puudulikud andmed, hilinemised jms);
- vähest õigusselgust uutele taotlejatele;
- jätkuvat ebaühtlust teabekanalites ja teenindustasemes eri piirkondades.

Seega ei ole mitte midagi tegemine põhjendatud ega kooskõlas õiguspoliitilise vajadusega lihtsustada ja ajakohastada relvade tsiviilkäivet reguleerivat seadust.

❖ **Senise regulatsiooni parem rakendamine**

Seaduse parema mõistetavuse ja rakendamise hõlbustamiseks on võimalik teha mitmeid tegevusi, isegi kui seaduse ülesehitus ja terminoloogia on keerulised või vastuolulised. Sellisteks tegevusteks on seaduse täiendav ja selgem tõlgendamine ning protsesside ja menetluse lihtsustamine. Näiteks võib koostada täiendavaid juhendeid ja tõlgendusi, mis aitavad õigussubjektidel seadust ühtlasemalt rakendada. Samuti saab lihtsustada haldusmenetlusi ja selgitada järelevalvepraktikat, et vähendada ebaselgusest tulenevaid õiguslikke vaidlusi ja praktikas esinevaid erinevusi. Siiski on sellised lahendused vaid ajutised abinõud, mis ei kõrvalda probleemi tuuma – nimelt, et seadus ise on ülesehituselt ebajärjekindel ning vastuoluline, terminoloogiliselt ebaselge, puudulik ja vananenud. Tõlgendamine ja juhendamine võib vähendada vahetut segadust, kuid ei likvideeri riske, mis kaasnevad õigusnormide mitmeti mõistetavusega, ega võimalda saavutada stabiilset õiguskorda.

Kuigi kehtiva regulatsiooni paremat rakendamist saab teatud määral toetada täiendavate juhiste ja protseduuride kaudu, ei ole see probleemide lahendamisel piisav ega kestev meede. Ilma RelvS-i struktuursete muudatusteta jäävad vastuolud, ebamääraseks terminid ja tõlgendamiskeskused alles. Samuti ei ole võimalik puuduvaid regulatsioone täiendada juhistega. Seetõttu on vältimatult vajalik RelvS-i regulatiivne ümberkujundamine, millega täpsustatakse õigusnormid, korrastatakse terminoloogia, tagatakse loogiline ja õigusselge ülesehitus ning täiendatakse seadust uute normidega. Ainult nii on võimalik saavutada seaduse mõistetavus, tõhus rakendamine ja õiguspärane järelevalve. Seega on siiski parimaks viisiks seaduse ülesehituse ja struktuuri parandamine kaasates eksperte, juriste ning huvigruppide esindajaid seaduse muutmiseks ja täpsustamiseks.

Arvestades eelkirjeldatud, on probleem vaja lahendada eelkõige õigusselguse tagamiseks. Olemasoleva olukorra säilitamine, avalikkuse teavitamine ega kehtiva õiguse parem rakendamine ei ole tõhusad, sest terminid ja ülesehitus oleksid jätkuvalt vastuolus ning puuduvad normid on sätestamata. Seetõttu on mõistlik lahendada senised probleemid regulatiivselt ehk oluline on sätteid muuta või täpsustada, et suurendada nende kasutusmugavust ja mõistetavust.

Näiteks ei ole võimalik seadust muutmata kasutusele võtta uusi relva valdamise otstarbeid, mis võimaldaks relvaluba taotleda neil isikutel, kes ei vaja relva turvalisuse tagamiseks, jahipidamiseks või laskespordiga tegelemiseks.

Samuti ei ole võimalik piiramata käibega relvade käitlemise üle järelevalvet teostada kui nende

käitlemise nõuded on puudulikult sätestatud.

c) Välisriigid, mille regulatiivseid lahendusi on analüüsitud või on kavas seaduseelnõu koostamisel analüüsida

VTK koostamisel analüüsiti põhjalikumalt Läti, Leedu, Soome ja Šveitsi regulatiivseid lahendusi. Võrdlusriikide valik ei olnud juhuslik, vaid lähtus nii geograafilisest, kultuurilisest kui ka ajaloolisest taustast ja strateegilisest kaalutlusest. Läti ja Leedu regulatsioone analüüsiti eelkõige seepärast, et tegemist on Eesti lähiriikidega, kelle õiguslikud lahendused ja praktika võivad pakkuda olulisi võrdluskohti ning aidata hinnata, kuidas sarnases ajaloolises ja sotsiaalses kontekstis on relvade valdkonda reguleeritud. Šveitsi ja Soome puhul lähtuti asjaolust, et neid riike tuuakse sageli näiteks toimiva ja tasakaalustatud relvakultuuri kujundamisel. Mõlemat riiki iseloomustab pikk traditsioon relvade kasutamisel, sealhulgas riigikaitses, ning samas kõrge üldine turvatunne ja ühiskonna usaldus relvakasutajate vastutustunde vastu. Soome lisab võrdlusesse Põhjamaade regulatiivsed kogemused ja traditsioonid, mis võivad pakkuda erinevat, ent siiski sobivat lähenemist.

Analüüsi eesmärk ei olnud üksnes kirjeldada teiste riikide lahendusi, vaid ka hinnata nende regulatiivseid eripärasid ja toimivust Eesti oludesse ülekandmise seisukohalt. Seetõttu on erinevate riikide õiguslikke lähenemisi käsitletud VTK-s peatükkide kaupa vastavalt probleemidele, millele Eestis regulatiivset lahendust otsitakse. Selline struktuur võimaldab probleemi puhul tuua välja, milliseid lahendusviise teised riigid on kasutanud, millised on nende tugevused ja nõrkused ning millised järeldused võiksid olla Eesti õigusloome seisukohalt asjakohased.

d) EL-i ja rahvusvahelise õigusega määratud raamid

1. EL-i õigus

EL-is reguleerivad relvavaldkonda järgmised õigusaktid:

- **Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2021/555 relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta**¹² (edaspidi *tulirelvadirektiiv*) – määratleb miinimumtasemel ühtsed reeglid tulirelvade omandamise ja valdamise kohta EL-is, samuti nende relvade edasitoimetamise kohta ühest EL-i riigist teise. Tulirelvadirektiiv tasakaalustab siseturu eesmärgid ja julgeolekukaalutlused tsiviilkasutuses olevate tulirelvade osas. Tulirelvadirektiiv tugevdab ka EL-i liikmesriikide vahelist koostööd, parandades teabevahetust, ning toob kaasa olulisi edusamme tulirelvade jälgitavuses, suurendades legaalselt omatavate relvade jälgimist, et vähendada nende sattumise riski ebaseaduslikule turule. Tulirelvadirektiiv kehtestab piirangud tsiviilkasutuses olevate tulirelvade ringlusele ning sätestab õigused ja kohustused eraisikutele, relvakaupmeestele, vahendajatele, kollektsionääridele ja muuseumidele. See direktiiv on Eesti õigusesse üle võetud RelvS-s ja selle alusel antud õigusaktides.
- **Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 258/2012 millega rakendatakse rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendava tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava ÜRO protokoll (ÜRO tulirelvade protokoll) artiklit 10 ning kehtestatakse tulirelvade,**

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2021/555, 24. märts 2021, relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta ([ELT L 115, 6.4.2021](#), lk 1–25).

nende osade ja laskemoona ekspordilubade andmise menetlus ning importi ja transiiti käsitlevad meetmed¹³ – sätestab reeglid tulirelvade, nende osade ja komponentide ning laskemoona ekspordi, impordi ja transpordi kohta. Määrus rakendab Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni protokolli artiklit 10, mis käsitleb tulirelvade, nende osade ja komponentide ning laskemoona ebaseadusliku valmistamise ja nendega kauplemise vastast võitlust ning reguleerib nende importi, eksporti ja transiiti.

- **Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2025/41, mis käsitleb tulirelvade, oluliste osade ja laskemoona impordi-, ekspordi- ja transiidimeetmeid, millega rakendatakse rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendava tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava ÜRO protokolli (ÜRO tulirelvade protokoll) artiklit 10¹⁴** – sätestab uuendatud reeglid tulirelvade, nende oluliste osade, samuti poolvalmis tulirelvade ja oluliste osade, hoiatus- ja signaalrelvade, laskekõlbmatute relvade, helisummutite ning laskemoona ekspordi, impordi ja transiidi kohta.
- **Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/686 tulirelvade üleandmist käsitleva teabe korrapäraseks elektroonseks vahetamiseks¹⁵** – sätestatakse üksikasjalikud reeglid relvade liikumisega seotud teabe süstemaatiliseks elektrooniliseks vahetamiseks ELi-siseste tehingute puhul. Elektrooniline teabevahetus parandab senist liikmesriikide praktikat, võimaldades tõhusamat koostööd ja kiiremat kontrolli. Samuti aitab süsteem tagada, et relvade liikumise load ei saaks tugineda võltsitud dokumentidele.
- **Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2015/2403 laskekõlbmatute relvade kohta¹⁶** – määratleb nõuded relvade laskekõlbmatuks muutmisele nii, et need muutuksid jäädavalt mittekasutatavaks, vältimaks nende taaskasutamist tulirelvadena.
- **Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/68 relvade märgistamise ja jälgitavuse kohta¹⁷** – täpsustab märgistamisviise, sealhulgas kohustuslikku andmete kandmist relva ja selle osade peale, et tagada jälgitavus nii siseriiklikult kui piiriüleselt.

Samuti on EL-i komisjon ja nõukogu vastu võtnud mitmeid relvade tegevuskavasid¹⁸, mis keskenduvad ebaseadusliku relvakaubanduse vähendamisele, relvade ja laskemoona liikumise jälgitavuse parandamisele ning koostööle kolmandate riikidega.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2025/41, mis käsitleb tulirelvade, oluliste osade ja laskemoona impordi-, ekspordi- ja transiidimeetmeid, millega rakendatakse rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendava tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava ÜRO protokolli (ÜRO tulirelvade protokoll) artiklit 10 ([ELT L, 2025/41, 22.1.2025](#)).

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2025/41, mis käsitleb tulirelvade, oluliste osade ja laskemoona impordi-, ekspordi- ja transiidimeetmeid, millega rakendatakse rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendava tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava ÜRO protokolli (ÜRO tulirelvade protokoll) artiklit 10 ([ELT L, 2025/41, 22.1.2025](#)).

¹⁵ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/686, 16. jaanuar 2019, milles nähakse ette nõukogu direktiivi 91/477/EMÜ kohane üksikasjalik kord liidusisest tulirelvade üleandmist käsitleva teabe korrapäraseks elektroonseks vahetamiseks ([ELT L 116, 3.5.2019, lk 1–4](#)).

¹⁶ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2015/2403, 15. detsember 2015, millega kehtestatakse tulirelvade laskekõlbmatuks muutmise norme ja meetodeid käsitlevad ühised suunised, et tagada laskekõlbmatuks muudetud tulirelvade jäädav kasutuskõlbmatuse ([ELT L 333, 19.12.2015, lk 62–72](#)).

¹⁷ Komisjoni rakendusdirektiiv (EL) 2019/68, 16. jaanuar 2019, millega nähakse ette tulirelvade ja nende oluliste osade märgistamise tehnilised nõuded vastavalt nõukogu direktiivile 91/477/EMÜ relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta ([ELT L 15, 17.1.2019, lk 18–21](#)).

¹⁸ Euroopa Komisjon, EL-i tegevuskava ja rahvusvaheline poliitika. Kättesaadav: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/trafficking-firearms/eu-action-plan-and-international-policy_en?prefLang=et.

EL-i raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtude hinnang (edaspidi *SOCTA*) on Europol'i peamine ohuhinnang, mis annab põhjaliku ülevaate tulevastest ohtudest, mida põhjustab raske ja organiseeritud kuritegevus EL-is. *SOCTA 2025*¹⁹ kohaselt on ebaseaduslik relvakaubandus üks peamisi kuritegevuse valdkondi. Ebaseaduslik relvakaubandus kujundab pakkumise ja nõudluse keerukas koosmõju ning see aitab kaasa uimastitega seotud vägivalla piirkondlikule laienemisele. Ebaseaduslike relvade allikad muutuvad ja laienevad tehnoloogia (nt 3D printitud relvad), tehisintellekti ja veebikeskkonna arengu mõjul veelgi. Sellele laienemisele aitab kaasa ka relvade kättesaadavus (kriisijärgsetes) kriisi- ja sõjapiirkondades EL-i naabruses ja kaugemal asuvates riikides.

EMPACT-i²⁰ raames on relvade ebaseaduslik liiklus ja relvakuritegevus üks peamisi strateegilisi prioriteete (nt *EMPACT 2022–2025*²¹ ja *EMPACT 2026–2029*²²). *EMPACT* on mitmeaastane strateegiline raamistik, mis suunab EL-i liikmesriikide koostööd organiseeritud kuritegevuse ja ebaseadusliku relvakaubanduse tõkestamiseks. See toetab ka andmevahetust ja riskianalüüsi. *EMPACT Firearms* on strateegiline EL-i koostööplatvorm, mille kaudu suurendatakse liikmesriikide ja EL-i agentuuride võimekust võidelda relvakuritegevuse vastu läbi omavahelise andmete jagamise ja ühiste operatsioonide. See võimaldab Eesti õiguskaitse- ja tolliasutustel integreerida oma sisemisi meetmeid laiemalt EL-i konteksti ning seeläbi suurendada relvade piiriülest tuvastamist ja turvalisust Euroopa siseturul.

EMPACT-i raames on ebaseaduslik relvakaubandus ja relvakuritegevus üks peamisi strateegilisi prioriteete (2022–2025 tsüklil). Järgmisel tsüklil (2026–2029) jääb see jätkuvalt oluliseks valdkonnaks, rõhutades relvade ja lõhkeainete kuritegevuse tõkestamist²³.

Europolil on keskne roll ebaseadusliku relvakaubanduse ja -kasutuse vastases koostöös EL-is, mistõttu on kohane tuua välja ka valdkonnad, kus Europol'i roll relvavaldkonnas on oluline. Europol kogub ja analüüsib teavet ebaseadusliku tulirelvade sisse- ja väljaveo, levitamise ning nendega seotud kuritegelike võrgustike kohta²⁴. Europol toetab liikmesriike ühisoperatsioonide, näiteks *EMPACT-i* raames, mis on suunatud ebaseaduslike relvade liikumise tõkestamisele²⁵. Relvade liikumine ja kättesaadavus on Europol'i hinnangul oluline riskitegur terrorismi rahastamisel ja teostamisel, mistõttu kogutakse ja jagatakse ka andmeid terrorismiga seotud relvaallikate kohta. Europol pakub liikmesriikidele ekspertiisi, sealhulgas ballistiliste andmete

¹⁹ Europol, EU *SOCTA 2025*, lk 37, kättesaadav: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf>.

²⁰ *EMPACT* (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) on EL-i rahvusvahelise koostöö raamistik, mis koondab ametiasutusi (politsei, piirivalve, toll, justiits- ja uurimisasutused), EL-i agentuure (nt Europol, Frontex, Eurojust) ning vajadusel kolmandaid riike ja erasektorit, et süsteemselt käsitleda tõsise ja organiseeritud kuritegevuse ohte. Vt lähemalt: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/law-enforcement-cooperation/empact-fighting-crime-together_en?prefLang=bg.

²¹ Nõukogu 9. märtsi 2023. a järeldused, millega määratakse kindlaks EL-i prioriteetid võitluseks raske ja organiseeritud kuritegevusega *EMPACT-i* raames aastateks 2022–2025. Kättesaadav: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7101-2023-INIT/et/pdf>.

²² Nõukogu 13. juuni 2025. a järeldused, mis käsitlevad *EMPACT-i* tõhustamist ja EL-i kuritegevusvastase võitluse prioriteete *EMPACT-i* järgmiseks, 2026. – 2029. aasta tsüklis. Kättesaadav: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9397-2025-INIT/et/pdf>.

²³ Euroopa Komisjon, 13. juuni 2025. a, Council defines the EU's crime-fighting priorities for the next years. Kättesaadav: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/06/13/council-defines-eu-crime-fighting-priorities-for-next-years/?utm_source=chatgpt.com.

²⁴ Europol, The trade in illegal firearms and explosives. Kättesaadav: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/trade-in-illegal-firearms-and-explosives>.

²⁵ Europol, EU Policy Cycle – *EMPACT*. Kättesaadav: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>.

võrdlust, digitaalsete jälgede analüüsi ja relvade jälgimise tööriistu²⁶. Lisaks teeb Europol koostööd ka EL-i mittekuuluvate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et sulgeda ebaseaduslike relvade tarneahelaid ja vahetada operatiivset teavet. Europoli hinnanguid on arvesse võetud ka VTK koostamisel.

VTK koostamisel on arvestatud ka **Schengeni acquis ja relvakontrolli alaste koostöösätetega**. Schengeni acquis moodustab EL-i õiguskorrast olulise osa, mis reguleerib liikmesriikide vahelise koostöö ja vabaliikluse tingimusi Schengeni piirkonnas. Relvakontrolli kontekstis hõlmab see muu hulgas reegleid relvade piiriülese liikumise kohta EL-i sisepiirideta ruumis. Schengeni reeglid kehtestavad ühised nõuded ja meetmed, mille eesmärk on tagada relvade õiguspärase ja ebaseadusliku liikumise kontroll ning vältida relvade sattumist kuritegelikesse ringidesse.

Lisaks lihtsustavad need sätted teabevahetust liikmesriikide relvaregistrite vahel, võimaldades kiiret ja usaldusväärset teabevahetust relvade päritolu, omandiõiguse ning kasutamise kohta. Tihe koostöö suurendab liikmesriikide võimet tuvastada ja ennetada relvade ebaseaduslikku liikumist ning tugevdab ühtset julgeolekukorda Schengeni piirkonnas.

Schengeni acquis'i raames kehtivad ka ühised menetlused ja kontrollimeetmed, mis aitavad tagada, et relvade liikumine toimub vaid kehtivate lubadega ning vastavalt EL-i õigusnormidele. See reguleerib nii tsiviilrelvade kui ka teatud tingimustel sõjarelvade liikumist, olles seeläbi oluline osa Euroopa julgeoleku- ja sisepoliitikast.

2. Rahvusvahelised instrumendid

ÜRO organiseeritud kuritegevuse vastane konventsioon ja ÜRO tulirelvade protokoll, mille eesmärk on edendada, hõlbustada ja tugevdada osalisriikide koostööd, et tõkestada tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega kauplemist, selle vastu võidelda ning see kaotada, jõustus 3. juulil 2005²⁷.

Relvakaubandusleping, mille eesmärk on kehtestada kõrgeimad võimalikud ühised rahvusvahelised standardid rahvusvahelise tavarelvakaubanduse reguleerimiseks või reguleerituse parandamiseks, ennetada ebaseaduslikku tavarelvakaubandust ja see välja juurida ning ennetada relvade kõrvaesuunamist; eesmärgiga: soodustada rahvusvahelist ja piirkondlikku rahu, julgeolekut ja stabiilsust; vähendada inimkannatusi ning edendada osalisriikide koostööd, läbipaistvust ja vastutustundlikke samme rahvusvahelises tavarelvakaubanduses, suurendades seeläbi usaldust osalisriikide seas. Relvakaubandusleping kohustab riike kehtestama kontrollimehhanismid relvade ekspordi, impordi ja transiidi üle ning hindama relvade liikumise potentsiaalset mõju rahvusvahelisele julgeolekule, inimõigustele ja rahvusvahelisele humanitaarõigusele.

ÜRO relvastuse registreerimissüsteem ja väike- ja kergrelvade poliitika (UN Programme of Action on Small Arms and Light Weapons) on rahvusvaheline raamistik, mis kujundab ja soodustab globaalset koostööd väike- ja kergrelvade leviku piiramisel. See on soovitava iseloomuga, kuid kujundab rahvusvahelisi põhimõtteid tsiviilkaibes olevate väike- ja kergrelvade kontrolli, turvalise hoidmise ja jälgitavuse osas.

²⁶ Europol, Strategic Analysis. Kättesaadav: <https://www.europol.europa.eu/how-we-work/services-support/information-exchange/strategic-analysis>.

²⁷ Nõukogu otsus, mis käsitleb rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendava tulirelvade, nende osade, lisaseadiste ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava protokolli Euroopa Liidu nimel sõlmimist ([ELT L 89, 25.3.2014, lk 7–9](#)).

Programm rõhutab riikide kohustust registreerida ja jälgida tsiviilkäibes olevaid väike- ja kergrelvi ning kehtestada selged ja tõhusad mehhanismid relvade turvaliseks hoidmiseks. See hõlmab meetmeid relvade kadumise, varguse ja ebaseadusliku leviku ennetamiseks ning rõhutab vajadust parandada relvade jälgitavust kogu nende elutsükli vältel — alates tootmisest ja müügist kuni lõpptarbijani jõudmiseni.

Lisaks toetab ÜRO riikidevahelist koostööd ja teabevahetust relvadega seotud andmete osas, tugevdades järelevalvet ning võimaldades kiiremat ja tõhusamat reageerimist relvade ebaseaduslikule liikumisele. See soodustab ka rahvusvahelise kogukonna ühtset lähenemist väike- ja kergrelvade leviku takistamisel, mis on eriti oluline konfliktipiirkondade stabiilsuse ja julgeoleku tagamisel.

ÜRO on välja töötanud mitmed tööriistad ja juhised, mis aitavad riikidel arendada ja täiustada oma relvade registreerimissüsteeme ning poliitikaid, soodustades sellega üldist julgeolekut ja rahvusvahelist koostööd relvakontrolli vallas.

Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (edaspidi OSCE) dokumendid relvade kontrolli kohta²⁸ Kuigi juriidiliselt mittesiduvad, on need regionaalsed dokumendid oluline alus heade praktikate kujundamisel seoses läbipaistvuse, varude kontrolli ja ekspordi seirega.

Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (edaspidi INTERPOL) relvaprogramm²⁹ (Firearms Programme) on rahvusvaheline koostööplatvorm, mille eesmärk on toetada liikmesriike tulirelvadega seotud kuritegevuse ennetamisel, tuvastamisel ja uurimisel. Programmi keskmes on ebaseadusliku relvakaubanduse ja -kasutuse takistamine, relvade päritolu kindlakstegemine ning rahvusvahelise teabevahetuse hõlbustamine.

Programmi üheks olulisemaks tööriistaks on **iARMS andmebaas**³⁰, mis võimaldab liikmesriikidel jagada andmeid ebaseaduslike, leitud või kaotatud relvade kohta ning uurida relvade rahvusvahelist liikumist.

Interpoli relvaprogrammi tegevus on tihedalt seotud ka EL-i tasandi algatustega. **Europol** kogub ja analüüsib teavet relvadega seotud organiseeritud kuritegevuse kohta ning toetab liikmesriikide uurimisi, sealhulgas piiriülese salakaubaveo ja musta turu vastaseid operatsioone.

Eesti ei pruugi olla relvakaubanduse sihtriik, kuid ka relvade transiiti läbi Eesti tuleb tõkestada. Militaarrelvade – eriti just suure tulejõuga käsituli relvade – sattumine terroristide, äärmuslaste või vaenuliku välisriigi huvides tegutsevate isikute kätte oleks selgeks julgeolekuohuks. Õnneks ei ole relvade salakaubandusega seonduv Eestis suur probleem, kuid on siiski juhtumeid, kus ka meie õiguskaitseasutused on teinud tihedat koostööd nii teiste EL-i liikmesriikide õiguskaitseasutustega kui ka Interpoliga, et kurjategijad tabada. Näiteks 2023. aastal avastas Maksu- ja Tolliamet Brüsselist Tallinna liikunud kaubikus olevate kolimisjääkide seast üllatava panderolli tulirelvade ja narkootikumidega³¹.

²⁸ Näiteks OSCE, Document on Small Arms and Light Weapons, 24. november 2000. Kättesaadav: <https://www.osce.org/fsc/20783>.

²⁹ Interpoli relvadega seonduva tegevusega on võimalik tutvuda siin: <https://www.interpol.int/Crimes/Firearms-trafficking/Firearms-what-we-do>.

³⁰ Illicit Arms Records and tracing Management System. Kättesaadav: <https://www.interpol.int/Crimes/Firearms-trafficking/Illicit-Arms-Records-and-tracing-Management-System-iARMS>.

³¹ Kaitsepolitseiamet, Kaitsepolitseiameti aastaraamat 2023–2024, lk 46. Kättesaadav: https://kapo.ee/sites/default/files/content_page_attachments/Aastaraamat%202023-2024.pdf.

Eesti jaoks on Interpoli ja Europoli relvaalne koostöö oluline, kuna see loob võimaluse rahvusvaheliseks teabe- ja kogemuste vahetuseks relvade piiriülese liikumise kontrollimisel ning aitab tagada, et Eesti regulatiivsed lahendused oleksid kooskõlas rahvusvaheliste nõuete ja EL-i parimate praktikatega.

Lisaks nimetatud rahvusvahelistele õiguslikele ja poliitilistele instrumentidele on oluline, et Eesti kui nende osaline, tagaks oma riigisisese õiguses nendest tulenevate kohustuste järjepideva arvestamise. Rahvusvahelised nõuded ja soovitusel, sealhulgas relvade jälgitavuse, turvalise hoiustamise ning ebaseadusliku kaubanduse tõkestamise meetmed, moodustavad raamistiku, millele tuginetakse ka riigisiseste regulatsioonide kaasajastamisel. Sellest tulenevalt tuleb õigusloomes tagada, et Eesti õiguskeskkond oleks kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega ning looks eeldused praktiliseks koostööks teiste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega.

e) PS-ga määratud raamid

Kavandatav regulatsioon ehk **RelvS-i tervikteksti uusversioon** puudutab mitmeid Eesti Vabariigi põhiseaduses³² (edaspidi *PS*) sätestatud **põhiõigusi** ja õiguspõhimõtteid. Selle eesmärgiks on tugevdada ühiskonna turvalisust, ennetada ohte inimeste elule ja tervisele ning tagada relvade käitlemise selgus ja kontrollitavus. Samas tuleb uue regulatsiooni kehtestamisel hoolikalt jälgida põhiõiguste piiramise õiguspärasust ja proportsionaalsust.

PS-i § 19 ütleb, et igaühel on õigus vabale eneseteostusele. Igaüks peab oma õiguste ja vabaduste kasutamisel ning kohustuste täitmisel austama ja arvestama teiste inimeste õigusi ja vabadusi ning järgima seadust.

Relva soetamise ja omamise õigust ei ole PS-s otsesõnu sätestatud, kuid see võib olla hõlmatud PS-i § 19 kohase õigusega vabale eneseteostusele ning osaliselt ka PS-i § 32 kohase omandiõiguse kaitsealasse. Seetõttu peab RelvS reguleerima relvaloa taotlemise tingimusi ja piiranguid viisil, mis austab põhiõiguste olemust ning järgib võrdsuspõhimõtet (PS § 12 lõige 1).

Relvade soetamisele ja omamisele seatud tingimused kujutavad endast põhiõiguste riivet, kuid need on põhiseaduslikult lubatavad juhul, kui need teenivad legitiimset eesmärki – inimeste elu ja tervise kaitset, avaliku korra tagamist ning riigi julgeoleku kindlustamist – ning on oma eesmärgi saavutamiseks vajalikud ja proportsionaalsed.

PS-i § 19 lõikes 1 sisalduvat põhiõigust vabale eneseteostusele võib seadusega piirata, kuid sealjuures tuleb jälgida, et need piirangud oleksid vajalikud demokraatlikus ühiskonnas ning kasutatud vahendid proportsionaalsed soovitud eesmärgiga. Piirangud ei tohi kahjustada seadusega kaitstud huvi või õigust rohkem, kui see on normi legitiimsel eesmärgiga põhjendatav³³.

RelvS-i üheks eesmärgiks on ennetada ohte inimeste elule ja tervisele. Relv kui seadeldis või ese on kasutatav elava objekti kahjustamiseks ning seetõttu on piiratud relvade soetamine ja kehtestatud nende omandamiseks, käibeks ning järelevalveks selged eeskirjad ja nõuded. Need nõuded on ette nähtud üldistes huvides ning üksikisiku huvid on siinjuures teiste isikute huvides piiratud või kitsendatud.

Relvaloa taotlemisele piirangute, sealhulgas kohustus loa taotlemisel selgitada relva vajalikkust ja kasutusotstarvet, seadmine riivab PS-i §-st 19 tulenevat õigust vabale eneseteostusele³⁴. Loa

³² Eesti Vabariigi põhiseadus – [RT I, 11.04.2025, 2](#).

³³ Vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 17. märtsi 1999. a otsus asjas nr [3-4-1-1-99](#), p 13.

³⁴ Vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 23. mai 2016. a otsus asjas nr [3-4-1-12-13](#), p 26.

taotlemise tingimuste kehtestamisel tuleb järgida ka võrdse kohtlemise põhimõtet (PS § 12 lg 1).

Relvaloa taotlemisele kehtestatud piirangute eesmärk on inimeste elu ja tervise kaitse, samuti riigi julgeolek ja avalik kord³⁵.

Seega tuleb uute normide sõnastamisel arvestada, et vaba eneseteostuse õigust võib piirata, kuid seda tuleb teha legitiimsel eesmärgil ning isikute põhiõigusi ei riivata ebaproportsionaalselt. Piirangud relvalubade taotlemisel peavad olema põhjendatud, selged ja läbipaistvad, et vältida meelevaldseid otsuseid ja tagada õiglane kohtlemine.

Relvade ja laskemoona käitlemise reguleerimine aitab ennetada nende sattumist ebaseaduslikku ringlusse, sealhulgas kurjategijate valdusse, mis omakorda suurendab õiguskaitse tõhusust ning tugevdab õigust elule ja isikupuutumatusse. Kavandatav regulatsioon aitab suurendada ühiskondlikku turvatunnet ja ennetada ohtlikke olukordi, kus relvade väärkasutus võiks põhjustada raskekujulisi tagajärgi.

PS-i järgi on riigil kohustus tagada ühiskondlik turvalisus ja avalik kord. Need põhimõtted moodustavad aluse õiguskaitse süsteemile ning loovad raamistiku, mille eesmärk on kaitsta ühiskonda ohtude eest ning tagada kodanike turvatunne.

Relvade kontrollitavuse tõhustamine on selles kontekstis üks keskseid vahendeid avaliku korra ja turvalisuse kindlustamisel. Kui relvade omandamine, käitlemine ja kasutamine on selgelt reguleeritud ning relvade liikumine on jälgitav, väheneb oluliselt risk, et relvad satuvad kuritegelikku ringlusse või kasutusele vägivaldsetel eesmärkidel. See aitab ennetada raskekujulisi kuritegusid, terrorismi ning muud avalikku korda ja rahu ohustavat tegevust.

Seaduse täpsustamine ja õigusselguse tagamine omab siinkohal olulist rolli, kuna see võimaldab nii õiguskaitseasutustel kui ka kodanikel paremini mõista oma õigusi ja kohustusi. Selged normid vähendavad võimalusi erinevateks tõlgendusteks või meelevaldseks otsustamiseks, mis omakorda tõstab usaldust õigussüsteemi vastu ning suurendab normide järgimise tõhusust. Toimiv ja tõhus järelevalve ja õiguskaitse tagamine on vajalik selleks, et rikkumiste korral saaks kiiresti ja tulemuslikult reageerida. See aitab hoida avaliku korra ning ühiskondliku turvalisuse taset kõrgel ning vastab PS-i § 13 nõudele kaitsta riigi sise- ja avalikku julgeolekut.

Kokkuvõttes toetab relvade käitlemise regulatsiooni täpsustamine põhiseaduslikku eesmärki — tagada igaühe turvalisus ja avalik kord, võimaldades samal ajal õiguspärast relvade omandamist ja kasutamist vastutustundlikult ning kontrollitud korras.

RelvS-i struktuuri ja terminoloogia ühtlustamine suurendab õigusselgust, mis on õiguskindluse vältimatu osa (PS-i § 10 ja 13 põhimõtted). Õigusselguse põhimõtte kohaselt peab iga isik saama aru, millised õigused ja kohustused temale kehtivad ning millised tagajärjed võivad tuleneda nende täitmata jätmisest. Selgelt ja arusaadavalt sõnastatud seadus vähendab haldus- ja kohtuasutuste meelevaldse tõlgendamise riski ning tugevdab kodanike usaldust õiguskorda.

Ebaselged või vastuolulised sätted võivad viia õigusnormide ettearvamatu või ebavõrdse rakendamiseni, millega rikutakse õiguskindluse ja -turvalisuse nõudeid. Seetõttu on uue tervikteksti eesmärk suurendada õiguse kohaldamise selgust, vähendada tõlgendamisvaidlusi ning tugevdada kodanike ja ettevõtjate usaldust riigi regulatiivsete mehhanismide vastu.

PS-i § 26 kaitseb perekonna- ja eraelu puutumatust, mille lahutamatuks osaks on õigus

³⁵ Samas, p 26.

isikuandmete kaitsele. Relvade, nende lisaseadmete ja laskemoona omamise, kandmise ja kasutamise andmete kogumine ning tegevuslubade üle arvestuse pidamine eeldavad isikuandmete töötlemist. Selline tegevus peab vastama isikuandmete kaitse üldpõhimõtetele ja olema kooskõlas EL-i isikuandmete kaitse üldmääruse³⁶ ning isikuandmete kaitse seaduse³⁷ nõuetega. Relvaregister ja muud andmekogud, milles töödeldakse isikuandmeid (sh eriliigilisi isikuandmeid nagu terviseandmed, karistusandmed jms), peavad tagama piisava andmekaitsetaseme. Andmetöötlus peab olema eesmärgipärane, proportsionaalne ning piirduma üksnes vajalike andmetega. Andmesubjekti õigused, sealhulgas juurdepääs oma andmetele ja nende parandamise võimalus, peavad olema tagatud. Juba praegu on relvaregistri toimimisel ning relvalubade menetlemisel nende põhimõtetega arvestatud ning uue RelvS-i koostamisel ei kavandata muudatusi, mis andmesubjekti õigusi riivaksid või ei oleks kooskõlas andmekaitseõiguse põhimõtetega.

Relvade, lisaseadmete ja muude objektide omandamise ja kasutamise piirangud kujutavad endast sekkumist omandipõhiõigusesse (PS § 32). Põhiõiguste riive on lubatud ainult juhul, kui see on kooskõlas seadusega, lähtub legitiimsest eesmärgist ning on proportsionaalne.

Uue regulatsiooni väljatöötamisel on eriti oluline hinnata olukordi, kus varem seaduslikult soetatud esemed võivad uue regulatsiooni tulemusel muutuda piiratud käibega objektideks (nt keelatud relvadeks või loa alusel lubatavateks). Sellisel juhul tuleb vältida põhjendamatut sekkumist omandiõigusesse. Vajadusel tuleb ette näha üleminekusätteid või kompensatsioonimehhanismid, et kaitsta õiguspärase ootuse printsiipi ja vältida tagantjärele õiguste kitsendamist ilma piisava põhjendusega.

Uue RelvS-i tervikteksti väljatöötamisel arvestatakse võrdse kohtlemise põhimõttega (PS § 12). Uus regulatsioon peab tagama, et erinevate isikute või isikurühmade (nt tulirelvade ja *airsoft*- ja *paintball*-relvade müüjad) kohtlemine oleks põhjendatud ja proportsionaalne. PS keelab ebavõrdse kohtlemise ilma objektiivse ja mõistliku põhjusega.

Samuti peab seadus vältima olukordi, kus ebaselge terminoloogia või normide tõlgendamisvõimalused loovad turuosalistele ebavõrdse konkurentsiolukorra. Seetõttu tuleb uue RelvS-i tervikteksti väljatöötamisel pöörata tähelepanu sellele, et normid oleksid ühtselt mõistetavad ning et eri valdkondade ettevõtjate ja isikute kohtlemine tuleneks objektiivsetest erinevustest nende tegevuse riskitasemes või sisulises olemuses.

PS-i § 31 kohaselt on Eesti kodanikel õigus tegeleda ettevõtlusega ning koonduda tulundusühingutesse ja -liitudesse. Seadus võib sätestada selle õiguse kasutamise tingimused ja korra. Kui seadus ei sätesta teisiti, siis on see õigus võrdselt Eesti kodanikega ka Eestis viibivatel välisriikide kodanikel ja kodakondsuseta isikutel. Kehtivas RelvS-s on teatud sätete puhul nähtud ette kodakondsuspiirang – nii füüsilise kui juriidilise isiku relvaluba väljastatakse isikule, kes on Eesti, EL-i või NATO liikmesriigi kodanik ning kellel on Eesti elamisluba või kes elab Eestis elamisõiguse alusel. Selline piirang sätestatud lähtudes julgeolekukaalutlustest ning selle osas ei plaanita uues RelvS-i terviktekstis muudatusi.

Relvade ja lisaseadmete käitlemisega seotud ettevõtlust võib seadus teatud juhtudel piirata, kuid ainult siis, kui piirang vastab proportsionaalsuse põhimõttele: piirang peab teenima legitiimset eesmärki (nt avalik kord, turvalisus, elu ja tervise kaitse), eesmärgi saavutamiseks ei tohi olla

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) ([ELT L 119, 4.5.2016, lk 1–88](#)).

³⁷ Isikuandmete kaitse seadus – [RT I, 12.07.2025, 14](#).

leebemaid vahendeid ja kaaluda tuleb, kas piirangu koormus isikule on õigustatud võrreldes avaliku huvi kaaluga. Kui uued regulatsioonid toovad kaasa täiendavaid kohustusi (nt loakohustus, täiendav andmete esitamine või nõuded ladustamisele), tuleb nende õiguspärasust hinnata eelkõige ettevõtjate seisukohalt – kas piirangud on põhjendatud ja tasakaalus avaliku huviga. Praeguses VTK etapis ei ole ette näha, et kavandatavad muudatused oleksid liigselt ettevõtlusvabadust piiravad.

RelvS-i regulatsiooni täpsustamine ja ajakohastamine on vajalik meede, et vältida relvade väärkasutust, õiguslünki ning suurendada ühiskondlikku turvalisust. Seega on tegemist legitiimset eesmärki teeniva tegevusega. Kui seadus sätestab selged ja etteaimatavad reeglid ning ei piira meelevaldselt põhiseaduslikke vabadusi, on see ka proportsionaalne.

Relvade käibepiirangud, tegevusloakohustus ja andmete kogumine kujutavad endast küll põhiõiguste riiveid, kuid need on üldjuhul õigustatud, kui need on:

- selgelt määratletud seaduses,
- põhjendatud eesmärgiga (nt avalik kord, riigi julgeolek),
- proportsionaalsed,
- rakendatud viisil, mis ei kahjusta isikute õigusi rohkem, kui see on vältimatult vajalik.

Uue regulatsiooni väljatöötamisel tuleb arvestada, et üleminekusätetega tagatakse, et kehtiva õiguse alusel omandatud õigusi (nt olemasolevaid relvalube või asju, mis on praegu RelvS-i reguleerimisalast väljas) ei tühistata põhjendamatult, tagantjärele või ebaproportsionaalselt. Kui regulatsiooni muudatused toovad kaasa seniste õiguste kitsendamise või lõpetamise, tuleb kaaluda, kas ja millises ulatuses on vajalik:

- üleminekusätete kehtestamine (nt tähtajad seadusega kooskõlla viimiseks),
- erandite rakendamine või
- võimalike kompensatsioonimehhanismide ette nägemine.

f) Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste eeldatavad kulud ja tulud

Kavandatavatel muudatustel on mõõdukas mõju riigi ja kohalike omavalitsuste eeldatavatele kuludele ja tuludele. Kavandatavad muudatused on peamiselt normitehnilise ja süsteemse iseloomuga, mille eesmärk on olemasoleva relvaregulatsiooni korrastamine, õigusruumi ajakohastamine ja õigusselguse suurendamine.

Eeldatavad kulud ja tulud on seotud eelkõige riigilõivustatud teenustega. Näiteks on kavas:

- **loobuda relvasoetamisloa taotlemise kohustusest**, mille tulemusena kaob senine riigilõivutulu selle loa eest.
- **lisada uusi tegevusloa- või teatamiskohustusega tegevusalasid**, mis toovad kaasa uusi riigilõive ja aitavad osaliselt kompenseerida relvasoetamisloast loobumisega kaasneva tulu vähenemist.

Muudatused võivad mõningal määral eeldada ametiasutuste, eelkõige PPA ja Kaitseministeeriumi, töökorralduse muutmist, kuid praeguse hinnangu järgi ei too need kaasa vajadust:

- luua uusi ametikohti,
- eraldada täiendavat rahastust ega
- laiendada kohalike omavalitsuste ülesandeid.

Lisaks vajavad mõned muudatused IT-lahenduste ajakohastamist või uute infosüsteemide kasutuselevõttu, mille mõju kuludele sõltub rakendatavate tehniliste lahenduste ulatusest ja

keerukusest.

Kaudsemalt võib relvaregulatsiooni korrastamine siiski kaasa tuua kulude vähenemise nii riigile kui ettevõtjatele. Õigusnormide selgus ja ühtne ülesehitus vähendavad õiguslike vaidluste ning tõlgendamisprobleemide riski, mis omakorda aitab kokku hoida nii haldusressursse kui ka kohtusüsteemi koormust. Administratiivse koormuse vähenemine avalikus sektoris võimaldab olemasolevaid ressursse kasutada sihipärasemalt ning tõhusamalt.

Riigile tervikuna tekib regulatsiooni korrastamisest kaudne tulu tänu ettevõtluskeskkonna paranemisele. Kui normid on selgemad ja etteaimatavamad, väheneb ettevõtjate halduskoormus, paraneb õigusloome usaldusväärsus ning relvadega seotud teenuste ja toodete valdkonna ettevõtjate tegevuskeskkond muutub stabiilsemaks. See loob eeldused valdkonna mõõdukaks kasvuks ja suurendab maksutuluseid.

Kohaliku omavalitsuse üksustele ei teki muudatustest täiendavaid ülesandeid ega kulusid. Samuti ei saa muudatusi siduda otseselt kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamise või vähendamisega. Mõningal määral võivad muudatused mõjutada kohalike omavalitsuste tuluseid, kui vastavas piirkonnas tõuseb või langeb ettevõtjatelt laekuv majanduslik tulu.

RelvS-i korrastamine on eelduslikult kuluneutraalne riigi ja kohaliku omavalitsuse eelarvete seisukohast, kuid selle positiivne mõju avaldub pigem kaudsete tulude kaudu: õigusselguse suurenemine, ettevõtluskeskkonna paranemine ning haldusressursside säästlikum kasutamine.

g) Edasine mõjuanalüüs

Uue RelvS-i eelnõu ettevalmistamise käigus analüüsitakse kavandatavate muudatuste mõjusid täiendavalt ning hinnatakse neid seletuskirja osas „Seaduse mõjud“ HÕNTE § 46 kohaselt.

I Relvaseaduse ülesehitus ja kasutatavad terminid

I.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

RelvS-i ülesehitus ja terminikasutus on loogiline ja terviklik, tagatud on õiguslik selgus ning arusaadavus nii seaduse rakendajatele kui ka asjaomastele isikutele. Ühtlasi on tagatud seaduse täielik vastavus rahvusvahelistele konventsioonidele ja EL-i õigusele, eelkõige tulirelvadirektiivile.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

RelvS-i terviktekst võeti vastu 2001. aastal. Peale seda on RelvS-i muudetud vajaduspõhiselt, kuid kogu teksti ei ole komplekselt üle vaadatud. Erinevatel aegadel tehtud muudatustega on RelvS-i nõuded muutunud kohati üksteisele vasturääkivaks ning esineb raskusi seaduse tõlgendamisel. Lisaks on vaja üle vaadata ja täpsustada seaduse kohaldamisala, sest kehtivas redaktsioonis on osa relvaliike küll RelvS-i või selle rakendusaktide nõuete all reguleeritud, kuid samas on nende suhtes sätestatud välistus (RelvS § 3 – „seadust ei kohaldata“). Samuti on kohati relvade, tulirelva osade ja lisaseadmete käitlemisele esitatud nõuded ebaselged. Järgnevalt on kirjeldatud mõned probleemi ilmetavad näited.

1. Seaduse ülesehitus

Esiteks on palju segadust tekitanud 2018. aastal lisandunud peatükk 11¹, mis reguleerib sõjarelva, selle laskemoona ja lahingumooni käitlemist. Suurimaks probleemiks on termin „relv“ ja relvade liigitamine. RelvS-i § 1¹ lõike 1 kohaselt mõistetakse relvana RelvS-i §-s 11 nimetatud relvi. RelvS-i § 3 liigitab relvad ja laskemoona kasutusvaldkonna ning omaduste järgi ametirelvadeks ja tsiviilrelvadeks. Ametirelvad omakorda jagunevad teenistus- ja sõjarelvadeks. RelvS-i peatükis 2 liigitatakse relvad toimeaine ja omaduste (RelvS § 11), üldpikkuse ja relvaraua pikkuse (RelvS § 12) ning klasside (RelvS § 12¹) järgi. Peatükis 11¹ lisanduvad uued mõisted ja uus liigitus, mis ei kattu oma olemuselt RelvS-i peatükis 2. sätestatuga – käsituli relv, raskerelv ja muu relv, mis ei ole tulirelv, ning relvasüsteem. Ebaselged on ka nõuded relvade käitlemisele. RelvS jaotub justkui üld- ja eriosaks, aga see ei ole selgelt eristatav, mistõttu on seaduse tõlgendamine raskendatud. Ei ole selge, millal kehtib sõjarelvade käitlemisele üldosa ja millal ainult eriosa või kas sõjarelvade käitlemisele tuleks üldse kohaldada üldosa. Seda enam, et sõjarelvi ei ole määratletud RelvS-i §-s 11 ehk need justkui ei ole relvad RelvS-i kohaselt.

Olukorra leevendamiseks muudeti RelvS-i taaskord³⁸ ja 2025. aasta 7. juunil jõustusiid kaitseministri määrused nr 6³⁹ ja nr 7⁴⁰, kuid ka need muudatused ei muuda RelvS-i ülesehitust loogilisemaks ning üld- ja eriosa sätted on jätkuvalt vastuolulised ja ei ole selge, millised RelvS-i üldosa sätted kehtivad sõjarelvadele.

Teise näitena võib esile tõsta tulirelva lisaseadmete regulatsiooni. RelvS-i § 20¹ lõike 1 kohaselt käsitatakse tulirelva osadena ka tulirelva lisaseadmeid – helisummutit, lasersihikut ja öösihikut. Nende käitlemisele on seatud piirangud sama paragrahvi lõigetes 3–10. Samas ei ole neid nimetatud tulirelva oluliste osadena ega piiratud käibega tulirelva osadena, mis on jättnud kaheti

³⁸ Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus – [RT I, 12.12.2024, 1](#).

³⁹ Kaitseministri 29. mai 2025. aasta määrus nr 6 „Sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumooni käitlemise nõuded ja kord“ – [RT I, 04.06.2025, 7](#).

⁴⁰ Kaitseministri 29. mai 2025. aasta määrus nr 7 „Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumooni ning nende osade, sealhulgas oluliste osade või komponentide täpsustav loetelu ja liigitus“ – [RT I, 04.06.2025, 8](#).

tõlgendamise võimaluse.

Ühelt poolt on tulirelva valmistamiseks ja müümiseks tegevusluba omav isik kohustatud tulirelva lisaseadmete üle eraldi arvestust pidama (RelvS § 75 lg 1⁴¹) ja nende omamiseks või omandamiseks on õigus ainult vastavat relva- või tegevusluba omaval isikul. RelvS-i § 20¹ lõike 3 kohaselt annab helisummuti omamise õiguse relvaluba. RelvS-i § 20¹ lõikes 4 on sätestatud, et lasersihikut võib soetada, omada ja vallata vaid vastava spordialaga tegelemise eesmärgil. RelvS-i § 20¹ lõige 5 sätestab, et öösihiku soetamise õiguse annab jahipidamise otstarbel väljastatud relvaluba, millele on kantud jahipidamise otstarbel registreeritud püss. RelvS-i § 20¹ lõige 5² sätestab, et juriidiline isik võib soetada, omada ja vallata tulirelva lisaseadmeid, kui talle on väljastatud RelvS-i § 31 lõike 1 punktis 2 nimetatud jahinduse otstarbel relvaluba või tegevusluba RelvS-i § 66 lõike 1 punktis 1, 1¹, 2, 4 või 5 nimetatud tegevusalal tegutsemiseks.

Teisalt, aga on tulirelva lisaseadmed ühtviisi kasutatavad nii tulirelvadel, kui ka *airsoft*-relvadel. *Airsoft*-relva käitlemist RelvS praegu ei reguleeri, mistõttu ei ole nende edasimüüjatel kohustust taotleda tegevusluba RelvS-i alusel. Samad edasimüüjad müüvad ka *airsoft*-relva lisavarustust ja on arvamisel, et neile lisaseadmete (need, mis sobivad kasutamiseks ka tulirelval) üle arvestuse pidamise ja vastava tegevusloa omamise kohustus ei laiene.

Selline ebamäärasus võimaldab seaduse mitmeti tõlgendamist, mille tõttu võivad turuosaliselised – näiteks *airsoft*-relva lisaseadmete müüjad – jätta seadusest tulenevaid kohustusi täitmata, kuna ei pea lisaseadmete käitlemiseks vajalikuks tegevusluba ega arvestuse pidamist. See omakorda raskendab pädeval asutusel piiratud käibega relvade ja nende osade tegelikku kontrolli ning loob võimaluse lisaseadmete ebaseaduslikuks levikuks, seal hulgas mustal turul. Piiratud käibega relvade ja osade loetelu täpsustamine, sealhulgas tulirelva lisaseadmete osas, võimaldaks õigusselgust, paremat järelevalvet ja vähendab riski, et relvad või nende osad satuksid valedesse kättesse.

2. Seaduse kohaldamisala

RelvS-i § 2 sätestab 14 erandit seaduse kohaldamisalast. Ent mitmel juhul on sätestatud, et seadust ei kohaldata, „kui seadus ei sätesta teisiti“ – mis muudab regulatsiooni ebaselgeks ja raskendab seaduse rakendamist.

Ilmekaimaks näiteks on RelvS-i § 2 lõike 1 punkt 8, mille järgi ei kohaldata RelvS-i ametirelvadele, nende laskemoonale ning valitsusasutuse või Kaitseliidu valduses olevale lahingumoonale, kui RelvS ei sätesta teisiti. Ent RelvS-i § 3 lõikes 1 tuuakse ametirelva mõiste, lõikes 2 esitatakse ametirelvade liigitus teenistus- ja sõjaväerelvadeks. Sama paragrahvi lõikes 5 sätestatakse, et teenistusrelvade, nende laskemoona ja lahingumoonana liigid ning teenistusrelvade, nende laskemoona ja lahingumoonana ning tulirelva osade käitlemise ja üleandmise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega ning lõige 6 sätestab, et sõjaväerelvade, nende laskemoona ning lahingumoonana käitlemise nõuded ja korra ning üleandmise korra kehtestab riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister määrusega. Mõlemad määrused on kehtestatud RelvS-i alusel, seega ei saa väita, et RelvS-i nende käitlemisele ei kohaldata.

Näiteks on **Soome** relvaseaduse⁴² peatüki „Kohaldamisala ja mõisted“ lõikes 1 loetletud relvad ja laskemoon, millele seadust kohaldatakse. Samas lõikes on toodud ka erandid, millele seadust ei

⁴¹ Isik, kellele on väljastatud RelvS-i § 66 lõike 1 punkti 1 või 2 alusel tegevusluba, on kohustatud pidama eraldi arvestust relvade, tulirelva oluliste osade, piiratud käibega padrunisalvede, helisummutite, lasersihikute, öösihikute ja laskemoona kohta.

⁴² Ampuma-ase laki, 1/1998, Kättesaadav: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/1>.

kohaldada, näiteks gaasipihustite ja suure võimsusega õhkrelvade suhtes. Lisaks on viidatud, et muud erandid on esitatud seaduse 17. jaos.

Šveitsi relvaseaduse⁴³ artikkel 2 määratleb seaduse kohaldamisala. Artikli 2 punkti 1 järgi ei kohaldata seadust sõjaväe, föderaalse luureteenistuse ega tolli- ja politseiasutuste suhtes. Samuti ei kohaldata seadust sõjaväeadministratsioonidele, välja arvatud artiklid 32a–32c ja 32j. Sama artikli punktid 2 ja 3 sätestavad, et antiikrelvadele kohaldatakse ainult seaduse artikleid 27 ja 28 ning vastavaid karistussätteid. Antiikrelvade all mõistetakse:

- tulirelvi, mis on valmistatud enne 1870. aastat, ning
- lõikamis-, torke- ja muid relvi, mis on valmistatud enne 1900. aastat.

Lisaks on Šveitsi seaduses märgitud, et relvaseadus ei piira föderaalsete jahi- ja sõjaväealaste õigusaktide kohaldamist.

Leedu relvaseaduse esimeses peatükis „Üldsätted“ määratletakse täpselt, millistele esemetele relvaseadust ei kohaldata. Näiteks ei kohaldata relvaseadust⁴⁴ tuuma-, keemia- bioloogiliste või muude massihävitussuure relvade ja sõjavarustuse käitlemisele, välja arvatud A-, B-, C- ja D-klassi relvad, relvalisad, laskemoon ja nende osad ning relvadele, mille kuuli kineetiline energia on kuni 2,5 džauli.

3. Terminid

Termineid kasutatakse kogu RelvS-i ulatuses erinevalt. Näiteks kasutatakse RelvS-s läbisegi termineid „loa omanik“, „loa omaja“ ja „luba omav isik“.

RelvS-s kasutatavad terminid ei ole täielikult kooskõlas ka tulirelvadirektiivis kasutatavate terminitega. Näiteks ei ole tulirelvadirektiivis eraldi terminit „gaasirelv“ – selle asemel käsitletakse gaasirelvi laiemas kategoorias „hoiatus- ja signaalrelvad“. RelvS aga tunneb gaasirelva eraldiseisvana, mistõttu ei ole RelvS-s esitatud hoiatus- ja signaalrelva kirjelduses praegu viidet toimeinena ärritava toimega gaasile. Seega ei ole RelvS-i kohane hoiatus- ja signaalrelva termin vastavuses tulirelvadirektiiviga.

Samuti erineb tulirelvadirektiivis toodud mõiste „tulirelv“⁴⁵ RelvS-i samasõnalisest mõistest⁴⁶. Tulirelvadirektiivis on sellel kitsam sisu, kuid kuna RelvS-s on toodud ka sõjarelvade regulatsioon, on mõistele „tulirelv“ jäetud laiem tähendus. Terminite erinev kasutamine on tekitanud olukorra, kus seaduse tõlgendamisel ja tulirelvadirektiivi nõuetele vastamisele hindamisel esineb raskusi või on see kohati lausa võimatu.

Šveitsi relvaseaduse⁴⁷ kohaselt loetakse relvadeks ka näiteks suruõhu- ja CO₂-relvad, mille suudmeenergia on vähemalt 7,5 džauli või mida võib nende välimuse tõttu segi ajada tegelike

⁴³ Federal Act on Weapons, Weapon Accessories and Ammunition. Kättesaadav: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1998/2535_2535_2535/en.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas, artikkel 1 lg 3 punktid 1, 3 ja 6, 15. jaanuar 2002 nr IX-705. Kättesaadav: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.159542/asr>.

⁴⁵ Tulirelvadirektiivi artikli 1 lõike 1 punktis 1 toodud mõiste „tulirelv“ – kaasaskantav relvarauaga relv, mis püssirohu toimele laseb välja haavli, kuuli või lendkeha või mis on selleks ette nähtud või mida on võimalik selleks ümber ehitada, välja arvatud juhul, kui see on käesoleva mõiste alt välja jäetud ühel I lisa III osas loetletud põhjustest.

⁴⁶ RelvS-i § 11 punktis 1 toodud mõiste „tulirelv“ – relv või seade, mis on ette nähtud või mis on kohandatud püssirohugaaside, põlemisgaaside või plahvatusgaaside tulemusena tekkinud gaasisurve toimele suunatult välja laskma lendkeha.

⁴⁷ Federal Act on Weapons, Weapon Accessories and Ammunition, artikkel 4. Kättesaadav: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1998/2535_2535_2535/en.

tulirelvadega. Samuti imitatsiooni-, paukpadruni- ja *airsoft*-relvad, mida võib nende välimuse tõttu segi ajada tulirelvadega.

Läti relvaseaduse⁴⁸ kohaselt on tulirelv kaasaskantav relvarauaga relv, mis püssirohu või muu plahvatusliku aine toimele laseb välja lendkeha, on selleks ette nähtud või mida on võimalik selleks ümber ehitada.

Soome relvaseaduse⁴⁹ kohaselt on tulirelv määratletud kui seade, mis püssirohu gaasirõhu, sütiku plahvatusrõhu või muu plahvatusrõhu toimele laseb välja kuule, haavleid või muid lendkehi või teovõimetuks tegevaid aineid. Tulirelvaks loetakse ka ese, mis on ette nähtud paukpadrunite väljalaskmiseks, välja arvatud juhul, kui selle muutmine on tehniliselt välistatud. Tulirelvana käsitatakse ka tulirelva välimusega eset, mida saab selle konstruktsiooni või selle valmistamiseks kasutatud materjali tõttu tulirelvaks ümber ehitada.

Leedu relvaseaduse⁵⁰ kohaselt on tulirelv relv, mis laseb kuulid, lendkehad või mürgised, ärritavad või muud gaasilised toimeained välja põleva püssirohu toimele läbi relvaraua mehaaniliselt, termiliselt, keemiliselt või muul viisil, et mõjutada sihtmärki vahemaa tagant, või annab akustilise või valgussignaali. Tulirelvadena käsitatakse ka tulirelvade olulisi osi. Leedu relvaseadust ei kohaldata relvadele, mille kuuli kineetiline energia on kuni 2,5 džauli⁵¹.

RelvS-s kasutatav terminoloogia peaks olema kooskõlas eelkõige tulirelvadirektiiviga, et vältida sätete laiemat tõlgendamist, kui seda ette näeb EL-i õigus. Samas võiks uues seaduses olla termini „tulirelv“ määratlemisel kasulik arvestada Soome kogemusega, lisades relva ümberehitatavuse ja välimuse kriteerium, ning Leedu näidet järgides kehtestada energialävi, et piirata relvade ja mänguasjade vahelist halli tsooni.

Eeltoodust tulenevalt vajab RelvS terminoloogilist ja sisulist ajakohastamist, et:

- tagada vastavus tulirelvadirektiivile;
- vältida tõlgendamisprobleeme ja praktikas tekkinud halle alasid (näiteks gaasirelv vs hoiatus- ja signaalrelv);
- ühtlustada mõisted naaberriikide regulatsioonidega, mis on selgemad ja tehniliselt põhjendatud.

RelvS-s kavandatud relvade liigituse muudatustega seoses on vaja teha samasisulised täpsustused abipolitseiniku seaduses⁵² (edaspidi *ApolS*), julgeolekuasutuste seaduses⁵³ (edaspidi *JAS*), Kaitseliidu seaduses⁵⁴ (edaspidi *KalS*), kaitseväge korralduse seaduses⁵⁵ (edaspidi *KKS*), korrakaitse seaduses⁵⁶ (edaspidi *KorS*), tolliseaduses⁵⁷ (edaspidi *TS*) ja vangistus seaduses⁵⁸ (edaspidi *VangS*).

⁴⁸ Law on the Handling of Weapons, § 1 p 42. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>.

⁴⁹ Ampuma-aselaki, § 2, 1/1998, Kättesaadav: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/1>.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas, artikkel 2 p 65. 15. jaanuar 2002 nr IX-705. Kättesaadav: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.159542/asr>.

⁵¹ Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas, artikkel 1 lg 3 p 3. 15. jaanuar 2002 nr IX-705. Kättesaadav: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.159542/asr>.

⁵² Abipolitseiniku seadus – RT I, 06.07.2023, 9.

⁵³ Julgeolekuasutuste seadus – RT I, 14.03.2023, 25.

⁵⁴ Kaitseliidu seadus – RT I, 30.04.2024, 3.

⁵⁵ Kaitseväge korralduse seadus – RT I, 18.04.2025, 2.

⁵⁶ Korrakaitse seadus – RT I, 05.07.2025, 12.

⁵⁷ Tolliseadus – RT I, 30.12.2024, 18.

⁵⁸ Vangistus seadus – RT I, 2000, 58, 376.

I.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

VTK-s esitatud eesmärgi saavutamiseks **kehtestatakse uus RelvS-i terviktekst**. Uue seaduse eesmärk on tagada parema struktuuriga ja õigusselge relvavaldkonna üldseadus, milles on EL-i õigusega harmoniseeritud regulatsioon. Seaduse ülesehitus muudetakse loogilisemaks ja parandatakse terminoloogiat selliselt, et see oleks vastavuses tulirelvadirektiiviga.

Lisaks õigusselguse ja rakendatavuse parandamisele on **eesmärk vähendada dubleerimist, koondada paralleelsed regulatsioonid ühtsesse ja loogilisse süsteemi ning lihtsustada haldusmenetlusi, vähendades bürokraatiat**. Seda tehakse muu hulgas regulatsioonide ühtlustamise, terminite korrastamise ja menetlusprotsesside lihtsustamise kaudu.

RelvS-i ülesehituse ja terminoloogia parendamine on oluline samm, et tagada seaduse tõhusus, selgus ning kooskõla rahvusvaheliste nõuetega. Seaduse uuendamine on vajalik, et suurendada seaduse praktilist rakendatavust, vältida tõlgendusriske ning toetada Eesti riigi siseturvalisuse ja rahvusvaheliste kohustuste täitmist. Selleks on vaja:

1. Sätestada sõjarelvade käitlemise regulatsioon eraldi seaduses

Sõjarelvad (nt automaatrelvad, tankitõrjerelvad, miinid, suurekaliibrilised tulirelvad) on eriline kategooria relvi, mille käitlemisel on olulised riigi julgeoleku ja rahvusvahelise õiguse aspektid. Nende reguleerimine tsiviilkäibega relvadega samas seaduses toob kaasa juriidilist ebaselgust ja praktilisi kohaldamisprobleeme. Sõjarelvade regulatsiooni eraldamine RelvS-st tagab õigusselgust ja aitab vältida kohaldamisprobleeme.

Selge ja konkreetne, eraldiseisev regulatsioon aitab vältida seaduserikkumisi, parandab järelevalvet ning suurendab riigi kaitsevõimet. Samuti annab seadusandjale paindlikkust reageerida kiiresti muutuvatele julgeolekuohtudele. Arvestades, et sõjarelvi käitlevad enamasti Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused, Kaitseliit ja kaitsetööstuse valdkonna ettevõtted, peaks selle seaduse välja töötama Kaitseministeerium.

2. Määratleda selgelt, millistele esemetele ja relvadele RelvS-i kohaldatakse

Kehtiv regulatsioon määratleb seaduse kohaldamisala peamiselt välistuste kaudu (st loetleb, millele seadus ei kohaldu), mis on tekitanud praktikas segadust. Ebaselge sõnastus raskendab seadusemõistmist nii relvaomanike kui ka järelevalveasutuste jaoks.

Selge, loogiline ja konkreetne määratlus aitab õiguskaitseorganitel ning kodanikel paremini mõista ja täita RelvS-i nõudeid. See suurendab seaduse järgimise tõenäosust ning vähendab kohtuvaidlusi ning õigusosalast ebakindlust.

3. Korrastada RelvS-s kasutatavad terminid ja viia need kooskõlla tulirelvadirektiiviga

Kehtivas RelvS-s on kasutusel mitmed mitmetähenduslikud või ebaselged mõisted, millel puudub ühtne ja selge määratlus. Samuti on märgata lahknevusi EL-i õiguses kasutatavate mõistetega. See tekitab raskusi seaduse tõlgendamisel ning võib viia praktikas erinevate ja vastuoluliste rakendusotsusteni.

Ühtlustatud terminoloogia tagab õigusselgust ning lihtsustab nii õigussubjektide kui ka

järelevalveasutuste tegevust. Samuti soodustab tõhusamat koostööd EL-i institutsioonide ja teiste liikmesriikidega, sealhulgas võimaldab relvaandmete vahetust, ning vähendab administratiivset koormust.

4. Loetleda piiratud käibega relvade ja nende osade all ka need tulirelva osad ja lisaseadmed, mille käitlemisele kehtivad piirangud

Praegune RelvS ei määratle piisavalt selgelt, millised tulirelva osad ja lisaseadmed kuuluvad piiratud käibega esemete hulka (nt helisummuti, öösihik, lasersihik, piiratud käibega padrunisaly). See raskendab järelevalvet ja soodustab õigusrikkumisi – näiteks võib tekkida olukord, kus piirangutega esemete müük või soetamine toimub teadmatusel või tõlgenduslikel põhjustel seadusega vastuolus.

Selge ja ammendav loetelu piiratud käibega relvadest, nende osadest ja lisaseadmetest parandab kontrolli, võimaldab selget õigusnormide kohaldamist ning aitab vähendada musta turu ja ebaseadusliku relvakaubanduse riske. Samuti lihtsustab see relvaomanike ja ettevõtjate õiguspärast tegutsemist.

RelvS-i kaasajastamine uue tervikteksti vastuvõtmise kaudu on vältimatult vajalik, et saavutada seaduse õigusselgus, sisuline järjekindlus ja kooskõla rahvusvaheliste normidega. Loogilise struktuuri, ühtse terminoloogia ja selgelt määratletud kohaldamisala kaudu paraneb seaduse rakendatavus, väheneb bürokraatia ja halduskoormus ning juhusliku õigusrikkumise tekkimise võimalus. See omakorda toetab Eesti riigi siseturvalisust ja rahvusvaheliste kohustuste täitmist, võimaldades tõhusamat järelevalvet ja paremat reageerimisvõimet julgeolekuohtudele.

Ebaselge regulatsioon toob kaasa tarbetut halduskoormust ausatele turuosalistele ning raskendab ebaseadusliku tegevuse tuvastamist. Terminoloogilise ja õigusliku määratlematuste kõrvaldamine võimaldab tõhusamat digitaalse järelevalve rakendamist, nt andmevahetus turuosaliste ja riiklike registrite vahel lisaseadmete käitlemise kohta. See võimaldab asjakohase järelevalve ilma bürokraatliku topelt kontrollita.

RelvS-i uuendamine tervikteksti näol on otseselt kooskõlas valitsusliidu prioriteediga tõhustada siseturvalisust halduslihtsustuse ja tehnoloogia abil. Terviklik lähenemine võimaldab eemaldada seni paralleelselt kehtinud ja omavahel vastuolus olevad sätted ning koondada regulatsiooni arusaadavasse ja digitaalseks rakendamiseks sobivasse vormi. Samuti loob uus seadus selge aluse andmevahetusele, loamenetluste elektroonilisele läbiviimisele ning riiklike registrite ja järelevalvesüsteemide sidustamisele, mille tulemusel on võimalik vähendada dubleerimist ning suurendada haldusmenetluste tõhusust.

I.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Kavandatavad muudatused võivad mõjutada erinevaid sihtrühmi.

1. Seaduse rakendajad ja PPA

Muudatuste üks peamine eesmärk on suurendada õiguslikku selgust ja vähendada tõlgendusprobleeme, mistõttu mõjutab see otseselt seaduse rakendamist.

- **PPA** – relvalubade väljastamine, järelevalve tsiviilrelvade käitlemise üle.
- **Kaitseministeerium ja selle valitsemisala asutused ning Kaitseliit** – sõjarelvade

käitlemise reguleerimine ja järelevalve.

2. Relvaomanikud ja relvalubade taotlejad

Otseselt mõjutavad kavandatavad muudatused isikuid, kellele kehtivad relvade omamise ja kasutamise piirangud:

- **eraisikud (relvaloa omajad)** – relvade, laskemoona ja lisaseadmete seaduslikud omanikud.
- **eraõiguslikud juriidilised isikud**, kelle tegevusvaldkond eeldab relvade kasutamist (nt turvategevuse valdkonnas tegutsevad ettevõtted).

3. Relvade ja laskemoona käitlemisega tegelevad ettevõtted

Muudatused mõjutavad ettevõtteid, kelle tegevus sõltub selgest regulatsioonist ja loamenetlustest:

- **relvade müüjad, tootjad ja importijad** – tsiviil- ja sõjarelvade turustajad;
- **relvade remondi või ümberehitamisega tegelevad tegevusluba omavad isikud**;
- **airsoft- ja paintball-relvade ning tulirelva lisavarustuse müüjad** – lisaseadmete müük (nt lasersihikud, helisummutid jms).

4. Kaitsetööstuse ettevõtted

Sõjarelvade eraldi regulatsioon ning täpsem kohaldamisala mõjutavad olulisel määral kaitsetööstust:

- **Eesti Kaitse- ja Kosmetööstuse Liit ja selle liikmed** – kelle tegevus hõlmab relvasüsteemide arendust, tootmist ja eksporti.
- **rahvusvahelised koostööpartnerid** – EL-i ning NATO-sisesed hankepartnerid, kes eeldavad ühtlustatud õigusruumi.

5. Relvaalaste koolituste korraldajad

Terminoloogia ja kohaldamisala muutmine eeldab koolitusmaterjalide uuendamist:

- **relvaalast koolitust pakkuvad eraõiguslikud juriidilised isikud** – peavad ajakohastama õppe- ja hindamismaterjalid.
- **laskeinstruktorid ja relvakasutuse koolitajad** – koolituste sisu tuleb kohandada uuele seadusele.

6. Ühiskond laiemalt

Kaudsem mõju, kuid oluline siseturvalisuse ja relvaohutuse aspektist, on kavandatavatel muudatustel suuremal või väiksemal määral kogu Eesti elanikkonnale:

- **üksikisikud ja kogukonnad** – kelle turvalisus sõltub relvade käitlemise läbipaistvusest ja tõhusast kontrollist.
- **meedia ja huvigruppide esindajad** – relvateemalise teabe edastajad ja avaliku arvamuse kujundajad.

Mõju eelanalüüs

1. Sõjarelvade käitlemise regulatsiooni eraldamine eraldi seadusesse

Sõjarelvade käitlemise regulatsiooni eraldamine tsiviilkäibega relvade seadusandlusest on sisuliselt struktuurne ja õiguspoliitiline muudatus, mille eesmärk on tugevdada õigusselgust ja

parandada siseturvalisust. Selline eraldamine aitab vältida olukorda, kus tsiviil- ja sõjarelvade mõisted, nõuded, käitlemisreeglid ja järelevalvemehhanismid on ebapiisavalt eristatud. Tulemuseks on selgem ja paremini rakendatav õigus, mis toetab ka paremini põhiseaduslikke väärtusi nagu turvalisus ja õigusselgus. Samuti loob see eelduse täpsemate erireeglite kehtestamiseks riigi julgeolekut ja rahvusvahelisi kohustusi silmas pidades.

1.1. Mõju riigi julgeolekule ja siseturvalisusele

Sõjarelvade teema eraldamine RelvS-ist võimaldab luua **täpsemad ja konkreetsemad nõuded**, mis arvestavad relvade olemust, rahvusvaheliste kontrollimehhanismide (nt relvastuskontrolli lepingud) kohaldatavust ning vajadust täpselt määratleda, kes, millal ja millistel tingimustel võib sõjarelvi omada või kasutada.

Kavandatud muudatusega **tagatakse ühtsem järelevalve ja kontroll** kõikide sõjarelvade käitlemise üle. Sõjarelvade eraldi seaduses reguleerimisega kaasneb ka suurem paindlikkus reageerida muutuvale julgeolekukeskkonnale, rahvusvahelistele relvaembargodele, ekspordikontrollile ja kaitsetööstuse arengule. See muudatus aitab täpselt määratleda, kes, millal ja millistel tingimustel võib sõjarelvi omada, kasutada või käidelda, mis on oluline riigi julgeoleku tagamiseks.

Selge vastutusjaotus **vähendab dubleerimist** ja võimalikke pädevuskonflikte, mis võivad tekkida juhul, kui eri ametkonnad tõlgendavad samaaegselt samu õigusnorme erinevate julgeolekuprioriteetide alusel. Selgem sõjarelvade regulatsioon tugevdab kontrolli sõjarelvade käitlemise ja kaitsetööstuse tegevuse üle, mis on hädavajalik riigi siseturvalisuse tagamiseks.

Suureneb õigusselgus, mis toetab strateegilist riigikaitset ja aitab ennetada võimalikke tõlgendusvigu, mis võivad ohustada riigi julgeolekut. Kokkuvõttes aitab sõjarelvade eraldi reguleerimine luua usaldusväärse, läbipaistva ja tõhusa kontrolli süsteemi, mis tugevdab Eesti siseturvalisust ja rahvusvahelist usaldusväarsust.

Muudatus puudutab kõiki sõjarelvadega seotud tegevusi Eestis, sealhulgas omamist, käitlemist, ekspordikontrolli ja kaitsetööstuse reguleerimist. See mõjutab nii riigiasutusi kui ka erasektorit, kellel on seoses sõjarelvadega kohustusi ja vastutust. Mõju ulatus sektorile on seega suur. Üleminekuperioodil võib esineda ajutist riski järelevalve killustumiseks või tõrkeid andmevahetuses PPA ja Kaitseministeeriumi vahel. Nende riskide maandamiseks on oluline tagada koostöökohustused, ühtne teabevahetus ja koordineeritud kontrollimehhanismid. Pikemas perspektiivis tugevdab muudatus siseturvalisust, parandab relvade käitlemise üle järelevalve tõhusust ning toetab riigi kaitsevõime ja avaliku julgeoleku taseme tõusu.

Mõju sagedus sektorile on pidev, kuna regulatsioon mõjutab igapäevast järelevalvet ja kontrolli sõjarelvade käitlemise üle ning kaitsetööstuse tegevust. Muudatus tagab regulaarse ja järjepideva järelevalve, mis aitab vältida kõrvalekaldeid ja võimalikke julgeolekuriske.

1.2. Majanduslik mõju

Muudatusega kaasnevad lisakulud uue seaduse väljatöötamiseks ja rakendamiseks, seal hulgas õigusloome ja koolitused. Pikas perspektiivis on aga siiski võimalik kokkuhoid, sest vähenevad õigusvaidlused ja järelevalve koormus. Seega võib kaasneda teatud lühiajaline negatiivne mõju.

Sõjarelvi tootvad **ettevõtted saavad parema ülevaate neile kohalduvatest nõuetest**. Kaitsevägi, Kaitseliit ja muud riigiasutused saavad selgema õigusraamistiku. Tsiviilisikud ja relvaomanikud

ei pea tegelema ebaselge piiritlemisega sõjarelvade ja tsiviilrelvade vahel.

Kavandatava muudatuse mõju on püsiv ja struktuurne. Seaduse uuendamine ei ole ühekordne muutus, vaid loob aluse uuele ja paremini toimivale süsteemile. Samuti on tegemist kestva mõjuga, sest pärast jõustumist jäävad muudatused pikaks ajaks mõjutama õiguskeskkonda, järelvalvet, ettevõtlust jms. Seega võib mõju sageduse hinnata kõrgeks, kuna seaduse rakendamine ja tõlgendamine toimub igapäevaselt, eriti relvade käitlemisega tegelevates ettevõtetes.

1.3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Sõjarelvade käitlemise ja järelvalve ülesannete üleviimine PPA-lt Kaitseministeeriumi valitsemisalasse toob kaasa vastutus- ja töökoormuse ümberjaotuse kahe asutuse vahel. **PPA koormus väheneb** relvade tehnilise järelvalve, lubade ja hoiustamise kontrolli osas, võimaldades keskenduda tsiviilrelvade käibega seotud tegevustele ja avaliku korra tagamisele.

Kaitseministeeriumile ja tema valitsemisalale lisandub **iseseisev vastutus** uue regulatsiooni rakendamisel ja arendamisel. Selleks on vaja **luua uued tööprotsessid**, sealhulgas tegevuslubade väljastamiseks, käitlemisloa andmiseks ja järelvalve tegemiseks.

Muudatuse mõju on oluline, sest üleminekuperioodil võib muutus eeldada täiendavaid ressursse ja töö ümberkorraldust, sealhulgas personalivajaduse ja IT-arenduste osas. Pikaajaliselt on muudatuse mõju positiivne, kuna suureneb haldussuutlikkus ja tõhusus, vähendades dubleerimist PPA ja Kaitseministeeriumi vahel ning tagades, et sõjarelvade käitlemise üle teostatakse järelvalvet asutuses, millel on vastav kompetents ja kogemus.

Mõju avaldumise ulatust töökorraldusele võib hinnata keskmiseks, sest nõuab ühekordset töökorralduse muudatust, protsessijuhendite väljatöötamist ning uue süsteemi tööle rakendamist.

1.4. Sotsiaalne mõju

Sõjarelvade käitlemise üle järelvalve üleviimine Kaitseministeeriumi valitsemisalasse on **positiivne**, sest tugevdab avalikkuse usaldust riigi relvapoliitika ja järelvalvesüsteemi vastu. Muudatus aitab selgemalt eristada tsiviil- ja sõjalist relvakasutust, mis suurendab elanike õiglustunnet ja arusaama relvade rollist ühiskonnas. Kaitseministeeriumi spetsialiseeritus ja tehniline pädevus tagavad kõrgema järelvalve kvaliteedi ning vähendavad riski, et relvi kasutatakse valesti või sattuvad need ebaseaduslikku käibesse.

Samas võib muudatuse algfaasis tekkida avalikkuses küsimusi järelvalve läbipaistvuse ja sõltumatuse osas, mistõttu on oluline tagada selge kommunikatsioon ja koostöö PPA ning Kaitseministeeriumi vahel. Pikemas vaates suurendab muudatus ühiskonna turvatunnet, tugevdab usaldust riigi julgeolekuasutuste vastu ning toetab arusaama, et relvade käitlemine toimub professionaalse ja eesmärgipärase kontrolli all. Seega saab muudatuse mõju hinnata suureks.

Muudatuse mõju ulatus on **keskmine**, kuna puudutab väikest kuid olulist osa sõjarelvade käitlejatest – kaitsetööstusvaldkonnas tegutsevad ettevõtted.

1.5. Majanduslik mõju

Sõjarelvade käitlemise üle järelvalve ülesannete üleviimine Politsei- ja Piirivalveametilt Kaitseministeeriumi valitsemisalasse avaldab **möödukat** majanduslikku mõju.

Üleminekuperioodil toob muudatus kaasa täiendavad kulud, mis on seotud uue järelevalvesuutlikkuse loomisega, sealhulgas personali värbamise ja koolituse, töökorralduse ümberkujundamise ning vajalike IT-lahenduste arendamisega. Investeeringud on valdavalt ühekordsed ning seotud süsteemide ja tööprotsesside kohandamisega Kaitseministeeriumi struktuuri.

Pikaajaliselt avaldab muudatus positiivset mõju haldusökonoomiale, vähendades ülesannete dubleerimist ja optimeerides ressursside kasutust riigis. Järelevalve koondamine ühte pädevasse asutusse tõstab haldussuutlikkust, muudab menetlused kiiremaks ja vähendab korduvkontrollide vajadust. Kokkuvõttes on muudatuse majanduslik mõju **keskmise suurusega**, kuid **positiivse suunaga**, kuna see loob eeldused kuluefektiivsemaks ja spetsialiseeritumaks riiklikuks järelevalveks.

2. RelvS-i kohaldamisala selgem määratlemine

Kavandataval muudatusel on selge õiguslik mõju, mis avaldub järgnevas:

- vähenevad tõlgendusvaidlused, sest seaduse kohaldamisala saab määratletud nõ positiivselt (millistele relvadele kohaldub), mitte ainult välistuste kaudu;
- suureneb õigusselgus ja seaduse prognoositavus – õigussubjektidel (kodanikel, ettevõtjatel, ametnikel) on võimalik ette näha, milline on nende tegevuse õiguslik tagajärg.

See tähendab, et seadus on:

- **piisavalt selge ja arusaadav** – aadressaadid saavad aru, kas ja kuidas see nende suhtes kohaldub;
- **ühtselt kohaldatav** – sarnaste olukordade puhul jõutakse sarnase tulemuseni;
- **ettenähtav oma mõjude poolest** – inimene või ettevõtja saab oma tegevust planeerides prognoosida, kas see on seaduslik või milliseid lubasid/tingimusi ta vajab.

See toetab ka põhiseaduslikku nõuet: õigusselguse põhimõtte järgi peab õigusnorm olema nii selge, et aadressaat saab oma käitumise vastavalt korraldada ja ette näha, mis temaga juhtub, kui ta reeglit rikub.

Mõju avaldumise sihtrühm on potentsiaalselt suur, st igaüks, kes soovib, võib taotleda relvaluba. Samas on teada, et relvadega seonduvaid toiminguid teeb elanikkonnast vaid väike hulk füüsilisi isikuid ning samamoodi on väike ka puudutatud juriidiliste isikute hulk.

1. septembri 2025. aasta seisuga on PPA andmetel Eestis ligikaudu 25 000 relvaomanikku, relvaregistrisse on kantud umbes 60 000 piiratud tsiviilikäibes olevat relva. Eelnevast tulenevalt võib pidada sihtrühma suurus väikseks, kuna muudatus mõjutab vähem kui 5% elanikkonnast.

1. septembri 2025. aasta seisuga on RelvS-i alusel tegevusluba 109 ettevõttel, neist 73 ettevõttel RelvS-i § 66 lõikes 1 nimetatud tegevusalal tegutsemiseks ja viiel ettevõttel tegevusluba RelvS-i § 83³³ lõikes 1 nimetatud tegevusalal tegutsemiseks. Statistikaameti andmetel⁵⁹ oli 2024. aastal Eestis aktiivseid ettevõtteid kokku 158 378. Seega on RelvS-i alusel tegutsevate ettevõtete arv marginaalne, mistõttu kavandatavate muudatuste mõju ulatust ja suurus ettevõtetele saab lugeda väikeseks.

Relvaomanikud ja ettevõtjad saavad selgema ülevaate, millistele esemetele regulatsioon laieneb ning järelevalveasutused saavad tõhusamalt kontrollida nõuete täitmist.

⁵⁹ Statistikaamet, 9. september 2025. Kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_majandusuksused_ettevetjad/ER0309/table/tableViewLayout2.

2.1. Majanduslik mõju

RelvS-i kohaldamisala täpsustamine mõjutab majanduskeskkonda peamiselt läbi õigusselguse, halduskoormuse vähenemise ja turu läbipaistvuse suurenemise. Kuigi muudatus ei too kaasa otseseid rahavoogusid ega maksumuudatusi, on sellel oluline kaudne mõju relvade ja nende lisaseadmete seaduslikule turule, ettevõtluskeskkonnale, järelevalve tõhususele ja kuluefektiivsusele.

RelvS-i kohaldamisala selgem määratlemine avaldab **olulist ja valdavalt positiivset majanduslikku mõju**. See loob läbipaistvama, prognoositavama ja õigusselgema keskkonna nii relvadega tegelevatele ettevõtjatele kui ka järelevalveasutustele.

Muudatus **vähendab õiguslikku ebakindlust ja halduskulusid**, toetab seadusliku turu kasvu, vähendab halli sektorisse kalduva majanduse osakaalu ning tõstab Eesti kui usaldusväärse ja hästi reguleeritud turu mainet.

Kuigi muudatus toob kaasa mõningaid ühekordseid IT-arendusi ja koolituskulusid, on need **lühiajalised ja väikese mahuga**, samas kui majanduskeskkonna stabiilsuse ja järelevalve kvaliteedi paranemine on **pikaajaline ja kõrge mõju**.

Kavandatava muudatusega **väheneb bürokraatia ja halduskoormus** nii riigile kui ka füüsilistele ja juriidilistele isikutele. Kui seadus on selgem ja täpsem, ei pea relvaomanikud, relvakaupmehed või muud isikud kulutama nii palju aega ja raha, et selgitada välja, kas mingi ese (nt helisummuti) kuulub piiratud käibega esemete hulka või mitte. Väheneb vajadus küsida eraldi õiguslikke arvamusi või pöörduda ametiasutuste poole täpsustuste saamiseks.

Selge kohaldamisala tugevdab seaduslikku relvaturgu, kuna ettevõtjatele on täpsemalt teada, milliseid relvi, nende osi ja lisaseadmeid võib müüa, importida või eksportida tegevusluba või majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse⁶⁰ (edaspidi *MSÜS*) § 14 kohast teatamiskohustust omamata. See aitab vältida juhuslikke rikkumisi ning välistab olukorrad, kus seaduslikud ettevõtjad väldivad teatud kaubagruppidega tegelemist õigusliku riski tõttu.

See loob konkurentsieelise just neile ettevõtjatele, kes tegutsevad läbipaistvalt ja järgivad kehtivaid nõudeid. Halli turu osakaal väheneb, kuna varasemad ebaselgelt tõlgendatud tooted (nt helisummuti, sihikud) saavad üheselt määratletud õigusliku staatuse.

Pikaajaliselt paraneb sektori maine ja usaldusväärsus nii riigisisese kui rahvusvahelise koostöö raames. Samuti lihtsustub piiriülene kaubavahetus, kuna Eesti õigusraamistik hakkab olema selgemalt kooskõlas EL relvadirektiivi ja teiste liikmesriikide regulatsioonidega. See võib soodustada ekspordi- ja imporditegevust relvade ja lisaseadmete valdkonnas ning toetada väikeettevõtlust, mis tegutseb näiteks laskespordi või jahivarustuse turul.

Näiteks puudub Eestis praegu teave selle kohta, kui paljudel isikutel on *airsoft*- ja *paintball*-relvad, sest puudub sellekohane regulatsioon. Arvatavalt kuulub suur osa selliseid relvi juriidilistele isikutele, kes pakuvad võimalust meelelahutuse eesmärgil sõjalis-sportlikes mängudes osaleda ja relvi selliste ürituse ajaks laenutada. Kindlasti on selliseid relvi aga ka füüsiliste isikute valduses. Võib siiski eeldada, et kavandatav mõju leibkondade toimetulekule ja majanduslikele otsustele on vähene.

⁶⁰ Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus – [RT I.02.01.2025, 26](#).

Airsoft- ja *paintball*-relvadega kauplevad nii RelvS-i alusel väljastatud tegevusloaga relvakaupmehed kui ka ilma vastava tegevusloata isikud, kuna seni ei ole nende relvade käitlemine olnud RelvS-s reguleeritud. Kavandatavate muudatuste järgselt võib selliseid relvi müüa juriidiline isik, kellele on RelvS-i alusel väljastatud tegevusluba või laieneb MSÜS-i § 14 kohane teatamiskohustus. Samuti tuleb järgida nõudeid, mis kehtestatakse RelvS-s. Eelkõige tuleb nende müügitehingul kontrollida relva soetada sooviva isiku vanust jms. Muudatusega harjumine võtab aega ja ei pruugi olla lihtne. Kuid arvestades seda, et juba praegu on paljudes EL-i liikmesriikides *airsoft-* ja *paintball*-relvadele kehtestatud nõuded ning eelnõu kohaselt ei kehtestata olulisi piiranguid, võib eeldada, et selle regulatsiooni sisseseadmine ei ole liialt koormav. Kuna *airsoft-* ja *paintball*- relvade käitlemisele ei plaanita kehtestada rangeid nõudeid, see tähendab, et nende käitlemisele ei kehti tulirelvadega sarnane kord, siis ei avaldu regulatsiooni loomisel oluline mõju. Seetõttu võib avalduva mõju ulatust hinnata väikeseks.

Kavandataval muudatusel on keskmise suurusega positiivne mõju ettevõtluskeskkonnale ning pikaajaline positiivne mõju relvakaubanduse läbipaistvusele ja investeerimiskindlusele.

2.2. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Seaduse struktuuri ja terminoloogia muutusega võib kaasneda vajadus muuta PPA tööprotsesse, samuti uuendada juhendmaterjale ja tööjuhiseid. Kavandatavad muudatused toovad kaasa tõlgendamise lihtsustumise tulevikus – näiteks lubade menetlusega tegelevatel ametnikel on vähem vajadust küsida PPA juristidelt selgitusi või lahendada sisemisi vastuolusid. Samuti ei pea ametnikud kulutama nii palju ressursi selgitustele, täiendavale juhendamisele või keerulistele tõlgendustele.

Prognoosida võib ka mõningast PPA-le esitatavate vaiete ja kohtuvaidluste (õigusliku ebaselguse tõttu) arvu vähenemist. Kui seaduse tekst on ebaselge, tekib olukordi, kus relvaomanik või ettevõtja tõlgendab seadust ühtmoodi, aga järelevalveasutus teisiti. Sellest võivad tekkida vaided ja kohtuvaidlused. PPA andmetel esitati 2024. aastal relvalubadega seonduvalt PPA-le 21 ja kohtule 39 vaiet. 2025. aasta esimese kaheksa kuu jooksul esitati PPA-le 17 ja kohtule 10 vaiet. PPA-le esitatud vaietest 10 rahuldati osaliselt või täielikult. 2024. aastal kohtule esitatud vaietest on PPA andmetel lahendini jõutud vaid kolme osas, neist kaks rahuldati.

Kui seaduse tekst on loogilisem ja üheselt mõistetav, siis:

- **väheneb vaidluste arv** järelevalveasutuse ja õigussubjektide vahel,
- **kohtud ei pea lahendama nii palju tõlgendusküsimusi,**
- **õigussubjektid säästavad kulusid** (advokaaditasud, kohtukulud, menetlusajad),
- **riik säästab kohtusüsteemi koormust ja sellega seotud kulusid.**

Selge seadus vähendab olukordi, kus tuleb vaielda selle üle, kuidas normi tuleb tõlgendada. See tähendab otsest rahalist kokkuvõidu nii riigile kui ka ühiskonnale tervikuna. Seega on kavandataval muudatusel positiivne mõju kõigi mõjutatud sihtrühmade osas. Arvestades muudatusest mõjutatud ametnike arvu, võib siiski lugeda muudatuse mõju ulatust ja sagedust keskmiseks.

3. Terminoloogia korrastamine ja viimine kooskõlla tulirelvadirektiiviga

Terminoloogia ühtlustamise abil tagatakse paremini EL-i õiguse korrektne rakendamine Eesti õiguses. Kavandataval muudatusel on oluline õiguslik mõju – Eesti õigus viiakse kooskõlla EL-i õigusega, vähendades rikkumismenetluste riski. Sellised menetlused võivad viia trahvinõueteni ja kahjustada Eesti usaldusväärset rahvusvahelist tasandil.

3.1. Sotsiaalne mõju

Terminoloogia ühtlustamine **lihtsustab õigusnormide kohaldamist ja tõlgendamist**. Ühtlustatud terminoloogia **vähendab arusaamatusi** seaduse tõlgendamisel nii relvaomanike, relvaloatootlejate kui ka järelevalveorganite poolt. Relvaomanikel ja ettevõtjatel tekib parem arusaam oma õigustest ja kohustustest. Täpsete ja EL-i õigusega kooskõlas olevate mõistete kasutamine tagab, et relvaomanikud teavad täpselt, millised on nende õigused ja kohustused. See väldib tahtmatuid rikkumisi, mis võivad tekkida mitmeti mõistetavate terminite tõttu. Negatiivse mõjuna võib välja tuua asjaolu, et harjumuspäraste terminite muutmine **võib ajutiselt tekitada vastuseisu** või skeptilisust, eriti kui puudub piisav selgitustöö. Seda on aga võimalik maandada tehes piisavat ja laiaulatuslikku teavitust nii relvavaldkonnaga seotud isikute hulgas kui ühiskonnas laiemalt.

3.2. Majanduslik mõju

Kavandatavate muudatustega kaasneb lühiajaline koolitus- ja kohanemiskulu ametkondadele ja ettevõtjatele. Pikas perspektiivis aga **halduskoormus väheneb ja suureneb efektiivsus**.

Pikas plaanis toob muudatus kaasa järgmised positiivsed mõjud:

- lihtsustab relvade ja laskemoona importi ja eksporti EL-i turul;
- paraneb Eesti ettevõtete konkurentsivõime ja suureneb võimalus osaleda rahvusvahelistes kaitsetööstuse tarneahelates;
- väheneb ettevõtjate halduskulu.

Muudatus on kestva mõjuga, sest pärast jõustumist jäävad muudatused pikaks ajaks mõjutama õiguskeskonda, järelevalvet, ettevõtlust jms. Seega võib mõju sageduse hinnata kõrgeks, kuna seaduse rakendamine ja tõlgendamine toimub igapäevaselt, eriti relvade käitlemisega tegelevates ettevõtetes.

3.3. Mõju siseturvalisusele

Terminoloogia ühtlustamine ja selle viimine vastavusse tulirelvadirektiiviga avaldab otsest positiivset mõju õiguskaitseasutuste tööle. Ühtne mõistete kasutus võimaldab koguda, töödelda ja analüüsida relvadega seotud andmeid ühtses infosüsteemis, mis loob terviklikuma ülevaate relvade liikumisest, omamisest ja kasutamisest nii riigisiselt kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Praegune olukord, kus samad relvaliigid võivad eri riikides olla erinevalt liigitatud või määratlemata, on põhjustanud segadust ning takistanud tõhusat teabevahetust ja koostööd. Näiteks võivad Eesti õiguskaitseasutused käsitleda relva poolautomaatse relvana, samal ajal kui mõnes teises EL-i liikmesriigis liigitub sama relv täisautomaatseks ehk tsiviilkäibes keelatud relvaks. Selline vastuolu raskendab õiguskaitseasutuste (nt PPA, KAPO, Maksu- ja Tolliameti) koostööd ning võib kaasa tuua õiguslikke ja julgeolekuriske.

Ühtlustatud terminoloogia kasutuselevõtt parandab oluliselt relvade jälgitavust ja kontrollitavust. Õiguskaitseasutused saavad varasemast täpsemalt ja kiiremini tuvastada:

- **piiriülest relvade liikumist**, sealhulgas legaalsete relvade jõudmist ebaseaduslikku ringlusse;
- **isikutega seotud riske**, näiteks olukordi, kus sama isik on saanud relvaload mitmest liikmesriigist või sooritanud kahtlaseid ostutehinguid;
- **relvade väärkasutuse mustreid**, mis võimaldab ennetavat sekkumist ja tõhusamat

järelevalvet.

Ühtne süsteem lihtsustab ka andmevahetust Interpoli, Europoli ja teiste EL-i liikmesriikide asutustega, mis tugevdab koostööd rahvusvaheliste uurimiste ja operatsioonide raames. See omakorda aitab kiiremini reageerida relvade salakaubandusele, terrorismi rahastamisele või muudele siseturvalisust ohustavatele tegevustele.

✂ *Näide:* Kui EL-i süsteemis liigitatakse teatud relv klassi A alla (keelatud tsiviilkäibes), kuid Eestis on kasutusel üldisem mõiste, võib ekslikult väljastada loa, mis on vastuolus EL-i õigusega. Terminoloogia ühtlustamine välistab sellised vead, tagades, et relvaload ja registreeringud vastavad nii siseriiklikele kui ka EL-i nõuetele.

Kokkuvõttes tugevdab terminoloogia ühtlustamine õiguskaitseasutuste suutlikkust ennetada, tuvastada ja tõrjuda relvadega seotud õigusrikkumisi, parandades nii siseturvalisust kui ka rahvusvahelist koostööd.

3.4. Mõju riigiasutuste töökorraldusele ja -koormusele

Terminite ühtlustamine vähendab **tõlgendusriske** ning muudab järelevalve ja otsustusprotsessid **ühtlasemaks ja õiglasemaks**.

Terminite ümberkujundamine võib algusfaasis tähendada vajadust:

- ajakohastada **dokumendivorme ja infosüsteeme** (sh relvaregister),
- koostada uusi **juhendmaterjale** ametnikele ja avalikkusele,
- koolitada järelevalveametnikke, relvalubade menetlejaid jm ametnikke.

Samuti võib kaasneda vajadus **parandada andmevahetusvõimekust EL-i relvade alaste infosüsteemidega**, mis nõuab IT-lahenduste kohandamist.

Lihtsustub koostöö ja andmevahetus teiste liikmesriikidega (nt relvaregistri andmete põhjal). Tulirelvadirektiiviga kooskõlas olev terminoloogia lihtsustab:

- andmevahetust teiste EL-i liikmesriikide ametkondadega,
- **koostööd Europoli, Schengeni infosüsteemi (SIS II)** süsteemidega,
- ühtlustatud aruandlust ja tähtaegadest kinnipidamist.

Samuti aitab see kaasa Eesti rahvusvahelise maine kujundamisele usaldusväärse ja läbipaistva õiguskorra kehtestajana.

Kokkuvõttes mõjutab muudatus riigiasutuste töökorraldust kõrgendatud haldusliku valmisoleku ja parema tööjaotuse kaudu. Kuigi algusfaasis kaasneb täiendav töökoormus seoses infosüsteemide, koolituste ja dokumentide uuendamisega, toob muudatus pikemas perspektiivis kaasa:

- väiksemad menetluslikud riskid,
- tõhusama järelevalve ja andmevahetuse,
- parema koostöö EL-i ja rahvusvaheliste partneritega.

Seega on muudatusel lühiajaline halduslik mõju, kuid pikaajaline positiivne ja püsiv mõju riigiasutuste töö tõhususele ja haldussuutlikkusele.

4. Piiratud käibega relvade ja relva osade täpsustamine

Täpsem regulatsioon piiratud käibega relvade, nende osade ja lisaseadmete kohta vähendab tõlgendamis- ja rakendusprobleeme.

5.1. Mõju siseturvalisusele

Kavandatavate muudatustega tagatakse **parem kontroll piiratud tsiviilkäibega esemete turu üle**. Nii on politseil ja teistel järelevalveasutustel lihtsam kontrollida, kas nende esemete müük, omamine, import ja eksport vastavad seaduse nõuetele. Praegu võib järelevalve olla ebaefektiivne, sest mõni ese jääb nõ halli tsooni: osade ametnike hinnangul on see piiratud käibega, teiste arvates mitte. Kui seaduse regulatsioon on täpne, kaob see ebamäärasus.

Väheneb illegaalne kauplemine ning risk, et piiratud esemeid soetatakse teadmatuses või tahtlikult seadusevastaselt. Kui inimene ei tea, et näiteks helisummuti kuulub piiratud käibega esemete hulka, võib ta selle soetada e-poest või välismaalt, uskudes, et see on lubatud. Selge seadus väldib juhuslikku õigusrikkumise riski. Kui reeglid on ebaselged, on mustal turul tegutsejatel lihtsam oma tegevust õigustada. Selge ja ammendav loetelu võtab selle võimaluse ära ning suurendab õigusrikkumiste avastatavust ja karistatavust.

Kavandatava muudatuse mõju on pikaajaline ja kestav. Muudatus suurendab siseturvalisust, tagades parema kontrolli piiratud tsiviilkäibega esemete üle ning vähendades nende ebaseadusliku soetamise ja kasutamise riski. Täpsem õiguslik regulatsioon võimaldab järelevalveasutustel tõhusamalt tegutseda ning vähendab nii tahtmatute kui ka tahtlike õigusrikkumiste arvu. Mõju on hinnatav positiivseks ja keskmise tugevusega, kuna see parandab turvalisust ilma ühiskonnale märkimisväärset lisakoormust tekitamata.

5.2. Majanduslik mõju

Muudatusel on positiivne mõju majanduskeskkonnale ja ettevõtlusele. Relvaomanike ja ettevõtjate jaoks selgem raamistik **vähendab õigusliku eksimuse riski ja võimalikke sanktsioone**. Kui reeglid on ebaselged, võib relvaomanik või kaupleja tahtmatult rikkuda seadust (nt müüa öösihikut ilma vajaliku loata). Rikkumine võib kaasa tuua rahatrahvi, relvaloa äravõtmise või kriminaalmenetluse, mis tähendab majanduslikke ja mainekahjusid. Kui reeglid on selged, saab relvaomanik või ettevõtja oma tegevust planeerida riskideta – see vähendab õiguslikke eksimusi ja nendega kaasnevaid kulusid. See loob ka stabiilsema ärikeskkonna ettevõtjatele, kes tegelevad relvade ja nende osade müügiga, ning suurendab õiguspärast turuosalusust.

Kui piiratud käibega esemete regulatsioon muutub selgeks ja turuosalised liiguvad hallist tsoonist ametlikule turule, siis **väheneb ebaseadusliku kaubanduse maht ja kasvab riigi maksutulu**. Lisaks säästab riik ressursse, sest ebaseaduslike tehingute avastamine ja uurimine on kulukam, kui läbipaistva seadusliku turu haldamine.

Muudatuse mõju on pikaajaline ja kestav, kuna seadusemuudatus jääb kehtima pikaks ajaks. Muudatusest mõjutatud isikute hulk turuosas on siiski marginaalne, mistõttu võib muudatuse mõju hinnata väheoluliseks.

II Relvaloa ja relvaomanikuks saamise kord

II.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

Relvaloa taotlemise, selle kehtivuse pikendamise, relva soetamise ja relva võõrandamise protsessid on lihtsad ja kõigile üheselt arusaadavad. Väheneb halduskoormus nii PPA-le kui relvaluba omavatele isikutele ja kaupmeestele.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

1. Relvaloa taotlemine ja kohustus loa taotlemisel selgitada relva või loa vajalikkust taotletaval kasutusotstarbel

RelvS sätestab avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamise eesmärgil nõuded relvade, nende osade ja laskemoona käitlemisele. RelvS-s sätestatakse muu hulgas, millistel otstarvetel võib Eestis relvi soetada, omada ja vallata ning millistele nõuetele relvaomanik vastama peab. RelvS-i § 35 lõike 2 punkti 1 kohaselt peab taotleja relvaloa taotlusele märkima oma ees- ja perekonnanime, isikukoodi ja kontaktandmed ning käitlemiseks soovitava relva liigi, otstarbe ja hoiukoha. Samuti on ette nähtud loetelu dokumentidest, mis tuleb taotlusele lisada, sealhulgas tervisetõend ning tõend esmaabikoolituse läbimise kohta. Soetamisloa taotlemisel tuleb taotluses ära näidata soetatava relva otstarve ja liik või konkreetse relva andmed.

Relvaloa ja paralleelrelvaloa kehtivuse pikendamisel peab taotleja esitama PPA-le taotluse, milles tuuakse lisaks taotleja isiku- ja kontaktandmetele välja relva hoiukoht, taotlusele lisatakse tervisetõend ning dokumendid, mis tõendavad loa omaja vastavust RelvS-i § 29 lõikes 2 või 3, § 30 lõikes 2 või 5 või § 34 lõikes 11, 12, 13, 14 või 15 sätestatud nõudele. Kui pikendatakse sellise relvaloa või paralleelrelvaloa kehtivust, millel on märgitud relva otstarbena üksnes turvalisuse tagamine (enese ja vara kaitse), peab taotleja sooritama RelvS-i § 35 lõikes 6 nimetatud relva käsitlemise katse.

RelvS-i § 1¹ järgi kohaldatakse loataotluste menetlemisele ja järelevalvele haldusmenetluse seaduse⁶¹ (edaspidi HMS) sätteid arvestades RelvS-i erisusi. HMS-i § 6 sätestab haldusorganile, milleks antud juhul on PPA, kohustuse välja selgitada asja lahendamiseks olulise tähtsusega asjaolud ning koguda vajadusel selleks tõendeid. HMS-i § 38 lõikest 3 tulenevalt on menetlusosaline kohustatud haldusorganile esitama ja teatavaks tegema talle teada olevad menetluses tähtsust omavad asjaolud ja tõendid. Selle kohustuse täitmata jätmisel võib haldusorgan soodustava haldusakti andmisel jätta taotluse läbi vaatamata. HMS-i § 36 kohaselt on haldusorgan kohustatud taotlejat soovi korral teavitama tema õigustest ja kohustustest, vajalikest dokumentidest ning vajalikest menetlustoimingutest. Loa väljastamise menetlus lõpeb HMS-i § 43 lõike 1 alusel haldusakti teatavakstegemise, taotluse tagasivõtmise, taotluse läbi vaatamata jätmise või adressaadi surma või lõppemisega, kui haldusakt on seotud adressaadi isikuga.

Viimastel aastatel on PPA varasemast enam hakanud relvaloa ja soetamisloa menetluses küsima kirjalikult täiendavaid selgitusi, milleks taotleja relva vajab, viidates relva otstarbele ja HMS-le. Praktikas on see aga tekitanud taotlejates pahameelt, kuna RelvS-st selline nõue otsesõnu ei nähtu.

⁶¹ Haldusmenetluse seadus – [RT I, 06.07.2023, 31.](#)

See vähendab õigusselgust ja on kaasa toonud kohtuvaidlusi. PPA andmetel vaidlustatakse keskmiselt 30 PPA otsust aastas. Kohtus kestab vaidemenetlus sageli üle nelja aasta.

Siseministeeriumile esitatud pöördumistes on osutatud, et PPA on viimastel aastatel üha sagedamini keeldunud uute soetamislubade väljastamisest või olemasolevate lubade pikendamisest, põhjendades seda vajadusega esitada lisateavet soetatava relva vajalikkuse kohta. Taotlejatelt on küsitud, milleks nad soovivad relva soetada või miks on neil vaja luba pikendada, viidates HMS- i §-dele 6 ja 38. Selline praktika on taotlejate hinnangul olnud põhjendamatu ja vastuolus seadusest tulenevate õigustega.

Kuigi RelvS-s ei ole erisätet, mille kohaselt peaks füüsiline isik oma loataotlust või relva valdamise otstarvet eraldi selgitama, kohalduvad taotluse menetlemisel HMS-s sätestatud uurimisprintsip, selgitamis- ja põhjendamiskohustus. Kuna RelvS selleks taotlejat otsesõnu ei kohusta, on see tekitanud taotlejates segadust ja pahameelt.

RelvS-i §-s 28 on loetletud füüsilisele isikule lubatud relvade otstarbed, RelvS-i § 31 loetleb juriidilisele isikule lubatud relvade otstarbed, liigid ja hulga, RelvS-i § 26 lõige 7 sätestab kollektioneerimisloa maksimaalse lubatud kehtivusaja ning RelvS-i § 34 lõige 7 relvaloa maksimaalse lubatud kehtivusaja. Kehtiva õiguse kohaselt peab PPA kontrollima taotluses märgitud andmete õigsust ja otstarbe eesmärgipärasust — seda nii esmase loa väljastamisel kui ka loa kehtivuse pikendamisel. Loa otstarve ja selle eesmärgipärasus peab olema täidetud kogu loa kehtivuse aja. Näiteks, kui loa omaja loobub laskespordiga tegelemisest, puudub tal edaspidi alus omada relvaluba laskespordiga tegelemise otstarbel. Sellisel juhul peab loa omaja esitama relvaloa andmete muutmise taotluse ja valima relva omamiseks muu seaduses lubatud otstarbe või esitama taotluse relvast ja relvaloast loobumiseks.

Relvadega seotud lubade menetlustähtaeg on kehtiva õiguse järgi kaks kuud. See tähendab, et PPA peab alates taotluse menetlusse võtmisest kahe kuu vältel veenduma, et taotleja ise, tema taotletav luba ja otstarve ning relva hoiutingimused vastavad RelvS-s sätestatud nõuetele. Taotletava loa ja otstarbe eesmärgipärasust saab PPA kontrollida vaid taotlejalt täiendavalt selgitusi küsides.

PPA praktikat toetab ka tulirelvadirektiiv, mille artikli 6 kohaselt võib tulirelva soetamiseks ja valdamiseks anda loa ainult mõjuval põhjusel. Artikli 10 lõike 4 kohaselt tuleb loa omaja vastavust nõuetele hinnata regulaarselt vähemalt iga viie aasta järel, ning luba tohib pikendada ainult juhul, kui selle väljastamise tingimused on jätkuvalt täidetud. Mõjuva põhjuse esitamine peab seega toimuma nii esmasel taotlemisel kui ka loa pikendamisel. Kuigi selline põhjendatuse nõue tuleneb EL- i õigusest, ei ole RelvS-i seda selgesõnaliselt üle võetud ega kehtestatud põhjendamise kohustust sõnaselge sättena.

Relvaloa ja relvaomanikuks saamise korra ja selgitamiskohustusega seotud probleemide lahendamiseks võimaliku parima lahenduse leidmiseks korraldas Siseministeerium koostöökohtumisi erinevate huvitatud osapooltega. Kohtumistel toodi enim esile probleeme relvade valdamise otstarvetega. Laekus ettepanekuid kaotada otstarbed üldiselt, kuid toodi välja, et see võib tekitada probleeme jahimeestele. Leiti ka, et otstarbed võivad jääda, kui ei lisandu eraldi otstarbe selgitamiskohustust. Teisalt tõdeti, et teatav selgitamiskohustus peaks siiski olema, et tuvastada taotleja tegelik kavatsus soetatava relva kasutamiseks. Samas leiti, et selgituse hindamisel võib menetlejale jääda liialt suur ja ebamäärane kaalutusõigus.

Ka teiste EL-i liikmesriikide relvaseadused nimetavad ühe relvaloa taotlemise tingimusena oma

soovi põhjendamist. **Saksamaa** relvaseadus⁶² nõuab, et taotleja peab esitama selge sisulise aluse või argumendi (saksa keeles „Bedürfnis“) relvaloa või relvadega seotud loa saamiseks. Eesti keeles võiks öelda, et taotleja peab „näitama üles vajadust“ või „esitama põhjuse“, miks ta relva omamise õigust soovib.

Läti relvaseaduse⁶³ kohaselt on keelatud väljastada relvaluba isikule, kes ei ole esitanud veenvaid põhjendusi relva omandamiseks.

Šveitsi relvaregulatsiooni kohaselt tuleb relvaloa saamiseks käsirelvadele (püstol, revolver) või poolautomaatsetele relvadele esitada selgesõnaline põhjendus, välja arvatud juhul, kui põhjuseks on sportlaskmine, jahipidamine või kolleksioneerimine⁶⁴.

Poolas⁶⁵ peab loa saamiseks taotleja esitama õigustatud põhjenduse relva omamiseks. Poola seadusandluses on sellisteks aktsepteeritud põhjusteks märgitud näiteks sportlaskmine, jahipidamine, relvade kogumine, ajalooliste lahingute taaslavastamine, väljaõpe ja isiklik kaitse. Luba väljastatakse määramata tähtjaks, kuid selle saamiseks tuleb läbida aeganõudev ja kulukas menetlus. Politsei määrab loa väljastamisel ära, mis otstarbel luba antakse, millist liiki ja mitu relva isikul võib olla. Iga relv tuleb registreerida ning peab olema määratud hoiukoht. Lisaks põhjendatud vajadusele tuleb täita mitmeid üldnõudeid. Taotleja peab läbima psühholoogilise, silmaarsti ja psühhiaatri kontrolli, samuti üldmeditsiinilise läbivaatuse. Loast võib keelduda näiteks diabeedi või nägemispuude tõttu. Politseil on õigus vaidlustada meditsiini- või psühholoogiline hinnang, isegi kui nad ei esita selleks põhjendatud argumente.

Ka **Sloveenias**⁶⁶ peab relvaloa taotlemisel esitama õigustatud põhjuse relva omamiseks. Relvaseaduse § 14 kohaselt on see üks peamisi loa väljastamise eeldusi. Seaduses on määratletud mitmed aktsepteeritavad põhjused, sealhulgas:

- isiku turvalisuse ohustatus sellisel määral, et relva omamine on vajalik enesekaitseks;
- jahitunnistuse olemasolu vastavalt kehtivale jahiseadusele;
- kuulumine laskespordiorganisatsiooni;
- relva omandamine pärimise või kingituse teel.

Lisaks õigustatud põhjendusele peab taotleja läbima meditsiinilise kontrolli ning sooritama relva käitlemise oskusi tõendava eksami.

Uues RelvS-s tuleb seega tagada, et relvadega seotud lubade taotlused sisaldavad läbipaistvat teavet relva kasutusotstarbe kohta, võimaldades asjakohast ja selget menetlusotsust. Luua tuleb selge raamistik, mille kohaselt relvaluba antakse üksnes juhul, kui taotleja suudab piisavalt selgitada relva vajalikkust ja taotletavat kasutusotstarvet.

2. Relvaloa kehtivuse pikendamine

Taotlus relvaloa kehtivuse pikendamiseks koos nõutud dokumentidega tuleb RelvS-i § 41 lõike 5

⁶² Waffengesetz (edaspidi *WaffG*), § 5, § 8 ning 13–18. Kättesaadav: https://www.gesetze-im-internet.de/waffg_2002/.

⁶³ Law on the Handling of Weapons, § 23 p 15. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/id/305818>.

⁶⁴ Federal Office of Police, Kättesaadav: <https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/en/home/sicherheit/waffen/waffenerwerb.html>.

⁶⁵ Andrzej Turczyn, Maciej Rozwadowski, European Gun Rights – Keeping and Bearing Arms in Poland, January 21 2021. Kättesaadav: https://www.thetruthaboutguns.com/european-gun-rights-keeping-and-bearing-arms-in-poland/?utm_source=chatgpt.com.

⁶⁶ Jure Čepin, Radio Slovenija; translated by K. Sm, Slovenia's strict gun laws, 7. september 2018. Kättesaadav: https://www.rtvsl.si/news-in-english/slovenia-s-strict-gun-laws/465339?utm_source=chatgpt.com.

kohaselt esitada PPA-le vähemalt kaks kuud enne relvaloa kehtivuse lõppemist. Kui relvaloa omaja ei esita taotlust nimetatud tähtaja jooksul, saab ta esitada põhjendatud taotluse menetlustähtaja ennistamiseks. Vastavalt HMS-i § 34 lõikele 1 võib haldusorgan mõjuva põhjuse olemasolul tähtaja ennistada ning võtta taotluse menetlusse. Kui aga mõjuv põhjus puudub, tuleb taotleda uut relvaluba üldises korras, tasuda tavapärasest kõrgem riigilõiv ning sooritada eksam, mis koosneb teooriaeksamist ja relva käsitsemise katsest (edaspidi koos *relvaeksam*). Samuti tekib tal relvaloa kehtivuse lõppemisel kohustus relv ja laskemoon PPA-le hoiule anda kuni uue loa saamise või relva võõrandamiseni.

Praktikas põhjustab tähtjaks pikendamata relvaluba märkimisväärset halduskoormust nii loa omajale kui ka haldusorganile. Kui pikendamistaotlus esitamata jääb ja seda mõjuva põhjuseta tähtaja möödumisel ei rahuldata, tuleb alustada uut loa väljastamise menetlust. See toob kaasa järgmised kulukad ja ajamahukad tagajärjed:

- **isiku jaoks:** tuleb läbida relvaeksam, tasuda kõrgem riigilõiv ning ajutiselt loovutada relv PPA-le hoiule;
- **PPA jaoks:** tuleb menetleda eraldi taotlus uue relvaloa väljastamiseks, viia läbi relvaeksam, korraldada relva ajutine hoiustamine ning vajadusel alгатada relva sundvõõrandamise menetlus;
- kui loa omaja ei täida uusi nõudeid ega võõranda relva kolme kuu jooksul, tuleb relv sundvõõrandada, mis toob kaasa lisakohustuse maksta relva omanikule **õiglase ja kohene hüvitis**, koormates asjatult riigieelarvet ja haldusressursse.

Selline kord on ülemäära jäik ega arvesta piisavalt proportsionaalsuse, õiguskindluse ega haldusökoonomia põhimõtteid.

RelvS-s puudub säte, mis võimaldaks pikendada relvaluba pärast selle kehtivusaja lõppemist, ilma et peaks alustama uut loa väljastamise menetlust. Seetõttu muutub relvaloa kehtivuse lõppemine sisuliselt võrreldavaks loa tühistamisega, kuigi isik võib vastata kõigile loa väljastamise tingimustele ja soovida selle kasutamist jätkata. Selline olukord on õigusselguse ja haldusmenetluse otstarbekuse seisukohast problemaatiline.

3. Relvasoetamisluba

Kehtiva RelvS-i § 32 kohaselt peab iga relva soetamiseks taotlema PPA-lt relvasoetamisloa. Selle loa taotlemise eelduseks on kehtiv relvaluba ja riigilõivu tasumine. See tähendab, et isegi kui isikul on kehtiv relvaluba, peab ta iga uue relva ostmiseks eraldi taotlema soetamisluba ja tasuma riigilõivuseaduse⁶⁷ (edaspidi *RLS*) järgi riigilõivu.

✧ *Näide* : Kui isik, kellel on kehtiv relvaluba jahipidamiseks soovib osta täiendava jahipüssi (samasse liiki kuuluv relv), peab kehtiva õiguse kohaselt esitama PPA-le taotluse relvasoetamisloa saamiseks, tasuma 60 eurot riigilõivu⁶⁸, ootama taotluse menetlemist ja relvasoetamisloa väljastamist ning alles seejärel saab relvakaupmees relva müügitehingu lõpule viia. Kõik see toimub olukorras, kus isikul on juba olemas relvaluba ja kehtiv õigus vastavat liiki relva käidelda.

2024. aastal esitati PPA-le 2883 taotlust relvasoetamisloa saamiseks, neist 2649 korral luba ka väljastati. 2025. aasta esimese kaheksa kuu jooksul esitati 1673 relvasoetamisloa taotlust, millest rahuldati 1634.

Relvasoetamisloa **taotlus tuleb läbi vaadata kahe kuu jooksul alates taotluse esitamisest**.

⁶⁷ Riigilõivuseadus – [RT I, 02.10.2025, 7](#).

⁶⁸ RLS-i § 263 lõige 1 – [RT I, 08.07.2025, 64](#).

Taotluse menetluses hindab PPA, kas:

- isikul on kehtiv relvaluba vastavat liiki relva käitlemiseks;
- taotletav relv vastab relvaloa otstarbele (nt enesekaitse, jahipidamine, laskesport, kollektsioneerimine);
- relva hoiutingimused vastavad RelvS-i nõuetele;
- taotleja vastab jätkuvalt RelvS-i §-des 29 ja 30 sätestatud tingimustele (nt karistusregister, eluviis).

Tehnoloogilised lahendused on muutnud korduva relvasoetamisloa taotlemise sisuliselt tarbetuks. Alates 2019. aastast on relvalubade ja soetamislubade süsteem digitaliseeritud, sest PPA võttis kasutusele uuel platvormil relvaregistri. Samuti on kasutusele võetud relvakaupmeeste elektrooniline moodul relvaregistris, mille kaudu toimub:

- relvade ja laskemoona müügi arvestus;
- automaatne kontroll, kas isikul on kehtiv ja asjakohane luba tehingu tegemiseks;
- kogu tehingu andmete automaatne salvestamine relvaregistrisse reaalsajas, nähtavusega PPA-le.

2024. aastal võeti kasutusele relvaregistri järelevalve moodul, mis võimaldab seaduses sätestatud tingimustel kontrollida relvaluba omavate isikutega seotud andmeid (näiteks karistusregistri ja rahvastikuregistri andmed) regulaarselt ja automatiseeritult. Tegemist ei ole pideva jälgimise, vaid tehnilise lahendusega, mis aitab PPA-l aegsasti tuvastada olukorrad, kus relvaloa kehtivus võib olla mõjutatud — näiteks juhul, kui isiku karistus-, rahvastiku- või muude registrite või infosüsteemide andmetes või muudes loa eelduseks olevates tingimustes on toimunud oluline muutus. Automatiseeritud järelevalve võimaldab PPA-l teha paremaid ja ajakohasemaid otsuseid relvalubade väljastamisel ja kehtivuse kontrollimisel, suurendades nii avalikku turvalisust kui ka õigusselgust.

Vaatamata sellele, et relvaregister on tehnoloogiliselt võimeline automaatselt tuvastama ja tõkestama ebaseaduslikke tehinguid, nõuab kehtiv RelvS endiselt iga kord **eraldi relvasoetamisloa taotlemist**. See:

- **koormab asjatult relvaomanikke**, kellel on kehtiv relvaluba ja seaduslik õigus osta relv teatud eesmärgil;
- **põhjustab liigset halduskoormust PPA-le**, kes peab menetlema vormiliselt sama isiku iga korduvat taotlust, kuigi riskihinnang on sisuliselt sama;
- **ei toeta digiriigi arengut ega haldusökonoomia põhimõtteid**, mille kohaselt peaks haldusmenetlus olema otstarbekas, kiire, kuluefektiivne ja eesmärgipärane.

Ka VTK koostamisele eelnenud huvirühmade kaasamiskohtumistel leiti ühiselt, et relva soetamine võiks olla lihtsustatud. Kui isikul on kehtiv relvaluba ning tema sobivus relva omamiseks on kontrollitud, ei peaks ta tehingu tegemiseks eraldi luba taotlema. Vajalik teave saaks olla kontrollitav otse relvaregistri relvakaupmehe keskkonnas, mille kaudu saab kontrollida vajalikke andmeid enne müüki. Selleks on vaja mõningaid IT-arendusi, kuid see lihtsustaks protsessi oluliselt ja oleks kooskõlas nii tehnoloogilise võimekuse kui ka hea halduse põhimõtetega.

4. Võõrandamisluba

Relva võõrandamiseks kaupmehele või kaupmehe juures on igakordselt vajalik PPA-lt RelvS-i § 80 nimetatud võõrandamisloa taotlemine. Nõude eesmärk on tagada relvade nõuetekohane ja turvaline käitlemine ning vältida nende väärkasutust. Relva võõrandamisluba võimaldab riigil kontrollida relvade omandamist ja müümist ning ennetada kuritarvitusi,

terrorismi ja muid ohtlikke tegevusi. Lisaks aitab see tagada, et relvadega seotud tegevused toimuvad seaduslikult, läbipaistvalt ning vastavalt kehtivatele ohutusnõuetele. Enamasti on relva võõrandamine lihtne protseduur, mille käigus tuleb veenduda, et relva soovib müüki anda või müüa isik, kellel on selleks seaduslik õigus ning relvale ei ole kohtutäituri või pankrotihalduri poolt seatud müügi piirangut. Samuti tuleb kontrollida, et võõrandatavat relva soetab selleks luba omav isik. Kui relv soovitakse võõrandada relvakauplusele või anda komisjonimüüki peab relva omanik leidma relvakaupluse, kuhu või mille vahendusel relv võõrandada.

2024. aastal esitati PPA-le 1554 taotlust relva võõrandamiseks, lube väljastati 1554. 2025. aasta esimesel kaheksal kuul esitati 812 võõrandamisloa taotlust, lube väljastati 777. Alates 2023. aastast on relva võõrandamisloa väljastamisest keeldutud kuuel korral. Neist viiel juhul ei olnud ostjal veel relvasoetamisluba ja ühel juhul soovis isik relva kauplusele müüki anda, kuid kauplus ei soovinud seda müüki võtta. Siinkohal on oluline, et PPA väljastab loa relva võõrandamiseks dokumendina vaid juhul, kui relv võõrandatakse relvakaupmehele või relvakaupmehe juures. Kui relv võõrandatakse PPA ametniku juuresolekul, vormistatakse müük juba praegu taotluse alusel võõrandamisluba väljastamata.

Seega, relva omanik peab enne PPA-le võõrandamisloa taotluse esitamist veenduma, et relvale ei ole seatud võõrandamisega seotud piiranguid või keeldusid ning saama kokkuleppe relvakauplusega, kuhu või mille vahendusel relv võõrandatakse.

Selline lähenemine oli põhjendatud ajastul, mil relvade üle peeti arvestust paberkandjal ning relvaomanike õigusi ja piiranguid tuli kontrollida käsitsi. Tänapäevaks on olukord oluliselt muutunud.

Alates 2019. aastast, mil võeti kasutusele uuendatud relvaregister ja digitaliseeriti relvaload, on relvakaupmeestel võimalik kontrollida lubade andmeid ja relvaomaniku õigust relva võõrandada otse relvaregistri kaupmehe mooduli kaudu. Samuti näeb relvaloa omaja relvaregistri iseteeninduskeskkonnas, kas tema relvale on seatud müügipiirang. Seetõttu ei ole relva võõrandamisloa taotlemine PPA-lt enam endisel kujul vajalik ega täida oma varasemat eesmärki.

Kehtiv regulatsioon eeldab, et ka kõige lihtsama tehingu puhul – näiteks kui relvaomanik soovib müüa oma relva legaalselt tegutsevale relvakaupmehele – tuleb läbida täiendav ametkondlik menetlus, mille ainus eesmärk on andmete uuesti kinnitamine. See:

- **koormab põhjendamatult relvaomanikku**, kes peab vormistama taotluse ja ootama menetlust;
- **seob politsei ressursi formaalse otsuse tegemisega**, kuigi andmed on elektrooniliselt kättesaadavad ja kontrollitavad;
- **ei paranda relvade järelevalvet ega turvalisust**, kuna andmekontrolli saab teha relvakaupmees otse relvaregistrist.

Sisuliselt on tegemist topelt kontrolliga, mis ei lisa järelevalvele kvaliteeti, vaid dubleerib olemasolevat mehhanismi ja aeglustab legaalseid võõrandamistoiminguid. Sellega kaasnevad mitmed praktilised kitsaskohad. Näiteks:

- kui relva omanik soovib relva müüa kiiresti, nt seoses kolimise või relvaloa lõppemisega, võib menetlusaja tõttu relva seaduslikult võõrandada olla keeruline.
- kui PPA menetlusaeg pikeneb või relva omanik ei tea, et eraldi luba on vajalik, võib relv jääda tema valdusse ka siis, kui tal puudub huvi või õigus seda edasi omada – see on potentsiaalne turvarisk.
- relvakaupmees ei saa tehingut lõpetada enne, kui kõik dokumendid on vormistatud, kuigi tal on juba olemas kõik õiguspäraseks kontrolliks vajalikud andmed.

Samamoodi relvasoetamisloast loobumisega nõustusi VTK koostamisse kaasatud huvirühmad ettepanekuga loobuda võõrandamisloast, kuna sellega kaasneb praegu liigne bürokraatia. Relva võõrandamiseks loa väljastamise menetluses kontrollib PPA, kas võõrandajal on selleks seaduslik õigus. Seda, kas relv vastab loal märgitud andmetele, kontrollitakse tegelikult alles tehingu sooritamisel. Leiti, et seda rolli võib täita hoopis relvakaupmees, kellel on seadusest tulenevalt õigus relvade ja laskemoona müügiks. See looks relvade võõrandamiseks aja ja koha valimise paindlikumaks ning väheneks halduskoormus nii relvaomanikule kui PPA-le.

II.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

1. Relvaloa taotlemine ja kohustus loa taotlemisel selgitada relva või loa vajalikkust taotletaval kasutusotstarbel

Probleemi lahendamiseks tuleb RelvS-s selgesõnaliselt sätestada, et relvaloa taotlusele peab olema lisatud selgitus, mis käsitleb relva taotlemise eesmärki.

Relvade käitlemisega kaasnevad potentsiaalsed ohud nii taotlejale, tema lähedastele kui ka ühiskonnale laiemalt. Taotletava loa ja otstarbe selgitamine võimaldab menetlejal hinnata, kas taotleja eesmärk (nt sport, jahipidamine, enesekaitse) on relva kasutamise seisukohast asjakohane, põhjendatud ja proportsionaalne.

Relvaloa taotlemisel relva omamise soovi või relva otstarbe selgitamine on õigustatud mitmel sisulisel ja õiguspoliitilisel alusel.

Relvade käitlemise lubamine on riigi julgeolekut ja avalikku korda puudutav tegevus, mille puhul on tegemist erandliku õiguse, mitte subjektiivse õigusega. Erinevalt näiteks isiku üldistest põhiseaduslikest vabadustest (nt sõnavabadus või liikumisvabadus), ei ole relva omamine ega kandmine Eesti õiguskorras absoluutne ega piiramatu õigus. Seetõttu on riigil õigustatud huvi ja kohustus kontrollida, miks ja millisel eesmärgil soovib taotleja relva soetada või omada.

Kehtiv RelvS seob relvaloa väljastamise kindlaksmääratud otstarbega, mis peab olema seaduses nimetatud eesmärkide (nt jahipidamine, laskesport, enesekaitse, kollektioneerimine jne) piires. RelvS-i §-s 28 on sätestatud lubatud otstarbed füüsilistele isikutele ning §-s 31 juriidilistele isikutele. Kuna relvaloa kehtivus ja kasutamine on seotud konkreetset määratletud otstarbega, tuleb haldusorganil hinnata, kas esitatud taotlus ja selle otstarve on sisuliselt põhjendatud ning vastab seadusandja tahtele. Selgitamiskohustus aitab vältida relvalubade formaalset või formaal-juriidilist väljastamist olukorras, kus tegelik vajadus relva omamiseks puudub või on kaheldav.

HMS-i üldpõhimõtetest tulenevalt on menetlusosalisel kohustus esitada taotlust põhjendavad asjaolud ja tõendid. HMS-i § 38 lõige 3 kohustab menetlusosalist esitama talle teada olevad menetluses tähtsust omavad asjaolud, sealhulgas asjaolud, mis puudutavad taotluse eesmärki. Samuti tuleneb HMS-i §-st 6 haldusorgani uurimiskohustus – relvalubade puhul tähendab see, et PPA peab aktiivselt hindama, kas kõik loa väljastamise tingimused on täidetud. Selleks vajab haldusorgan selget teavet relva omamise ja kasutamise eesmärgi kohta. Selgitamiskohustus on seega menetluse mõistlikuks ja eesmärgipäraseks läbiviimiseks vältimatu.

Selgitamiskohustus on vajalik, et tagada hilisem järelevalve ja loa tingimuste täitmise kontroll. Kuna relvaloa alusel võib isik omandada tulirelva, mille kasutamine kujutab ohtu elule ja tervisele, peab riigil olema pidev võimalus kontrollida, kas relva kasutatakse jätkuvalt selleks otstarbeks,

milleks luba anti. Otstarbe muutumisel tuleb relvaluba muuta või relvast loobuda. Ilma selge põhjendusega ei ole võimalik tagantjärele tuvastada, kas loa kasutamine vastab algselt taotlusele ja seadusandlikule eesmärgile.

Selgitamiskohustus aitab eristada lubatud ja keelatud relvaotstarbeid ning vähendada väärkasutuse riski. Näiteks on keelatud relvade soetamine või kasutamine eraviisiliseks „korra tagamiseks“ või julgeolekutegevuseks või muudel eesmärkidel, mis ohustavad põhiseaduslikku korda. Selgituse esitamine võimaldab haldusorganil hinnata, kas taotletav otstarve on ühiskondlikult aktsepteeritav ja kooskõlas kehtiva õigusega.

Seetõttu on relvaloa taotlemisel eesmärgi ja vajaduse sisuline selgitamine mitte ainult menetluse osa, vaid ka demokraatliku ja turvalise ühiskonnakorralduse seisukohalt oluline mehhanism.

RelvS-s relvaloa taotlusele selgesõnaliselt taotletava relva ja kasutusotstarbe selgitamiskohustuse lisamine loob selguse nii taotlejale kui ka loa andjale ning aitab tagada EL-i õiguse nõuete täitmise.

2. Relvaloa kehtivuse pikendamine

RelvS-i tuleb sisse viia regulatsioon, mis eristab selgelt relva omamise õiguse ja relvaloa kehtivuse, võimaldades relvaloa kehtivuse lõppemisel säilitada isikul ajutiselt relva omamise õigus ilma relva kasutamise õigusega. Sarnaselt mootorsõiduki juhtimisõiguse regulatsioonile tuleb kehtestada mehhanism, mille järgi ei kaasne relvaloa kehtivuse lõppemisega automaatselt kohustust relva viivitamatult üle anda või võõrandada, vaid isikul säilib kindlaks määratud tähtaja jooksul võimalus relvaluba vahetada ilma uue loa taotlemise menetlust alustamata. Määratud tähtaja jooksul peab relvaomanik, kas:

- taotlema relvaloa vahetamist relva kasutamise jätkamiseks,
- taotlema relva hoidmise õigust muul eesmärgil (nt kollektsioneerimine), või
- relva võõrandama.

Selline muudatus loob õigusselguse relva omamise ja kasutamise õiguse osas ning väldib praktikas ebaotstarbekaid olukordi, kus loa kehtivuse lõppemine toob kaasa kohese relvast loobumise nõude.

3. Relvasoetamisloast loobumine

Kehtiv relvasoetamisloa nõue on pärit ajast, mil relvade müügiarvestust peeti paber kandjal ja järelevalve põhines manuaalsel kontrollil. Tänapäevane regulatsioon ei arvesta digitaalse andmevahetuse, reaajajas toimiva loakontrolli ega automatiseeritud järelevalve võimalusi.

Õigusselguse, proportsionaalsuse ja haldusökoonoomia huvides on põhjendatud:

1. **loobuda** kohustusest taotleda relva ostuks eraldi relvasoetamisloa juhul, kui isikul on kehtiv relvaluba ja relv vastab lubatud liigile ning otstarbele;
2. **anda** relvakaupmeestele õigus lõpetada tehing automaatse loakontrolli põhjal relvaregistri kaudu, ilma et oleks vajalik PPA eelnev luba;
3. **säilitada** PPA kaalutlusõigus üksnes juhul, kui ilmneb relva iseloomust või tehingu asjaoludest erakorralisi riske (nt erikonstruktsiooniga relv, relva ümberehitus vms).

Relvaloa väljastamise menetluses tuvastatakse, kas isik vastab kõikidele RelvS-st tulenevatele nõuetele, sealhulgas relva soetamise ja hoidmise õiguspärasusele ning ohutusele. Isikul, kellele on väljastatud relvaluba, on juba hinnatud:

- tema usaldusväärsus (nt karistusandmete kontrollimise ja elustiili hindamise kaudu),
- tervislik seisund,
- oskused ja teadmised relva käitlemiseks,
- ning olemasolevate relva hoidmise tingimuste vastavus RelvS-i nõuetele.

Sellest tulenevalt ei ole põhjendatud, et sama isik peab iga järgmise relva soetamiseks läbima uuesti formaalse loa taotlemise protsessi, mis dubleerib juba teostatud kontrollimehhanisme ja suurendab asjatult halduskoormust nii taotlejale kui ka PPA-le.

Soetusõigust saaks jätkuvalt kontrollida relvaregistri kaudu. Relvaregistri kaupmehe keskkonnas on võimalik tuvastada, kas isikul on kehtiv relvaluba ja milline on tema soetamisõigus (relvaliikide ja koguste lõikes). Ostutehingu sõlmimisel kantakse relv automaatselt relvaloale omaja relvaloale ning vastav teave edastatakse reaalajas relvaregistri menetluskeskkonda. See tagab järelevalve toimimise ja relvade arvestuse ajakohasuse ka ilma soetusluba eelnevalt väljastamata.

Kui isik soovib relva soetada teistsugusel otstarbel (nt enesekaitse otstarbeks sportlaskmisele üle minemine) või relvade arv ületab senise loa alusel lubatud koguse, peab ta esitama täiendava taotluse PPA-le ning läbima vastava loa menetlusprotsessi. Selliselt säiliks proportsionaalne kontroll uute asjaolude korral, samas kui rutiinsed tehingud oleks võimalik lahendada halduskoormust vähendavalt.

4. Võõrandamisloast loobumine

Relva võõrandamine on lihtne protseduur, mille käigus tuleb veenduda, et relva soovib müüki anda isik, kellel on selleks seaduslik õigus ning relvale ei ole kohtutäituri või pankrotihalduri poolt seatud keelumärget. Seda saaks lihtsalt kontrollida kaupmees läbi relvaregistri kaupmehekeskkonna.

Et tagada haldusprotsessi tõhusus ja kooskõla digitaliseeritud relvaregistriga, on põhjendatud:

1. **kaotada kohustus taotleda PPA-lt luba relva võõrandamiseks**, kui relv võõrandatakse relvakaupmehele või tema vahendusel ja relv kuulub isikule seaduslikult;
2. **volitada relvakaupmeest** tegema isiku õiguste, piirangute ja relva seisundi kontrolli otse relvaregistri kaudu;
3. **säilitada PPA järelevalveroll** erandlike juhtumite puhul, nt rahvusvaheline tehing, relva erikonstruktsioon vms.

Selline muudatus oleks kooskõlas haldusökoonomia ja digiriigi põhimõtetega ning vähendaks märgatavalt nii eraisikute kui ametiasutuste halduskoormust ilma julgeoleku- ja ohutusriske suurendamata.

II.III. Regulaatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Peamised muudatustest mõjutatud isikud on PPA, relvaloale omajad, relvaomanikud ja relvakaupmehed.

Mõju eelanalüüs

Kavandatavad muudatused on suunatud relvalubade ja relvadega seotud menetluste õigusselguse, haldusökoonomia ja proportsionaalsuse suurendamisele. Põhitähelepanu on loamenetluste,

taotluse selgitamiskohustuse, relvaloa kehtivuse pikendamise ning relva soetamise ja võõrandamise korra lihtsustamisel. Üldiselt on muudatuste eesmärk vähendada PPA halduskoormust, tagada taotlejate õiguste parem kaitse ning tugevdada menetluste läbipaistvust ja proportsionaalsust, säilitades samas avaliku korra ja julgeoleku kaitse.

Selgitamiskohustus seaduses sätestatuna **suurendab õigusselgust ja väldib kohtuvaidlusi**, mis on seni tulenenud nõude kaudsest olemusest. Selge eristus relvaloa kehtivuse ja relva omamise õiguse vahel loob parema arusaama taotleja ja loaandja õigustest ning kohustustest. Regulatsioonide ühtlustamine (nt tervisetõendi puhul juhilubade süsteemiga) suurendab õiguste võrdsust ja vähendab tarbetut dubleerimist.

Võimaliku kaasneva negatiivse mõjuna võib välja tuua selle, et liiga jäigad selgitamismõõded võivad tekitada liigset formaalsust ja taotlejate rahulolematust.

1. Mõju siseturvalisusele

Selgitamiskohustuse RelvS-s sätestamine omab positiivset mõju siseturvalisusele, kuna see võimaldab selgemalt hinnata relvade omamise vajalikkust ning vähendada väärkasutuse riski. Riskipõhine järelevalve võimaldab keskenduda kõrgema riskiga juhtudele, suurendades tõhusust ning tagades paremini avalikku korda ja riigi julgeolekut. Jätkuv automaatne kontroll relvaregistri kaudu tagab, et relvade müük toimub vaid õigustatud isikutele.

Menetluste lihtsustamine võib luua soodsa pinnase formaalselt korrektseteks, kuid sisuliselt küsitava vajadusega relvaomanditeks. PPA kaalutusõiguse piiramine võib vähendada võimalust reageerida erakorralistele riskidele paindlikult. Turvalisuse säilitamiseks on siiski oluline leida tasakaal menetluste lihtsustamise ja kontrolli vahel ning tagada, et relvaluba omavad isikud on vastutustundlikud ning nende tausta põhjalik kontroll on tagatud. Menetluste lihtsustamine vähendab bürokraatiat ja võimaldab PPA-l suunata vabanev ressurss tõhusamale riskipõhisele järelevalvele.

Muudatuste mõju on pikaajaline, sest seadusemuudatus jääb kehtima pikemaks ajaks. Menetluste lihtsustamine vabastab PPA ressursi, mida saab rakendada riskipõhisele järelevalvele ja avaliku turvalisuse tagamisele. Seega võib hinnata muudatuse mõju oluliseks.

2. Sotsiaalne mõju

Kavandatavatel muudatustel on mitmeid positiivseid mõjusid nii olemasolevatele relvaloa omajatele kui ka uutele taotlejatele. Regulatsiooni kaasajastamine vähendab ebavajalikku halduskoormust, lihtsustab menetlusi ja suurendab õigusselgust, säilitades samal ajal vajalikud kontrollimehhanismid avaliku korra ja turvalisuse tagamiseks.

Menetlused muutuvad kiiremaks (nt lihtsustatud relvade ost-müük).

Relvasoetamis- ja võõrandamisloa nõude kaotamine juhtudel, kus mõlemal osapoolel on kehtiv relvaluba, **vähendab oluliselt bürokraatiat** ja muudab relvade ostu-müügi või kinkimise praktilisemaks. See suurendab relvaturu paindlikkust ja võimaldab relvaomanikel tehinguid sõlmida kiiremini ja lihtsamalt – näiteks relvamessidel, näitustel või muudel avalikel üritustel, kus soovitakse relvi vahetult osta või müüa. Uus lahendus sarnaneb juba tuttava praktikaga muudes valdkondades (nt mootorsõidukite ost-müük), kus tehing on võimalik kohe pärast õiguste kontrolli.

Kuna isiku relvaloa kehtivus eeldab tema varasemat sobivuse hindamist, ei ole eraldi relvasoetamis- või võõrandamisluba sisuliselt vajalik – see dubleerib olemasolevat kontrolli ning **põhjustab tarbetut halduskoormust**.

Muudatus, mille kohaselt ei pea relvaluba omav isik kohe relvast loobuma pärast loa kehtivuse lõppemist, ennetab olukordi, kus isikud satuvad tahtmatult seadusega vastuollu. See väldib ülemäärast halduskoormust ja annab isikule mõistliku aja asjaajamiste lõpetamiseks või loa uuendamiseks.

Ehkki relvaloa taotlemisel kavandatud täiendav kohustus selgitada relva omamise eesmärki võib suurendada taotleja koormust, on mõju eeldatavasti väike. Sarnast teavet küsitakse praktikas juba praegu, mistõttu ei too muudatus kaasa lisatööd ega põhjendamatut tõkendit loa saamisele. Arvestades, et isik puutub selle mõjuga kokku üksnes luba taotledes, on mõju vähene ja ebaregulaarne. Seetõttu võib hinnata mõju ulatuse ja sageduse väikeseks.

3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Kavandatavatel muudatustel on positiivne mõju PPA-le. Soetamis- ja võõrandamisloa kaotamine **vähendab oluliselt PPA halduskoormust**, kuna kaovad senised igapäevased loa väljastamise menetlused. See omakorda võimaldab suunata vabanevad ressursid tõhusamalt riskipõhise järelevalve tegemisse. Riskipõhise lähenemise rakendamine loob eeldused sihipärasemaks kontrolliks ning vähendab vajadust korduvate ja rutiinsete toimingute järele, võimaldades keskenduda kõrgema ohupotentsiaaliga juhtumitele.

Praegu kulutab PPA märkimisväärse hulga tööaega relvalubade, relvasoetamis- ja võõrandamisloa taotluste menetlemisele. PPA andmetel menetletakse aastas üle 2800 relvasoetamisloa taotluse, ligi 1500 võõrandamisloa taotlust ja lisaks tuhandeid relvalubade pikendamise taotlusi. Kõigi nende menetluste läbiviimiseks kulub ametnikel aega, mis hõlmab taotluse kontrollimist, dokumentide ülevaatamist, isikuandmete ja registrite kontrolli ning otsuse vormistamist. Relvaregistri elektroonilised lahendused võimaldavad mitmeid toiminguid tulevikus teha lihtsustatult ja kiiremini.

Kuigi relvasoetamis- ja võõrandamisloast loobumisel võib lühiajalises vaates väheneda riigilõivutulu (nt 60 eurot soetamisloa eest), tasakaalustub see pikaajaliselt järgmiste teguritega:

- vähenevad halduskulud (vähem menetlusi, vähem ametnikutööd);
- väheneb kohtuvaidluste hulk ja sellega seotud kulud (praegu ligikaudu 30 vaidlust aastas);
- suureneb menetluse kiirus ja rahulolu, mis omakorda toetab relvaturu stabiilsust ja maksulaekumisi.

Samuti **lihtsustub koostöö relvakaupmeestega**, kes saavad relva ostu-müügi toimingutes senisest suurema rolli. See aga eeldab PPA-lt senisest rohkem järelevalvelist suunamist ja koolitamist, et tagada süsteemi usaldusväärsus ja vältida väärkasutuse riske.

Negatiivse mõjuna võib välja tuua **IT-arenduste vajaduse** (relvaregistri arendamine). See tähendab täiendavaid investeeringuid ning võib üleminekuperioodil põhjustada ajutisi tõrkeid või süsteemi haavatavust. Seetõttu tuleb arenduste elluviimisel pöörata erilist tähelepanu andmekaitsele, töökindlusele ja testimisele.

Lisaks tuleb arvestada, et loamenetluste vähendamisega **jääb ära ka seotud riigilõivude laekumine**. Praegu moodustab soetamisloa eest tasutav riigilõiv osa PPA kaudu riigieelarvesse laekuvatest tuludest. 2024. aastal väljastas PPA 2649 relvasoetamisluba. Relvasoetamisloa

väljastamise eest tuleb tasuda riigilõivu 60 eurot. Seega laekus 2024. aastal relvasoetamislubade väljastamise eest riigituludesse 158 940 eurot. Kuigi tegemist ei ole märkimisväärse tuluallikaga riigi kogutulude mõistes, tuleb seda arvestada PPA eelarve kavandamisel, eriti üleminekuperioodil, mil kasvavad ka arendus- ja järelevalvekulud.

Kavandataval muudatusel on pikaajaline mõju, kuna muudatused jäävad kehtima pikemaks ajaks. Arvestades muudatusest mõjutatud ametnike arvu, võib siiski lugeda muudatuse mõju keskmiseks.

4. Mõju majandusele

Muudatuste eesmärk on lihtsustada relvalubade, relvasoetamise ja relvade võõrandamisega seotud protsesse, vähendada halduskoormust ning suurendada õigusselgust ja menetluste tõhusust. Nendel muudatustel on mitmetasandiline mõju Eesti majandusele, hõlmates nii otseseid kui ka kaudseid mõjusid avaliku sektori kuludele, ettevõtluskeskkonnale, IT-taristule, tööjõukuludele ning tarbijate käitumisele.

Selgitamiskohustuse selgesõnaliseks sätestamiseks vajalikud lisatoimingud ei too füüsilisele või juriidilisele isikule kaasa rahalisi kohustusi, kuid eeldavad taotluse põhjenduse lühikest ja üheselt arusaadavat koostamist. Ajukulu on väike ning kordub iga uue taotluse ja pikendamise puhul, samas vähendab ühtne nõue korduvate selgituste küsimist ja taotluste tagasisaatmist. Mõju on püsiv, ent ulatuselt mõõdukas.

Relvaloa kehtivuse ja relva omamise õiguse lahutamine leevendab eraisiku jaoks harvaesinevaid, ent kulukaid olukordi, kus hilinevad loa pikendamine tooks muidu kaasa nullist alustamise koos eksami ja muude kohustustega. Sellise riski vähenemine vähendab ka vajadust relva kiirmüügiks, mille tulemusel võib relva müügist saadav tulu olla tegelikult turuhinnast oluliselt väiksem.

Kõige suurema ja sagedasema rahalise mõjuga on **relvasoetamisloast loobumine** olukorras, kus eraisikul on juba kehtiv relvaluba. Eraisikule kaob iga ostutehingu juures 60-eurone riigilõiv: 2024. aastal esitatud 2883 soetamisloa taotluse tasemel tähendaks see ligikaudu 172 980 euro suurust koondkokkuhoidu, 2025. aasta esimese kaheksa kuu 1673 taotluse tasemel ligikaudu 100 380 eurot. Lisaks väheneb ajakulu, sest tehingut saab lõpetada samal päeval ilma eraldi loa menetluseta, mis omakorda vähendab inimesele ohtu, et tema soovitud kaup müüakse “loa ootamise ajal” ära. Ettevõtjale paranevad varude ringlus ja rahavoog: ostud katkestatakse harvem, laojäägid vähenevad ning müügiülekäik lüheneb. Üleminekuga kaasnevad ühekordsed ja madalad kulud töötajate koolituseks ning siseprotseduuride kaasajastamiseks.

Võõrandamisloast loobumine relvakaupmehe juures või tema vahendusel lihtsustab eraisiku jaoks relva müüki ja komisjonimüüki. Tehingu saab vormistada kohapeal, väheneb lisakäikude ja ooteaegade seotud ajakulu ning lühema müügiülekäigi tõttu kahaneb hinnariski realiseerumise tõenäosus, mis on eriti oluline kallima hinnaklassi relvade puhul. Ettevõtja jaoks tähendab see kiiremalt muutuvaid varusid ning väiksemat administratiivset koormust, kuna vajalikud kontrollid tehakse otse registris. Ka siin on ülemineku kulud ühekordsed ja madalad (töötajate juhendamine, kontrollnimekirjad).

Lisaks võib seaduse selgem ja tõhusam rakendamine **vähendada vaidluste ja vigade kulusid**, mis toovad kaasa varjatud säästu nii riigile kui ettevõtjatele.

Kavandatavate muudatuste mõju majandusele ja ettevõtlusele võib hinnata positiivseks. Relvakaupmehed saavad suurema rolli tehingute tegemisel, mis võib suurendada nende

äritegevuse mahtu ja vastutust. Relvade ostu- ja müügi protsessid muutuvad kiiremaks ja prognoositavamaks. See soodustab seaduslikku relvakaubandust. Lihtsustatud soetamis- ja võõrandamisprotsess vähendab eraisikute ja ettevõtjate kulusid.

Relvakaupmehed on üks olulisemaid muudatuse sihtrühmi. Praegu sõltub iga müügitehing PPA eelnevast loaotsusest. Kui relvasoetamis- ja võõrandamisloa nõue asendatakse automaatse kontrolliga relvaregistri kaudu, võimaldab see tehinguid teha kiiremini ja paindlikumalt.

✧ *Näide:* praegu kulub relva soetamiseks keskmiselt 1–2 nädalat, kuna tuleb oodata PPA luba. Tulevikus saab relva müüa kohe, kui registri automaatne kontroll kinnitab isiku õigust relva soetada. See suurendab müügi dünaamikat ja parandab kaupmeeste rahavoogu.

Relvaloa kehtivuse lõppemisel relvaõiguse säilimine määratud tähtaja jooksul vähendab sundvõõrandamiste hulka ja stabiliseerib relvade järelturgu. Selgemad ja kiiremad menetlused suurendavad relvaomanike õiguskindlust ja vähendavad põhjendamatut majanduslikku survet relvaomanikele.

Kavandataval muudatustel on laiaulatuslik ja pikaajaline positiivne mõju majandusele, kuna need suurendavad menetluste efektiivsust, vähendavad halduskoormust ja loovad stabiilsema ning prognoositavama turu relvade ja nende osade müügiga tegelevatele ettevõtjatele.

Lühiajaliselt avaldab riigilõivutulu vähenemine mõõdukalt negatiivset mõju riigieelarvele, kuid samas vähenevad halduskulud ja tööjõukulu PPA-s, kuna menetlusi jääb vähemaks. Pikemaajaliselt paraneb haldusökonoomia, vähenevad menetlus- ja kohtuvaidluste kulud. Relvakaupmeestel ja tarbijatel vähenevad tehingukulud ning suureneb õiguskindlus. Turu läbipaistvus ja seaduslik kaubandus suurenevad, mis võib tõsta maksulaekumisi ja vähendada musta turu osakaalu.

Seega tõhustavad muudatused avaliku sektori ressursikasutust ja parandavad ettevõtluskeskkonda. Mõju ulatus on riiklikul tasandil märkimisväärne, kuna muudatused puudutavad nii relvaomanikke, kaupmehi kui ka ametiasutusi.

Kokkuvõtvalt on muudatuste mõju eraisikule ja relvavaldkonna ettevõtjale selgelt positiivne. Suurim korduv ja vahetu rahaline kasu tuleneb relvasoetamisloast loobumisest (riigilõivude kokkuvõtteid ning tehinguaja lühenemine), millega kaasneb ka tehingukatkestuste ja hinnariski vähenemine. Võõrandamisloast loobumine parandab likviidsust eraisiku vaates ja kauba liikumist ettevõtja vaates. Relvaloa kehtivuse ja omamise õiguse lahutamine maandab harvaesinevaid, kuid kõrge kulumõjuga riske ning aitab hoida ära sunnitud kiirmüüke. Selgitamiskohustuse täpsustamine lisab küll väikese püsikuluna lühikese ajakulu taotluse koostamisel, kuid see tasakaalustub vaidluste ja kordumenetluste vähenemise kaudu. Mõjude sagedus ja ulatus on seega erinevad – soetamise ja võõrandamise muudatustel igapäevaselt tuntav ja märkimisväärne, kehtivuse/omamise lahutamisel pigem harv, ent kõrge üksikmõjuga. Kõigil juhtudel on aga ajahorisont püsiv ning kasu kumuleeruv.

III Relvaeksami praktilise osa (tulirelva käsitlemise katse) regulatsioon

III.1. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

Tulirelva käsitlemise katse on eksamineeritavale kättesaadavam, selle läbiviimine on paindlikum ja korralduslikult tõhusam, samal ajal on tagatud aga kõrged ohutus- ja kvaliteedinõuded.

Muudatuste tulemusena väheneb halduskoormus nii PPA-le kui inimesele.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

1. Tulirelva käsitlemise katse

Kehtiva RelvS-i kohaselt korraldab relvaeksami, sealhulgas tulirelva käsitlemise katse, vastuvõtmist PPA. Kuigi avaliku sektori kontroll tagab eksamite läbiviimise turvalisuse ja usaldusväärsuse, on selle mudeli juures mitmeid kitsaskohti. Kuna RelvS ei võimalda relvaeksami vastuvõtmist delegeerida erasektorile ja PPA-l ei ole piisavalt lasketiire, ei ole relvaeksami praktilise osa vastuvõtmine piisavalt paindlik. Peamisteks probleemideks on:

- **piiratud eksamite läbiviimise võimekus ja teeninduskohtade arv**, mis toob kaasa pikki ootejärjekordi ning vähendab eksami kättesaadavust ajaliselt ja geograafiliselt, eriti väljaspool suuremaid linnu.
- **vähene paindlikkus aja- ja asukoha valikus**, eriti väljaspool suuremaid linnu. PPA tehniliste ressursside ülekoormus mõjutab eksamite korraldamise tõhusust ja kvaliteeti. Paindlikkuse puudumine raskendab kiiret reageerimist muutuvatele vajadustele ja suurenenud nõudlusele relvaloa taotlemisel.

PPA korraldab relvaeksami vastuvõtmist suuremates maakonnakeskustes – Tallinnas, Pärnus, Tartus, Jõhvis, Narvas, Paldiskis, Haapsalus, Rakveres ja Kuressaares. Tallinnas, Rakveres ja Tartus on PPA-l tulirelva käsitlemise katse vastu võtmiseks olemas oma lasketiir, kuid teistes asulates tuleb võimalusel lasketiir rentida eraettevõtelt või partnerasutuselt. Kui sellist võimalust ei ole, tuleb eksamineeritav suunata tulirelva käsitlemise katse sooritamiseks mujale. Näiteks Narvas ja Pärnus kasutatakse selleks Sisekaitseakadeemia lasketiiru, Haapsalus aga Kaitseliidu lasketiiru.

Aastateks 2024–2027 prognoosis PPA keskmiselt 3 200 tulirelva käsitlemise katse vastuvõtmist aastas. 2024. aastal esitati PPA-le 679 esmase relvaloa ja 4748 relvaloa kehtivuse pikendamise taotlust. 2025. aasta esimese kaheksa kuuga esitati 486 esmase relvaloa ja 2863 relvaloa kehtivuse pikendamise taotlust.

Ühe isiku relvaeksami praktilise osa vastuvõtmisele kuuluva toimingu omahinnaks on PPA 2023. aastal hinnanud 133,8–145,85 eurot. RLS-i § 264 lõike 1 kohaselt tasutakse relvaeksami vastuvõtmise eest riigilõivu 90 eurot. Kui relvaeksami käigus sooritatakse RelvS-i § 26 lõikest 2, § 35 lõikest 6 või 12 või § 41 lõikest 7 tulenevalt üksnes teooriaksam või relva käsitlemise katse, tasutakse riigilõivu 75 eurot.⁶⁹ Relvaeksami teooriaosa on võimalik üheaegselt õppeklassis võtta vastu 10–15 inimeselt, kuid tulirelva käsitlemise katset saab lasketiirus korraga sooritada kuni kaks inimest.

PPA lasketiirud on peamiselt hõivatud politseiametnikele tulirelva käsitlemise koolituste ja treeningute läbi viimisega. Sellest tulenevalt on relvaeksami korraldamiseks eraldatud aeg sõltuvalt asukohast ja nõudlusest varieeruv ühest korrast nädalas kuni ühe korrani kahe kuu vältel. Selline eksamikorraldus aga ei taga piisavat paindlikkust tulirelva käsitlemise katse vastuvõtmiseks ega sooritamiseks seadusest tuleneva taotluse menetlustähtaja jooksul.

Eeltoodust tulenevalt on RelvS-i VTK koostamisel seatud eesmärgiks suurendada relvaeksami praktilise osa kättesaadavust ja läbiviimise paindlikkust, säilitades samal ajal kõrged ohutus- ja kvaliteedinõuded. Selleks on vajalik luua seaduslik alus, mis võimaldab tulirelva käsitlemise katse vastuvõtmist delegeerida **eraõiguslikele juriidilistele isikutele halduslepingu alusel** tingimusel,

⁶⁹ RLS-i § 264 lõige 2.

et neil on selleks vastav **tegevusluba**.

2. Relva käsitlemise katse nõue üksnes turvalisuse tagamise otstarbel relvaloa pikendamisel

RelvS-i § 41 lõike 7 kohaselt on isikul, kes taotleb relvaloa või paralleelrelvaloa kehtivuse pikendamist, millel on märgitud relva otstarbena üksnes turvalisuse tagamine (enese ja vara kaitseks), kohustus sooritada RelvS-i § 35 lõikes 6 nimetatud tulirelva käsitlemise katse (edaspidi *laskekatse*).

Laskekatsel hinnatakse relvaloa omaja relva kasutamise oskust ning teadmisi relva käsitlemise nõuetest. See aitab vähendada õnnetuste ning väärkasutuse riski ning tagab, et relvaloa omaja oskab jätkuvalt relva ohutult käsitseda ja on valmis vastutama relva kasutamise eest.

Täiendava laskekatse kohustus relvaloa kehtivuse pikendamisel lisati üksnes turvalisuse tagamise otstarbel relvaluba omavatele isikutele 2019. aastal⁷⁰ põhjendusega, et kehtiv RelvS ei sätesta enese ja vara kaitseks mõeldud relva omaniku kohustust regulaarselt relvakasutamise oskusi värskendada. Enese ja vara kaitseks soovitakse relva tihti soetada siis, kui puututakse kokku ohuolukorraga. Pärast ohtunde hajumist ja relvaloa saamist muutuvad enese ja vara kaitseks mõeldud relvade omanikud tihti n-ö passiivseks relvaomanikuks, kes ei käi regulaarselt lasketiirus ning nende relva kasutamise oskused hakkavad ajapikku kaduma. Erinevalt laskespordi või jahipidamisega tegelevatest isikutest, kes osalevad regulaarselt treeningutel või jahil ning seeläbi praktiseerivad relvakäsitlust, ei kasuta enese- ja varakaitseks relva omavad isikud oma relva reeglina igapäevaselt ega arenda oma oskusi süstemaatilisel. Seetõttu võib aastate möödudes nende relvakäsitluse oskus oluliselt langeda, suurendades ohtu nii neile endile kui ka teistele. 2019. aasta RelvS-i muudatuse seletuskirjas⁷¹ lisatakse, et muudatus ei mõjuta relvaloa omanikke, kellel on kehtiv relvaluba jahipidamiseks või vastava spordialaga tegelemiseks, kuna jahimehi ja sportlasi võib pidada oluliselt teadlikumateks relvakasutajateks.

Täiendava laskekatse nõude kehtestamisel on jäänud tähelepanuta, et on jahimehi, kes oma relva ohutu käitlemise- ja laskeoskust jahiseadusest tulenevalt tõendama ei pea, sest nad ei soovi küttida suurulukeid. Seega ei pruugi kehtiv regulatsioon täiel määral tagada võrdsuspõhimõtte järgimist ega täida oma eesmärki relva ohutu käitlemise tagamisel võrdselt kõikide relvaomanike puhul.

Täiendava laskekatse õiguslik olemus on tekitanud arutelu, kas see on relvaloa kehtivuse pikendamisel üks nõutavatest dokumentidest taotluse esitamisel või eeltingimus loa väljastamiseks.

Praktikas on PPA rakendanud menetluspraktikat, mille kohaselt lubatakse täiendavale laskekatsele ainult need isikud, kelle taotlus on esmase kontrolli käigus positiivselt hinnatud: st kelle tervislik seisund, elukäik ja muud tingimused vastavad seaduses sätestatud nõuetele. Selline järjekord aitab vältida olukordi, kus isik sooritab asjatult riigilõivu tasumisega seotud kuluka laskekatse, kuid ei saa loa pikendust muul põhjusel. Menetluse loogika välistab õigustatud ootuse tekkimise enne kõigi tingimuste kontrollimist.

Siiski tekib küsimus täiendava laskekatse õiguslikust olemusest relvaloa pikendamise kontekstis.

RelvS-i § 41 lõikes 2 on toodud relvaloa kehtivuse pikendamise taotluse juurde nõutud dokumentide loetelu. Täiendava laskekatse sooritamise tulemus nende hulgas ei ole. Seetõttu tekib

⁷⁰ Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus – [RT I, 09.03.2018, 1](#).

⁷¹ Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse seletuskiri, lk 15. Kättesaadav: <https://eelnouid.valitsus.ee/main/mount/docList/fd853dce-6578-49f3-9b76-deec08fe8dbd?activity=1#19uPA0IE>.

küsimus, kas laskekatse läbimine on formaalselt nõutav dokument või sisuline eeltingimus. Tallinna Ringkonnakohus on haldusasjas nr 3-23-638⁷² asunud seisukohale, et relvaeksami sooritamise tulemus on üks taotluse menetlusse võtmiseks vajalikest dokumentidest. Ringkonnakohus mõistab seda normi nii, et kuna relvaeksami sooritamine on samuti üks relvaloa väljastamise eeldusest, ei hakka RelvS-i § 35 lõikes 1 nimetatud tähtaeg kulgema enne, kui isik on eksami positiivselt sooritanud. Tõend relvaeksami sooritamise kohta on „nõutav dokument“ eelviidatud sätte tähenduses hoolimata sellest, et seda pole sõnaselgelt nimetatud RelvS-i § 35 lõikes 2 ning sõltumata sellest, kuidas relvaeksami tulemus vormistatakse (tunnistusena, andmekogusse tehtava kandena vms). RelvS-i § 35 lõikes 1 sätestatud kahekuuline tähtaeg on aeg, mille jooksul peab PPA kontrollima nõutavate dokumentide õigsust, võtma seisukoha relvaloa väljastamisel kaalutlusõigust käsitlevates küsimustes ning vormistama otsuse. Ringkonnakohtu hinnangul ei pea PPA hakkama relvaloa väljastamiseks vajalikke menetlustoiminguid tegema enne, kui isik on relvaeksami sooritanud.

Eeltoodust saab järeldada, et ka täiendava laskekatse sooritamise tulemust tuleks kehtiva RelvS-i kohaselt pidada üheks taotluse juurde esitatavaks „nõutud dokumendiks“, ent PPA menetluspraktika sellist lähenemist ei toeta.

Lisaks ei sätesta tänane regulatsioon selget korda ega piiranguid täiendava laskekatse **korduskatsete sooritamiseks**. Kui isik ei soorita täiendavat laskekatset esimesel katsel positiivsele tulemusele, tuleb talle anda võimalus korduskatseks. Siseministri 18. märtsi 2015. aasta määruse nr 13 „Relvaeksami nõuded ja läbiviimise kord ning soetamisloa ja relvaloa andmise kord“⁷³ § 7 lõike 10 kohaselt võib laskekatset korrata mitte varem kui viie päeva pärast. Samas seab RelvS- i § 35 lõike 1 alusel kohaldatav kahekuuline menetlustähtaeg ajalise piiri, mille jooksul tuleb taotlus lahendada. Lõpmatult korduskatseid võimaldada ei saa, kuid seadusandja ei ole määratlenud, kui palju katseid võib ühe taotluse menetluse raames läbi viia ning kas ja millal tuleb menetlus lõpetada.

Selline määramatus toob kaasa õigusliku ebakindluse ja võib põhjustada vaidlusi nii haldusorgani kui ka isiku õiguste ulatuse üle. Samuti võib menetluse venimine viia olukorrani, kus relvaluba kaotab kehtivuse enne lõpliku otsuse langetamist, tekitades isikule ebaproportsionaalseid tagajärgi, sealhulgas relva hoiule andmise või sundvõõrandamise kohustuse.

III.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

1. Tulirelva käsitsemise katse

Luu RelvS-i õiguslik alus ja korraldusmudel, mis võimaldaks **laskekatse vastuvõtmise anda osaliselt eraõiguslikele juriidilistele isikutele**, kes tegutsevad halduslepingu alusel ja omavad selleks vastavat tegevusloa. Selle eesmärk on:

- parandada **relvaeksamite kättesaadavust ja paindlikkust** nii ajaliselt kui ka geograafiliselt;
- suurendada **relvaeksamite läbiviimise tõhusust ja kiirust**;
- tagada relvaomanikel **head relva käsitsemise oskused ja seeläbi kõrge ühiskonna turvalisuse tase**;
- vähendada PPA koormust, **võimaldades avaliku sektori ressursse tõhusamalt**

⁷² Tallinna Ringkonnakohtu 27. märtsi 2025. a otsus haldusasjas nr [3-23-638](#).

⁷³ Siseministri 18. märtsi 2015. aasta määrus nr 13 „Relvaeksami nõuded ja läbiviimise kord ning soetamisloa ja relvaloa andmise kord“ – [RT I, 24.03.2023, 6](#).

kasutada.

Eraõiguslike eksamikorraldajate kaasamine võimaldab eksamit läbida ka väiksemates piirkondades ja rohkematel aegadel, vähendades ooteaegu. Nii saaks laskekatset sooritada ka väiksemates maakonnakeskustes ja piirkondades, kus praegu puudub selline võimalus. Eraettevõtted võivad kiiremini ja paindlikumalt reageerida nõudluse muutustele. See võib vähendada ooteaegu ja võimaldada eksami läbiviimist mitmekülgsematel aegadel, sealhulgas väljaspool tavalisi PPA tööaegu.

PPA ressursside vabastamine võimaldab PPA-l keskenduda avaliku korra tagamisele, süütegude avastamisele, tõkestamisele, ennetamisele ja menetlemisele.

RelvS-s on vaja ette näha uus tegevusluba nõudev tegevusala – relvaeksami korraldamine.

Selleks tuleb ette näha **õiguslik alus halduslepingu sõlmimiseks** PPA ja eraõigusliku juriidilise isiku vahel, kes täidavad neile seatud nõudeid (nt nõuded eksamineerijatele, turvanõuded, eksamitingimused). Ette tuleb näha **nõuded eksamikorraldajate pädevusele, personali koolitusele, turvanõuetele ja eksamitingimustele**, mis tagavad eksamite usaldusväärsuse ja ohutuse. Halduslepingu ja tegevusloa süsteem tagab, et nõudeid täidetakse ning avalik huvi ja ohutus ei ole ohus.

Oluline on ette näha ka **kvaliteedikontroll ja järelevalve süsteem**, mis tagab eksamite läbiviimise vastavuse RelvS-le ja ohutusnõuetele. Relvaeksami, eriti laskekatse läbiviimine on tegevus, millega kaasneb ohutuse tagamine ja vastutus. Seetõttu on äärmiselt oluline, et ka eraõiguslikud eksamikorraldajad, kellele osa eksamite korraldamisest delegeeritakse, järgiksid rangelt kõiki seadusest tulenevaid nõudeid ning tagaksid eksamite läbiviimise turvalisuse ja usaldusväärsuse.

Laskekatse vastu võtmiseks erasektoris, tuleb selgelt määratleda õiguslik raamistik ja tehnilised juhised, mis sätestavadksamiprotseduuri, relva käsitlemise turvanõuded, vajaliku varustuse ning eksamineeritavate ja eksamineerijate õigused ning kohustused. Need nõuded ei tohiks erineda praegu kehtivatest nõuetest. Kõik eksamid peavad olema protokollitud ja dokumenteeritud, sealhulgas tulemused, eksamitingimused ja võimalikud rikkumised, et tagada läbipaistvus ja kontrollitavus. Näiteks tuleb iga laskekatsele registreeritud isiku kohta märkida katse toimumise kuupäeva, asukoha, eksamineeritava ja eksamineerija andmed ning katse tulemus.

Tagada tuleb, et kõik eksamid – olgu avaliku või erasektori korraldatud – oleksid võrreldava tasemega.

PPA-l peab olema õigus teha ettekirjutusi ja korraldada regulaarseid või juhuslikke kontrolle eraõiguslike eksamikorraldajate tegevuse üle. Näiteks võiks PPA korraldada igal aastal vähemalt ühe tegevusloa omanike külastuse, kontrollides nii dokumentatsiooni kui ka eksamite tegelikku läbiviimist.

✧ *Näide 1:* kui dokumentatsioonist ilmneb, et laskekatset on läbi viidud ilma ametliku protokollita või puuduvad katsete tulemused, siis võib see viidata laskekatsete ebausaldusväärsusele. Sellisel juhul tuleb algtada järelevalve, mille tulemused võivad viia halduslepingu lõpetamiseni.

✧ *Näide 2:* kui piirkonnas, kus laskekatseid viivad läbi eraettevõtted, tekib korduvalt probleeme katsete läbiviimisega (nt ohtlik käitumine või eksamitingimuste rikkumine), saab PPA kiiresti

sekkuda ja vajadusel keelata laskekatsete korraldamise seni, kuni kvaliteedikontrolli protseduurid on ümber tehtud.

Tõhus ja selgelt reguleeritud kvaliteedikontrolli ja järelevalve süsteem on lahutamatu osa laskekatse delegeerimisest eraõiguslikele isikutele. See tagab, et laskekatsetel on tagatud kõik vajalikud ohutus- ja kvaliteedinõuded, kaitstes nii eksaminandide, eksamineerijate kui ka ühiskonna turvalisust ning säilitades avaliku usalduse relvaeksamite süsteemi vastu.

On oluline, et eksamineerijad oleksid vastava väljaõppe ja kogemusega ning regulaarselt täiendkoolitatud. Näiteks peab eksamineerija omama kehtivat laskeinstruktori litsentsi ning läbima iga viie aasta järel täienduskoolituse ohutu relvakäsitluse teemadel.

Ette tuleb näha selged sanktsioonid, sealhulgas tegevusloa peatamine või tühistamine ning trahvid, kui eksamikorraldaja rikub ohutusnõudeid või muid RelvS-i nõudeid. Näiteks, kui järelevalve käigus selgub, et eksamitel ei järgita turvanõudeid või dokumentatsiooni ei peeta korrektselt, võib tegevusloa peatada kuni rikkumiste kõrvaldamiseni vms.

RelvS-i täiendamine, võimaldades praktilise tulirelvaeksami osa vastuvõtmist halduslepingu alusel pädeva eraõigusliku isiku poolt, tagab eksamite kättesaadavuse, suurendab korralduse paindlikkust ning hoiab samas kõrgel tasemel relva käsitlemise nõuete täitmise kontrollitavuse ja turvalisuse. See on vajalik samm RelvS-i uuendamisel, mis arvestab nii avaliku sektori võimaluste piiranguid kui ka erasektori potentsiaali panustada riigi julgeolekusse ja korrakaitse.

2. Relva käsitlemise katse nõue üksnes turvalisuse tagamise otstarbel relvaloa pikendamisel

VTK-s püstitatud eesmärgi täitmiseks on otstarbekas:

- sõnaselgelt sätestada, et relvaloa vahetamisel on taotluse menetlustähtaja vältel taotlejal kohustus läbida täiendav laskekatse ja esitada selle läbimise kohta tõend juhul, kui see on nõutav (nt otstarbeks turvalisuse tagamine, harrastuslaskmine);
- kehtestada täiendava laskekatse korduskatsete maksimaalne arv või muu korduskatsete tegemise kord, et välistada taotluse menetlustähtaja ületamist;
- hinnata vajadust ühtlustada regulatsioonid teiste relvakasutajate gruppidega (nt jahimehed, kes ei tee suuruluki laskekatseid), et tagada võrdne kohtlemine relvakäsitluse oskuste kontrolli osas.

Näha ette võimalus, et relvaloa kehtivuse pikendamisel võib täiendava laskekatse sooritamise asemel lugeda nõude täidetuks, kui isik tõendab oma oskust relva käsitseda ja seda, et on teatud ajaperioodil laskmistel osalenud, näiteks laskepäeviku sissekandega.

Muudatus suurendab menetluse tõhusust, vähendab halduskoormust ning loob relvaloa kehtivuse pikendamiseks proportsionaalsemad ja paindlikumad nõuded, arvestades isiku varasemat kogemust ja tegevust relva käsitlemisel.

III.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Peamised muudatustest mõjutatud isikud on relvaloa taotlejad, relvaomanikud ja kasutajad, lasketiirupidajad ning PPA.

Mõju eelanalüüs

Muudatuse peamine eesmärk on suurendada eksamite läbiviimise tõhusust ja paindlikkust suurendades avalikku usaldust relvaeksamite süsteemi vastu. Vähenev haldus- ja korralduslik koormus võimaldab PPA-l keskenduda kriitilisematele ülesannetele nagu avaliku korra tagamine, kuritegude ennetamine ning relvaomanike riskipõhine järelevalve.

1. Mõju siseturvalisusele

Eesmärk, et **tulirelva laskekatse** oleks paremini kättesaadav ja mugavam, aitab vähendada ooteaegu. See võib soodustada seaduskuulekust ja relvaomanike vastutustundlikku käitumist. Ühiskonna üldine usaldus relvaeksamite süsteemi osas suureneb, sest eksamiprotsess muutub läbipaistvamaks ja usaldusväärsemaks. Seega on muudatusel positiivne mõju.

Eraõiguslike eksamikorraldajate kaasamine aitab vähendada PPA koormust, mille tulemusel saab PPA keskenduda sisulisemasse järelevalvesse ja ennetusse ning avaliku korra ja turvalisuse tagamisele. See omakorda võimaldab ressursside ümberjaotamist ning suuremat tähelepanu üldisele turvalisusele. Siiski võib eraõiguslike juriidiliste isikute kaasamine laskekatse vastu võtmisesse kaasa tuua kvaliteedi ja ühtsuse riske, kuid neid saab maandada tegevusloa-, koolitus- ja järelevalve nõuetega.

Muudatuse mõju on oluline, kuna puudutab relva käsitlemise praktilisi oskusi, mis on otseselt seotud eluohtlike olukordade vältimisega. Muudatus parandab süsteemi toimivust ja ohutust kogu riigi ulatuses, mõjutades nii relvaomaikke kui ka avalikku turvalisust. Seega võib hinnata mõju olulisust keskmiseks või isegi suureks. Kui järelevalvemehhanismid toimivad, on **mõju riigi siseturvalisusele selgelt positiivne ja märkimisväärne**.

2. Sotsiaalne mõju

Kavandatavate muudatustega kaasneb positiivne mõju nii senistele relvaloa omajatele kui ka uutele loataotlejatele.

Paindlikum laskekatsesüsteem loob rohkem võimalusi sobiva aja ja koha leidmiseks – võimalus valida laskekatse tegemiseks sobiv aeg ja koht vähendab ajasurvega seotud probleeme ning arvestab paremini isikute erineva elukorraldusega. Erasektori osalus võimaldab eksameid korraldada väiksemates piirkondades ja väljaspool tavapäraseid tööaegu. Siiski võib laskekatsete viimine eralasketiirudesse kaasa tuua lisakulusid ja kitsaskohti piirkondades, kus lasketiire on vähem.

PPA andmetel oli erasektoris 1. juuni 2025. aasta seisuga kokku 67 lasketiiru ja 18 laskepaika. Neist suurem osa PPA Lõuna (27) ja Lääne (24) prefektuuri ning pisut vähem Põhja (18) ja Ida prefektuuri (16) haldusalas. PPA korraldab laskekatsete vastuvõtmist üheksas lasketiirus, neist vaid kolm on PPA enda lasketiirud, teisi renditakse koostööpartnerilt või erasektorilt.

Muudatusega võib kaasneda negatiivne mõju, kui eksamikorraldajad ei järgi ühtseid nõudeid. Sel juhul võib tekkida olukord, kus relva käsitlemise oskused ja ohutusnõuded varieeruvad. See võib suurendada relvaohutusega seotud riske ning õnnetusjuhtumite esinemise tõenäosust. Negatiivse mõju esinemise tõenäosus väheneb kui eksamineerijate teadlikkust kontrollitakse regulaarselt ja tehakse piisavat järelevalvet.

Muudatus mõjutab otseselt relvaomanike õigusi ja kohustusi ning avaliku ohutuse tajumist ühiskonnas, mistõttu võib mõju olulisust hinnata kõrgeks. Mõju levib laialdaselt kogu relvaomanike kogukonnale ja tugevdab avalikku usaldust riigi vastu. Seega on muudatusel **positiivne ja oluline sotsiaalne mõju**, kuna see suurendab relvaeksamite kättesaadavust, vähendab regionaalset ebavõrdsust, tugevdab avalikku turvatunnet ja edendab relvaomanike vastutustundlikku käitumist. Selge järelevalve- ja kvaliteedisüsteem tagab, et **ühiskonna usaldus ja turvalisus kasvavad ilma uute sotsiaalsete pingete tekketa**.

3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Kavandatavatel muudatustel on positiivne mõju PPA-le. Arvestades, et aastateks 2024–2027 prognoosis PPA keskmiselt 3 200 tulirelva käsitlemise katse vastuvõtmist aastas, hajutab laskekatsete vastuvõtmine eralasketiirude kaudu oluliselt PPA koormust ja suurendab paindlikkust eksami aja ja asukoha valikul. Vabanenud ressursi saab suunata PPA põhifunktsioonidele — avaliku korra tagamisele, süütegude ennetamisele ja menetlemisele.

Järelevalvekoormus PPA-le võib ajutiselt suureneda, kuna tuleb välja töötada tegevusloa ja halduslepingu süsteem ning kontrollimehhanismid. Siiski on risk ajutine ja üleminekuperioodiga seotud ja väheneb pärast süsteemi juurutamist.

Negatiivse mõjuna võib välja tuua IT-arenduste vajaduse (relvaregistri arendamine) eeldab investeringuid ja üleminekuperioodil võib süsteem olla haavatav. Lisaks peab PPA tagama, et lasketiirudele halduslepingu kaudu antud õigus oleks piisava järelevalve all vältimaks selle väärkasutust.

Kavandatav muudatus mõjutab PPA töökorralduse struktuuri ja ressursside jaotust, mis on siseturvalisuse süsteemi põhielement, seega võib hinnata mõju ulatust oluliseks. Mõju suurus on siiski keskmine, kuna muudatus vähendab küll märgatavalt halduskoormust, kuid suurendab mõningal määral järelevalvekoormust.

4. Mõju majandusele

Kavandatavate muudatuste mõju majandusele ja ettevõtlusele võib hinnata positiivseks. Laskekatsete vastuvõtmise delegeerimine eralasketiirudele võib suurendada nende käivet ja kaasa tuua uute töökohtade loomise vajaduse. Eksamikorralduse laienemine väiksematesse piirkondadesse loob kohalikke töövõimalusi ja lisatulu kohalikule teenusmajandusele (nt lasketiirude rent, toitlustus, majutus).

Lühiajaline investeerimisvajadus eraettevõtjatele (nt varustus, koolitus, turvanõuded) võib suurendada algkulusid, kuid investeringud on **pikaajalise tuluallikaga**.

Muudatusel on positiivne ja tasakaalustatud mõju Eesti majandusele. See vähendab riigi halduskulusid, elavdab erasektori tegevust ja soodustab regionaalset arengut. Kuigi esialgne järelevalvesüsteemi ülesehitus nõuab investeringuid, ületavad pikaajaline majanduslik kasu ja kulutõhusus need kulud.

Kokkuvõttes on kavandatava muudatuse majanduslik mõju positiivne, keskmise suurusega ja oluline.

IV Füüsilise ja juriidilise isiku relva valdamise otstarbed

IV.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

RelvS-i regulatsioon on ajakohane, paindlik ning kooskõlas PS-i § 19 lõikes 1 sätestatud õigusega vabale eneseteostusele. Seadus võimaldab füüsilistel ja juriidilistel isikutel õiguspäraselt ja turvaliselt relvi omada erinevatel eesmärkidel, mille hulka kuuluvad peale traditsiooniliste otstarvete nagu turvalisus, jahipidamine või laskesport, ka näiteks harrastuslaskmine või pärandiks saadud relva säilitamine. Laiendatud on sihtgruppi, kes isikliku relvaga saaks panustada riigikaitse.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

RelvS-s sätestatud füüsilise ja juriidilise isiku relva valdamise otstarbed on selgelt piiritletud ja konkreetsed ning paljudele relvaloaga taotlejatele või juba relvaomanikele puudub seaduses nende tegelikke eesmärke kajastav otstarve.

PPA andmetel oli 1. septembri 2025. aasta seisuga Eestis füüsilisest isikust relvaloaga omajaid ca 23 500.

Kehtiva seaduse kohaselt võib füüsiline isik soetada, omada ja vallata relva järgmisel otstarbel:

- jahipidamine;
- vastava spordialaga tegelemine;
- tegelemine spordialaga, kus on vaja kasutada piiratud käibega padrunisalvega tulirelva;
- turvalisuse tagamine (enese ja vara kaitse);
- kutsealal tegutsemine;
- kollektsioneerimine;
- ajaloolise või kultuurilise sündmuse etendamine.

1. septembri 2025. aasta seisuga oli Eestis 72 juriidilisest isikust relvaloaga omajat. Juriidilise isiku relvaloaga seotud relvi 2225, relvi müügis 4456 ja komisjoni müügis 886.

Juriidiline isik võib soetada, omada või vallata relvi järgmisel otstarbel:

- siseturvamiseks;
- vastava spordiala või jahindusega tegelemiseks;
- tegelemiseks spordialaga, kus on vaja kasutada piiratud käibega padrunisalvega tulirelva;
- õppetööks relvadega seonduvates õppeainetes;
- kollektsioneerimiseks;
- turvategevuse seaduse alusel turvamiseks;
- tegevusloaga lubatud relvade müügiks, valmistamiseks, hoidmiseks, ümbertegemiseks või parandamiseks;
- ajaloolise või kultuurilise sündmuse etendamiseks;
- lasketiirus või laskepaigas laenutamiseks.

See loetelu ei kata piisavalt tegelikku relva kasutamise praktikat ega isikute erinevaid põhjendatud vajadusi. Lisaks puuduvad mitmete otstarvete osas täpsed rakendusnormid või on need ebaselged, mis põhjustab ebaühtlast halduspraktikat ja takistab seaduse eesmärgipärast rakendamist. Peamised probleemid ja näited:

1. Harrastuslaskmise otstarve

Suur hulk relvahuvilisi ei soovi kasutada relva enese kaitseks, jahipidamiseks ega laskespordiga tegelemiseks. Nad soovivad relva omada ja kasutada harrastuslikul eesmärgil, et näiteks regulaarselt harjutada lasketiirus. Kehtiv RelvS eeldab, et selline isik liitub laskespordiklubiga, mis omakorda kuulub laskespordiorganisatsiooni, ja täidab vastavad sportlase kriteeriumid, kuigi tema eesmärk ei ole laskesportlaseks olemine, laskespordiorganisatsiooni tegevuses osalemine ega võistlemine.

Selline nõue ei vasta nende inimeste tegelikule huvile. Nii nagu jahipidamine, on ka harrastuslaskmine üks võimalikest hobitegevustest ja vaba aja veetmise võimalustest, mida ei peaks võrdsustama sporditegevusega.

Kuna RelvS-s puudub eraldi laskeharrastuse otstarve, on harrastuslaskmine piiratud ja kallim – lasketiirus saavad relvaloa puudumisel isikud lasta vaid relva laenutades ja instruktori järelevalve all, mis suurendab kulusid ja vähendab harrastuslaskmise kättesaadavust.

✧ *Näide:* isik soovib taotleda relvaluba, et aegajalt lasketiirus laskmas käia, kuid ei soovi kuuluda laskespordiklubisse ega osaleda võistlustel. Praegune seadus ei näe ette sellekohast relva valdamise otstarvet, mistõttu ei saa ta õiguspäraselt relva soetada. Lasketiirus on võimalik relvaga laskmist harjutada ka relvaluba või isiklikku relva omamata, kuid sellega kaasnevad täiendavad kulud. Isik, kellel puudub relvaluba, ei tohi iseseisvalt lasketiirus lasta, vaid peab kasutama lasketiiru relva ning tegema seda laskeinstruktori järelevalve all. Seega tuleb tal tasuda nii relva laenutamise kui ka instruktori teenuse eest.

2. Relvaomanikuks saamine pärimise kaudu

Tänased relva valdamise otstarbed ei arvesta olukorda, kus inimene soovib parandada relva oma järeltulijale, kes ei tegele jahipidamise, sportlaskmise ega turvalisuse eesmärgil relva omamisega või ei vaja neil otstarvetel täiendavalt relvi, kuid soovib relva säilitada austusest pärandaja vastu või perekonna ajaloopärandi osana.

✧ *Näide:* inimene pärib isalt registreeritud jahirelva, kuid ei vasta ühelegi olemasolevale otstarbetingimusele, mistõttu puudub tal võimalus relva seaduslikuks säilitamiseks. Ta võiks relva lasta muuta laskekõlbmatuks, kuid ta sooviks siiski säilitada relva laskekõlblikuna lootuses see kasutuskõlblikuna ühel päeval edasi pärandada.

Teiste EL-i riikide praktika relvade pärimise puhul on erinev. **Saksamaal** peab pärija olema vähemalt 18-aastane, usaldusväärne, sobilik ja tal peab olema vastav relvade käsitlemise oskus. See tähendab, et tal peab olema pärandatud relvade omamiseks relvaluba. Kui pärijal seda ei ole, tuleb esitada taotlus relvaloa saamiseks. Päritud relvadele kehtivad samad nõuded nagu muudele relvadele. Näiteks tuleb neid hoiustada vastavalt seadusele, tagades nende säilimise ja turvalisuse⁷⁴. Nagu Saksamaal, peab ka **Lätis** pärandatud relvade omamiseks olema pärijal relvaluba. Kui pärijal seda ei ole, tuleb esitada taotlus relvaloa saamiseks. Pärandatud relvade

⁷⁴ WaffG, § 20. Kättesaadav: https://www.gesetze-im-internet.de/waffg_2002/.

omamiseks peab pärija olema vähemalt 18-aastane, usaldusväärne, sobilik ja tal peab olema vastav relvade käsitlemise oskus⁷⁵.

Tšehhi Vabariigis võib parandatud tulirelva omanikuks saada ilma eraldi relvaloa taotlemiseta, kui relv on kantud relvade registrisse ja pärija täidab teatud tingimused (nt vanus ja usaldusväärsus). Kuigi pärija võib relva omada, peab ta selle kandmiseks või kasutamiseks eraldi relvaloa saama⁷⁶.

Norra politsei võib anda loa tulirelvade ja nende osade mälestuslikuks omandamiseks ja valdamiseks ülenejale või alanejale sugulasele, kes suudab tõendada piisavat tulirelva käsitlemise oskust (näiteks ajateenistuse läbinuna või tegevust tunnustatud laskespordi- või jahiorganisatsioonis). Pärimise või mälestusväärtuse alusel omandatavate tulirelvade koguarv ei tohi ületada kolme terviklikku tulirelva⁷⁷.

Seega kehtiv regulatsioon ei loo erisätteid parandatud relvade puhul, mistõttu pärijad, kelle motiiv on säilitada relv mälestusesemena, jäävad ilma seaduslikust võimalusest relva hoida laskekõhlikuna. Rahvusvaheline praktika näitab erinevaid lahendusi (nt tingimuslik relvaluba, vanus, usaldusväärsus, oskuseõue või piirangud säilitamisele), mida võiks kaaluda ka Eesti õiguses pärimise erikorra loomiseks.

3. Isikliku relvaga riigikaitse tegevuses osalemine

RelvS-i § 34 lõike 1⁵ kohaselt võib **kaitseväeteenistuse seaduse**⁷⁸ (edaspidi *KVTS*) § 7 tähenduses tegevväelane, sõjaaja ametikohale määratud Kaitseliidu tegevliige või sõjaaja ametikohale määratud reservis olev isik, kes on riigieelarvest tegevustoetust saava reservis olevate isikute esindusorganisatsiooni (EROK) liige (edaspidi *riigikaitse osalev isik*) taotleda oma relvaloale kantud ja relvaregistris registreeritud relva andmetele vastavat märget (edaspidi *riigikaitse märgend*). Riigikaitse märgend annab riigikaitse osalevale isikule õiguse soetada, omada ja vallata jahipidamise, spordi- või turvalisuse tagamise otstarbel registreeritud relvale piiratud käibega padrunisalve⁷⁹ ning osaleda selle relvaga riigikaitse tegevuses Kaitseliidu seaduse⁸⁰ (edaspidi *KaS*) §-i 52 lõikes 1 sätestatud korras.

Praegune regulatsioon tekitab aga mitmeid probleeme:

- **vanusepiirang:** sõjaaja ametikohtadele kehtib vanuse ülempiir⁸¹. Kui isik selle täidab, vabastatakse ta ametikohalt, mistõttu kaotab ta õiguse riigikaitse märgendile ning ei saa enam oma isikliku relvaga riigikaitse tegevuses osaleda. Samuti tuleb tal loobuda piiratud käibega padrunisalvedest. See välistab riigikaitse panuse andmise ka neil inimestel, kes on jätkuvalt heas füüsilises ja vaimses vormis ning motiveeritud kaasa lööma.
- **paindlikkuse puudumine:** mitmed relvaomanikud sooviksid riigikaitse panustada, kuid ei saa töö- ja pereelu kõrvalt võtta endale püsivat rolli Kaitseliidus. Neil oleks aga võimalik osaleda vabatahtlikuna või toetajaliikmena, kuid kehtiv regulatsioon ei võimalda

⁷⁵ Law on the Handling of Weapons, § 39. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>.

⁷⁶ Arms Act. Kättesaadav: <https://www.zakonyprolidi.cz/translation/cs/2002-119?langid=1033>.

⁷⁷ Regulations on weapons, firearms, weapon parts and ammunition, § 5-4. Kättesaadav: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-05-07-1452>.

⁷⁸ Kaitseväeteenistuse seadus – RT I, 27.09.2024, 6.

⁷⁹ RelvS-i § 21¹ lõike 7 kohaselt on piiratud käibega padrunisalv poolautomaatse kesktulepadrunit kasutava püstoli padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 20 padrunit, või poolautomaatse kesktulepadrunit kasutava püssi padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 10 padrunit.

⁸⁰ Kaitseliidu seadus – RT I, 30.04.2024, 3.

⁸¹ KVTS § 90.

neil isikliku relvaga sellistes tegevustes osalemist.

Kokkuvõttes piirab kehtiv lahendus nii kogenud ja motiveeritud inimeste panustamist kui ka nende relvaomanike kaasamist, kes võiksid riigikaitstes osaleda paindlikumal viisil.

Oskus käsitseda tulirelvi suurendab usku riigi kaitsmise võimalikkusesse ning tugevdab seeläbi kaitsetahet. Inimene tunneb end turvalisemalt ja enesekindlamalt, kui tal on teadmised ja oskused, kuidas reaaalses kriisiolukorras tegutseda. See psühholoogiline kindlus aitab säilitada rahu ja suurendab valmidust ennast ja laiemalt ka oma kodumaad kaitsta. Kaitsetahe ei ole ainult emotsionaalne hoiak (patriotism), vaid ka teadmine, mida ma reaaalselt teha saan, kui olukord nõuab. Relva käsitlemise oskus teeb kaitsmise konkreetseks ja praktiliseks tegevuseks, mitte abstraktseks mõtteks.

Kui suur osa ühiskonnast omab relvaoskusi (nt laskespordi, jahipidamise, ajateenistuse või koolituste läbimise kaudu), tekib tugevam ühisvastutuse tunne. Inimesed ei looda ainult professionaalsele armeele, vaid tunnetavad, et neil on samuti roll riigikaitstes.

Oskused ja teadmised tekitavad tihti suurema huvi valdkonna vastu. Inimesed, kes on läbinud relvaõppe või saanud laskekogemuse, võivad rohkem huvituda ka muudest riigikaitsevaldkondadest – näiteks liituda Kaitseliiduga, osaleda õppustel jne.

Kuigi **Šveits** on neutraalne riik, millel on rahumeelne maine, on see siiski üks relvastatumaid riike maailmas, selgub Genfis asuva organisatsiooni Small Arms Survey andmetest, mis on selles valdkonnas tunnustatud analüüside allikas. Organisatsiooni 2018. aasta hinnangu⁸² kohaselt on Šveitsis ringluses üle 2,3 miljoni tulirelva, mille hulka ei kuulu 360 000 relva, mida hoiavad õiguskaitseasutused. Erasisikute omanduses olevate relvade arv ulatub Šveitsis ligi 28 relvani 100 elaniku kohta, mis asetab riigi Lääne-Euroopas neljandale kohale (pärast **Soomet**, **Austriat** ja **Norrat**) ning maailmas 14. kohale. Maailma absoluutne rekord kuulub aga **Ameerika Ühendriikidele**, kus on üle 120 relva 100 elaniku kohta. Eestis on erasisikute omanduses olevate relvade arv 4,96 relva 100 elaniku kohta⁸³.

⁸² Small Arms Survey, Global Firearms Holdings, juuni 2028. Kättesaadav: <https://www.smallarmssurvey.org/database/global-firearms-holdings>.

⁸³ Small Arms Survey 2018.

Tabel 1. Relvade arv EL-is 100 elaniku kohta

Riik	Relvade arv 100 elaniku kohta
Soome	32,4
Austria	30,0
Küpros	29,1
Malta	28,3
Rootsi	23,1
Portugal	21,3
Prantsusmaa	19,6
Saksamaa	19,6
Luksemburg	18,9
Kreeka	17,6
Sloveenia	15,6
Itaalia	14,4
Horvaatia	13,7
Leedu	13,6
Belgia	12,7
Tšehhi	12,5
Ungari	10,5
Läti	10,5
Taani	9,9
Bulgaaria	8,4
Hispaania	7,5
Iirimaa	7,2
Slovakkia	6,5
Eesti	4,9
Madalmaad	2,6
Rumeenia	2,6
Poola	2,5

Allikas: *Small Arms Survey 2018.*

Šveitsis on relvade hoidmine kodus osa pikaajalisest kodanikukaitse traditsioonist. Šveitsi armee tugineb süsteemile, kus enamik mehi läbib kohustusliku ajateenistuse ning säilitab pärast teenistust relva kodus. Rahuajal hoitakse reservväelaste relvi kodudes (kuigi viimastel aastatel on seda veidi piiratud). Sellise põhimõtte rakendamise tulemusena on Šveitsis tugev kodanikukaitse traditsioon ja ühiskonnas kõrge kaitsetahe⁸⁴. Uuringud näitavad, et šveitslased usuvad oma riigi kaitsevõimesse, sest nad teavad, et neil endil on oluline roll.

Meie naaberriigis **Soomes** on kõrge ajateenistuse läbimise protsent ning relvaõpe on oluline osa väljaõppest. Paljud soomlased osalevad ka pärast teenistust vabatahtlikus väljaõppes (nt Maanpuolustuskoulutusyhdistys⁸⁵). Ka Soomes on elanike seas tugev kaitsetahe – 2023. aasta küsitluse⁸⁶ kohaselt uskus üle 80% soomlastest, et riiki tuleks relv käes kaitsta. Head

⁸⁴ France 24, Elena Pompei, Why do the Swiss have so many guns? 24. oktoober 2024. Kättesaadav: https://www.france24.com/en/europe/20241024-why-do-the-swiss-have-so-many-guns?utm_source=chatgpt.com

⁸⁵ Maanpuolustuskoulutusyhdistys. Kättesaadav: <https://mpk.fi>.

⁸⁶ YLE News, Poll: Citizens' willingness to defend Finland, support for Nato hit all time high, 1. detsember 2023. aasta. Kättesaadav: https://yle.fi/a/74-20006876?utm_source=chatgpt.com.

relvakäsitsemise oskused toetavad seda hoiakut.

4. Juriidilise isiku relva kasutamine jahipidamisel

RelvS-i § 34 lõike 6 punkt 3 ei võimalda juriidilisele isikule kuuluva relva kasutada andmist külalisjahis osalejale, kuigi see on jahinduspraktikas vajalik ja mõistlik.

Jahiturism, kui ettevõtlusvorm, on laialt arenenud⁸⁷. See on turismiharu, kus inimesed reisivad teistesse piirkondadesse, et tegeleda jahipidamisega. See hõlmab jahipidamist looduslikes või spetsiaalselt selleks ettenähtud aladel ning võib sisaldada nii suurulukite (nt põdrad, hirved, metssead) kui ka väikeulukite (nt jäneseid, faasanid) jahti.⁸⁸

Ka Eestis korraldatakse külalisjahte⁸⁹, kus osalevad nii välismaised kui ka kohalikud jahimehed. Eesti metsad pakuvad jahipidamiseks palju võimalusi. Eestis on kütitavateks loomadeks hunt, ilves ja karu, kes on enamikus Euroopa riikides looduskaitse all⁹⁰. Külalisjahis osalejate seas võib olla jahimehi, kellel ei ole oma relva kaasas, kuid kellel on kehtiv jahitunnistus ning õigus relva kanda. Välisriigist saabuv külalisjahimees ei saa alati oma relva kaasa võtta, sest relvadega reisimine võib olla seotud keeruka loa- ja tollimenetlusega. Samuti võib osaleda külalisjahil inimene, kes Eestis küll omab jahipidamise otstarbel relvaluba, aga ei pea mõistlikuks osta või kaasa võtta relva vaid üksikute jahikordade tarbeks. Sellises olukorras on mõistlik, et jahikorraldaja või juriidiline isik (nt jahiselts või jahiturismi korraldav ettevõte) saab anda oma relva kasutada külalisjahil osalejale.

Eestis on füüsilisel isikul lubatud anda oma relva kasutada ajutiselt teisele relvaluba omavale isikule (vastavate tingimuste täitmisel) jahipidamise otstarbel. Juriidiline isik võib jahinduse otstarbel anda relva kandmise õiguse vaid oma töötajale. Sarnaselt füüsilise isiku õigusele peaks sama loogika kehtima ka juriidilise isiku relvade puhul, et ei tekiks põhjendamatu erinevust.

Kuigi Eestis on juriidilisel isikul õigus relvaluba taotleda ja relv soetada jahipidamise otstarbel, ei võimalda kehtiv õigus juriidilisel isikul jahipidamise otstarbel relva laenutada. Praktikas oleks see siiski mõistlik ja vajalik külalisjahimeeste vastuvõtmiseks ja jahiturismi sujuvaks korraldamiseks.

Mitmetes teistes EL-i riikides on jahiturismi soodustamiseks lubatud nii füüsilisest isikust jahimehel kui ka jahiseltsil oma relva teatud ajaks välja laenata. Näiteks **Rootsis** võib jahiturismi puhul juriidiline isik (jahiselts) anda relva kasutada külalisjahimehele, kes ei too oma relva kaasa. Selleks kasutatakse laenusertifikaati, milles on kirjas nii omaniku kui ka laenaja detailsed andmed ning kasutamise kestus (maksimaalselt 14 päeva)⁹¹. See süsteem on ilmeka näide, kus juriidiline isik saab ametlikult ja selgelt tagada relva ajutise kasutuse, mis sobib hästi praktilise jahiturismi korraldusega. **Poolas** on jahiturism hästi arenenud ning sealsed ettevõtted ja jahiseltsid võtavad aktiivselt vastu välisriigi jahimehi⁹². Vastavalt Poola jahiseadusele võib välisriigi jahimees jahil osaleda vaid kohaliku jahiseltsi esindaja järelevalve all, kes vastutab jahipidamise nõuete järgimise eest. See tähendab, et jahiselts võib relva või muid vahendeid omada ja vajadusel ka anda neid külalisjahimehele kasutada⁹³.

⁸⁷ <https://www.bookyourhunt.com/en/hunting-in-europe>.

⁸⁸ https://et.wikipedia.org/wiki/Jahi-_ja_kalastusturism.

⁸⁹ <https://www.ejs.ee/jahipidamise-kord-ja-voimalused-eestis-viibivatele-valismaalastele/>.

⁹⁰ <https://www.metskapteni.ee/tegevused/jahiturism-ja-kuttimine/>.

⁹¹ https://jagareforbundet.se/jakt/hunting-in-sweden/borrowing-firearms/?utm_source=chatgpt.com.

⁹² https://waidmann.se/en/red-stag-hunting-in-poland/?utm_source=chatgpt.com.

⁹³ Commercial Hunting in Poland – A Profitable Legacy of the Past, 28. veebruar 2025. Kättesaadav: https://zakazpolowania.pl/aktualnosci/commercial-hunting-in-poland/?utm_source=chatgpt.com.

Lätis on juriidilisel isikul lubatud laenata külalisjahil osalejale relv koos lisaseadmetega üksnes juhul, kui tegemist on jahiseltsiga, mis on saanud vastava loa. Läti relvaseadus sätestab, et Euroopa Liidu või Euroopa Majanduspiirkonna riigi kodanik, kellel on relvaluba või Euroopa tulirelvapass, ning ka muu välisriigi kodanik, kellel on oma riigi pädeva asutuse väljastatud relvaluba, võib jahil kasutada jahi tulirelvi, nende laskemoona, vahetatavaid olulisi osi ja neile ettenähtud summuteid, kui need on registreeritud juriidilisele isikule, kellele kuulub või on valduses luba ulukite pidamiseks aedikus⁹⁴. Enamasti tähendab see siiski relva kasutamist umbes poole tunni vältel.

5. Kolleksioneerimise otstarbe ebamäärasus

Kolleksioneerimine ei ole selgelt määratletud eraldiseisva relvaloa otstarbena ning puudub regulatsioon selle kohta, kuidas võib kolleksioneeritavat relva kasutada. Lisaks ei peaks kolleksioneeritavale relvale saama taotleda kasutusotstarvet, mis ei ole kooskõlas kolleksiooni pidamise eesmärkidega (relva säilitamine ajaloolistel, kultuurilistel, teaduslikel, tehnilistel, hariduslikel või kultuuripärandiga seotud eesmärkidel). Relva kandmine ja kasutamine muul otstarbel läheb vastuollu säilitamise põhimõttega.

✧ *Näide 1:* kolleksionäär soovib viia relva lasketiiru demonstratsiooniks või katsetamiseks, kuid seadus ei anna selleks piisavalt selget alust, kuigi RelvS-i § 25 lõige 9¹ võimaldab teatud juhtudel relva eksponeerida.

✧ *Näide 2:* kolleksionäär on aktiivne laskesportlane ning tema kolleksioonis on relvi, mis sobilikud laskespordi harrastamiseks. Kuna RelvS ei sea piiranguid kolleksioneeritavate relvade muul otstarbel registreerimiseks, taotleb ta sobilikele relvadele lisaks kolleksioneerimisloale ka relvaloa laskespordi harrastamiseks. Pidevalt relva kasutamine treeningutel ja võistlustel kulutab relva ega taga selle säilimist.

6. Kaitseliidu sportrelvad

Kaitseliidu liikmeks oleva laskesportlase kasutuses olevad relvad (nt .22LR kaliibriga püstolid või vintpüssid) on klassifitseeritud sõjaväerelvadena⁹⁵, mille tõttu nende transport välisriikides toimuvatele võistlustele on põhjendamatult piiratud ja bürokraatlik. Samal ajal saab spordi otstarbel registreeritud tsiviilrelvadega välisvõitlusele reisimiseks taotleda relvale PPA-lt Euroopa tulirelvapassi ning eraldi igakordselt eraldi luba taotlema ei pea.

✧ *Näide:* Kaitseliidu laskesportlane, kes soovib osaleda välismaal võistlusel, peab iga kord enne võistlust taotlema relva ajutiseks väljaveoks Kaitseministeeriumi luba. Kuigi tegemist on rahvusvaheliselt levinud spordirelvaga, mida kasutavad tsiviilisikud üle maailma, on RelvS-i kohaselt tegemist sõjaväerelvaga. Mitmetes riikides kehtivad sõjaväerelvade veole ranged nõuded, mille kohaselt tuleb nende veoks korraldada relvastatud saatemeeskond.

7. Turvalisuse otstarbe määratlematus

Selgelt ei ole määratletud, mitut relva võib omada turvalisuse tagamise eesmärgil ning millised relvaliigid on selleks otstarbeks sobivad. Praktikast esineb olukordi, kui soovitakse turvalisuse otstarbel soetada erinevaid tulirelvi lihtsalt huvist relvade vastu (ilus välimus, uus mudel,

⁹⁴ Law on the Handling of Weapons, § 18 lg 2. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>.

⁹⁵ Kaitseliidu relvad, sõltumata kasutusotstarbest on kantud sõjaväerelvade registrisse ning nende käitlemisele, sh veole kehtivad sõjaväerelvade käitlemisele ette nähtud nõuded.

ajalooline taust, teine kaliiber, efektiivne laskekaugus, suurus, laadimise kiirus, padrunit hulk salves jne), mitte sellepärast, et need on turvalisuse tagamiseks vajalikud. Kuna selgeid piiranguid lubatud relvade hulga ei ole seatud, on PPA-l keeruline otsustada uue relva soetamiseks loa väljastamine olukorras, kus isikul on turvalisuse tagamise otstarbel olemas juba üks või kaks tulirelva. Samuti ei ole selge, millal on põhjendatud turvalisuse otstarbel vintpüssi soetamine. Vintpüssid on ette nähtud peamiselt jahinduseks, spordiks ning julgeoleku tagamise otstarveteks.

Kohtud on seisukohal, et PPA praktika relvade arvu piiramisel on vastuolus seaduslikkuse põhimõttega, sest RelvS-s ei ole reguleeritud, kui palju relvi võib inimesel olla.⁹⁶⁹⁷⁹⁸⁹⁹¹⁰⁰¹⁰¹ Seega PPA ei saa ise piiranguid seada.

RelvS-i § 29 lõige 1¹ sätestab, et rohkem kui kaheksa üksnes turvalisuse tagamise otstarbel soetatud tulirelva omamise korral kohaldatakse nendele relvadele ka RelvS-i § 25 lõikes 7 kollektioneerimise kohta sätestatud. Säte viitab sellele, et seadusandja on näinud ette võimaluse, et turvalisuse tagamiseks võib omada rohkem kui kaheksa relva.

See tekitab ebajärjekindlust: ühelt poolt on seaduses viide võimalusele omada ka rohkem kui kaheksa turvalisuse eesmärgil soetatud relva, teisalt puuduvad ühesed kriteeriumid relva vajaduse hindamiseks.

EL-i riikide ülevaatest¹⁰² nähtub, et tulirelvade omamiseks loa saamine on üsna erinev. Mitmetes riikides ei ole turvalisuse tagamise otstarbel tulirelva omamine üldse lubatud. Üheks selliseks riigiks on meie naaberriik **Soome**¹⁰³. **Lätis**¹⁰⁴ aga on turvalisuse tagamise otstarbel tulirelvadest lubatud omada vaid kuni 9 mm kaliibriga püstolit ja revolvrit ning sileraudset püssi, mille padrunist pikkus ei ületa 76,2 mm. Lätis on piiratud ka füüsilisel isikul omada lubatud relvade kogus – kokku võib ühele isikule kuuluda kuni kümme tulirelva, olenemata nende otstarbest¹⁰⁵.

Eesti eristub selguse puudumisega – RelvS näeb ette võimaluse omada ka rohkem kui kaheksa tulirelva turvalisuse otstarbel, kuid ei täpsusta nende liike ega piirarvu. Võrreldes Soome täieliku keelu ja Läti konkreetsete piirangutega relvaliidide ning koguse osas, jääb Eesti regulatsioon ebaselgeks ja jätab PPA-le otsustamisel õigusliku tühimiku.

IV.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

RelvS-s sätestatud otstarbed ja nende rakenduspraktikad **ei arvesta piisavalt ühiskondlikke vajadusi ja praktikas kujunenud olukordi**. Puuduvad otstarbed (nt harrastuslaskmine, relvapärand), mitmete olemasolevate otstarvete sisu on ebamäärane või piirangud on põhjendamatult jäigad. Kehtiv regulatsioon ei taga proportsionaalset tasakaalu avaliku korra tagamise ning üksikisiku õiguse vahel relva seaduslikule omamisele ja kasutamisele. Vajalik on seaduse muutmine, et tagada õigusselgus, otstarbepõhine paindlikkus ja selgus ning kooskõla

⁹⁶ Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 18. oktoobri 2023. a otsus [3-23-76](#).

⁹⁷ Tallinna Halduskohtu 7. märtsi 2025. a otsus [3-24-1325](#).

⁹⁸ Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 13. märtsi 2025. a otsus [3-24-1404](#).

⁹⁹ Tartu Halduskohtu 11. aprilli 2025. a otsus [3-24-2251](#).

¹⁰⁰ Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 26. veebruari 2025. a otsus [3-23-719](#).

¹⁰¹ Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 30. mai 2025. a otsus [3-23-1001](#).

¹⁰² https://en.wikipedia.org/wiki/Overview_of_gun_laws_by_nation#Firearms_license.

¹⁰³ Ampuma-aselaki, § 43, 1/1998, Kättesaadav: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/1>.

¹⁰⁴ Law on the Handling of Weapons, § 7. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>.

¹⁰⁵ Law on the Handling of Weapons, § 14 lõige 2. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>.

põhiseaduslike õigustega.

Eeltoodust tulenevalt tuleb:

1. lisada RelvS-i eraldi relva omamise ja kasutamise otstarbena **harrastuslaskmine** – selle otstarbega isik võib taotleda relvaluba relva kasutamiseks üksnes lasketiirus, ilma kohustuseta kuuluda laskespordiklubisse või osaleda võistlustel. Harrastuslaskmise relva kasutamine oleks lubatud ainult lasketiirus. Sarnaselt turvalisuse otstarbel registreeritud tulirelvaga, tuleb relvaloakehtivuse pikendamisel tõendada tulirelva käsitlemise oskust;
2. lisada RelvS-i uus otstarve, mis võimaldab relva seaduslikku säilitamist **pärimise teel mälestus- või perekondliku väärtusena**. Relva omamine oleks lubatud, kuid selle kasutamine (nt laskmine, kandmine) nõuaks eraldi relvaluba. Relva pärandina registreerimiseks peab olema vähemalt 18-aastane, vastama tervise- ja taustakontrolli nõuetele ning omama piisavat relvakäsitsemise oskust. Piiramaks relvade kuhjumist praktilise otstarbeta, võib kaaluda pärandina omada lubatud relvade hulga piiramist;
3. selgesõnaliselt määratleda RelvS-s, et **turvalisuse eesmärk** ei hõlma relvade kogumist ja suunata kogumishuvilised kollekttsioneerimisluba taotlema. Seega võiks sel otstarbel lubada omada kuni kaheksat püstolit, revolvrit ja sileraudset püssi, välistades jahiks ja spordiks mõeldud vintpüssid;
4. lisada võimalus, et juriidiline isik, kes omab relva **jahinduse otstarbel või kellel on tegevusluba vastaval tegevusalal tegutsemiseks, võib relva anda kasutada külalisjahil osalejale**, kellel on vastavat liiki relva käitlemiseks relvaluba ning kehtiv jahipidamise õigus;
5. seada **piirangud kollekttsioonis oleva relva registreerimiseks** harrastuslaskmise, spordi ja jahipidamise otstarbel kuna nendel otstarvetel relva kasutamine ei täida kollekttsioneerimise eesmärki ega taga relva säilimist ajaloolisel või kultuurilisel eesmärgil. Lisaks tuleks selgesõnaliselt sätestada õigus kollekttsioneerimisluba omaval isikul kontrollitud tingimustel oma kollekttsioonis oleva tsiviilkäibes lubatud relva edasitoimetamiseks ning kasutamiseks lasketiirus või laskepaigas demonstreerimise ja uurimise eesmärgil;
6. lugeda **Kaitseliidu tsiviilkäibes lubatud relvad**, mis on registreeritud spordi otstarbel, tsiviilrelvadeks ja kanda relvaregistrisse. Muudatus võimaldab Kaitseliidu liikmeks olevatel laskesportlastel taotleda laskespordi eesmärgil reisimiseks Euroopa tulirelvapassi. See vähendab bürokraatiat ja lihtsustab oluliselt nendega reisimist rahvusvaheliselt tunnustatud laskevõistlustele;
7. laiendada **riigikaitse märgendi** taotlemise võimalust isikutele, kes ei ole määratud sõjaaja ametikohale ning luua relvaomanikele paindlikum osalusvorm riigikaitse tegevustes osalemiseks ning seada tingimuseks väljaõppe läbimine ning regulaarne osalemine õppustel. Muudatus aitaks kaasata kogenud ja motiveeritud relvaomanikke riigikaitse, tugevdada kaitsetaht ja tõsta ühiskonna valmisolekut kriisiolukorras. Isikliku relvaga riigikaitse panustamise paindlikus loob tasakaalu riigi julgeolekuhuvide, ohutuse ja kodanike kaitsetahte vahel.

IV.III. Regulaatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Kõik RelvS-i alusel tegutsevad või selle muutmisest huvitatud isikud ja organisatsioonid, sealhulgas relvaomanikud ja laskmist harrastavad isikud, jahindusorganisatsioonid ja jahimehed, relvakollekttsionärid, Kaitseliidu ja riigikaitseorganisatsioonide liikmed ja vabatahtlikud, RelvS-i järelevalve ja rakendamisega seotud ametiasutused.

Olemasolevate relva omamise otstarvete ülevaatamine ja täpsustamine omab positiivset mõju õigusselgusele: vähendab tõlgendusprobleeme ja menetlejate kaalutlusruumi ning suurendab õiguskindlust.

Ühe riskina võib välja tuua, et liiga kitsas või liiga lai sõnastus võib luua praktikas uusi vaidluskohti.

1. Mõju siseturvalisusele

Turvalisuse tagamiseks lubatud relvade arvu ja liikide selge sätestamine tagab läbipaistvama ja usaldusväärsema relvapolitiika. Turvalisuse tagamise eesmärgil omandatud relvade maksimaalse hulga määramine aitab ennetada juhtumeid, kus lihtsast relvahuvist on üksikute isikute käes suur hulk tulirelvi, mille tegelik eesmärk ei ole turvalisuse tagamine. Samuti väheneb võimalus turvalisuse otstarbe all relvakollektsioone omada.

Relvade arvu ja liikide määramine turvalisuse otstarbel on siseturvalisuse seisukohalt positiivne ja oluline samm edasi. See vähendab relvade väärkasutuse ja ebaseadusliku ringluse riski, lihtsustab ja parandab riikliku järelevalve tõhusust ning tõstab õiguskeskkonna selgust, stabiilsust ja prognoositavust. Ühtlasi aitab see luua parema tasakaalu üksikisiku õiguste ja üldise avaliku turvalisuse vahel.

Uute otstarvete lisamine – harrastuslaskmine ja relvapärand – võib suurendada relvade kättesaadavust laiemale ringile ilma selge regulatiivse sihita. Pärijate ring võib hõlmata ka isikuid, kes ei soovi või ei oska relva käsitseda. Vajalik on eristada relva hoidmise õigus ja kasutamise õigus.

Kokkuvõttes suurendavad kavandatavad muudatused Eesti elanike seaduslikke võimalusi relva omada ja kasutada, mis võib tõsta kaitsetahet ja ühiskonna sidusust. Avaliku turvalisuse risk püsib kontrollitav, kuna kõik uued võimalused eeldavad relvaloa olemasolu ning vastava pädevuse tõendamist. Võimalike riskide maandamiseks on vajalik:

- piirangute täpne sõnastus,
- järelevalve tugevdamine kollektsioonirelvade kasutamisel,
- harrastuslaskmise selge eristamine spordist ja enesekaitsest.

Mõju ulatus on keskmine, kuna puudutab otseselt vaid relvaomanike käitumist ja järelevalve praktikat. Samas võib mõju olulisust hinnata kõrgeks, sest see suurendab ühiskonna turvatunnet ja õigusselgust, aidates tagada relvapolitiika usaldusväarsust ja stabiilsust.

2. Sotsiaalne mõju

Suureneb õigusselgus – relva omamise otstarbed on täpsemalt reguleeritud, väheneb vaidluste ja täiendavate selgituste vajadus.

Turvalisuse tagamiseks lubatud relvade arvu ja liikide selge sätestamine omab positiivset mõju taotlejatele: suurendab selgust, kui palju ja milliseid relvi turvalisuse tagamiseks võib omada. Ühtlasi aitab see vähendada kaalutlusõiguse subjektiivset rakendamist ja vaidluste hulka. See välistab ka olukorrad, kus loa andmise otsused tuginevad üksnes halduspraktikale ja tekitavad vaidlusi. Seaduses sätestatud piir loob etteaimatavuse nii relvaomanikele kui ka

järelevalveasutustele.

Uute otstarvete lisamine – harrastuslaskmine ja relvapäränd – omavad samuti positiivset mõju relvaluba taotlevatele isikutele. Harrastuslaskmise otstarbe ettenägemine loob võimaluse legaalselt relva omada isikul, kes ei tegele laskespordiga, kuid harrastab laskmist hobi korras. See toetab relvakultuuri arengut ja soodustab nende isikute ringi laienemist, kes oskavad relva ohutult käsitseda. Pärimisega seonduva regulatsiooni muutmine loob seadusliku aluse relva pärijale, vähendades vajadust relvade sundvõõrandamiseks või müügiks. See tagab peretraditsioonide ja kultuurilise järjepidevuse.

Positiivsena saab välja tuua, et harrastuslaskmise ja pärimise võimaluste selge määratlemine ning paindlikum regulatsioon võib suurendada inimeste osalust ning huvi relvadega seotud tegevustes, mis omakorda võib kaasa tuua suurema teadlikkuse ja vastutustunde relvade kasutamisel. Laieneb isikute ring, kes põhjendatult isiklikku tulirelva omada saavad. Tõuseb Eesti elanike kaitsetahe ja panus riigi julgeolekusse.

Pärimisotstarbe lisamine aitab säilitada relvapärändit ning toetab kultuurilist identiteeti ja ajaloolist teadlikkust. Teisalt võib piirangute leevendamine ja uute otstarvete võimaldamine suurendada relvade arvu ning nende kättesaadavust, mis omakorda võib tõsta relvade väärkasutuse või õnnetuste riski

Kollektsiooni relvade kasutamine kontrollitud tingimustes (tiirus, laskepaigas, näitustel) soodustab relvakultuuri ja ajaloolise pärändi tutvustamist, säilitades samas turvalisuse kontrollitud tingimustes.

Kaitseliidu sportrelvade tsiviilrelvana arvele võtmine vähendab bürokraatiat ja suurendab Kaitseliidu liikme võimalust osaleda rahvusvahelistel võistlustel Kaitseliidu relvaga. Muudatusel on positiivne mõju Eesti laskespordi konkurentsivõime tõstmiseks.

Riigikaitse sihtgrupi laiendamine (isikliku relva kasutamine riigikaitstes) suurendab elanike valmisolekut panustada riigikaitse, tugevdades laiapindse riigikaitse põhimõtteid. Kavandatavad muudatused tuleb sõnastada väga selgelt, et vältida relvade ebaseaduslikku kasutust kriisiolukorras.

Kavandatava mõju ulatus on suur, kuna muudatused mõjutavad märkimisväärselt relvakultuuri, ühiskonna hoiakuid ja relvaomanike ringi. Arvestades, et muudatused suurendavad ühiskondlikku usaldust, vastutust ja panust riigikaitse, soodustades sotsiaalset sidusust ja turvatunnet võib mõju olulisust hinnata kõrgeks.

3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Kavandatud regulatsiooni eesmärk on ajakohastada ja laiendada relva omamise ning kasutamise otstarbeid, et need vastaksid paremini tänapäevastele vajadustele ja ühiskondlikele muutustele. Muudatustel on mitmekülgne mõju, mis hõlmab nii halduskoormuse ja kulude vähenemist kui ka avaliku sektori töö tõhususe kasvu.

Terminite ja otstarvete täpsustamine muudab RelvS-i kohaldamise **ühtlasemaks ja prognoositavamaks**.

Praegu peab PPA sageli tegema sisulisi tõlgendusi olukordades, kus taotleja tegelik eesmärk ei sobitu ühegi RelvS-s sätestatud otstarbega (nt harrastuslaskmine või pärändatud relva säilitamine).

See on tekitanud ebaühtlast praktikat ning toonud kaasa vaidlusi ja vaideid.

Pärast muudatuste jõustumist väheneb **otsustusruumi subjektiivsus** ning ametnike töö muutub tehnilisemaks ja ühtsemaks. Samuti väheneb vajadus individuaalsete erandite ja seletuste koostamiseks, mis omakorda vähendab ametnike töökoormust.

Uute otstarvete lisandumine (harrastuslaskmine, pärandrelv) toob kaasa taotluste mahu ajutise kasvu seaduse rakendumise esimestel aastatel, kuid vähendab üldist menetluskoormust pikemas vaates.

Uute otstarvete lisamine ja täpsustamine eeldab ka **relvaregistri ajakohastamist** – lisada tuleb uued otstarbed („harrastuslaskmine”, „pärandrelv” jne) ja täpsustada olemasolevate seoseid. Selleks vajaliku IT-arenduse maht on hinnanguliselt **50 000–100 000 eurot**, kuid see on ühekordne investeering.

Pärandatud relvade säilitamiseks loodav erand vähendab PPA töökoormust, sest relvi muudetakse laskekõlbmatuks ja hävitatakse vähem.

Selge piirang relvade arvule ja liigile turvalisuse eesmärgil vähendab haldusvaidlusi ja kohtukuluseid. Praegu kulub PPA-l ja kohtutel ressursse juhtumitele, kus isikud vaidlustavad relvade arvu piirangut või loa tühistamist. Muudatus loob õigusselguse ja vähendab vaidluste hulka eeldatavasti 10–15% võrra.

Muudatuste mõju ulatus sihtrühmale on väike. Need eeldavad küll ametnike koolitamist, juhendmaterjalide uuendamist ja avalikkuse teavitamist uute otstarvete ja õiguse kohta, kuid see koolituskulu on ühekordne. Samas väheneb tulevikus koolitusvajadus pikemas perspektiivis, sest seadus muutub selgemaks ja vähem tõlgendatavaks, mistõttu võib muudatuste mõju hinnata oluliseks.

4. Mõju majandusele

Muudatus, mis lubab juriidilisel isikul anda oma relva kasutada külalisjahil osalejale, loob olulise eelise nii välis- kui ka siseriikliku jahiturismi arendamiseks. See võimaldab külalisjahimeestel osaleda jahil ilma vajaduseta relva transportida või soetada. Kavandatavate muudatuste järgselt kehtivad juriidilise isiku relvade kasutamisele samad nõuded nagu füüsilise isiku relvadele. Juriidilise isiku relvade kasutada andmine külalisjahil osalejatele võib omada teatavat majanduslikku mõju. Positiivse mõjuna võib välja tuua, et see võib suurendada jahiturismi atraktiivsust ja lihtsustab jahi korraldamist. Seeläbi võib suureneda kohalike ettevõtjate tulu. **Jahiturismi lihtsustamine** suurendab väliskülaliste arvu, kes saavad osaleda jahil Eestis, mis omakorda suurendab nõudlust:

- majutusteenuste järele (hotellid, külalistemajad),
- toitlustuse,
- transpordi ja giiditeenuste järele,
- jahikorraldajate teenuste järele (sh trofeede töötlemine, logistika, jahisaagi käitlemine).

Eesti jahinduse kui teenuse kvaliteedi tunnus võib suureneda, meelitades rohkem rahvusvahelisi kliente ja suurendades välistulu. Samas turvalisuse risk ei suurene, kuna relva võib kasutada vaid isik, kellel on relvaluba ja vastavad oskused.

Harrastuslaskmise otstarbe seadustamine avab uue sihtrühma inimestele, kes soovivad tegeleda laskmisega hobikorras. Harrastuslaskmise tõttu võib suureneda lasketiirude ja

relvakaupmeeste tegevus. **Lasketiirude ja laskepaikade kasutus võib mõnevõrra suureneda**, mis toob kaasa:

- rohkem makseid teenuse eest,
- suurema vajaduse relvakoolituse ja juhendamise järele,
- suuremad investeeringud uutesse tiirudesse või olemasolevate renoveerimisse.

Relvade, laskemoona ja lisaseadmete müük võib suureneda, mis tähendab lisatulu relvakaupmeestele ja vahendajatele.

Kollektsioonirelvade kasutamise võimaldamine tiirus ja laskepaigas ning pärimise võimaldamine uue otstarbena loob uue kultuurilise ja haridusliku väljundi. Kolleksionaaridele avaneb laiem võimalus relvi eksponeerida ja tutvustada, mis võib toetada kultuuriturismi ja suurendada huvi relva- ja militaariajaloo vastu.

Relvade kättesaadavuse kasv võib tekitada mure avaliku turvalisuse pärast. Neid riske on aga võimalik maandada läbi selle, et kõik kasutusvõimalused on seotud **kehtiva relvaloa ja pädevuse nõudega**. Kollektsioonirelvade kasutamine on lubatud ainult **kontrollitud tingimustes** (nt lasketiir, näitus). Samuti välistab järelevalve ja regulatsioonide täpsustamine võimaliku väärkasutuse ja suurendab usaldust.

Kavandatavatel muudatustel on selgelt positiivne majandusmõju, mis tugevdab ettevõtluskeskkonda, toob lisa-tulu riigile ja kohalikele teenusepakkujatele ning toetab jahinduse ja laskekultuuri kestlikku arengut. Muudatused mõjutavad mitut majandussektorit (turism, kaubandus, teenused) ja loovad uusi tuluvõimalusi, mistõttu võib muudatuste majanduslikku mõju hinnata keskmiseks. Samas toetab muudatus maapiirkondade ettevõtlust, ekspordivõimekust ja Eesti rahvusvahelist kuvandit turvalise jahiturismi sihtriigina, seega võib muudatuse olulisust hinnata kõrgeks.

V Tähtajad

V.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

RelvS võimaldab paindlikku menetlust ja tagab ühtlustatult erinevate regulatsioonide kohaldamise. Loataotluste menetlustähtaega on võimalik põhjendatud juhtudel pikendada ning relvaeksami läbiviimise nõuded on kooskõlas loa väljastamise üldise menetlusega.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

Relvade omamise ja kasutamise õiguse andmise menetlusel on mitmeid õiguslikke ja praktilisi kitsaskohti, mis tekitavad õigusselguse puudumist, menetluslikke takistusi ning ülemäärast halduskoormust nii loaandjale (PPA) kui ka loa taotlejale, suurendades halduskoormust ning pikendades menetlusaegu. Peamised probleemid seisnevad:

1. Menetlustähtaegade paindumatus olukordades, kus loa väljastamiseks vajalikud toimingud ei ole tähtaja jooksul objektiivselt teostatavad

Praegu on relvaloa väljastamise menetlusele seaduses kehtestatud ranged tähtajad, mille jooksul peab PPA loa taotlusele vastama või loa väljastamise menetluse lõpetama. Kuid praktikas võib esineda olukordi, kus näiteks taotleja isikuandmete kontroll, tervise- või karistusregistri andmete täpsustamine, relvaeksami läbiviimine või muud loa väljastamiseks vajalikud toimingud ei ole

erinevatel põhjustel – näiteks ametlike registrite viivituste, terviseuuringute keerukuse või teiste väliste tegurite tõttu – tähtaja jooksul objektiivselt tehtavad. Sellistes olukordades loob range tähtaeg survet menetluse lõpetamiseks enne, kui kõik vajalikud kontrollid on korrektselt ja põhjalikult läbi viidud. See võib omakorda põhjustada kas loa väljastamist ebapiisava kontrolliga või loa taotluse põhjendamata tagasilükkamise, mis kahjustab nii õigusselgust kui ka usaldust menetluse vastu.

2. Relvaeksami ja loa väljastamise menetluste omavaheline ebasünkroonsus

RelvS-i § 35 sätestab nõuded relvaloa ja soetamisloa taotluse esitamiseks ning tähtaja taotluse menetlemiseks. Alates kõikide nõutud dokumentide esitamisest, **peab PPA taotluse läbi vaatama kahe kuu jooksul**. Enne loa väljastamist peab taotleja läbima relvaeksami. Kindlaks ei ole määratud, millal võib taotleja relvaeksamile lubada, kuid on sätestatud, et relvaeksami tulemus kehtib üks aasta selle sooritamise päevast.

Relvaeksami nõuded ja läbiviimise kord ning soetamisloa ja relvaloa väljastamise kord on kehtestatud siseministri määrusega¹⁰⁶ (edaspidi *eksamimäärus*). Eksamimääruse kohaselt lubatakse eksamile isik, kes esitab isikut tõendava dokumendi ja on tasunud riigilõivu.

Peale õnnestunud teooriaeksami lubatakse isik laskekatsele. Kui laskekatse ebaõnnestub, võib seda korrata mitte varem, kui viie päeva pärast, kuid mitte hiljem kui kahe kuu jooksul teooriaeksami sooritamise päevast arvates. Kui laskekatset ei sooritata nimetatud tähtaja jooksul, peab uuesti sooritama ka teooriaeksami. Samas ei ole kindlaks määratud mitu korda võib ühe menetluse jooksul relvaeksamit korrata. Teooriaeksami uuesti sooritamise võimalus annab justkui mõista, et sooritusi võib olla lõputult.

Seega, kui järgida RelvS-s sätestatud taotluse menetlustähtaega ja relvaloa kehtivuse pikendamisel selle kehtivust, ei ole eksamimääruses toodud tähtaja järgimine võimalik.

Eksamimääruse § 9 kohaselt võib teooriaeksami või laskekatse tulemusega mittenõustumisel esitada 30 päeva jooksul vaide tulemuste teadasaamisest. Ka see põhimõte ei lähe kokku RelvS-s ja eksamimääruses sätestatud tähtaegadega.

Relvaeksami läbimine on loa väljastamiseks oluline osa, sest see kinnitab taotleja teadmisi ja oskust relva ohutult käsitseda. Kehtivas õiguses ja praktikas on aga sageli probleemiks see, et relvaeksam ja relvaloa taotluse menetlus ei ole omavahel kooskõlas. Näiteks võib juhtuda, et loa taotleja ei soorita eksami osi – teooriaeksam ja laskekatse – taotluse menetlemiseks ette nähtud tähtjaks, mis omakorda pikendab kogu loa väljastamise protsessi. See võib põhjustada ebamugavust ja lisakoormust taotlejale, kes peab protsessi jooksul läbima korduvalt samu samme või täiendavalt tõendama oma sobivust.

Selline menetluste ebakõla võib mõjutada relvaloa taotluste menetlemist, põhjustades tarbetut bürokraatiat ning pikendades relvaloa saamise aega. Seetõttu on oluline lahendada relvaeksami ning loa väljastamise menetluste ajastuslik ja protseduuriline kooskõla, et tagada sujuvam ja õiglasem menetlus kõigile osapooltele.

¹⁰⁶ Siseministri 18. märtsi 2015. aasta määrus nr 13 „Relvaeksami nõuded ja läbiviimise kord ning soetamisloa ja relvaloa andmise kord“ – [RT I, 24.03.2023, 6](#).

V.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

1. Menetlustähtaja pikendamise võimaluse sätestamine RelvS-s

Praegu ei võimalda RelvS pikendada relvaloa või soetamisloa taotluse menetlustähtaega, mis on RelvS-i § 35 lõike 1 kohaselt maksimaalselt kaks kuud alates kõigi nõutud dokumentide esitamisest ja riigilõivu tasumisest. Praktikas võib aga esineda olukordi, kus PPA ei saa kõiki vajalikke menetlustoiminguid (nt lisateabe kogumine, relvaeksami tulemuste kontroll) kahe kuu jooksul läbi viia. Näiteks võib mõnes Eesti piirkonnas tekkida ootejärjekord relvaeksamile, mis takistab taotluse tähtaegset lahendamist.

Seaduses tuleb ette näha võimalus pikendada taotluste menetlustähtaega erandlikel ja põhjendatud juhtudel, arvestades HMS-i üldpõhimõtteid ning tagades seejuures menetlusosalise teavitamise ja õiguste kaitse.

2. Relvaeksami ja loa väljastamise menetluste sünkroonsus

VTK eesmärgi saavutamiseks on vajalik RelvS-i täiendamine, et selgelt sätestada:

1. **relvaeksami sooritamise ajavahemik** – määratleda täpne aeg alates loa taotlemisest või muudest menetlusetappidest, mille jooksul peab relvaeksam olema sooritatud;
2. **relvaeksami korduvuse piirangud** – määratleda, mitu korda ja millistel tingimustel on lubatud relvaeksamit korrata;
3. **vähendada relvaeksami tulemuse vaidlustamise tähtaega**, selliselt, et vait oleks võimalik lahendada taotluse menetlustähtaega ületamata;
4. **õigusselgus ja menetluskindlus** – sätestada PPA-le kohustus juhendada taotlejat eksami tähtaegade ja korduste osas ning menetluse katkestamise või loa keeldumise tingimused selgelt ja läbipaistvalt.

Selline täpsustus tagab taotlejale adekvaatse võimaluse relvaeksami sooritamiseks ning vähendab ebamäärasust ja kohtuvaidlusi, kaitstes nii isiku õigusi kui ka tagades riikliku julgeoleku nõuete täitmise.

V.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Relvaluba omavad isikud ja PPA

Mõju eelanalüüs

1. Mõju siseturvalisusele

Menetlustähtaegade pikendamine parandab menetlusprotsessi paindlikkust ja tõhusust, võimaldades PPA-l teha põhjalikumaid kontrole ning vältida menetluste viivitusi, mis võivad tekkida näiteks ooteaegade või nõutavate tegevuste tõttu. Samuti väldib see olukordi, kus relvade taotlemise protsess jääb lõplikult pooleli menetlustähtaegade tõttu, ning suurendab isikute õigust saada relvaluba. Lisaks suurendavad kavandatavad muudatused menetluste läbipaistvust ja õiguskindlust, kuna on selgelt sätestatud erandlikud ja põhjendatud menetlustähtaja pikendamise

tingimused ning teavitamise nõuded. Kui relvaloa kehtivuse pikendamine ei ole piisavalt rangelt reguleeritud või kontrollitud, võib see suurendada võimalusi menetluslikeks manipulatsioonideks või menetluse venimisega, mis võib vähendada siseturvalisust.

Selgemad ja ühtlasemad nõuded relvaeksami sooritamise ja kordamise osas aitavad tagada, et relva käsitlemiseks vajalik oskus ja teadlikkus on kontrollitud ning relvaomanikud vastavad RelvS-i nõuetele. Määratletud ja piiratud kordade arv relvaeksami sooritamisel vähendab võimalusi relvaomanike ebapädevuse või liiga sageli korduva relvaeksami läbimise korral, mis võib aeglustada menetlusi või tekitada ebaõigluse tunde.

Kui relvaeksami läbimise nõuded ja kordused ei ole selgelt sätestatud, võib see põhjustada ebakindlust ja vaidlusi menetlusprotsessis, mis võib mõjutada siseturvalisust negatiivselt.

Nimetatud muudatused võivad siseturvalisust parandada, suurendades menetluste tõhusust ning selgust, kuid nõuavad hoolikat tasakaalustamist ja ranget järelevalvet, et vältida riskide suurenemist relvade väärkasutuse või ohutuse tagamise nõuete nõrgenemise osas. Oluline on selgelt määratleda ja jälgida, kuidas neid muudatusi rakendatakse ning tagada, et relvade järelevalve ja kontroll on piisavad. Eriti oluline on järelevalve roll tähtajatute lubade puhul, et säilitada avaliku turvalisuse tõhus kaitse.

Seadusandlike muudatuste ja nende rakendamise puhul on siseturvalisuse seisukohalt oluline leida tasakaal paindlikkuse ja kontrolli vahel. Menetlustähtaegade pikendamise võimalus ja relvaeksami selgem regulatsioon aitavad parandada protsesside tõhusust ning vähendada kuritegevuse võimalusi, kuid see nõuab hoolikat järelevalvet ja läbipaistvust.

Seega võib öelda, et mõju siseturvalisusele on märkimisväärne ja sõltub muudatuste rakendamise korrektsusest ning järelevalvest. Õige tasakaalu leidmine võimaldab tagada turvalisuse ning tõhusa relvade haldamise, vähendades kuritegevuse ja õnnetuste riske.

2. Sotsiaalne mõju

Sotsiaalne mõju seoses RelvS-i muudatustega, eriti menetlustähtaegade pikendamise võimaluse, relvaeksami läbimise ning tähtajatu relvaloa omanike järelevalve osas, on mitmetasandiline ning hõlmab muu hulgas järgmist:

- Õigus ja menetluse läbipaistvus ning usaldus:

Uute sätete kehtestamine, mis võimaldavad pikendada menetlustähtaega erandlikel juhtudel, suurendab menetluse paindlikkust ning arvestab reaalseid praktikas esinevaid takistusi (nt relvaeksamite ooteajad). Samas võib see vähendada menetluse läbipaistvust ja tõsta küsimusi õigluse ning menetlusosalise õiguste kaitse osas. Avalikkus võib tõlgendada seda kui võimalust menetluste venitamise või ebaühtlase kohtlemise jaoks.

- Turvalisus:

Relvaeksami läbimise ja regulaarsete kontrollimehhanismide selgelt määratlemine aitab tõsta relvaomanike pädevust ja tagada, et relva valdaja on jätkuvalt sobiv relva käsitlemiseks ning järgib ohutusnõudeid. See omakorda suurendab avalikku turvalisust ning vähendab relvade väärkasutuse riski. Samal ajal võib relvaomanike õiguste ja vabaduste piiramine või nende regulaarsete kontrollide puudumine vähendada üldist turvatunnet ning tekitada ebavõrdsust.

Sotsiaalselt suurim mõju avaldub turvalisuse ja õiguskindluse tasandil. Positiivne on see, et menetlusajad on paindlikumad, paremini on tagatud relvaomanike pädevus ning suurem avalik turvatunne. Samas võib menetlustähtaegade pikendamine mõjutada järelevalvet. Järelevalve nõrgenemine omakorda võib vähendada üldist usaldust ning suurendada riske ühiskonnas.

Seega on oluline tasakaalustada menetluslik paindlikkus ja õiguskindlus ning avalik turvalisus tagamaks, et muudatused ei tooks kaasa soovimatut ebavõrdsust või turvalisuse nõrgenemist.

3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Menetlusaja pikendamise taotluste menetlemise, teavituste koostamise ja jälgimise ning dokumentide haldamise tõttu suureneb PPA ametnike töökoormus. Pikendamise otsuste tegemine nõuab põhjalikku hindamist ning põhjendatud otsuste koostamist, mis võib nõuda rohkem aega ja ressursse. Kui menetluste mahu suurenemine on märkimisväärne, võib osutuda vajalikuks tööjõu suurendamine või koolituste läbiviimine.

Välja töötatud protseduuride raames peab tagama, et menetlusosalised saavad piisavalt teavet ja võimaluse oma õigusi kaitsta, mis võib nõuda täiendavaid teavituskampaaniaid. Tuleb kehtestada selged reeglid ja piirangud pikendamise kasutamisele, et vältida võimalikke kuritarvitusi ning tagada menetlusosaliste õiguste kaitse.

Relvaeksamite kordamise arvu kehtestamine **loob peamiselt õigusselgust**, mistõttu töökoormus sellega seoses ei tõuse.

Tähtajatute relvalubade osas tuleb välja töötada järelevalvemehhanism, mis võib mõningal määral suurendada PPA halduskoormust, kuid arvestades, et nende hulk võrreldes teiste relvaluba omavate isikutega on marginaalne, on mõju ulatus ja suurus PPA töökorraldusele ja -koormusele üldiselt väike.

4. Mõju majandusele

Relvalubadega seotud taotluste menetlustähtaja pikendamiseks võimaluste loomine vähendab vajadust korduvate taotluste menetlemiseks, mis võib **vähendada halduskulusid ning ajakulu** ettevõtjale. Samas võib menetlustähtaegade pikenemine pikendada ooteaegu, mis omakorda mõjutavad relvade ostu-müügi ja kasutuslubade turgu. Kui menetlus venib, võib see takistada uute relvade turule tulekut ning seeläbi aeglustada turu arengut.

Seadusandluse selgem määratlus relvaeksami läbimise tingimustest ja kordamise võimalustest aitab suurendada usaldust ning vähendada õiguslikku ebakindlust, mis võib kaasa tuua parema ettevalmistuse, sealhulgas võib see motiveerida teenusepakkujaid parandama laskeharjutuste kvaliteeti ning pakkuma paindlikumaid teenuseid.

Seaduse muudatused võivad majandusele avaldada nii positiivset kui ka negatiivset mõju, sõltuvalt nende rakendamise tõhususest ja tasakaalust. Positiivsete mõjude hulka kuulub **suurem paindlikkus, haldus- ja kulutõhusus** ning selgemad reeglid, mis võivad soodustada relvaturu arengut ja teenusepakkuja tegevust. Negatiivsed mõjud võivad hõlmata suurenenud ebakindlust, turvalisuse ja usaldusvääruse langust ning võimalikke kulutusi täiendavate kontrollimehhanismide loomiseks, mis võivad pidurdada turu arengut ja ettevõtlust.

Arvestades asjaolu, et ka hetkel kehtiva RelvS-i raames tehakse järelevalvet kõikide relvaluba omavate isikute osas ning järgitakse menetlustähtaegu, ei ole muudatuse mõju suur, kuid loob

õigusselgust nende menetluste osas, kus kõiki vajalikke toiminguid ei ole võimalik esialgse tähtaja jooksul lõpuni viia.

VI Relva ja laskemoona hoiutingimused

VI.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

Relvad ja nende laskemoon on RelvS-i nõuetele vastavalt hoitud ja välistatud on kõrvalistele isikutele juurdepääs.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

RelvS sätestab relva ja laskemoona hoidmise üldnõuded¹⁰⁷, mille kohaselt võib relva ja laskemoona hoida üksnes isik, kellel on relvaluba või tegevusluba relvade või laskemoona valmistamiseks, müügiks, parandamiseks, ümbertegemiseks või hoidmiseks teenusena. Relva ja laskemoona tuleb hoida hoiukohas tingimustes, mis tagavad nende säilimise ja ohutuse ümbrusele ning välistavad neile kõrvalise isiku juurdepääsu. Tulirelva hoitakse ainult tühjaks laetuna.

RelvS-i § 46 lõike 3 kohaselt peab tulirelva hoidmiseks olema hoiukoht, mis on selleks kohandatud ja põranda, sein või ehituskonstruksiooni külge statsionaarselt kinnitatud kapp. Sama paragrahvi lõike 4 kohaselt peab üle kaheksa tulirelva hoidmiseks olema hoiukoht, milleks on spetsiaalselt kohandatud ruum (edaspidi *relvahoidla*) või relvakapp üheksa või enama tulirelva hoidmiseks. Nõuded relvahoidlale, relvakappidele ning püssirohu ja sütiku hoidmisele ning muud hoidmise tingimused kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.¹⁰⁸

RelvS-i § 46 lõige 8 sätestab erandi, mille kohaselt ei ole relvakapp, lukustatav sahtel ega laegas nõutav ühe relva ja selle laskemoona puhul. Sel juhul tuleb relva ja selle laskemoona hoida hoiukohas, mis on kõrvalisele isikule raskesti avastatav ja kättesaadav. RelvS-i sõnastusest ei nähtu, kas sellisel juhul tohib relva ja laskemoona hoida koos.

PPA igapäevane praktika relva hoiutingimuste kontrollimisel on näidanud, et üldjuhul on majapidamistes raske või lausa võimatu leida väljaspool relvakappi sellist kohta, mis tagaks samal ajal relvade säilimise, ohutuse ümbrusele ning välistavad neile kõrvalise isiku juurdepääsu.¹⁰⁹ Kui relva hoitakse nõuetekohaselt relvakapis (relv laadimata, laskemoon eraldi lukustatavas osas), on see küll turvaline, **kuid relv ei ole turvalisuse otstarbel koheselt kasutatav**.

✦ *Näide:* turvalisuse otstarbel relva omav relvaomanik viibib õhtusel ajal kodus. Ootamatult siseneb korterisse kurjategija, kes ähvardab relvaomanikku tulirelvaga. Karistusseadustiku¹¹⁰ § 29 lubaks sellisel juhul relva kasutada enesekaitseks, kuid RelvS-i nõuete tõttu ei ole relva võimalik koheselt kasutada (relv on tühjaks laetud ja kapis, laskemoon eraldi luku taga)¹¹¹.

¹⁰⁷ Relvaseadus – [RT I, 12.12.2024, 3](#), § 45.

¹⁰⁸ Siseministri 27. novembri 2001. aasta määrus nr 90 „Nõuded relvahoidlale, relvakappidele ning püssirohu ja sütiku hoidmisele ning muud hoidmise tingimused“ – [RT I, 20.05.2020, 7](#).

¹⁰⁹ Esineb näiteid, kus peidetud hoiukoht ei taga seda, et pereliikmed relva ei leia. PPA andmetel leidis viimane selline kahetsusväärne juhtum aset 2023. aasta suvel, mil naisterahvas sooritas abikaasa relvaga enesetapu.

¹¹⁰ Karistusseadustik – [RT I, 05.07.2025, 9](#).

¹¹¹ [Karistusseadustiku](#) § 29 kohaselt ei ole tegu õigusvastane, kui isik paneb selle toime, et kõrvaldada vahetus või vahetus eesseisvat ohtu enda või teise isiku õigushüvedele, tema valitud vahend on ohu kõrvaldamiseks vajalik ning kaitstav huvi on kahjustatavast huvist ilmselt olulisem. Huvide kaalumisel arvestatakse eriti õigushüvede olulisust, õigushüve ähvardanud ohu suurust ning teo ohtlikkust.

Hoiustamise võimaluste puudumine väljaspool kodu – RelvS ei näe ette ühtegi selget regulatsiooni relvade ajutiseks hoiustamiseks olukordades, kus isik ei saa relva kanda, seda teenusena hoiule anda vastavat tegevusluba omavale juriidilisele isikule ega koju viia.

✧ *Näide:* Tartus toimuvad mitmepäevased rahvusvahelised laskespordi võistlused. Võistlusest võtavad osa laskesportlased üle Eesti ja välisriikide esindajad. Laskepaigas ei ole tingimusi relvade turvaliseks hoiustamiseks¹¹², samas ei ole lubatud relvi ja laskemoona hoiustada ka autos ega hotellis. See loob olukorra, kus spordi otstarbel registreeritud tulirelva ja laskemoona peab endaga kaasas kandma väljaspool võistluspaika – näiteks poes, restoranis või pargis jalutades. Selline olukord ei ole mõistlik ega turvaline. Arvestades, et tegemist ei ole (üldjuhul) turvalisuse tagamiseks registreeritud tulirelvaga, ei tohi seda kanda ja edasitoimetamisel peab olema pakendatud viisil, mis ei võimalda selle kohest kasutusele võttu.

Hoida lubatud laskemoona piirang – RelvS seab piirangud maksimaalsele hoida lubatud kogusele¹¹³. Kehtiv piirang, kuni 200 padrunit turvalisuse tagamise otstarbega relvade kohta ning kuni 5000 padrunit sporditulirelvade kohta, ei ole piisav ega mõistlik nende relvaomanike puhul, kes soovivad oma oskusi regulaarselt hoida ja arendada.

Näiteks ühele harrastusportlase lasketreeningule võib kuluda keskmiselt 200 padrunit. See tähendab, et kui relvaomanik soovib harjutamas käia korra nädalas, peab ta igaks lasketreeninguks soetama uue vajaliku koguse padruneid. Igas lasketiirus ei ole võimalik laskemoona kohapealt soetada. See omakorda tähendab, et vajaliku laskemoona soetamiseks tuleb sõita lähimasse müügikohta. Hajaasustusega piirkondades võib lähim müügikoht asuda isegi kuni 100km kaugusel, mis ei pruugi samal ajal olla parima mõistliku hinnaga. Kuna turvalisuse otstarbel relvaluba omaval isikul on kehtiva RelvS-i kohaselt lubatud hoida maksimaalselt 200 padrunit, peab ta järjekindlalt kalkuleerima, mitu padrunit treeninguks kulub ja kui palju alles jääb, et vajadusel turvalisust tagada.

Kui vaadata teiste EL-i liikmesriikide praktikat kodus hoida lubatud laskemoonakoguste osas, siis näiteks **Leedu** relvaseaduses¹¹⁴ hoida lubatud laskemoona kogusele piiranguid seatud ei ole. **Soome** relvaseadustest selgub, et seaduses reguleeritakse eelkõige relvade omamisega seonduvat ning ei määra otsest piiri padrunitest arvule, mida isik võib omada, kui tal on relvaluba. Kuid see on seotud ohtlike ainete ja lõhkeainete seadustega: kui padrunid või nende komponendid loetakse lõhkeaineks või ohtlikeks materjalideks, siis on ette nähtud teatud hoiustamise turvanõuded ning mõnikord ka koguselised piirangud, näiteks üldjuhul 20 000 padrunit ja 2 kg püssirohtu majapidamise kohta. Suuremate koguste puhul, näiteks ettevõtetes, on ette nähtud eraldi hoiustamisnõuded¹¹⁵. **Prantsusmaa** viimaste relvaseaduse¹¹⁶ seadusemuudatuste kohaselt on kehtestatud piirang, et üks isik ei tohi hoida rohkem kui 1 000 padrunit relva kohta.

Kokkuvõtvalt, kehtiv regulatsioon seab relvaomanikud olukorda, kus:

¹¹² [RelvS § 48](#) lõige 1 sätestab, et spordivõistlusele ja treeningule toodud relva ja laskemoona hoitakse lasketiiru relvahoidlas juhul, kui see on olemas. Lasketiiru relvahoidlas hoitava relva ja laskemoona eest vastutab lasketiiru omanik või valdaja. Sama paragrahvi lõike 2 teise lause kohaselt tagab relvahoidla puudumisel relva ja laskemoona hoidmise ja valve võistluse ja treeningu ajal relva valdaja.

¹¹³ RelvS-i § 46 lõige 5.

¹¹⁴ Law on the Control of Arms and Ammunition, Kättesaadav: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.159542/asr>.

¹¹⁵ Valitsuse määrus 819/2015 lõhkeainete valmistamise ja ladustamise järelevalve kohta, § 44. Kättesaadav: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2015/819#chp_9_sec_39.

¹¹⁶ Code de la sécurité intérieure. Kättesaadav: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000025503132/LEGISCTA000029655033.

- kodustes tingimustes on turvalisuse tagamise otstarbel relva kohene kasutamine sisuliselt välistatud,
- puuduvad seaduslikud võimalused relvade ja laskemoona ajutiseks hoiustamiseks väljaspool kodu (nt töökohas, hotellis, autos);
- maksimaalselt hoida lubatud laskemoona hulk ei võimalda hajaasustusega piirkondades laskemoona varuda ja soetada mõistliku hinnaga.

See toob kaasa nii turvalisuse riske (relv peab olema kaasas olukordades, kus see ei ole mõistlik) kui ka praktikas lahendamata õiguslikke lünki.

VI.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

Eeltoodud probleeme ei ole võimalik lahendada mitteregulatiivselt. Seega on vajalik regulatiivne lahendus.

Probleemide lahendamiseks on vajalik:

- selgelt sõnastada, mida tuleb mõista relva puhul terminina “tühjaks laetud” – padrunitega salv võib olla relvaga ühendatud, kuid padrunipesa peab olema tühi;
- ette näha, et turvalisuse kaalutlusel võib ühte turvalisuse otstarbel registreeritud tulirelva hoida väljaspool relvakappi koos laskemoonaga ajal, mil relvaomanik on kodus ja vastutab relva turvalise käitlemise eest;
- sõnaselgelt sätestada, et relvakapis hoida lubatud relvade arvu hulka ei loeta tulirelva olulisi osi, kui neist ei ole võimalik kokku panna eraldi tulirelva;
- muuta hoida lubatud laskemoona koguseid – analüüsimist vajab, kas ja mil määral peab laskemoona kogus olema piiratud, kui see on turvaliselt hoitud.
- sätestada tingimused relva ja laskemoona ajutisele hoidmisele väljaspool registreeritud hoiukohta (töökohas, ametiasutuses, valitsusasutuses, hotellis ja sõiduvahendis).

Nimetatud muudatused aitaksid kaasa üldisele turvalisusele, tagavad, et relvaomanikel oleks ette tulla võivates eriolukordades piisav laskemoona hulk ning mõjutavad otseselt relvaomanike kaitsetahet.

VI.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Muudatustest on otseselt mõjutatud:

- relvaloa omajad (ligikaudu 30 000 isikut Eestis, sh sportlased, jahimehed, turvalaldkonna töötajad ja eraisikud, kes omavad relva enesekaitseks);
- PPA (relvalubade ja hoiutingimuste kontroll);
- relvakaupmehed ning lasketiirud (kaudne mõju majandustegevusele).

Mõju eelanalüüs

1. Mõju siseturvalisusele

Kavandatavatel muudatustel on oluline mõju siseturvalisuse parandamisel. Regulatsiooni korrastamisel ja muutmisel on märkimisväärsed mõjud, mis võivad kaasa aidata ohutumale ja tõhusamale relvade ning laskemoona kasutamisele ning hoiustamisele. Peamised mõjud on

järgmised:

- **selgem terminoloogia vähendab väärkasutust ja eksimusi:** termini “tühjaks laetud” selge sõnastamine aitab vältida arusaamatusi ning tagada, et relvade hoiustamine ja kasutamine toimub vastavalt kehtestatud nõuetele. Rahvusvaheline kirjandus ja trendianalüüsid (nt Norra juhuslike relvaõnnetuste ajatrendid¹¹⁷) viitavad, et täpsem regulatsioon ja terminoloogia võivad vähendada hooletusjuhtumeid märkimisväärselt (näiteks 20–40 %);
- **paindlikum relva ja laskemoona hoiustamine:** Võimalus hoida mitme tulirelva korral ühte turvalisuse tagamise otstarbel registreeritud tulirelva ja selle laskemoona väljaspool relvakappi ajal, kui relvaomanik on kodus, suurendab kasutusmugavust ning võimaldab kiiremat reageerimist eriolukordades;
- **selgemad ohutusnõuded:** relvakapis hoida lubatud relvade arvu ja relvaosade kooshoidmise selge määratlemine aitab vältida mitmetähenduslikkust ning parandab hoiustamise ohutust;
- **laskemoona koguste regulatsioon:** piirangud laskemoona kogustele, sõltuvalt kasutusotstarbest (nt laskespordiga tegelemine, riigikaitses osalemine), aitavad vähendada relvade kuritarvitamise ja õnnetuste riski ning suurendada kontrolli relvade üle. Samas toetab kaasaegne relvaregister teha jooksvalt järelevalvet soetatava laskemoona koguste üle ning tuvastada ebaloomulikud olukorrad;
- **väljaspool registreeritud hoiukohta relva ja laskemoona hoidmise tingimuste täpsustamine:** tingimuste sätestamine võimaldab paindlikumat ja turvalisemat relva ja laskemoona hoidmist töökohtadel ja sõiduvahendites, vähendades varguste ja õnnetuste riski.

Kokkuvõttes aitavad need muudatused tõsta relvaomanike teadlikkust ja vastutust, parandada relva ja laskemoona ohutut hoiustamist ning kasutamist. Samuti aitavad kavandatavad muudatused vähendada õnnetuste ja kuritarvituste riski. Teataval määral aitavad kavandatavad muudatused võimaldada kiiremat ja tõhusamat reageerimist eriolukordades ning tõsta üldist siseturvalisust ning usaldust relvade kasutamise osas.

Need sammud võiksid aidata luua tasakaalustatud regulatsiooni, mis toetab nii õigustatud relvakasutust kui ka avalikku turvalisust ning vastab kaasaegsete ohutusnõuete ootustele.

2. Sotsiaalne mõju

Kavandatavad muudatused **aitavad kaasa ühiskonna turvalisuse ja relvaomanike vastutustunde suurenemisele**. Selgemad määratlused, nagu “tühjaks laetud” relva mõiste, ning hoida lubatud relvade koguste ja hoidmisviiside täpsustamine aitavad relvaomanikel paremini mõista ja täita seadusandlike nõudeid, mis suurendab nende vastutustunnet ning õiguspärast käitumist. Läbipaistvamad ja selgemad regulatsioonid aitavad vähendada ebakindlust ning suurendada avalikkuse usaldust RelvS-i ja ametiasutuste vastu. See võib kaasa tuua parema koostöö kogukondade ja õiguskaitseorganite vahel.

Arvestades kehtivaid regulatsioone ja muudatusest mõjutatud isikute ringi, ei ole muudatuse mõju suur. Mõningal määral muutuvad relvade ja laskemoona hoidmise tingimused, kuid selgem terminoloogia vähendab valesti tõlgendamist.

¹¹⁷ ResearchGate. Kättesaadav: https://www.researchgate.net/figure/Observed-time-trend-in-unintentional-accidental-firearm-deaths-among-males-in-Norway_fig2_259530029.

3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Kavandatava regulatsiooni rakendamiseks on mõningal määral vaja teha muudatusi senises töökorralduses läbi protsessijuhendite ja koolituste. Teisalt aitavad need muudatused tõsta üldist turvalisust ja võimaldavad paindlikumalt reageerida eriolukordadele ja relvaomanike vajadustele.

Arvestades, et muudatuseks vajalik tegevus on ühekordne ja mõjutab vaid väikest osa riigiasutuste tööst, on muudatuse **mõju ulatus väike kuni keskmine** ning **mõju avaldumise sagedus** harv.

PPA peab uuendama sisemisi juhendeid ja korraldama täiendkoolitusi relva hoiutingimuste kontrollimiseks (üks kord). Vajalik on e-lahenduste täiendamine relvade ja laskemoona hoiustamise andmete haldamiseks (nt relvaregistri moodul). Selleks on vajalik teha ühekordne investeering, mille maksumus on hinnanguliselt 50 000 eurot. Pikaajaliselt vähenevad kontrolli- ja menetluskulud, kuna selgemad regulatsioonid vähendavad vaidlusi ja korduvkontrolle.

4. Mõju majandusele

Kavandatavatel muudatustel võib olla **kaudne, kuid märgatav positiivne mõju laskemoona ja relvadega seotud majandussektorile**.

Ühelt poolt tagavad muudatused relvaomanikele selgemad reeglid ning suurema paindlikkuse relvade ja laskemoona hoidmisel, mis omakorda võimaldab **paremini planeerida oma tegevusi – olgu selleks laskespordi või jahipidamise harrastamine, turvalisuse tagamine või osalemine riigikaitstes**. Selline paindlikkus võib kaasa tuua aktiivsema osalemise lasketevõttes ning suurema valmisoleku relvadega seonduvat õiguspäraselt ja vastutustundlikult kasutada.

Olulise positiivse mõjuna võib esile tuua laskemoona müügi mahu võimalikku kasvu. Kui lubatud hoiustatava laskemoona koguseid suurendatakse, võimaldab see relvaomanikel teha varasemaid ja suuremas mahus ostusid. See tähendab, et inimesed saavad laskemoona soetada soodsamalt suuremates kogustes, mis vähendab transpordikuluseid ja muudab varude haldamise ratsionaalsemaks. Selline muudatus võiks ergutada nii siseturul tegutsevate laskemoona müüjate, lasketiirude kui ka seotud teenusepakkujate (nt relvahoolitus, ladustamisteenused) tegevust.

Eriti puudutab see laskesportlasi ja väiksemaid relvaomanikke hajaasustuses, kus laskemoona soetamine on tihti seotud pikkade vahemaade ja kõrgemate kuludega. Suuremate koguste korraga hoidmise lubamine võib vähendada ebamugavusi ning muuta laskespordi harrastamise kättesaadavamaks. Samuti võib see anda konkurentsieelise kohalikele relvakaupmeestele, kellelt relvaomanikud saavad soetada laskemoona soodsamalt ja suuremas koguses.

Tähtis on märkida, et **muudatused ei nõua tootjatelt, importijatelt ega müüjatelt täiendavaid investeeringuid või muudatusi olemasolevas ärimudelis**, mistõttu kulu nende jaoks ei kaasne.

Kokkuvõttes võib mõju majandusele hinnata mõõdukalt positiivseks, kuna:

- suureneb laskemoona nõudlus ja müügimaht;
- paraneb laskespordiga tegelemise logistiline ja rahaline kättesaadavus;
- relvaomanike teadlikkuse ja õiguspärase tegevuse kasv toob stabiilsust ja usaldust;
- ei kaasne täiendavaid kohustusi või kulusid ettevõtjatele.

Mõju olulisus on keskmine, sest muudatused ei loo otsest uut tulu, kuid toovad pikaajalise majandusliku kokkuhoiu ja parandavad süsteemi tõhusust ja ohutust. Kuna muudatus puudutab

laialdast relvaomanike ringi ja vähendab nii erasektori kui ka avaliku sektori püsikulusid võib muudatuse ulatust hinnata samuti keskmiseks.

VII Tegevusloa kohustusega tegevusalad

VII.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

RelvS-i üldpõhimõtted kehtivad kõikidele relvade ja laskemoona käitlemisega tegelevatele isikutele ja nende käitlemist toetavate tegevustega seotud füüsilistele isikutele, ettevõtetele, organisatsioonidele ja laskespordiklubidele võrdselt. Samuti on eesmärk kujundada õigusraamistik, mis võimaldab tsiviilkäibes olevate relvade ning nendega seotud tegevuste üle lihtsat, arusaadavat ja tõhusat riiklikku järelevalvet, tagades turvalisuse ja õigusselguse.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

1. Teatud tegevusalade ekslik välja jäämine tegevusloa nõude alt

Kehtiva RelvS-i ja selle rakenduspraktika analüüs näitab, et **teatud tegevusalad, mille sisuline iseloom eeldaks regulatiivset kontrolli ja tegevusloa olemasolu, ei ole RelvS-s otsesõnu hõlmatud tegevusloa ega isegi teatamiskohustusega**. Selline regulatiivne lünk põhjustab **õigusliku ebaselguse, takistab riiklikku järelevalvet ning võib ohustada siseturvalisust**, eriti kui tegemist on relvade või relvadega seotud komponentide käitlemisega väljaspool lubatud ja kontrollitavat keskkonda.

1.1. Lasketiirud, kus ei osutata tasulist teenust

RelvS sätestab, et relvade ja laskemoona kasutamist teenusena (nt müük, valmistamine, parandamine, hoidmine teenusena) reguleerib tegevusloa süsteem. **Samas ei ole RelvS-s otsesõnu sätestatud, et lasketiiru pidamiseks on vajalik tegevusluba juhul, kui teenust ei osutata tasu eest**. Praktikast tähendab see, et eraisikud või organisatsioonid võivad pidada lasketiiru, mis toimib sisuliselt sama riskitasemega kui tegevusloaga lasketiirud, ilma et nad oleksid kohustatud omama tegevusluba või järgima järelevalve all olevatele tiirupidajatele kehtivaid nõudeid.

✎ *Näide:* eraisik rajab oma maatükile isiklikuks kasutuseks lasketiiru ja võimaldab seal relva kasutada ka oma klubi liikmetel, väites, et raha ei küsita. Tegelikult kasutatakse tiiru regulaarselt kümnete inimeste poolt, ilma et oleks kontrollitud nende relvaomamise õigust või järgitud nõutavaid ohutusnõudeid.

Seega, kui lasketiir on loodud üksnes klubi või organisatsiooni liikmete kasutamiseks ning seal ei toimu äritegevust, ei pea selle kasutamiseks tegevusluba taotlema. Küll aga peab selle rajamiseks olema selle kohaliku omavalitsuse kirjalik nõusolek, kelle territooriumile see rajatakse, ning PPA kirjalik nõusolek. See aga tähendab, et edasiste lasketiirus toimuvate tegevuste osas ei teosta PPA regulaarset järelevalvet.

RelvS-i § 84 lõike 7 kohaselt kehtestab lasketiiru ja laskepaiga ning laskevõistluse ja treeninglaskmise ohutusnõuded valdkonna eest vastutav minister määrusega¹¹⁸. Kehtiv määrus reguleerib eeskätt tehnilisi ja ohutuse tagamise tingimusi (nt konstruktsiooninõuded,

¹¹⁸ Siseministri 26. veebruari 2021. aasta määrus nr 12 „Lasketiiru ja laskepaiga ning laskevõistluse ja treeninglaskmise ohutusnõuded“ – [RT I, 02.03.2021, 25](#).

ohutuskaugused, laskesuundade tähistamine), ega sea piiranguid, kes võib olla lasketiiru pidaja. Laskmise eest vastutavaks isikuks määratud isiku osas on määruses vaid nõue, et ta peab olema RelvS-i nõuetele vastav laskeinstruktor. See võimaldab näiteks isikul, kellel on relvade ja laskemoona käitlemise keeld (nt varasem kuritegu), olla seotud lasketiiru pidamise või juhtimisega.

Laskesport ja treeningud on sageli seotud noorte ja algajate kaasamisega, mis suurendab vajadust selgete ja kontrollitavate turvanõuete järele.

Kui lasketiiru pidamiseks ei ole tegevusloa ega teatamiskohustust, ei saa PPA süsteemselt jälgida ega hinnata, kes Eestis tegelikult lasketiire peab. See muudab kontrolli ebaühtlaseks ja sõltuvaks vaid juhuslikust teabest. Lasketiirude pidamine on otseselt seotud tulirelvade kasutamise ja hoidmisega. Kui lasketiiru pidamises osalevad isikud, kellel on relvakeeld või kes ei ole usaldusväärsed, suureneb oht, et relvadega seotud tegevus võib muutuda kontrollimatuks või ebaseaduslikuks. See on ka julgeoleku risk.

Praegune olukord on tekitanud ka ebavõrdse kohtlemise. Tasulisi teenuseid pakkuvad lasketiirud peavad täitma rangemaid tingimusi (tegevusluba, PPA kontroll), samas kui nõ mittetasulised lasketiirud võivad jääda täielikult järelevalveta. Tegelik risk relvade ja laskemoona väärkasutuseks ei sõltu aga sellest, kas tegevus on tasuline või tasuta.

PPA andmetel oli erasektoris 1. juuni 2025. aasta seisuga **kokku 67 lasketiiru ja 18 laskepaika**. Neist suurem osa PPA Lõuna (27) ja Lääne (24) prefektuuri ning pisut vähem Põhja (18) ja Ida prefektuuri (16) haldusalas.

2025. aasta 1. septembri seisuga oli Eestis ärilise eesmärgiga lasketiire **54**, neist **45 tegevusluba lasketiiru või laskepaiga kasutamiseks tasulise teenuse osutamiseks ja 41 tegevusluba relvade laenutamiseks lasketiirus teenusena**.

Lasketiiru käitamine, olenemata kasumi teenimisest, toob kaasa objektiivse riski — see eeldab relvade ja laskemoona hoiustamist, nendega liikumist, lasketegevust ning tegevusi inimestega, kes võivad olla algajad või vähese väljaõppega. Seetõttu tuleks **tegevusloa või teatamiskohustuse nõue siduda tegevuse iseloomu, mitte tasu küsimisega**.

1.2. Tulirelva lisaseadmete valmistamine ja müük

RelvS kehtestab küll mitmeid kohustusi seoses lisaseadmete, nagu **helisummuti**, käitlemisega — näiteks vajadus kontrollida ostja õigust lisaseadme soetamiseks, pidada arvestust jne. Kuid **tegevusloa nõue nende valmistamiseks ja müügiks ei tulene seaduse tekstist üheselt ega otsesõnu**. Seetõttu võib ettevõtjale jääda mulje, et ta võib relvade lisaseadmeid valmistada või turustada ilma tegevusloata, kui ta ei puutu otseselt relvade ega laskemoona endaga kokku.

Majandustegevuse registri andmetel on Eestis on kehtiv tegevusluba tulirelva lisaseadmete müügiks 2025. aasta 29. oktoobri seisuga **72 ettevõtjal, kes tegelevad relvaosade või lisaseadmete müügiga ning 12 ettevõtjal on tegevusluba relva, tulirelva olulise osa valmistamiseks** (sh helisummutid, optikad, sihikud).

Andmed puuduvad selliste ettevõtete hulga kohta, mis tegelevad helisummutite, laser- ja öösihikute tootmise, müügi või vahendamisega näiteks *airsoft*-relvade valdkonnas, kuna neil puudub RelvS- i alusel tegevusloa- või teatamiskohustus. Samas on need just laser- ja öösihik enamasti kasutatavad võrdselt nii *airsoft*- kui ka tulirelvadel.

Mitmes EL-i liikmesriigis (nt Saksamaa, Prantsusmaa, Norra) on helisummuti käitlemine reguleeritud eraldi loa alusel või kuulub automaatselt relvategevusloa alla, sõltumata tasu küsimisest. Selline lähenemine on kooskõlas riikide **avaliku korra ja julgeoleku tagamise eesmärkidega**, arvestades helisummuti potentsiaali raskendada lasu heli tuvastamist ja seeläbi soodustada relvade varjatud kasutust.

Saksamaal kuulub helisummuti käitlemine relvaseaduse kohaldamisalasse. Kuigi 2019. aasta seadusemuudatusega lihtsustati helisummuti kasutamist jahipidamise otstarbel, on selle kasutamine siiski tingimuslik ja seotud relvaloa olemasoluga. Helisummuti omamine ja kasutamine on lubatud ainult relvaloa omanikele, ning üldjuhul üksnes jahipidamisel ja spordilaskmisel. Saksamaal peetakse helisummutit tulirelva oluliseks osaks („wesentlicher Bestandteil der Schusswaffe“), mis tähendab, et selle soetamiseks ja käitlemiseks on vaja sama luba, mis kehtib relvale endale¹¹⁹.

Prantsusmaal on helisummuti („modérateur de son“) põhimõtteliselt keelatud, välja arvatud erandjuhtudel, kus selle omamine ja kasutamine on rangelt lubadega reguleeritud. Seaduse järgi on helisummuti klassifitseeritud A- või B-kategooria lisaseadmena, olenevalt relvast, millele see on kinnitatud. Selle soetamiseks ja kasutamiseks peab isikul olema vastav relvaluba, ning üldjuhul ei tohi seda kasutada väljaspool jahipidamist või spordilaskmist. Prantsusmaal on selgelt eristatud helisummuti omamine (mis vajab luba), ja selle relvale kinnitamine ja kasutamine, mis on eraldi piiratud ja kontrollitav tegevus¹²⁰.

Kuigi **Norra** ei kuulu EL-i, järgib ta paljuski EL-i relvapolitiikat Euroopa Majanduspiirkonda kuulumise kaudu. Norras peetakse helisummutit **relvaga seotud tarvikuks**, mille käitlemine on **lubatud ainult relvaloa omanikele**. Helisummuti ei kuulu eraldi loakohustuse alla, **kui see on seotud konkreetse relvaga, milleks on antud relvaluba**. Siiski on **helisummuti kasutamine avalikus ruumis või mittesihipäraselt keelatud**, ning selle käitlemine on sarnaselt tulirelvale kontrolli all¹²¹¹²². Norra jahimeeste organisatsioonid (nt **Norges Jeger- og Fiskerforbund**) on toetanud helisummuti kasutamist jahipidamisel kuulmiskaitse ja ohutuse parandamise eesmärgil. See kajastub ka seadusandluses.

Kuigi erinevad riigid käsitlevad helisummutit mõnevõrra erinevalt, on regulatsioonide aluseks enamasti ühised eesmärgid nagu turvalisuse tagamine – vältimaks helisummuti kasutamist kriminaalsel otstarbel, ning laskespordi ja jahipidamise ohutus – võimaldades piiratud juhtudel helisummuti kasutamist kuulmiskahjustuste vältimiseks.

Eestis raskendab kehtiva regulatsiooni ebaselgus PPA-l järelevalve tegemist ja võib kaasa tuua olukorra, kus relvade või lisaseadmete käitlemine toimub kontrollimatult.

1.3. Juriidiliste isikute järelevalve

RelvS-i 46 lõike 9 kohaselt tuleb PPA-l vähemalt kaks korda aastas kontrollida juriidilise isiku relvade ja laskemoona hoidmise nõuete täitmist. RelvS-i § 72 sätestab, et PPA-l tuleb vähemalt kaks korda aastas kontrollida tegevusloa omaja relvade ja laskemoonaga seonduva tegevuse seaduslikkust.

¹¹⁹ WaffG, §2, §4 ja §10.

¹²⁰ Code de la sécurité intérieure, Livre III, Titre Ier.

¹²¹ Lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova). Kättesaadav: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-04-20-7/KAPITTEL_3#%C2%A710.

¹²² Våpenforskriften. Kättesaadav: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-05-07-1452>.

Sellise regulatsiooni eesmärk on ennetada ohtlike esemete sattumist ebaseaduslikku käibesse, tagada relvade ja laskemoona nõuetekohane hoidmine ning veenduda, et relvadega seotud tegevus toimub kooskõlas kehtivate nõuete ja ohutusnormidega. Regulaarne järelevalve on oluline ka seetõttu, et see hoiab tegevusloa omajad teadlikena kehtivatest reeglitest ja vähendab hooletusest või teadmatuses tulenevate rikkumiste riski.

Kuigi kehtiva RelvS-i kohane sagedus on siseturvalisuse seisukohast põhjendatav teatud tegevusvaldkondade puhul, on praktika näidanud, et rutiinsed kontrollid ei too reeglina esile olulisi rikkumisi. Seda eelkõige seepärast, et kontrollkäigust tuleb ettevõtjat eelnevalt teavitada, mis annab ettevõtjale võimaluse kokku lepitud ajaks võimalikud puudused kõrvaldada.

Praeguse kontrollisagedusega kaasneb PPA-le suur halduskoormus, eriti olukorras, kus kontrollide praktiline lisandväärtus turvalisuse seisukohalt on väike. Seetõttu on vaja hinnata, kas järelevalve sagedust ja korraldust saaks muuta riskipõhisemaks, keskendudes rohkem tegelikele ohuallikatele ning valdkondadele, kus rikkumiste tõenäosus ja tagajärjed on suuremad.

1.4. Puudulik järelevalve piiramata käibega relvade ja relvaosade üle

Kehtiva õiguse kohaselt võivad piiramata käibega relvi (nt hoiatus- ja signaalrelvad, gaasirelvad, pneumorelvad) müüa ka kauplused, kelle tegevus ei ole otseselt seotud relvakaubandusega. Praktikast tähendab see, et selliseid relvi võivad müüa ka näiteks muu kaubandusvaldkonnaga tegelevad kauplused, mille suhtes PPA-l puudub järelevalvemehhanism.

Samuti ei ole PPA-l ülevaadet, kes tegelevad selliste relvade müügiga. Seetõttu on raskendatud kontroll selle üle, kas müüdavad relvad vastavad seadusest tulenevatele tehnilistele nõuetele (st neid ei ole võimalik tavalisi tööriistu kasutades püssirohu toimel haavli, kuuli või lendkeha laskmiseks ümber ehitada) ja kas neid müüakse üksnes täisealistele isikutele.

✦ *Näide:* hobi- ja sporditarvete kaupluses on müügil hoiatus- ja signaalrelv, mille konstruktsioon võimaldab seda kergesti ümber ehitada tulirelvaks. Müüja ise ei pruugi seda teada ega osata kontrollida, kuna ta ei kuulu PPA järelevalve alla.

Saksamaal on kehtestatud selged regulatsioonid gaasi- ja signaalrelvade müügiks. Vastavalt Saksamaa relvaseadusele¹²³ võivad täisealised isikud osta gaasi- ja signaalrelvi, mis vastavad teatud tehnilistele nõuetele ning kannavad Füüsika- ja Tehnika Riikliku Ameti (Physikalisch-Technische Bundesanstalt, PTB) kontrolli-/sertifitseerimismärki. Samuti on kehtestatud piirangud nende relvade kandmiseks avalikus kohas, mis nõuab väikese relva loa olemasolu. Lisaks peab relvade müügiga tegeleval kauplusel olema tegevusluba ning nende üle teeb järelevalvet politsei.

Ka **Prantsusmaal** on gaasi- ja signaalrelvade müük rangelt reguleeritud. Müüjad peavad olema registreeritud ja alluma regulaarsele politsei järelevalvele. Ostjatelt nõutakse isikut tõendavat dokumenti, kehtestatud on vanusepiirang ning relvaomand tuleb registreerida. See annab võimudele parema ülevaate relvade käibest ning takistab ligipääsu relvadele alaealistel või keelatud isikutel.

1.5. Ebaselgus laskespordiorganisatsioonide ja -klubide regulatsioonis

RelvS-i peatükk 12² sätestab küll teatud nõuded laskespordiorganisatsioonile, laskespordiklubile

¹²³ WaffG § 10.

ja riigikaitstes osaleva isiku esindusorganisatsioonile, kuid regulatsioon on lünklik:

- puuduvad selged nõuded juhtorganite liikmetele (nt kehtivate karistuste puudumine, usaldusväärsus). Erinevalt näiteks turvaettevõtete või relvadega kauplevate ettevõtete juhtorganite liikmetest ei ole laskespordiorganisatsiooni või -klubi juhatuse liikmete usaldusväärsusele seatud nõudeid. See võib viia olukorrani, kus organisatsiooni juhtimisse pääsevad isikud, kelle taust või varasemad rikkumised ei taga nõutavat usaldusväärsust;
- puudub tegevusloa- või teatamiskohustus. See tähendab, et riigil puudub ülevaade kõigist relvadega seotud sporditegevust korraldavatest organisatsioonidest;
- puudub selge kohustus, et kõik laskespordiga tegelevad organisatsioonid ja laskespordiklubid peavad täitma RelvS-i nõudeid. Praktikas on tekkinud olukord, kus organisatsioon võib end küll registreerida spordiseaduse (edaspidi *SpS*)¹²⁴ alusel spordiregistris, kuid RelvS-i nõuete täitmine jääb tema vabatahtliku otsuse küsimuseks;
- puudub järelevalvemehhanism, mille abil PPA saaks ülevaate kõigist Eestis tegutsevatest RelvS-i mõistes laskespordiorganisatsioonidest.

Eesti spordiregistri¹²⁵ andmetel 82 spordiklubi või organisatsiooni registreerinud oma tegevusalaks laskespordi ning 18 spordiklubi või organisatsiooni nimetanud oma tegevusalaks laskesuusatamise.

RelvS-i § 88 lõike 1 kohaselt on PPA-l kohustus teostada riiklikku järelevalvet laskespordiorganisatsioonide ja laskespordiklubide nõuetele vastavuse üle, kuid see on raskendatud või peaaegu võimatu, sest puudub selge kohustus, et kõik Eestis tegutsevad laskespordiorganisatsioonid ja laskespordiklubid peavad vastama RelvS-i nõuetele. Kui aga organisatsioon ei ole RelvS-i alusel kohustatud end registreerima või PPA-d teavitama, ei saa PPA objektiivselt täita talle pandud järelevalveülesannet. See muudab seadusest tuleneva järelevalvekohustuse sisuliselt tühiseks.

Spordiga seonduvat reguleerib peaaesjalikult SpS, mis sätestab spordi korraldamise üldised organisatsioonilised ja õiguslikud alused, sportlase ja treeneri õigused ja kohustused, spordi andmekogu eesmärgi ja tegevuse alused, spordi finantseerimise alused, sealhulgas spordiorganisatsioonide toetamise, olümpiavõitja riikliku toetuse, sportlasestipendiumi ja sportlasetoetuse maksmise, treeneri tööjõukulu toetamise ja vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulude hüvitamise alused, dopinguvastaste ja spordieetika reeglite järgimise nõuded, spordivõistlustega manipuleerimise vastase riikliku kontaktpunkti korralduse alused ning spordiürituste korraldamise ja pidamise nõuded ja vastutuse nõuete rikkumise eest. SpS-i eesmärk on tagada spordi korraldus ja ausus, kuid mitte relvade ohutu käitlemine või julgeolekuriskide maandamine.

SpS ei sätesta laskespordiorganisatsioonidele ja -klubidele kohustust täita RelvS-i nõudeid. See on loonud olukorra, kus laskespordiga tegelev organisatsioon või -klubi on end registreerinud SpS-i kohaselt spordiregistris, kuid otsustab oma tahtest sõltuvalt, kas allutatakse end RelvS-i järelevalvele, täites RelvS-st tulenevad nõuded, või mitte.

Kuna SpS-s ja RelvS-s puuduvad sätted, mis kohustaks iga laskespordiga tegelevat organisatsiooni ja klubi täitma RelvS-st tulenevaid nõudeid, ei ole võimalik RelvS-st tulenevate järelevalve meetmetega tagada, et nende tegevus ei ohusta riigi julgeolekut ja avalikku korda.

¹²⁴ Spordiseadus – [RT I, 10.07.2025, 4](#).

¹²⁵

Eesti

spordiregister.

Kättesaadav:

https://www.spordiregister.ee/et/organisatsioon/list?esrliik=EOK%2CKL%2CSAL%2CSY%2CRL&pk_id=0&spordia_id=29

Regulatiivne lahendus

1. Teatud tegevusalade ekslik välja jäämine tegevusloa nõude alt

Täiendada RelvS-i nii, et kõik olulised relvade ja laskemoona käitlemisega seotud tegevused, sealhulgas lisaseadmete valmistamine ja müük ning lasketiiru pidamine, oleksid otsesõnu seotud tegevusloa või vähemalt MSÜS-i ¹²⁶ § 14 lõike 1 kohase teatamiskohustusega.

Et tagada õigusselgus ja järelvalve toimivus, on otstarbekas:

1. **sõnaselgelt sätestada tegevusloa või teatamiskohustus ka nende tegevuste puhul**, kus relvade või laskemoona käitlemine toimub kaudsemalt – näiteks lasketiirud mittetulundusliku eesmärgiga, lisaseadmete tootmine ja müük, relvaosade valmistamine;
2. **ühtlustada seaduse rakendamine praktikas**, andes PPA-le selge õiguse hinnata tegevuse sisu, mitte ainult vormi (kas teenust osutatakse tasu eest või mitte);
3. **võtta eeskujuks teiste EL-i liikmesriikide praktika**, kus oluline on tegevuse riskitase, mitte äriline kasum.

1.1. Lasketiirud, kus ei osutata tasulist teenust

Riigi julgeoleku tagamise ja võrdse kohtlemise põhimõttest lähtudes on oluline:

- laiendada tegevusloa või MSÜS-i § 14 lõike 1 kohast teatamiskohustust kõigile lasketiirude ja laskepaikade pidajatele, sõltumata nende ärilisest eesmärgist. See tagab ühtse järelvalve ning võimaldab riigil paremini jälgida ja ennetada relvade ebaseaduslikku kasutamist ja väärkasutust kõikides lasketiirudes;
- sätestada nõuded lasketiiru pidajatele ja vastutavatele isikutele (nt karistuseta minevik, relvaohutuse väljaõpe, kodakondsus vms). Need meetmed vähendavad riski, et relvade kasutamine langeb vastutustundetute või sobimatute isikute kätte. Samuti suurendavad need avaliku korra ja turvalisuse kaitset.

Sellised nõuded ja teatamiskohustuse laiendamine tugevdavad riiklikku järelvalvet ning loovad paremad eeldused ohtlike olukordade ennetamiseks, vähendades relvarikkumiste ja õnnetuste riski. Samuti toetavad need meetmed ÜRO relvade kontrolli soovitusi ning tulirelvadirektiivi põhimõtteid, mille eesmärk on parandada relvade käitlemise läbipaistvust ja vähendada ebaseadusliku relvakaubanduse riske. Ühtlasi aitab see tagada võrdsed tingimused kõigile lasketiirude ja laskepaikade pidajatele, mis toetab õiguspõhist ja läbipaistvat relvapoliitikat.

1.2. Tulirelva lisaseadmete valmistamine ja müük

Helisummuti ja teiste tulirelva lisaseadmete käitlemisega seotud tegevuste selgem sidumine tegevusloa või vähemalt teatamiskohustusega on vajalik, et tagada õigusselgus ja kontroll kogu relvadega seotud tarneahela ulatuses. Praegune olukord, kus seadus ei nõua helisummutite või muude oluliste lisaseadmete valmistamiseks ja müügiks tegevusluba, loob õigusliku tühimiku ja järelvalvelünga. Lisaseadmetel võib olla otsene mõju relva kasutusotstarbele ja ohtlikkusele – näiteks helisummuti võimaldab relva kasutamist vähem märgatavalt ning optiline sihik suurendab relva täpsust ja kasutusulatust. Need tegurid võivad suurendada riskipotentsiaali kuritegelikul eesmärgil kasutamisel.

¹²⁶ Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus – [RT I. 04.07.2024, 19](#), § 14.

Selline olukord tekitab õigusliku hallala, mille kaudu võivad relvade olulised osad või lisaseadmed jõuda isikuteni, kellel puudub relvaluba või kelle suhtes on kehtestatud relvakeeld. Samuti raskendab see järelevalvet lisaseadmete valmistamise ja turustamise üle, mis võib ohustada siseturvalisust ja soodustada relvade ebaseaduslikku ümberkujundamist või kasutamist.

Et vähendada neid riske, tuleks:

- **sätestada** RelvS-s, et lisaseadmete valmistamine, müük ja vahendamine kuuluvad tegevusloa või vähemalt MSÜS-i § 14 lõike 1 kohase teatamiskohustuse alla;
- **laiendada järelevalvemehhanisme**, et PPA-l oleks õigus kontrollida ka neid ettevõtjaid, kes turustavad relvade lisaseadmeid, sealhulgas laser- ja öösihikuid, helisummuteid;
- **võtta aluseks** teiste riikide (nt Saksamaa, Prantsusmaa, Norra) praktika, kus lisaseadmete käitlemine on seotud relvaloa või tegevusloaga.

Selline muudatus aitaks vältida ebaseaduslikku relvade modifitseerimist ja tõsta järelevalve kvaliteeti. Samuti looks see võrdsed tingimused kõigile relvade ja lisaseadmete turul tegutsevatele ettevõtjatele, vähendades halli majanduse riski ja parandades turu läbipaistvust. Regulaatiivse muudatuse eesmärk on tagada, et kõik relva või selle olulisi osi mõjutavad tegevused toimuksid kontrollitud keskkonnas ja usaldusväärsete isikute poolt. See on kooskõlas tulirelvadirektiivi eesmärgiga tagada relvade ja nende komponentide jälgitavus kogu tarneahela ulatuses.

1.3. Juriidiliste isikute järelevalve sagedus

Arvestades, et relvaregister võimaldab jälgida reaajas relvade ja laskemoona müüki ning arvestusepidamist, võiks vähendada kohustusliku kontrolli intervalli ühele korrale aastas. See vähendaks PPA halduskoormust ja võimaldaks panustada rohkem aega riskipõhisele järelevalvetegevusele.

1.4. Puudulik järelevalve piiramata käibega relvade ja relvaosade üle

Sätestada senisest rohkem nõudeid piiramata tsiviilkäibega relvade ja nende osade käitlemisele nende müüjate kaudu. See tähendab, et tuleks sätestada MSÜS-st tulenev teavitamiskohustus vastaval tegevusalal tegevuse alustamisel, kui relvade ja nende osade käitlemine ei nõua tegevusloa. Nende relvade ja osade üle, mille käitlemisele on seatud piirangud ning mille üle peab pidama eraldi arvestust, lisada kohustus arvestuse pidamiseks relvaregistris. Seeläbi on võimalik piiramata tsiviilkäibes olevate relvade ja nende osade müüjad allutada regulaarsele järelevalvele ja tagada senisest tõhusam avaliku korra kaitse ning riigi julgeolek.

Võimalikud lahendused:

- kehtestada MSÜS-i § 14 lõike 1 kohane teatamiskohustus kõikidele isikutele ja ettevõtetele, kes müüvad RelvS-s nimetatud relvi ja relvaosi, sõltumata sellest, kas tegemist on piiramata või piiratud käibega esemetega;
- kanda kõik RelvS-i reguleerimisalasse kuuluvate toodete müüjate andmed relvaregistrisse.

Kõik piiramata tsiviilkäibega relvi müüvad isikud peaksid omama kohustust teavitada majandustegevuse registri vahendusel vastava tegevuse alustamisest ning vastama sarnastele kriteeriumitele nagu seda on tegevusloa kohustusega tegevusalal tegutsedes. Tuleb sätestada, millised piiramata tsiviilkäibega relvadest ja eelnimetatud tulirelva osadest tuleb relvaregistris arvele võtta ja milliste üle tuleb arvet pidada.

Kaaluda hoiatus- ja signaalrelvade müüjatele, laskespordiklubidele ja lasketiirupidajatele

tegevusloa või teatamiskohustuse sätestamist. Kehtivas RelvS-s selline nõue puudub ning puudub ka nõue teha nende üle plaanilist järelevalvet, mistõttu puudub selge ülevaade nende nõuetele vastavuse kohta.

1.5. Ebaselgus laskespordiorganisatsioonide ja -klubide regulatsioonis

Laskesport on spordiala, mis erineb enamikust teistest spordialadest kõrgeks arenenud riskitaseme tõttu: sellega on enamasti lahutamatu seotud tulirelvade käitlemine. Tulirelvade väärkasutus, ebatavaline hoiustamine või järelevalveta ligipääs võivad tuua kaasa tõsised tagajärjed nii avalikule korrale kui ka riigi julgeolekule. Kui laskespordiorganisatsioonide ja -klubide tegevuse üle puudub riiklik kontroll, suureneb oht, et relvi kasutatakse väljaspool seaduslikke eesmärke või satutakse kokkupuutesse isikutega, kes ei vasta usaldusväärsuse nõuetele. Seetõttu peaks õiguslik raamistik selgelt tagama, et **kõik Eestis tegutsevad laskespordiorganisatsioonid ja -klubid on kohustatud järgima RelvS-i nõudeid**, olema PPA-le teada ning olema allutatud regulaarsele järelevalvele.

Selleks, et tagada laskespordiorganisatsioonide ja -klubide RelvS-i nõuetele vastavus, tuleb SpS- s ja RelvS-s:

- kehtestada laskespordiorganisatsioonidele ja -klubidele MSÜS-i § 14 lõike 1 kohane teatamiskohustus;
- sätestada minimaalne nõuete kogum nende juhtorganite ja vastutavate isikute kohta (nt karistamata teatud süütegude toimepanemise eest, teadmised relvaohutusest, kodakondsus).

VII.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Piiramata tsiviilkäibega relvade ja nende osade müüjad, mittetulunduslikud lasketiirud, laskespordiklubiorganisatsioonid ja -klubid, relvaluba omavad isikud, laskehuvilised ning PPA.

Mõju eelanalüüs

1. Lasketiirud, kus ei osutata tasulist teenust

1.1. Mõju riigi julgeolekule ja avalikule korrale

Kavandatavatel muudatustel on positiivne mõju riigi julgeolekule ja avalikule korrale, kuna PPA-le **tagatakse täielik ülevaade kõigist Eestis tegutsevatest lasketiirudest ja laskepaikadest**, sõltumata nende ärilisest eesmärgist. See vähendab varjatud või kontrollimata relvakasutuse riski. Usaldusväärsusnõuded (nt karistusregistri kontroll, relvaohutuse väljaõpe, kodakondsus) tõstavad lasketiirupidajate ja vastutavate isikute tausta läbipaistvust ning välistavad relvakeeluga või kahtlase taustaga isikute seotuse lasketiiru tegevusega. Plaanitavad muudatused võimaldavad ennetada olukordi, kus lasketiiru kasutatakse relvade väärkasutuseks, ebaseaduslikuks treeninguks või muude julgeolekuriskide tekkeks. Muudatusega võib kaasneda teatud negatiivne mõju – PPA töökoormus suureneb, sest tuleb registreerida ja kontrollida ka seni vähem kontrollitud lasketiire. Vajalik võib olla täiendava tööjõu või ressursi planeerimine.

Kavandataval muudatusel on **positiivne mõju** ka võrdsuse ja õiguspärase kohtlemise tagamise seisukohast. Kõik lasketiirud – nii tasulist kui tasuta teenust osutavad – alluvad samadele reeglitele ja järelevalvele. Lõpetatakse ebavõrdne olukord, kus tasulisi teenuseid pakkuvad lasketiirud on

rangelt reguleeritud, kuid mittetasulised tiirud jäävad järjepideva kontrollita. Võrdne kohtlemine suurendab usaldust regulatsiooni vastu nii lasketiire pidavate organisatsioonide kui ka avalikkuse silmis.

1.2. Sotsiaalne mõju

Selgem õigusraamistik **loob kindluse nii lasketiirude pidajatele kui ka nende kasutajatele** – nõuded on läbipaistvad ja ühtsed. Laskesport kui ala saab turvalisema ja usaldusväärsema maine, mis võib suurendada avalikkuse toetust ja huvi. Võimaliku negatiivse mõjuna võib välja tuua, et praegustele tasuta teenust osutavat lasketiirude pidajatele (eriti väikestele klubidele ja mittetulundusühingutele) kaasneb lisakohustus (teatamine või tegevusloa taotlemine), mis võib tähendada bürokraatlikku ja rahalist koormust. Osa väiksemaid klubisid võib loobuda lasketiiru pidamisest, kui nad ei suuda nõudeid täita (nt lasketiiru pidaja usaldusväärsuse nõue). Seda mõju on võimalik maandada erinevate meetmetega, millest üks võiks olla piisava rakendusaja ettenägemine, et muudatustega kohanemine lihtsam oleks.

Tõstab laskespordi ja relvatreeningu usaldusväärsust, kuna tagatakse, et kõiki tegevusi korraldavad kontrollitud ja usaldusväärsed isikud.

1.3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Keskne register (tegevusload MTR-s) või teatamissüsteem võimaldab PPA-l teha sihipärasemat järelevalvet, vähendades hilisemat reageerimiskoormust kriisiolukordades. Lühiajaliselt suureneb ilmselt halduskoormus PPA-le (uute teatiste või loa taotluste menetlemine, taustakontrollid).

Muudatused tugevdavad märkimisväärselt **riigi julgeolekut, avalikku korda ja võrdset kohtlemist**, kuna kõik lasketiirud oleksid riigi kontrolli all ja nende pidajad peaksid vastama usaldusväärsuse nõuetele. Samas kaasneb muudatustega **täiendav halduskoormus nii PPA-le kui ka lasketiirude pidajatele**. Negatiivsete mõjude maandamiseks tuleks kaaluda:

- lihtsustatud teatamismenetlust väiksematele mittetulunduslikele lasketiirudele;
- riikliku toetuse või juhendmaterjalide pakkumist, et klubid ja organisatsioonid saaksid uusi nõudeid täita.

2. Tulirelva lisaseadmete valmistamine ja müük

2.1. Mõju riigi julgeolekule ja avalikule korrale

Muudatusel on **oluline positiivne mõju riigi julgeolekule ja avalikule korrale**. Tulirelva lisaseadmete valmistamise ja müügi allutamine tegevusloa- või teatamiskohustusele loob kontrollimehhanismi mis parandab relvade ja lisaseadmete jälgitavust, mis toetab PPA ja teiste õiguskaitseasutuste võimet ennetada ja uurida relvadega seotud süütegusid. Helisummuti ja öösihiku kontrollimatu käitlemine võib soodustada salajast relvakasutust või relvade ebaseaduslikku modifitseerimist, mis omakorda raskendab õiguskaitseorganitel kuritegude uurimist.

Tegevusloa või teatamiskohustuse nõue looks süsteemi, kus iga lisaseadme tootja ja müüja on PPA-le teada ning nende tegevus kontrollitav. See vähendab oluliselt turvalisusriski ja tugevdab relvade käitlemise järelevalvet kogu tarneahela ulatuses.

2.2. Sotsiaalne mõju

Kavandatav muudatus **suurendab avalikkuse usaldust** relvaturu reguleerituse vastu. Relvade lisaseadmete müüjate allutamine järelevalvele vähendab võimalust, et ohtlikud või ebaseaduslikud seadmed jõuavad isikuteni, kellel puudub vajalik väljaõpe või õigus.

Negatiivse mõjuna võib esineda täiendav halduskoormus väikestele ettevõtjatele, kes tegelevad airsoft-relvade või relvatarvikute müügiga. Ettevõtjate kulud suurenevad (nt tegevusloa tasu, koolitus, dokumentide koostamine). Siiski kaalub **turvalisuse kasv ja õigusselguse saavutamine** üles sellised lisakulud, eriti kuna võimalikud riskid (relvade varjatud kasutus või kuritegelik väärkasutus) on ühiskondlikult olulisemad.

2.3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

PPA halduskoormus suureneb mõõdukalt, kuna lisandub uus kontrollitav tegevusvaldkond (tulirelva lisaseadmete tootjad ja müüjad). Samas võimaldab riskipõhise kontrolli rakendamine ning relvaregistri täiendamine muuta järelevalve senisest sihipäraseks ja riskipõhisemaks. Pikemas perspektiivis vähendab see järelevalve üldist koormust, kuna ennetab potentsiaalseid rikkumisi ja ebaseaduslikku tegevust.

2.4. Majanduslik mõju

Majanduslik mõju on valdavalt neutraalne või mõõdukalt positiivne. Võib esineda negatiivne mõju väiksematele ettevõtetele, kes peavad taotlema tegevusluba või esitama teatise, kuid see mõju on ajutine ja proportsionaalne avaliku korra ja turvalisuse tagamise eesmärgiga. Samuti aitab ühtne regulatsioon vältida ebaseaduslikku kaubandust, mis kahjustab ausaid ettevõtjaid.

3. Juriidiliste isikute järelevalve sagedus

3.1. Mõju riigi julgeolekule ja avalikule korrale

Kontrollisageduse muutmine riskipõhiseks (üks kord aastas või vastavalt riskitasemele) võimaldab suunata PPA ressursid tegelike ohuallikate tuvastamisele. Järelevalve fookus liigub formaalsest kontrollist sisulisele hindamisele — kes on seotud, kuidas relvi hoitakse, milline on tegevuse riskitase. See suurendab tõhusust ja vähendab formaalsete, kuid väheoluliste rikkumiste kontrollimisele kuluvat ressursi. Julgeoleku seisukohalt on muudatuse mõju positiivne, kuna väheste ressursside puhul tagatakse nende sihipärasem kasutus kõrgema riskitasemega valdkondades (nt relvade tootmine, import, laskemoona valmistamine).

3.2. Majanduslik mõju

Ettevõtjate jaoks väheneb järelevalve administratiivne koormus ja kulud, kuna kontrollide arv väheneb, kuid nende sisu muutub olulisemaks. See parandab ettevõtjate ja riigi koostöösuhet ning suurendab usaldust järelevalvesüsteemi vastu.

3.3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

PPA töökoormus väheneb planeeritud kontrollide osas, kuid suureneb riskihindamise ja andmeanalüüsi osas. Andmete tõhusam kasutamine (nt relvaregistri, karistusregistri ja ettevõtete andmete ristkasutus) võimaldab vähendada füüsiliste kontrollide vajadust. Üleminek riskipõhisele järelevalvele eeldab algaasis ressursi ümberjaotust ja ametnike täiendkoolitust, kuid keskpikas

perspektiivis tõstab see järelevalve kvaliteeti ja tulemuslikkust.

4. Puudulik järelevalve piiramata käibega relvade ja relvaosade üle

4.1. Mõju riigi julgeolekule ja avalikule korrale

Teatamiskohustuse laiendamine ka piiramata käibega relvade (hoiatus- ja signaalrelvad ja pneumorelvad) müüjatele suurendab oluliselt riigi võimet jälgida relvade käivet ja vältida nende ebaseaduslikku ümbertegemist tulirelvadeks. Praegu puuduv kontrollimehhanism on loonud potentsiaalse turvaauku, kus selliseid relvi saab müüa vähese järelevalve all. Muudatus võimaldaks PPA-l saada täieliku ülevaate turul tegutsejatest ning ennetada olukordi, kus relvi müüakse alaealistele või isikutele, kellel ei tohiks relvi müüa.

4.2. Sotsiaalne mõju

Muudatus tõstab tarbijate ohutust ja teadlikkust, sest müüjad oleksid kohustatud järgima selgeid nõudeid ning teavitama ostjat relvade ohutusest ja käitlemise reeglitest. Samas võib osa väiksematest kauplustest pidada teavitamiskohustust koormavaks, mistõttu tuleks kaaluda lihtsustatud elektroonilise teavituse võimalust majandustegevuse registri kaudu.

4.3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

PPA töökoormus suureneb esialgu registri täiendamise ja uute müüjate andmete kontrollimise tõttu, kuid süsteemi rakendumisel muutub järelevalve sujuvamaks ja automatiseeritumaks. Riskipõhine kontroll võimaldab keskenduda suurema käibega müüjatele ja vähendab juhuslikku järelevalvet.

4.4. Majanduslik mõju

Ettevõtjatele kaasneb väike administratiivne koormus (teavituse esitamine), kuid puuduvad olulised otsesed kulud.

5. Ebaselgus laskespordiorganisatsioonide ja -klubide regulatsioonis

5.1. Mõju riigi julgeolekule ja avalikule korrale

Kõigi laskespordiorganisatsioonide ja -klubide allutamine RelvS-i järelevalvele suurendab oluliselt riigi suutlikkust jälgida relvade seaduslikku kasutamist spordisektoris. See välistab olukorrad, kus laskesporditegevus toimub järelevalveta ja kus relvi võivad käsitleda isikud, kes ei vasta usaldusväärsuse nõuetele. Muudatuse tulemusena tugevneb nii relvade kasutamise ohutus kui ka avalik kord. Pikaajaliselt aitab see vähendada riski, et laskespordiorganisatsioonide ja -klubide tegevuse kaudu tekivad kanalid ebaseaduslikuks relvakasutuseks.

5.2. Sotsiaalne mõju

Selge ja ühtne regulatsioon suurendab laskespordi usaldusväärsust ning annab avalikkusele kindluse, et kõik klubid ja organisatsioonid tegutsevad vastutustundlikult. Muudatus soodustab ka noorte laskurite turvalist arengut ja treeninguvõimalusi, sest PPA järelevalve tagab nõuetekohase väljaõppe ja ohutuse. Negatiivse mõjuna võib osa väiksemaid klubisid tunda lisakoormust (teatamiskohustus, juhtorganite nõuete täitmine), kuid see on proportsionaalne avaliku korra ja turvalisuse tagamise eesmärgiga.

5.3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

PPA peab arendama mehhanismi, mis võimaldab relvaseaduse ja spordiregistri andmeid omavahel siduda. See suurendab alguses halduskoormust, kuid tagab hiljem automaatse andmevahetuse ja võimaldab lihtsamat järelvalvet. PPA saaks senisest parema ülevaate laskespordiorganisatsioonidest ja nende liikmetest ning suudaks vajadusel kiiresti reageerida rikkumistele. Riigile toob muudatus kaasa mõõduka lisakulu järelvalve korraldamisel ja registri arendamisel.

5.4. Majanduslik mõju

Klubidele ja organisatsioonidele kaasneb piiratud halduskoormus (teatamine, dokumentide esitamine, taustakontroll), kuid otseseid rahalisi kulusid on vähe. Pikaajaliselt loob muudatus stabiilse ja usaldusväärse keskkonna laskespordi arenguks ning suurendab avaliku ja erasektori koostöövõimalusi.

VIII Piiramata tsiviilkäibega relvade ja nende laskemoona käitlemine

VIII.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

Piiramata tsiviilkäibega relvade ja laskemoona käitlemine on selgelt reguleeritud ja allutatud PPA järelvalvele, et tagada avalik kord ja riigi julgeolek.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

Piiramata tsiviilkäibega relvad on relvad, mida võivad Eestis omada ja käidelda täisealised isikud ilma relvaloa või soetamisloata, tingimusel et need vastavad RelvS-s ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tehnilistele ja käitlemisnõuetele. Piiramata tsiviilkäibega relvade puhul ei ole tegemist tulirelvade või muude relvaliikidega, mille omamiseks on vaja relvaluba või mis on üldse tsiviilkäibes keelatud.

Sellisteks relvadeks on eelkõige:

- **gaasipihustid**, mille toimeainekontsentratsioon ja ehitus vastavad seadusest tulenevatele nõuetele;
- **kuni 4,5 mm kaliibriga pneumorelvad**, mille konstruktsioon ei võimalda neid käsitleda tulirelvana;
- **hoiatus- ja signaalrelvad**, mis vastavad kehtestatud tehnilistele nõuetele ning millest ei ole võimalik tulistada kuuli, haavlit või muud lendkeha ega ole võimalik neid tavapäraste tööriistade abil selliseks ümber ehitada;
- **torke-, löike- ja külmrelvad**, nagu jahinoad, pussid, tääknoad, torketäägid, allveenoad ja ajaloolise või sportliku väärtusega mõõgad, rapiirid, pistodad jms;
- **sportrelvad**, nagu sportvibud, ammud, allveerelvad ning vehklemisrelvad (epee, florett, espadron jt).

1. Hoiatus- ja signaalrelvad

Hoiatus- ja signaalrelvad on Eestis piiramata käibes, mistõttu on igal täisealisel isikul võimalik neid soetada. Nende müümiseks ja omamiseks puudub tegevusloa või registreerimise kohustus. Kuna nende relvade soetamine on lihtne ja järelvalve nõrk, kasutatakse neid sageli süütegude

toimepanemisel. Näiteks on Eestis korduvalt registreeritud juhtumeid, kus nn stardipüstolit või muud hoiatus- ja signaalrelva on kasutatud ähvardamisel või röövimisel.¹²⁷

Hoiatus- ja signaalrelvi on kerge ümber ehitada lendkehaga laskemoona laskmiseks¹²⁸. Hoiatus- ja signaalrelvade konstruktsioon võimaldab paljusid neist tehniliselt lihtsalt ümber ehitada tulirelvaks ehk muuta võimeliseks laskma lendkehaga laskemoona.

Ebaseaduslik hoiatus- ja signaalrelvade muutmine täisfunktsionaalseteks tulirelvadeks kujutab endiselt kasvavat ohutegurit, kuna selliseid relvi kasutatakse üha sagedamini kuritegevuses. Selle ohu vastu tõhusaks võitluseks on oluline tagada EL-i tasandil tihe koostöö, mis hõlmab nii õigusaktide ühtlustamist kui ka ühiste analüütiliste ja õiguskaitsealaste võimekuste arendamist. Praegused erinevused EL-i õiguse rakendamises võimaldavad kurjategijatel hõlpsamini hankida ning muuta hoiatus- ja signaalrelvi täisfunktsionaalseteks tulirelvadeks¹²⁹.

Euroopa õiguskaitseasutuste andmetel on just ümber ehitatud hoiatus- ja signaalrelvad olnud mõnes riigis kriminaalgruppide jaoks odav ja kergesti kättesaadav alternatiiv tulirelvadele¹³⁰. Ka Kaitsepolitsei amet tõi oma 2024–2025 aastaraamatus välja, et kasvanud on tulirelvadeks ümber ehitatud hoiatus- ja signaalrelvade menetluste arv. Mainitud relvade ümberehitamine tulirelvadeks võib brändist olenevalt olla üsna lihtne. Eestist ostetud ja laskekõlbulikuks tulirelvaks ümber ehitatud hoiatus- ja signaalrelvadega on välisriikides toime pandud raskeid kuritegusid, sealhulgas ka tapmist¹³¹.

Prantsusmaal klassifitseeritakse hoiatus- ja signaalrelvad alates 2024. aastast relvaseaduse järgi C-kategooriasse, mis nõuab tootjalt nende relvadele tehnilise dokumentatsiooni esitamist ning relvade kontrolli/ekspertiisi enne müügile lubamist. Müük eeldab registreerimist ning järelevalveasutuse luba.

Saksamaal on hoiatus- ja signaalrelvade müük piiratud isikutele, kes on vähemalt 18-aastased ning relv peab kandma vastavat märgistust. Avalikuks kaasaskandmiseks on kohustus omada väikest relvaluba ("Kleiner Waffenschein").

Hispaanias kuuluvad hoiatus- ja signaalrelvad kontrollitud relvakategooriasse ning nende käitlemiseks peab olema politsei väljastatud luba. Müügitehingud peavad olema registreeritud ning relvade konstruktsioon peab vastama kindlale standardile, mis välistab nende lihtsa ümbertegemise tulirelvaks.

2. Pneumorelvad

Kehtiva regulatsiooni kohaselt on **kuni 4,5 mm kaliibriga pneumorelv** piiramata tsiviilkäibega, samas kui üle 4,5 mm kaliibriga pneumorelv on võrdsustatud tulirelvaga. Kuuli algkiirus ei ole

¹²⁷ Pärnu Postimees, 12. mai. 2025. a, Paugupüstolitest saavad taparelvad: politsei muretseb relvalaadsete esemete vohamise pärast. Kättesaadav: <https://parnu.postimees.ee/8247435/paugupustolitest-saavad-taparelvad-politsei-muretseb-relvalaadsete-esemete-vohamise-parast>.

¹²⁸ Teave pärineb Soome ja Rootsi politsei 2024. a uuringutest. Tegemist on ametialaseks kasutamiseks mõeldud teabega.

¹²⁹ Nõukogu järeldused ebaseadusliku relvakaubanduse ning tulirelvadest ja pürotehnilistest toodetest tulenevate ohtude vastu võitlemise kohta, 12. juuni 2025, lk 3 punktid 6–7. Kättesaadav: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9907-2025-INIT/et/pdf>.

¹³⁰ Marieke Liem, Katharina Krüsselmann, Flemish Peace Institute, The Way of the Gun: Firearm trafficking and its impact on violence in the Netherlands, oktoober 2022. a, lk 35. Kättesaadav: https://vlaamsvredesinstituut.eu/wp-content/uploads/2022/11/TARGET_Netherlands5.pdf.

¹³¹ Kaitsepolitsei amet, Kaitsepolitsei ameti aastaraamat 2024–2025, lk 56. Kättesaadav: https://kapo.ee/sites/default/files/content_page_attachments/aastaraamat-2024-2025_0.pdf.

määrav. Praktikas on aga teada, et piisava algkiirusega võib elu- ja tervist ohustav olla ka kuni 4,5 mm kaliibriga kuul. Näiteks 4,5 mm kaliibriga pneumopüssi algkiirus võib ületada isegi 250 m/s, mis on võrreldav väikse kaliibriga (.22LR) tulirelvaga. Praktikas on juhtumeid, kus sellise relva tabamus on põhjustanud püsiva nägemiskaotuse või muu raske tervisekahjustuse¹³²¹³³¹³⁴. Prokuratuuri aastaraamatus¹³⁵ tuuakse välja, et pneumorelvi kasutatakse enamasti kogukonnakuritegudes – avaliku korra rikkumistes ja konflikti osapoolte ähvardamises. Samas on kuni 4,5mm kaliibriga pneumorelvad vabas käibes. Nende soetamiseks vaja politsei luba ja nende omajate puudub igasugune kontroll. Samuti ei ole sätestatud nõudeid nende hoiustamisele. See omakorda tähendab, et kodustes tingimustes võivad lapsed ja noorukid ohtliku „mänguasja“ leida ja siis ei hüüa õnnetus tulles.

Lätis peab relvaluba olema sellise pneumorelva omamiseks, mille kuuli algenergia on **üle 12 džauli**. Pneumorelva omandamine, kandmine, vedamine ja kasutamine on keelatud alkoholi mõjul, kui väljahingatavas õhus tuvastatud alkoholisisaldus või vereanalüüsis tuvastatud alkoholisisaldus ületab 0,5 milligrammi, samuti narkootiliste, psühhotroopsete, toksiliste või muude joovastavate ainete mõjul ja avalikus kohas avalikkusele kättesaadavatel kultuuri-, pidu-, mälestus-, meelelahutus-, spordi- või vabaajaüritustel osalemine ning nende demonstreerimine avalikus kohas¹³⁶.

Soomes tuleb taotleda luba sellise pneumorelva käitlemiseks, mis on valmistatud 1950. aastal või hiljem ning mille relvaraua minimaalne läbimõõt on **üle 6,35** millimeetri ja on ettenähtud metallkuulide laskmiseks¹³⁷.

Ühendkuningriigis on pneumorelvade (air weapons) käsitlemine reguleeritud mitmes õigusaktis¹³⁸. Pneumorelvade käsitlemine sõltub seal relva kineetilisest energiast ja asukohariigi seadustest (Inglismaa ja Wales, Šotimaa või Põhja-Iirimaa). **Inglismaal** ja **Walesis** määrab relvaseadus, et pneumopüss, mille kineetiline energia ületab 12 ft lbs (ligikaudu 16,27 džauli) tuleb käsitleda nagu tavalist tulirelva ning selle omamiseks on vaja relvaluba. Sarnaselt on pneumopüstolite puhul piiriks 6 ft lbs (ligikaudu 8,13 džauli) — selliseid püstoleid loetakse eriti ohtlikeks¹³⁹. Violent Crime Reduction Act 2006 kehtestab täiendavaid piiranguid kaupmeestele selliste relvade müügiks – näiteks nõue, et kauplemine peab lõppkokkuvõttes toimuma isiklikult, see tähendab ei saa lihtsalt postiga anonüümselt tellida, mis on suunatud selliste relvade kättesaadavuse vähendamisele¹⁴⁰. **Šotimaal** on pneumorelvade omamiseks ja kasutamiseks nõutav eraldi *Air Weapon Certificate* vastavalt seadusele *Air Weapons and Licensing (Scotland) Act 2015*, mis kehtestati pärast mitmeid õnnetusjuhtumeid alaealistega. **Põhja-Iirimaa** on kõik pneumorelvad, mille kuuli algenergia ületab 1 džauli, käsitatavad tulirelvadena ning nende

¹³² Delfi, 7. mai 2025, Tapal lasi 33-aastane mees õhkrelvast teist meest pähe. Kättesaadav: <https://www.delfi.ee/artikkel/120375718/tapal-lasi-33-aastane-mees-ohkrelvast-teist-meest-pahe>.

¹³³ Õhtuleht, 12. mai 2025, Tapal õhkrelvast pähe tulistatud mees suri haiglas. Kättesaadav: <https://www.ohhtuleht.ee/1130810/tapal-ohkrelvast-pahe-tulistatud-mees-suri-haiglas>.

¹³⁴ ERR, 16. oktoober 2024, Õhkrelvast kuuli pähe saanud mehe juhtumi uurimine on tupikus. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1609492511/ohkrelvast-kuuli-pahe-saanud-mehe-juhtumi-uurimine-on-tupikus>.

¹³⁵ Prokuratuuri aastaraamat 2023. Kättesaadav: [Tulirelv kogukonnas on kui kahe teraga mõök | Prokuratuuri aastaraamatud](#).

¹³⁶ Law on the Handling of Weapons, § 1 p 26, § 13 lg 1 punktid 5 ja 7. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>

¹³⁷ Ampuma-aselaki, 1/1998, § 1, § 2a. Kättesaadav: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/1>.

¹³⁸ Näiteks *Firearms Act 1968*, *Violent Crime Reduction Act 2006* ja *Air Weapons and Licensing (Scotland) Act 2015* (vt legislation.gov.uk).

¹³⁹ Metropolitan police, teave pneumorelvade kohta. Kättesaadav: https://www.met.police.uk/advice/advice-and-information/fi/af/firearms-licensing/air-weapons/?utm_source=chatgpt.com

¹⁴⁰ The Code for Crown Prosecutors. Kättesaadav: https://www.cps.gov.uk/legal-guidance/firearms?utm_source=chatgpt.com

omamiseks on vaja relvaluba¹⁴¹. Ühendkuningriigis on aset leidnud mitmeid tõsiseid õnnetusi, mis on mõjutanud seadusandluse karmistamist. Näiteks hukkus 13-aastane Benjamin Wragge¹⁴² pärast seda, kui sai pneumorelvast kuulihaava pähe. Juhtum tõi kaasa avaliku arutelu pneumorelvade kättesaadavuse üle ja viis lõpuks Šotimaa seadusandliku reformini. Lisaks nõuab Inglismaal ja Walesis 2023. aasta juulis jõustunud määrus, et pneumorelvade omanikud rakendaksid „mõistlikke ettevaatusabinõusid“ relvade hoidmisel, vältimaks alaealiste või kolmandate isikute juurdepääsu relvadele¹⁴³.

Ühendkuningriigi näide näitab, et pneumorelvade käsitlemisel peetakse määravaks nende tegelikku laskekiirust ja energiataset, mitte ainult kaliibrit. Seadusandja on rõhutanud, et piisava energia korral võivad pneumorelvad kujutada endast sama suurt ohtu kui tulirelvad. Sellest lähtuvalt võiks kaaluda ka Eestis kehtiva regulatsiooni täpsustamist, et ohtlikumad pneumorelvad ei jääks kontrollimata tsiviilkäibesse.

Meditiinilistes juhtumiaruannetes ja teaduskirjanduses on dokumenteeritud tõsiseid silmavigastusi, sealhulgas püsiva nägemiskaotuse juhtumeid, mis on põhjustatud pneumorelva kuulidest. Kirjeldatakse nii silma sisevigastusi kui ka väliseid kahjustusi, mis on sageli opereerimist nõudvad ja võivad lõppeda püsiva nägemisvõime kaotusega¹⁴⁴.

3. Enne 1870. aastat valmistatud tulirelvad

RelvS-i § 2 lõike 1 punkti 2 kohaselt ei kohaldata RelvS-i enne 1870. aastat valmistatud tulirelvale ja selle koopiale (edaspidi *antiikrelv*) tingimusel, et nendest ei saa tulistada kaasaegset laskemoona. Kuigi tegemist on ehtsate ja ohtlike tulirelvadega, ei ole RelvS-s sarnaselt piiramata tsiviilkäibega relvadele, sätestatud nende käitlemiseks ja arvestusepidamiseks miinimumnõudeid. See tähendab, et neid võib soovi korral soetada ka alaealine. Samuti ei ole seatud piiranguid nende kasutamisele ega kandmisele avalikus kohas. Samas on antiikrelva kahjustusvõime kohati suurem, kui kaasaegselt tulirelval¹⁴⁵.

Antiikrelvad ja nende koopiad, mis on valmistatud kaasaegsete tehnikate abil ja millest on võimalik tulistada kaasaegset laskemoona, kuuluvad tulirelvadirektiivi raames RelvS-i reguleerimisala alla. Kuigi need relvad võivad oma välimuselt ja konstruktsioonilt meenutada ajaloolisi esemeid, võib nende valmistamine tänapäevaste meetoditega suurendada nende kasutusvõimalusi, sealhulgas ka potentsiaalselt ebaseaduslikuks otstarbeks.

Ka EL-i tasandil on peetud oluliseks senisest enam pöörata tähelepanu antiikrelvade koopiatele. EL-i Nõukogu on oma järeldustes toonud välja, et on oluline, et liikmesriikide vahel toimuks pidev teabevahetus musta püssirohu relvade¹⁴⁶ ja nende koopiatega seotud juhtumite osas. See koostöö aitab vähendada erinevusi relvade kontrolli, müügi, registreerimise, hoiustamise ja loa väljastamise poliitikates ning toetab sellega ühtsemat ja tõhusamat regulatsiooni. Tõhus järelevalve ja piiriülene teabevahetus aitavad ennetada musta püssirohu relvade ja nende koopiate

¹⁴¹ Air Weapons, Jennifer Brown, Georgina Sturge, 13. jaanuar 2021. Kättesaadav: https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn03641/?utm_source=chatgpt.com

¹⁴² BBC, Ben Wragge's air rifle death accidental, 8. juuni 2017. Kättesaadav: <https://www.bbc.com/news/uk-england-suffolk-40201019>

¹⁴³ The Firearms (Air Weapons) (England and Wales) Rules 2023. Kättesaadav: <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2023/768/made>

¹⁴⁴ Journal of the Royal Society of Medicine. Kättesaadav: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/014107680109400806>.

¹⁴⁵ „Pealtnägija“: kuidas peaks relvaseadus kohalduma antiikrelvadele. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1609280913/pealtnagija-kuidas-peak-relvaseadus-kohalduma-ajaloolistele-relvadele>.

¹⁴⁶ Kehtiv RelvS musta püssirohu relvi muud püssirohtu kasutavatest relvadest ei erista.

ebaseaduslikku kasutamist ning vähendada nende relvadega seotud kuritegevust¹⁴⁷. Seetõttu on põhjendatud, et antiikrelvad ja nende koopiad kuuluksid RelvS-i alusel piiratud käibega relvade hulka, et tagada avaliku korra ja ohutuse säilimine ning vältida võimalikke riske.

4. Laskekõlbmatud relvad

Samuti ei kohaldata sama paragrahvi lõike 1 punkti 3 kohaselt RelvS-i **laskekõlbmatuks muudetud relvale**, kui RelvS ei sätesta teisiti. Samas ei ole RelvS-i §-s 18 neid relvi ja nende laskemoona loetletud piiramata käibega relvade ja laskemoona hulgas. Seetõttu pole üheselt selge, kas neid tuleks käidelda sarnaselt piiramata käibega relvadega. Kuna seadusandlus ei ole täpselt sõnastatud, jääb ebaselgeks, kuidas ja milliste reeglite järgi neid relvi peaks käitlema. See omakorda võib viia olukorrani, kus laskekõlbmatud relvad on ringluses ilma piisava kontrollita. Riigil puudub selge ülevaade selliste relvade müügikohtadest ja turustamisest, mistõttu on raskendatud nende üle järelevalve teostamine.

Miimumnõuded laskekõlbmatuks muudetud relvadele tulenevad tulirelvadirektiivist. Tulirelvadirektiivi kohaselt peavad laskekõlbmatuks muudetud tulirelvad vastama tehnilistele nõuetele, mis tagab, et tulirelva kõik olulised osad on muudetud jäädavalt kasutuskõlbmatuks ning et neid ei ole võimalik tulirelva taas laskekõlblikuks muutmiseks eemaldada, asendada või ümber ehitada¹⁴⁸. Kõrgeid tehnilisi nõudeid ei rakendata enne 8. aprilli 2016 laskekõlbmatuks muudetud tulirelvadele, välja arvatud nende teise EL-i liikmesriiki viimisel ja turule laskmisel. Siiski peavad liikmesriigid tagama laskekõlbmatuks muudetud relvade elektroonilise andmekogumissüsteemi, mis peab kajastama tulirelva tõendatud laksekõlbmatuse kuupäeva ja nendega soetud isikuandmeid.

Kuigi võib tunduda, et laskekõlbmatud relvad ei ole ohtlikud ning neile ei peaks kehtima täiendavad piirangud, näitavad reaalsed juhtumid vastupidist. On teada mitmeid juhtumeid, kus laskekõlbmatuks muudetud relv on ümber ehitatud taas tulirelvaks ja kasutatud süütegude toimepanemisel, sealhulgas vägivaldsed kuriteod¹⁴⁹.

Praegune seadusandlus ja järelevalvesüsteem ei pruugi piisavalt kaitsta ühiskonda nende relvade võimaliku kuritarvitamise eest. Selge regulatsiooni ja järelevalve puudumine suurendab riski, et laskekõlbmatud relvad võivad sattuda valedesse kättesse ja põhjustada tõsiseid ohte avalikule korrale ja turvalisusele.

5. Airsoft- ja paintball-relvad

Airsoft- ja *paintball*-relvade käitlemine ei ole RelvS-s reguleeritud. Kuigi nende relvade toimemehhanismi arvestades tuleks enamus neist liigitada RelvS-i § 11 punkti 3 järgi pneumorelvade alla, on tänaseni loetud neid pigem mänguasjadeks ja RelvS nende käitlemist ei reguleeri. *Airsoft-* ja *paintball*-relvad on välimuselt sageli pea identsed tulirelvadega. See on tekitanud mitmeid arusaamatusi muu hulgas tolliasutustes kauba deklareerimisel, aga ka avalikus kohas nende kandmisel või edasitoimetamisel. Näiteks on mitmeid juhtumeid, kus politsei on pidanud reageerima väljakutsele „relvaga isiku“ kohta, kuid sündmuskohale jõudes on selgunud,

¹⁴⁷ Nõukogu järeldused ebaseadusliku relvakaubanduse ning tulirelvadest ja pürotehnilistest toodetest tulenevate ohtude vastu võitlemise kohta, 12. juuni 2025, lk 4 punktid 11–12. Kättesaadav: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9907-2025-INIT/et/pdf>.

¹⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2021/555, 24. märts 2021, relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta ([ELT L 115, 6.4.2021](https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2021/555/oj), artikkel 1 lõike 1 punkt 6).

¹⁴⁹ Kaitsepolitseiamet, Kaitsepolitseiameti aastaraamat 2024–2025, lk 56. Kättesaadav: https://kapo.ee/sites/default/files/content_page_attachments/aastaraamat-2024-2025_0.pdf.

et tegemist on *airsoft*-relvaga¹⁵⁰. Samuti on esinenud probleeme *airsoft*-relvade tellimisel välismaistest veebipoodidest, kuna kauba kirjelduse ja tollideklaratsiooni vahel on tekkinud lahknevusi.

Kuna *airsoft*- ja *paintball*-relvade käitlemisele (nt omandamisele, valdamisele või avalikus kohas kandmisele) ei ole RelvS-s sätestatud nõudeid, on need kergesti kättesaadavad. See tähendab, et neid võivad soetada ja kasutada ka alaealised lapsed ning isikud või rühmitused, kelle tegevus võib kujutada ohtu avalikule korrale või riigi julgeolekule. Näiteks võivad julgeolekuasutuste hinnangul sellised relvad pakkuda huvi organiseeritud kuritegevuse või äärmuslike liikumiste liikmetele, kuna neid saab kasutada nii hirmu tekitamiseks kui ka treeningvahendina tulirelva kasutamise imiteerimisel.

Läti relvaseadus reguleerib nii *airsoft*- kui ka *paintball*-relvade käitlemise ning defineerib nende mõisted:

- *airsoft*-relv on elektrimootori, vedru või gaasirõhu jõul töötav ese, mis meenutab tulirelva ning on ette nähtud laskmiseks plastikust, metallist või muust materjalist kuulidega;
- *paintball*-relv on tulirelvaga sarnaneva gaasisurvejõuga käitatav marker, mis laseb želatiinipalle või muust materjalist kuule, mis on täidetud värvainega ja lahustuvad löögikohas selle märgistamisega.

Airsoft- ja *paintball*-relvi eristatakse nende energiatarbe poolest. *Paintball*-relvi, mille kuuli algenergia ei ületa 12 džauli ja mis ei sarnane tööstuslikult toodetud tulirelvadega võib simulatsioonimängudes kasutada lapsevanema loal vähemalt 10-aastaselt. 16–18-aastane võib lapsevanema loal kasutada treeningutel, simulatsioonimängudes ja võistlustel seadusest tulenevaid nõudeid järgides lisaks ka kuni 1,5 džaulise kuuli algenergiaga *airsoft*-relva¹⁵¹.

6. Laskemoon

RelvS-i § 17 lõike 1 kohaselt **ei loeta laskemoonaks** sellist laskemoona, mis ei ole terviklik (puudub üks või mitu komponenti) ning RelvS §-des 18–20 on sätestatud, et laskemoona liigitatakse (tsiviilkäibes piiramata, piiratud, või keelatud) vastavalt relvale, milles seda kasutatakse. See on aga tekitanud olukorra, kus näiteks jahirelvades kasutatav hoiatus- ja signaallaskemoon ning paukmoon on müügil ettevõtetes, kellel puudub laskemoona käitlemiseks tegevusloa. Nii puudub riigil tegelik ülevaade sellise laskemoona müügi ja leviku üle. Seetõttu puudub ka kontroll sellise laskemoona käitlemise üle, mis suurendab riske. Näiteks on PPA andmetel esinenud juhtumeid, kus paukpadrun on ümberehitatud laskekehaga tulistamiseks.

VIII.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

1. Hoiatus- ja signaalrelvad

Kavandatavate muudatuste eesmärk on tõsta hoiatus- ja signaalrelvade käitlemise kontrollitavust ja vähendada ohtu avalikule korrale.

Hoiatus- ja signaalrelvade müük peaks olema tegevusloa kohustusega ja alluma regulaarsele

¹⁵⁰ Postimees, 21. oktoober 2023, Ehmunud elanikud: Poiste relvamäng viis Lasnamäel politsei sekkumiseni. Kättesaadav: <https://www.postimees.ee/7881239/ehmunud-elanikud-poiste-relvamang-viis-lasnamael-politsei-sekkumiseni>.

¹⁵¹ Law on the Handling of Weapons, § 14. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>.

järelevalvele sarnaselt piiratud tsiviilkäibega relvade müüjatele ja valmistajatele. Tulirelvataoliste esemete vabamüük (nt nn stardipüstolid¹⁵²) tuleb allutada regulaarsele järelevalvele, kuna need on avalikku korda ja turvalisust oluliselt ohustavad vahendid, mille kasutusotstarve on küsitav ja mis võivad kaasa tuua raskeid tagajärgi. Lisaks on neid võimalik käepäraste tööriistadega suhteliselt kerge vaevaga muuta tapvateks relvadeks.

Eeltoodust tulenevalt tuleb:

- lisada hoiatus- ja signaalrelvade müük tegevusloa kohustusega tegevusalade hulka, et piirata nende levikut üksnes kontrollitud ja registreeritud müügikanalitele;
- kohustada müüjaid pidama hoiatus- ja signaalrelvade arvestust relvaregistris sarnaselt piiratud käibega relvadele;
- kehtestada kohustus registreerida hoiatus- ja signaalrelv omanikuvahetuseks PPA-s sarnaselt laskekõlbmatuks muudetud relvadega;
- kaaluda stardi andmiseks või hoiatamiseks ettenähtud tulirelvataoliste esemete (nt hoiatus- ja signaalrelvad) müügi olulist piiramist, kuna nende kasutusotstarve (nt spordi- või meelelahutusüritustel stardipaugu tegemine) ei kaalu üles sellega kaasnevaid riske avaliku korra ja turvalisuse seisukohast. Sellised seadmed võivad nende ehituslikest omadustest lähtuvalt olla kergesti muudetavad tulirelvadeks või eksitavalt sarnased päris relvadega, tekitades õiguskaitseasutustele täiendavat koormust ja riski. Siiski võib kaaluda selliste hoiatus- ja signaalrelvade jätmist piiramata tsiviilkäibes, mis ei sarnane oma väljanägemiselt tulirelvaga ja millel ei ole relvarauda.

2. Pneumorelva käitlemise regulatsiooni täpsustamine

VTK-s tõstatatud probleemi lahendamiseks tuleks pneumorelva piiramata tsiviilkäibes lubatavus määratleda selgelt kaliibri ja kuuli algkiiruse (energia) alusel. See võimaldab täpsemalt eristada turvalisi relvi nendest, millel võib olla suurem risk avaliku korra rikkumiseks või vigastuste tekitamiseks.

Võttes arvesse VTK koostöökohtumisel arutatud küsimusi, Eesti Rahvusliku Field Target Assotsiatsiooni (edaspidi *ENFTA*) ja teiste kaasatud isikute muudatusettepanekuid ning EL-i riikide praktikaid, plaanitakse pneumorelvade regulatsiooni muuta järgnevalt:

1. piiramata tsiviilkäibega pneumorelva müügi, parandamise, ümbertegemise ja valmistamise tegevusalal tegutsevatele isikutele kehtestatakse MSÜS-i § 14 kohane teatamiskohustus, mis asendab praeguse tegevusloa nõude.
2. loobuda piiramata tsiviilkäibega pneumorelvade valmistamise ja ümbertegemise tegevusalal tegutsemisel relvahoidla kohustusest. See vähendab osaliselt bürokraatiat, samas võimaldab tõhusamat järelevalvet relvade käitlemise üle;
3. kuni 4,5 mm kaliibriga pneumorelva, mille kuuli algenergia ei ületa 17 džauli võib soetada, omada ja vallata alates 18-eluastast. See piirang tagab, et madala energiasisaldusega relvad, mis on võrreldavad turvaliste spordi- või vaba aja veetmise vahenditega, on kättesaadavad ilma liigsete piiranguteta täisealiste isikutele;
4. kuni 4,5 mm kaliibriga pneumorelvale, mille kuuli algenergia ületab 17 džauli, lisada registreerimise ja arvestusepidamise kohustus relvaregistris ning näha ette relva käitlemisalase koolituse läbimise kohustus. See võimaldab paremini kontrollida suurema jõudlusega pneumorelvade levikut ning vähendada nende väärkasutuse riske;
5. isikud, kellel on seaduse jõustumise ajal kuni 4,5 mm kaliibriga pneumorelvi, mille kuuli algenergia ületab 17 džauli, peavad need relvad piisava üleminekuaja jooksul PPA-s arvele võtma ja tõendama vastava koolituse läbimist või loovutama need relvad kooskõlas

¹⁵² Spordivõistlustel stardipaugu tegemiseks kasutatav paukpadrunitega püstol. RelvS kasutab terminit *hoiatus- ja signaalrelv*.

tulirelvade käitlemisele kehtestatud nõuetega. Relvade arvele võtmise täitmist korraldab ja kontrollib PPA. Piisav üleminekuperiood võimaldab senistel pneumorelva omanikel uute reeglitega kohaneda, säilitades samal ajal avaliku turvalisuse tagamiseks vajalikud nõuded; 6. üle 4,5 mm kaliibriga pneumorelvade regulatsioon jätta samaks, mis on kehtivas RelvS-s, kuna need on juba võrdsustatud tulirelvade käitlemisele ette nähtud nõuetega ja on piisava järelevalve all.

Selline regulatsioon tasakaalustab ühiskonna turvalisuse ja kodanike õiguste vahelisi huve, võimaldades turvaliselt kasutada pneumorelvi spordi ja vaba aja tegevustes, kuid samal ajal piirates ohtlikemate relvade kättesaadavust. Lisaks aitab see ühtlustada Eesti praktikat teiste EL-i riikide omaga, kus sarnased kaliibri ja energia piirangud on laialdaselt kasutusel avaliku korra ja julgeoleku tagamiseks.

3. Antiikrelvad ja laskekõlbmatud relvad

Kehtivas õiguses puudub üheselt selge regulatsioon antiikrelvade ning laskekõlbmatuks muudetud relvade kohta: kuigi RelvS-i § 2 lõike 1 punktide 2 ja 3 kohaselt neile seadust ei kohaldata, ei ole neid samas loetletud piiramata tsiviilkäibega relvade hulgas. See tekitab õigusselgusetust ning raskendab järelevalvet. Seetõttu tuleks need relvad lisada RelvS-s piiramata tsiviilkäibega relvade hulka ning määratleda nende käitlemise miinimumnõuded ning näha ette sanktsioonid nõuete rikkumise korral. Antiik- ja laskekõlbmatuks muudetud relva müügile plaanitakse ette näha MSÜS-i § 14 kohane **teatamiskohustus ja nõue pidada relvade üle arvestust**.

Nii nagu kehtivas RelvS-s on seatud piiramata tsiviilkäibega relvadele miinimumnõuded, tuleks ka antiikrelvade ja laskekõlbmatuks muudetud relvade soetamisele kehtestada selged tingimused. Neid relvi peaks olema lubatud soetada alates 18-eluaastast, neid ei tohiks kanda avalikus kohas nähtavalt ega joobeseisundis.

Arvesse võttes, et laskekõlbmatuks muudetud relvadele on kehtivas seaduses ettenähtud registreerimiskohustus, tuleb samasugune kohustus sätestada ka antiikrelvade omanikele. Kuna nende hulk tsiviilkäibes on teadmata, tuleb seada mõistlik aeg füüsiliste isikute valduses olevate antiikrelvade arvele võtmiseks.

4. Airsoft- ja paintball-relvade regulatsioon

Õigusselguse huvides tuleb RelvS-i täiendada ning lisada piiramata tsiviilkäibega relvade hulka *airsoft*- ja *paintball*-relvad, määratleda nende käitlemise nõuded ning näha ette sanktsioonid nõuete rikkumise korral.

Lätis näiteks on keelatud *airsoft*- ja *paintball*-relvade omandamine, kandmine, vedamine ja kasutamine alkoholi mõjul, kui väljahingatavas õhus tuvastatud alkoholisisaldus või vereanalüüsis tuvastatud alkoholisisaldus ületab 0,5 milligrammi, samuti narkootiliste, psühhotroopsete, toksiliste või muude joovastavate ainete mõjul. Lisaks on nendega keelatud avalikus kohas avalikkusele kättesaadavatel kultuuri-, pidu-, mälestus-, meelelahutus-, spordi- või vabaajaüritustel osalemine ning nende demonstreerimine avalikus kohas, välja arvatud juhul, kui ürituse korraldaja on selleks loa andnud¹⁵³.

5. Laskemoon

Laskemoona definitsiooni uuendamise eesmärk on tuua pauk- ja signaallaskemoon RelvS

¹⁵³ Law on the Handling of Weapons, § 13 lg 1 p 5 ja 7. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>.

regulatsiooni alla, et vähendada kontrollimatut levikut ja kuritarvitamise riske.

Probleemi lahendamiseks on vajalik määratleda paukmoon ja signaallaskemoon laskemoonana ja sätestada nende käitlemisele järgmised nõuded:

- piiramata ja piiratud käibega relva paukmoona võib valmistada ja müüa vastavat tegevusluba või MSÜS-i § 14 lõike 1 kohast teatamiskohustust omav isik;
- piiramata ja piiratud käibega relva pauk- ja signaal laskemoona valmistamise ja müügi üle tuleb arvestust pidada relvaregistris;
- piiramata ja piiratud käibega relva pauk- ja signaallaskemoona võib müüa isikule, kellel on vastava relva käitlemise õigus.

VIII.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Hoiatus- ja signaalrelvade, antiikrelvade, *airsoft*- ja *paintball*-relvade ning pauk- ja signaalpadrunit müüjad, ostjad, praegused omanikud ja järelevalve teostajad.

Mõju eelanalüüs

1. Mõju siseturvalisusele

Piiramata tsiviilkäibega relvade, tulirelvaga võrdsustatud relvade ja nende lisaseadmete parema kontrolli ning järelevalve kaudu vähendatakse võimalusi nende ebaseaduslikuks kasutamiseks. Näiteks hoiatus- ja signaalrelvade müügil teatamiskohustuse nõudmine ning nende üle arvestuse pidamine relvaregistris muudab nende käitlemise läbipaistvamaks ja jälgitavamaks. Pneumorelva ja antiikrelva ning laskekõlbmatu relva regulatsioonide täpsustamine aitab ennetada nende väärkasutust ning parandab järelevalvet. Näiteks kaliibri ja kuuli algiiruseenergia määratlemine ning nõuded nende relvade registreerimiseks vähendavad ohtu, et need relvad satuvad kurjategijate kätte või kasutatakse neid ohtlikult. *Airsoft*- ja *paintball*-relvade regulatsiooni kehtestamine ning laskemoona regulatsiooni täpsustamine aitab selgemalt määratleda nende käitlemise nõuded ning sanktsioonid, mis omakorda vähendab nende kasutamist kurjategijate poolt ning suurendab avaliku turvalisuse taset.

Uute regulatsioonide kehtestamine võib nõuda täiendavaid ressursse järelevalve ning rakendusasutuste jaoks. Regulatiivsete lahenduste eesmärk on suurendada ühiskonna turvalisust ning vähendada relvade väärkasutust ning kuritegevust. Samal ajal tuleb hoolikalt tasakaalustada õiguskindlust ning kodanike õigusi, et regulatsioonid ei muutuks liigseteks ja ei takistaks seaduskuulekate inimeste õigustatud tegevust.

Piirangud ja selged regulatsioonid hoiatus- ja signaalrelvade müügile aitavad vähendada relvade ebaseaduslikku kasutamist ning tõkestada relvade valdamist kuritegelikel eesmärkidel. Hoiatus- ja signaalrelvade ja teiste lihtsasti ümberehitatavate relvade käitlemisele rangemate piirangute kehtestamine aitab ennetada olukordi, kus need relvad muudetakse tapvateks relvadeks, ning seeläbi tõsta avalikku turvalisust. Selged regulatsioonid selliste relvade arvestuse pidamise ning omanikuvahetuse kontrollimise kohta suurendavad järelevalvet ja vähendavad relvade valdamisega seotud kuritegevust.

Rangemad regulatsioonid võivad piirata seaduskuuleka kodaniku õigust omada ja kasutada relvi, kuid see on kaalutletud samm avaliku turvalisuse tagamiseks.

Antiikrelvade ning laskekõlbmatute relvade regulatsioonid aitavad ennetada nende väärkasutust ning suurendada õiguskindlust ning selgust relvade valdamise õiguslikus raamistikus.

Läbipaistvad ja rangemad regulatsioonid suurendavad kodanike usaldust õigussüsteemi vastu ning vähendavad kuritegevuse riske, mis omakorda võib suurendada kogukondade enesekindlust ja sotsiaalset sidusust.

Majandustegevusest teatamiskohustused ning sanktsioonid nõuete rikkumise korral aitavad suurendada teadlikkust relvade ja laskemoonaga seotud nõuetest ning vähendada juhuslike või tahtlike rikkumiste arvu.

Senisest rangemad regulatsioonid lisavad koormust ja piiranguid piiramata tsiviilkäibega relvade omamisele ja kasutamisele, mis võib tekitada rahulolematust ning mõjutada kogukondade tegevust, kuid julgeoleku ja avaliku korra tagamise seisukohast ei ole lisanduv piirang liigselt koormav.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et piiramata käibega relvadele senisest laiema regulatiivsete meetmete kehtestamine ja tugevdamine aitab luua turvalisemat siseturgu, vähendada relvade ebaseaduslikku liikumist ja kasutamist ning ennetada relvadega seotud kuritegevust ja õnnetusi¹⁵⁴. See loob tugevama aluse üldise julgeoleku ja avaliku korra säilitamiseks ning tõstab kodanike turvatunnet.

2. Sotsiaalne mõju

Muudatuse eesmärk on tõhustada piiramata tsiviilkäibega relvade, tulirelvaga võrdsustatud relvade ning nende lisaseadmete kontrolli ja järelevalvet, et vähendada nende ebaseaduslikku kasutamist ja ümbertegemist tapmiskõlblikeks relvadeks. Muudatusel on mitmeid olulisi sotsiaalseid mõjusid.

Positiivsena saab välja tuua avaliku turvalisuse suurenemise, relvade käitlemise läbipaistuse ja jälgitavuse, kuritegevuse ennetamise ning teadlikkuse ja relvaohutuse kuultuuri kasvu.

Selgemad regulatsioonid ja rangem kontroll vähendavad riski, et relvad satuvad kurjategijate kätte või neid kasutatakse vääralt. See aitab kaasa relvavägivalla ennetamisele ja suurendab inimeste turvatunnet.

Regulatsioonid soodustavad vastutustundliku relvakultuuri arengut ja toetavad haridus- ning ennetustegevust.

Seega võib kokkuvõtvalt hinnata muudatuse sotsiaalset mõju valdavalt positiivseks – see suurendab avalikku turvalisust ja relvade vastutustundlikku käitlemist.

Arvestades, et praegu puudub ülevaade piiramata tsiviilkäibega relvade ja nende omanike üle ning võrreldes nende oletatavat hulka kõikide Eesti elanikega, võib siiski hinnata muudatuste mõju ja selle suurust keskmiseks.

3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

PPA peab tõenäoliselt muutma oma ressursikasutust regulatiivsete nõuete täitmise jälgimiseks,

¹⁵⁴ Pärnu Postimees, 12. mai 2025, Paugupüstolitest saavad taparelvad: politsei muretseb relvalaadsete esemete vohamise pärast. Kättesaadav: <https://parnu.postimees.ee/8247435/paugupustolitest-saavad-taparelvad-politsei-muretseb-relvalaadsete-esemete-vohamise-parast>.

relvaregistri haldamiseks ning järelevalve tegemiseks. Eelkõige peaks arendama paremini läbimõeldud ja automatiseeritud riskipõhist järelevalvet. Selleks on vaja arendada või täiendada tehnilisi süsteeme, välja töötada uusi protseduure ning koolitada töötajaid, mis kõik suurendab ajutiselt töökoormust ning nõuab planeerimist ja ressursse. Mõneti kasvab järelevalve- ja kontrolli- ning menetlustegevuse keerukus, mis võib mõjutada töö aja- ja kulutõhusust ning nõuab hoolikat juhtimist ja ressursside jaotamist. Muudatuse mõju võib eeltoodule tuginedes pidada oluliseks.

4. Mõju majandusele

Regulatsioonide kehtestamine hoiatus- ja signaalrelvade ning muude piiramata tsiviilkäibega relvade osas tõstab turvalisust ning aitab vähendada kuritegevust, kuid sellega kaasnevad ka majanduslikud kulutused ning võimalik konkurentsi vähenemine. Ettevõtted peavad investeerima seaduse nõuetega vastavusse viimisele ning nõuete täitmisele, mis võib suurendada innovatsiooni ja turvalisust, kuid samal ajal võib piirata turu paindlikkust ja kasumimarginaale. Pikemas perspektiivis võib regulatsioonide tõhus rakendamine kaasa tuua stabiilsema ning turvalisema majanduskeskkonna, kuid selle saavutamiseks on oluline tagada õiglane ja tõhus järelevalve ning regulatsioonide tasakaal ettevõtjate ja ühiskonna huvide vahel. Eeldusel, et kõik neid relvi ja nende lisaseadmeid müüvad isikud on õiguskuulekad ja arvestades asjaolu et, regulatsiooni rakendamisele seatakse ülemineku tähtaeg, võib siiski lugeda mõju väikeseks.

IX Relva ja laskemoona sundvõõrandamise regulatsioon

IX.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

PPA-sse hoiule antud relvade sundvõõrandamise protsess on lihtne, selge ja riigile vähem koormav, vähendades nii halduskoormust kui ka pikaajalist relvade hoiustamist. Relvaomanikul on senisest suurem motivatsioon temale kuuluva relva omaalgatuslikuks võõrandamiseks.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

Kehtiva õiguse kohaselt (RelvS § 44 lg 6) peab relvaomanik relvaloa kehtivuse lõppemisel või loa kehtetuks tunnistamise korral relva ja laskemoona võõrandama või alustama selle võõrandamist kolme kuu jooksul alates relva ja laskemoona üleandmisest. Kui isik seda kohustust ei täida, on PPA-l kohustus relv ja laskemoon sundvõõrandada (RelvS § 44 lg 8). RelvS-i § 6 lõike 2 kohaselt sundvõõrandatakse relv ja laskemoon õiglase ja kohese hüvitise eest, mis makstakse relva omanikule või pärijale. Hüvitise suuruse määramisel arvestatakse relva ja laskemoona harilikku väärtust tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 65 mõistes, lähtudes riigis kujunenud keskmisest müügihinnast¹⁵⁵. Hüvitis makstakse välja PPA eelarvest ning kulud hüvitatakse hiljem Vabariigi Valitsuse reservist¹⁵⁶.

Kehtiva regulatsiooni rakendamisel on tekkinud mitmeid kitsaskohti:

- **relvade võõrandamise kohustuse massiline täitmata jätmine** – PPA praktikas jääb üle poole hoiule antud relvadest omaniku poolt võõrandamata. Näiteks võib isik, kelle relvaluba tühistati tervises seisundi tõttu, relva müügiga mitte tegeleda, sest tal puudub huvi

¹⁵⁵ Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2001. aasta määrus nr 416 „[Sundvõõrandamisele kuuluva relva ja laskemoona eest väljamakstava hüvitise arvestamise ja maksmise korra](#)“ § 2 lõiked 1 ja 2.

¹⁵⁶ Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2001. aasta määrus nr 416 „[Sundvõõrandamisele kuuluva relva ja laskemoona eest väljamakstava hüvitise arvestamise ja maksmise korra](#)“ § 3 lõige 2.

või ta loodab relva hiljem tagasi saada.

- **hoiul olevate relvade maht ja halduskoormus** – PPA ladudes seisab aastaid relvi, mida ei ole õnnestunud sundvõõrandada. See suurendab ladustamiskulusid ja tekitab turvariske.
- **turuväärtuse määramise keerukus** – kui konkreetse relvamudeli kohta pole hetkel müügipakkumisi, ei ole võimalik võrrelda hindu. Näiteks, kui tegemist on 1960-ndatel toodetud haruldase vintpüssiga, mida Eestis enam ei müüda, ei saa hinnata selle relva „keskmist turuhinda“. PPA ise relvadega ei kauple, mistõttu kaasatakse hindamisse relvakaupmeeste esindajaid ja eksperte. Paraku ei pruugi nad komisjoni tööga liituda (ajapuudus, huvipuudus) või puudub neil kogemus konkreetse relvatüübi hinnastamisel.
- **vaidlused hüvitise suuruse üle** – praktikas on esinenud juhtumeid, kus relvaomanik ei nõustu PPA määratud hüvitisega ja pöördub kohtusse.

Näiteks vaidlustati 2018. a ühe vintpüssi hind. Kaebaja ei nõustunud relva eest määratud hüvitise suurusega 60 eurot. Kaebaja väitel ostis ta vintrelva 2000. aastate alguses relvakauplusest umbes 9000 krooni eest. Sama tüüpi uued relvad maksavad kaupluses 1000 eurot. Kaebaja väitel on teda alandatud ja PPA on oma käitumisega tekitanud kaebajale suurt kahju, sealhulgas tervisekahju. Kaebaja taotles PPA-lt relvade eest hüvitise väljamõistmist summas 1200 eurot või relvade tagastamist ning tekitatud mittevõõrandamise kahju hüvitamist. Tallinna Halduskohus kaebust ei rahuldanud¹⁵⁷

Sellised olukorrad tekitavad pikaajalisi menetlusi ja lisakoormust PPA-le, ilma et relvade ringlusest kõrvaldamine oleks operatiivselt lahendatud.

IX.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

Probleemi lahendamiseks on vaja muuta kehtivat regulatsiooni nii, et sundvõõrandamise protsess oleks PPA jaoks vähem tömahukas, turuväärtuse määramine oleks praktiliselt teostatav ning relvade eemaldamine tsiviilkaibest toimuks operatiivsemalt. Alljärgnevad lahendusvariandid on esitatud eraldi või kombineeritult kasutamise võimalusega, lähtudes eesmärgist tagada õigusselgus ja vähendada riigi halduskulu.

1. Sundvõõrandamise korraldamine halduslepingu alusel eraettevõtte poolt

PPA võiks sõlmida relvade hindamise ja müügiga tegeleva ning vastavat tegevusluba omava eraettevõttega halduslepingu, millega antakse ettevõttele õigus ja kohustus sundvõõrandatud relvade turuväärtuse määramiseks ning nende müügi korraldamiseks. Ettevõttel oleks turuinfo, hinnastamiskogemus ja kontaktid potentsiaalsete ostjatega (nt kollektsionäärid, relvapoodide kett).

✧ *Näide:* kui PPA lattu jõuab haruldane 1960-ndate toodanguna valmistatud püstol, mille kohta puuduvad Eestis pakkumised, saaks eraettevõtte otsida võrdlusandmeid rahvusvahelistelt turgudelt ning leida ostja välismaal. Selline lahendus vähendaks PPA vajadust moodustada iga juhtumi puhul ekspertkomisjon ja lahendaks olukorra, kus turuandmeid ei ole võimalik iseseisvalt koguda.

2. Hoiutähtaja pikendamine relvaomaniku võõrandamiskohustuse täitmiseks

Kehtiva õiguse muutmisega võiks relvaomanikule anda pikema tähtaja relva ise võõrandamise

¹⁵⁷ Tallinna Halduskohtu 17. detsembri 2018. aasta otsus haldusasjas nr 3-18-329. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/fail.html?fid=241470986>.

alustamiseks (nt praeguse kolme kuu asemel kuus kuud). Pikem tähtaeg vähendaks sundvõõrandamise vajadust, kuna omanikul oleks soovi korral rohkem aega leida turutingimustel ostja või sõlmida komisjonimüügileping.

✧ *Näide:* jahimees, kelle tervisetõendit ei pikendata, saaks pikema tähtaja jooksul pöörduda oma tutvusringkonna poole ja müüa relva mõistliku hinnaga, vältides sundvõõrandamist ja võimalikke vaidlusi hüvitise suuruse üle.

3. Mõjutusmeede – hüvitise õiguse kaotamine passiivse relvaomaniku puhul

Võimalik oleks seada nõue, et kui isik ei täida võõrandamiskohustust määratud tähtaja jooksul ega tee koostööd PPA-ga (ei vasta pöördumistele, ei paku alternatiivseid lahendusi), kaotab ta õiguse saada sundvõõrandamise eest hüvitist. Selline meede motiveeriks relvaomanikke müügiga ise tegelema, vähendades PPA kohustust relva väärtust määrata ja relva müüa.

✧ *Näide:* kui PPA saadab relvaomanikule kolm kirjalikku meeldetuletust ja kutse koostööks, kuid omanik ei reageeri, võõrandatakse relv ilma hüvitist maksmata.

Praktikas võib rakendada ka kombineeritud lahendust: esmalt pikendada tähtaega, seejärel passiivse käitumise korral rakendada hüvitise kaotuse meetet ning lõpuks suunata sundvõõrandamise läbiviimine eraettevõttele. See looks selge ja astmelise menetluskäigu, mis motiveerib relvaomanikke aktiivselt tegutsema, kuid tagab samas PPA töökoormuse vähenemise.

IX.III. Regulaatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Peamised sihtrühmad, keda kavandatavad muudatused mõjutada võivad on järgmised:

Relvaomanikud – isikud, kelle relvaload on kehtetuks tunnistatud või lõppenud, kellele kehtib relva võõrandamise kohustus. Eelkõige need isikud, kellel puudub huvi või motivatsioon ise relva võõrandada. Passiivsed relvaomanikud, kes ei tee koostööd PPA-ga ega reageeri pöördumistele.

PPA – ametnikud, kes vastutavad relvade hoiustamise, sundvõõrandamise ja hüvitise maksmise eest.

Relvakaupmehed, kes tegelevad relvade hindamise ja müügiga. Ettevõtted, kellele võidakse anda halduslepingu alusel õigused ja kohustused relvade hindamiseks ja müügiks. Samuti ekspertid ja hindajad, kelle teadmisi kasutatakse turuväärtuse määramiseks.

Kollektsionäärid kui potentsiaalsed ostjad, kelle kaudu toimub relvade turuväärtuse määramine ja müük. Eriti need, kes on huvitatud haruldastest ja vanadest relvadest.

Mõju eelanalüüs

1. Mõju siseturvalisusele

Kavandatavad muudatused puudutavad relvade sundvõõrandamise protsessi PPA-s ja selle haldamist. Eesmärk on lihtsustada, kiirendada ja teha kuluefektiivsemaks relvade võõrandamise menetlus, vähendades PPA halduskoormust ning turvariske, mis on seotud pikaajaliselt hoiule antud relvadega.

Operatiivsem sundvõõrandamine vähendab relvade ladustamisel tekkivaid turvariske ning võimalikke ebaseaduslikku kasutusse sattumise ohtusid (näiteks vargused, kaotsimineku risk).

Kavandatavate muudatustega võib kaasneda mõningaid negatiivseid mõjusid. Hüvitise kaotamine võib suurendada relvaomanike rahulolematust ja potentsiaalselt viia vaidlusteni, mis võivad tekitada pingeid ja usaldamatust süsteemi vastu. Samas tugevdab see motivatsiooni ise tegutseda. Sellega seoses ei ole ette näha riske siseturvalisusele.

Kavandatavad regulatiivsed muudatused annavad olulise potentsiaalse positiivse panuse siseturvalisuse tugevdamisse, vähendades relvade ebaseadusliku kasutuse riske ja PPA halduskoormust. Samas nõuavad eraettevõtete kaasamine ja hüvitise kaotamise mehhanism täiendavat regulatiivset tähelepanu ja järelevalvet, et tagada relvade nõuetekohane ringlus ja avaliku sektori kontroll.

2. Sotsiaalne mõju

Motivatsiooni kasv ise relv võõrandada. Kui relvaomanik saab pikema tähtaja müügi korraldamiseks või vastasel juhul kaotab õiguse hüvitisele, **kasvab tõenäosus, et relv müüakse ise turutingimustel**. See vähendab vajadust sundvõõrandamiseks ning **annab inimesele suurema kontrolli vara realiseerimise üle**, mis on majanduslikult mõistlikum kui sundmüük hinnangulise hüvitise alusel.

Selgem regulatsioon, mis määratleb hüvitisest ilmajäämise juhtumid ja annab õigusselge müügitähtaja, vähendab relvaomanike ebaselgust ning **vähendab varalise kaotuse riski** teadmatusest või passiivsusest.

Võimaliku riskikohana võib tuua, et kui relvaomanik ei ole teadlik turuhindadest ja loobub võõrandamisest, võib juhtuda, et sundvõõrandamisel määratakse madalam hüvitis. Seda saab leevendada teavitustööga (PPA infomaterjalid relvade turuväärtuse hindamise kohta, veebikeskkond hindamise aluseks olevate andmetega).

3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Relvade pikaajaline hoiustamine PPA ladudes tekitab märkimisväärsed kulusid (ladustamine, turvalisus, personali tööaeg). Kui sundvõõrandamise protsess muutub tõhusamaks (nt relvade kiirem võõrandamine, vähem kohtuvaidlusi), siis **väheneb riigi kulu relvade ladustamisele ja haldusele**. Kulude kokkuhoid mitmesaja kuni mitme tuhande euro ulatuses iga aasta kohta, sõltuvalt hoiul olevate relvade arvust.

Hüvitise määramise vaidlused kohtus põhjustavad täiendavat koormust PPA-le ja kohtusüsteemile. Selgem ja läbipaistvam hüvitise määramise kord (sh võimalus hüvitisest ilma jääda passiivse käitumise korral) võib vähendada vaidluste arvu ning **vähendada avaliku sektori õigusabikulusid**.

4. Mõju majandusele

Kui relvade hindamise ja müügiga hakkavad tegelema vastava pädevuse ja tegevusloaga eraettevõtted, **tekib relvaturule uus teenus – sundvõõrandatud relvade hindamine ja realiseerimine**. Ettevõtted saavad pakkuda:

- turuväärtuse eksperthinnanguid (sh rahvusvaheliste võrdlushindade põhjal),

- komisjonimüüki või oksjoniteenust,
- kanalit haruldaste relvade sihtostjate leidmiseks.

Kavandatava muudatusega kaasneb võimalik majanduslik kasu, kuna see loob võimaliku lisatulu relvasektoris tegutsevatele ettevõtjatele. Sellel võib olla ka vähene kaudne mõju seoses töökohtade loomise ja teenuste pakkumise laiendamisega. Samuti muutub relvaturg läbipaistvamaks ja usaldusväärsemaks.

Spetsialiseerunud ettevõtete kaudu relvade võõrandamisel on tõenäoline, et relva eest saadav hind vastab paremini selle tegelikule turuväärtusele. See **vähendab relvaomanike rahulolematust** ning vaidluste riski.

X Tervisekontroll

X.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

1. Relvade käitlemise õigus on ainult sellistel isikutel, kelle tervislik seisund vastab RelvS-i nõuetele.
2. Tervisekontrolli teostajal on:
 - a. parem ülevaade relvaloa taotleja tervislikust seisundist ja rohkem informatsiooni varasematest terviseuuringutest või diagnoosidest;
 - b. seaduslik alus keelduda tervisetõendi väljastamisest, kui isiku terviseandmed on varjatud või puudulikud;
 - c. õigus tervisetõend peatada või kehtetuks tunnistada, kui isikul tuvastatakse relvaloa väljastamist välistav tervisehäire.
3. PPA-l on õigus relvaluba omavat isikut kohustada läbima täiendava tervisekontrolli, kui on põhjendatud kahtlus, et isiku tervises seisund ei vasta RelvS-i nõuetele.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

RelvS-i § 35¹ järgi peab relvaloa taotlemisel ja relvaloa kehtivuse pikendamisel relvaloa omaja läbima **tervisekontrolli**, mille käigus perearst, kaasates eriarste veendub, et isikul puudub narkootiliste ja psühhotropsete ainete kasutamisest või muudest asjaoludest tingitud psüühika- või käitumishäire ning isik ei ole füüsilise puudega, mis takistab relva õiget ja ohutut käsitlemist. Psüühika- või käitumishäirete olemasolu hindab perearst koostöös psühhiaatriga. Peamiseks hinnangu andmise aluseks on isiku kohta varasemalt tervise infosüsteemi kantud isikuandmed. Tervishoiuteenuste korraldamise seadus¹⁵⁸ aga annab isikule õiguse keelata tervishoiutöötajatel ja spetsialistidel juurdepääs oma tervise infosüsteemis olevatele isikuandmetele. Tervise infosüsteemis¹⁵⁹ puudulike andmete või osaliselt varjatud andmete korral on psühhiaatril ja perearstil raske anda hinnangut relvaluba taotleva või juba relvaluba omava isiku tervislikule seisundile. Tervisekontrolli peab läbima kõige varem kolm kuud enne soetamisloa taotlemist või enne relvaloa taotlemist juhul, kui eelnevalt ei tule soetamisluba taotleda. Tervisekontrolli korraldab ja tervisetõendi väljastab perearst, kaasates eriarste. Tervisetõend kehtib kuni viis aastat.

¹⁵⁸ Tervishoiuteenuste korraldamise seadus – [RT I, 11.12.2024, 8](#), § 59³ lõige 3.

¹⁵⁹ Tervise infosüsteem on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59¹ lõike 3 alusel loodud infosüsteem, milles töödeldakse tervishoiuvaldkonnaga seotud andmeid tervishoiuteenuse osutamise lepingu sõlmimiseks ja täitmiseks, tervishoiuteenuste kvaliteedi ja patsiendi õiguste tagamiseks, rahva tervise kaitseks ning tervises seisundit kajastavate registreeritud pidamiseks, tervisestatistika tegemiseks ja tervishoiu juhtimiseks. Infosüsteemi põhimäärus on kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/114012025004>

Tervisevaldkonna esindajate sõnul on üks olulisi kitsaskohti praeguses regulatsioonis ja praktikas **puudulik ülevaade terviseandmetest**. Kui tervise infosüsteemis on andmeid suletud või varjatud, ei saa perearst ega psühhiaater anda objektiivset hinnangut isiku sobivusele relvaloa saamiseks. Praktikas on olnud juhtumeid, kus inimene käib mitme arsti juures ja esitab vaid need andmed, mis soodustavad relvaloa saamist, varjates samal ajal varasemaid psüühikahäireid või sõltuvusdiagnoose.

Samuti põhjustab kehtiva regulatsiooni rakendamisel probleeme **ebaselge terminoloogia**. RelvS-i § 36 lõike 1 punktide 1 ja 2 kohaselt ei väljastata relvaluba isikule, kellel on narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kasutamisest tingitud psüühika- või käitumishäire või raskekujuline psüühikahäire. RelvS-i § 35¹ lõike 4 sätestab, et loa väljastamist välistavate tervisehäirete loetelu kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määruses¹⁶⁰. RelvS-s kasutatavad terminid „narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kasutamisest tingitud psüühika- või käitumishäire“ ning „raskekujuline psüühikahäire“ ei ole kõigile üheselt arusaadavad. Näiteks ei ole selge, kas alkoholi liigtarbimisest tingitud psüühikahäire on raskekujuline psüühikahäire ja võib seetõttu olla relvaloa väljastamist välistav asjaolu.

Varem kehtinud sotsiaalministri 21. detsembri 2001. aasta määruses nr 155 „Soetamisloa või relvaloa taotleja arstliku läbivaatuse ja järeldusotsuse vormistamise kord, psüühika- ja käitumishäirete ning füüsiliste puuete loetelu“ välistasid relvaloa väljastamise muu hulgas rasked ja püsivad meeleoluhäired¹⁶¹. Uue määruse¹⁶² koostamisel pöörasid arstid tähelepanu, et bipolaarne meeleoluhäire peab välistama relvaloa väljastamise. Kohtumenetluses on jõutud järeldusele, et nimetatud tervisehäire võis jääda loetelust välja kogemata. Eesti Psühhiaatrite Seltsi hinnangul on bipolaarne meeleoluhäire siiski raskekujuline psüühikahäire ning see peaks välistama relvaloa tervisetõendi andmise ja relvaloa saamise¹⁶³.

Lisaks eeltoodule on kohus leidnud, et RelvS-s **puuduvad sätted**, mis võimaldaksid tervishoiutöötajatel, kes tuvastavad relvaluba omaval isikul relvaloa väljastamist välistava tervisehäire, varasemalt väljastatud tervisetõendi kehtivus peatada või tõend kehtetuks tunnistada. Varasemalt väljastatud tervisetõendi muudab kehtetuks vaid hilisema tervisekontrolli otsus. Seejuures on oluline, et tervisekontrolli otsuse teeb perearst, kes kaasab tervisekontrolli läbiviimiseks vähemalt psühhiaatri¹⁶⁴.

Siinkohal on **probleemiks on ka asjaolu, et relvaloa tervisetõend ei ole digitaalne**. Tervisetõendi olemasolu, sealhulgas varasem relvaloa väljastamist välistava tervisehäire tuvastamine, on teada vaid tervisekontrolli teostanud perearstile või psühhiaatrile ja tõendi taotlejale. Samuti ei ole kehtiva RelvS-i kohaselt isikul kohustust hoida oma tervisega seotud andmeid tervisekontrolli teostajale avatuna. See on loonud olukorra, kus inimene võib käia mitme perearsti või psühhiaatri vastuvõtul, et saada omale sobiv tervisetõend. Nii perearst, kui ka psühhiaater hindavad inimese tervislikku seisundit olemasolevate andmete ja inimesega läbiviidud intervjuu pealt. Kui inimene on sulgenud tervise infosüsteemis need andmed, mis välistaksid relvaloa saamise ja ise nende olemasolu eitab, ei saa tervisekontrolli läbiviiv perearst ega psühhiaater anda objektiivset hinnangut tema tervisliku seisundi kohta.

¹⁶⁰ Vabariigi Valitsuse 21. juuni 2007. aasta määrus nr 179 „[Soetamisloa ja relvaloa taotleja tervisekontrolli kord, loa andmist välistavate tervisehäirete loetelu ning tervisetõendi sisu ja vormi nõuded](#)“

¹⁶¹ Sotsiaalministri 21. detsembri 2001. aasta määrus nr 155 „[Soetamisloa või relvaloa taotleja arstliku läbivaatuse ja järeldusotsuse vormistamise kord, psüühika- ja käitumishäirete ning füüsiliste puuete loetelu](#)“ § 5 lõike 1 punkt 4.

¹⁶² Vabariigi Valitsuse 21.06.2007 määrus nr 179 „[Soetamisloa ja relvaloa taotleja tervisekontrolli kord, loa andmist välistavate tervisehäirete loetelu ning tervisetõendi sisu ja vormi nõuded](#)“.

¹⁶³ Tallinna Halduskohtu 1. septembri 2023. a otsus nr [3-22-2121](#), p.5.4.

¹⁶⁴ Tallinna Halduskohtu 31. mai 2021. a otsus nr [3-20-2275/18](#), p 9.

Relvadega seotud lubade taotlemisel pälvis ka VTK-le eelnenud koostöökohtumistel palju tähelepanu tervisekontrolliga seonduv. Kaasatud huvirühmad tõid välja vajaduse ühtlustada see näiteks mootorsõiduki juhi tervisetõendiga ja kaotada kohustuslik psühhiaatriline kontroll. Oluliseks peeti ka relvaloa väljastamist välistavate haiguste ja terviseseisundite loetelu täpsustamist, kuna kehtiv loetelu on liialt üldine.

Probleemiks on ka see, et **PPA-l puudub õigus** relvaluba välistava tervisehäire kahtluse korral kohustada relvaloa omajat läbima täiendav tervisekontroll. Ainus säte, mis mõjutaks relvaloa omajat täiendavat tervisekontrolli läbima on RelvS-i § 43 lõige 1², mille kohaselt peatatakse RelvS-i § 43 lõike 1 punktis 5 nimetatud juhul (isikupoolse relva käitlemise või kasutamisega on põhjustatud isiku surm või tekitatud isikule tervisekahjustus või varaline kahju) relvaloa kehtivus kuni isiku uue tervisekontrolli läbimiseni ja talle tervisetõendi väljastamiseni.

PPA andmetel on relvaluba omavate isikute terviseseisundiga seotud probleemid viimastel aastatel sagenemas. Kuigi jõustunud kohtulahendid puuduvad, on mitmeid pooleliolevaid vaidlusi, mille lahendamine on keeruline puuduliku õigusliku regulatsiooni tõttu, eriti olukordades, kus probleemide põhjuseks võib olla näiteks alkoholisõltuvus.

RelvS-i § 35¹ sätestab nõuded relva soetamisloa ja relvaloa taotlejale, kuid seaduses puuduvad sätted olukordadeks, kus relvaloa omaja terviseseisund muutub loa kehtivuse ajal. Samas ei ole PPA-l pädevust isiku terviseseisundit hinnata ning tervishoiutöötajal puudub ligipääs teabele, mis puudutab isiku häirivat käitumist, mis võiks olla otsustav relvaloa säilitamise seisukohalt. Lisaks puudub PPA-l õiguslik alus saata kehtiva tervisetõendiga relvaloa omajat erakorralisse tervisekontrolli. Isikul endal puudub motivatsioon täiendavate kontrollide läbimiseks, kuna kehtiv tervisetõend annab talle subjektiivselt kindlustunde loa korrektseks kasutamiseks. Siiski on oluline rõhutada, et küsimus ei ole pelgalt eluviisis, vaid terviseseisundi vastavuses relvaomanikule RelvS-is sätestatud nõuetele.

PPA on teinud ettepaneku luua õiguslikud alused relvaloa omaja täiendavasse tervisekontrolli saatmiseks loa kehtivuse ajal või olemasoleva tõendi kehtetuks tunnistamiseks, et tagada relvade ohutu käsitsemine ja ennetada võimalikke riske ühiskonnale.

Näiteks **Läti** relvaseaduse¹⁶⁵ kohaselt on arstil või politseil õigus relvaluba omav isik saata ennetähtaegselt tervisekontrolli, kui on tekkinud põhjendatud kahtlus, et isikul on meditsiinilised vastunäidustused relvade omamiseks või relvadega töötamiseks.

On põhjendamatu oodata olukorrani, kus relvaloa omaja on relva käitlemise või kasutamisega põhjustanud kellegi surma või tekitanud kellelegi tervisekahjustuse või varalise kahju, kui on võimalus selle ennetamiseks läbi relvaloa kehtivuse peatamise ja täiendavasse tervisekontrolli suunamise.

X.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

Probleemide lahendamiseks on vajalik täiendada RelvS-i tervisekontrolli regulatsiooni kolmes peamises suunas: PPA õiguste täpsustamine, tervishoiutöötajate pädevuse suurendamine ning tervisekontrolli korra kaasajastamine.

¹⁶⁵ Law on the Handling of Weapons, § 27 lõige 4. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/305818>.

1. PPA õigus nõuda täiendavat tervisekontrolli

Praegu saab PPA nõuda uue tervisekontrolli läbimist üksnes juhul, kui relva käitlemisega on juba põhjustatud kahju. See on aga selgelt ebapiisav, sest ohtlikke olukordi oleks võimalik ennetada juba varem, kui ilmnevad põhjendatud viited, et relvaloa omaja tervislik seisund ei vasta seaduse nõuetele. Seetõttu tuleks täiendada RelvS-i § 43 lõiget 1² selliselt, et põhjendatud kahtluse korral saaks PPA nõuda relvaloa omajalt tervisekontrolli läbimist. Põhjendatud kahtlus võiks tugineda näiteks:

- suitsiidikatsel või enesetapule viitavatele käitumismustritele;
- korduvatele alkoholi või narkootikumide kuritarvitamise juhtumitele;
- perearsti või eriarsti märguandele isiku terviseseisundi olulise halvenemise kohta;
- PPA enda kogutud infole, mis viitab isiku võimalikule sobimatusele relva käitlemiseks (nt isik on korduvalt sattunud politsei vaatevälja joobes olekus);
- kaotada kohustuslik psühhiaatriline kontroll.

Sarnane mehhanism on juba kasutusel näiteks mootorsõidukijuhtide tervisekontrollis, kus liiklusohutuse kaalutlustel võib arst suunata juhi erakorralisele tervisekontrollile¹⁶⁶. Relvaloa puhul on kaalul aga veelgi suurem risk avalikule turvalisusele.

Kohustusliku psühhiaatrilise kontrolli kaotamine võib mõnevõrra vähendada relvaloa taotlejate usaldusvärsuse hindamise põhjalikkust. Siiski tuleb arvestada, et muud terviseandmed (nt perearsti hinnangud, tervisetõendid) jäävad endiselt osaks loa taotlemise protsessist. Seetõttu on mõju hinnatav mõõdukaks ning see sõltub edasistest rakenduspraktikatest ja järelevalvemeetmete tõhususest.

2. Tervishoiutöötaja õigus peatada või tunnistada kehtetuks tervisetõend

Hetkel ei ole RelvS-s sätestatud mehhanismi, mis võimaldaks tervishoiutöötajal muuta kehtetuks varem väljastatud relvaloa tervisetõendit. See tähendab, et isegi kui perearst või psühhiaater tuvastab relvaluba omaval isikul relvaloa väljastamist välistava tervisehäire (nt diagnoosib raske depressiooni või skisofreenia), jääb varasem tõend kehtima kuni järgmise regulaarse tervisekontrollini.

Regulatsiooni tuleks täiendada selliselt, et tervishoiutöötajal oleks õigus kas:

- **peatada** tervisetõendi kehtivus kuni täiendava uuringu või hinnangu saamiseni, või
- **tunnistada kehtetuks** tervisetõend juhul, kui on ilmnunud selge välistav tervisehäire.

See tagaks kiirema reageerimise olukordades, kus relvaloa jätkuv kehtimine ja relvaomanikuks olemine võib kujutada endast ohtu nii isiku enda kui teiste turvalisusele. Näiteks, kui psühhiaater diagnoosib relvaluba omaval isikul bipolaarse häire maniakaalses faasis, ei peaks ootama järgmise perioodilise kontrollini, vaid saaks koheselt sekkuda.

3. Relvaloa ja soetamisloa taotlejate tervisekontrolli korra kaasajastamine

Lisaks üksikutele parandustele on vajalik üle vaadata tervisekontrolli kord tervikuna, sealhulgas:

Kaasajastada soetamisloa ja relvaloa taotleja tervisekontrolli kord, sealhulgas:

- koostöös erialaspetsialistidega täpsustada relvaloa väljastamist välistavate tervisehäirete loetelu;
- ühtlustada terminoloogia ja muuta see arusaadavaks nii tervishoiuteenuse osutajale kui ka

¹⁶⁶ Liiklusseadus, § 101 lõige 7. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/109012025008>.

loa väljastajale;

- tagada tervisetõendi digitaalne vorm ja kättesaadavus pädevatele asutustele;
- võimaldada tervisekontrolli läbiviimise ja tervisetõendi väljastamine lisaks perearstile ka teda asendaval üldarstil või arst-residendil;
- anda tervisekontrolli tegijale kaalutlusõigus psühhiaatri kaasamiseks.

Regulatsiooni täiendamine looks tervikliku süsteemi, mis vähendaks oluliselt riske avalikule korrale ja meie kõigi turvalisusele. PPA saaks reageerida ennetavalt, tervishoiutöötajatel oleksid selged pädevused ning tervisekontrolli kord muutuks läbipaistvamaks ja objektiivsemaks. Digitaalne lahendus tagaks seejuures, et info liiguks kiiresti ja oleks kõigile pädevatele osapooltele kättesaadav.

X.III. Regulaatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Tervishoiuteenuse osutajad, relvaloa või soetamisloa taotlejad ja loa omanikud ning PPA.

Mõju eelanalüüs

1. Mõju siseturvalisusele

Puudulikud terviseandmed ja piiratud võimalused reageerimiseks võivad põhjustada olukordi, kus relvaluba väljastatakse või säilitatakse isikutele, kelle tervislik seisund ei vasta seadusest tulenevatele nõuetele. See omakorda suurendab riski relva väärkasutuseks, sealhulgas enesele või teistele kahju tekitamiseks.

Praktikas on esinenud juhtumeid, kus relvaloa saanud isikutel on hiljem tuvastatud psüühikahäireid või sõltuvusprobleeme, mis oleksid relvaloa väljastamise välistanud, kuid jäid tervisekontrollis tuvastamata kas puudulike andmete või süsteemi puudujääkide tõttu. Siseturvalisuse seisukohalt on tegemist märkimisväärse riskiga, mille realiseerumine võib viia traagiliste tagajärgedeni.

Eesmärgiks seatud regulaatiivsed muudatused tugevdavad siseturvalisuse tagamise mehhanisme kolmes peamises suunas:

1.1. Ennetav järelevalvevõimekus: PPA saab võimaluse nõuda täiendavat tervisekontrolli juhul, kui ilmnevad põhjendatud kahtlused isiku sobivuses relva käitlemiseks (nt suitsidiaalsed kalduvused, sõltuvusprobleemid, vaimse seisundi halvenemine). See võimaldab ennetada olukordi, kus terviserisk realiseerub ohtliku käitumise kaudu.

1.2. Reaalajas sekkumise võimalus tervishoiutöötajatel: tervishoiutöötajad saavad õiguse peatada või tunnistada kehtetuks tervisetõend, kui ilmnevad relvaloa väljastamist välistavad tervisehäired. See välistab olukorra, kus tõsise terviseprobleemi ilmnemisel peab ootama järgmise tervisekontrollini.

1.3. Tervisekontrolli läbipaistvuse ja usaldusväarsuse kasv: tervisetõendi digitaliseerimine ning paremad ligipääsuõigused loovad eeldused objektiivseks hindamiseks ning takistavad andmete varjamist või arstide valikut nn sobiva otsuse saamiseks. Täpsustatud terminoloogia ja ühtlustatud välistavate seisundite loetelu suurendavad õiguspraktika selgust ja järjepidevust.

Kavandatud muudatused tugevdavad oluliselt riigi suutlikkust juhtida riske, mis on seotud tulirelvade käitlemisega isikute poolt, kelle tervislik seisund ei võimalda seda ohutult teha.

Tervishoiusüsteemi, PPA ja relvalubade menetluses osalevate asutuste vahelise koostöö tõhustamine võimaldab relvade levikut senisest paremini kontrollida, ennetades relva sattumist isikute kätte, kelle käitumine võib olla ohtlik. Samuti loob kavandatav muudatus selgema vastutuse ja võimaldab riigil kiiremini sekkuda juhul, kui relva omamine muutub ohtlikuks kas isikule endale või kolmandatele isikutele. Seeläbi tagatakse ka RelvS-i eesmärgi – avaliku korra ja turvalisuse kaitse – parem täitmine.

Kavandatud muudatuste rakendamine tugevdab siseturvalisust, võimaldab ennetavat sekkumist, vähendab õiguserikkumiste ja ohtlike olukordade tekkimise tõenäosust ning suurendab usaldust relvalubade menetluse läbipaistvuse ja õigluse vastu. Seetõttu on muudatustel oluline mõju siseturvalisuse tagamisele.

2. Sotsiaalne mõju

Füüsilisest isikust relvaloa omanikke on ligikaudu 24 000. PPA vaatab igal aastal läbi ligikaudu 6000 RelvS-i alusel esitatud taotlust. Kõik taotlused ei eelda tervisekontrolli läbimist, kuid kõik relvaloa esmataotlejad ja relvaloa kehtivuse lõppemisel relvaluba pikendada soovivad isikud peavad läbima tervisekontrolli. PPA andmetel oli esmase relvaloa taotlejaid 2024. aastal 679 ja 2025. aasta esimese kaheksa kuu vältel 486. Relvaloa pikendamise taotlusi esitati 2025. aastal 4748 ja 2025. aasta kaheksa kuu vältel 2863. Relvasoetamislubade taotlusi esitati 2024. aastal 2883 ning 2025. aasta kaheksa kuul 1643.

Tervise Arengu Instituudi andmetel oli Eestis 2024. aastal 960 perearsti¹⁶⁷ ja 220 psühhiaatrit¹⁶⁸. Seega muudatused tervisekontrolli läbi viimises võivad puudutada üle 1000 tervishoiuvaldkonna töötajat.

Tervishoiuteenuse osutajate töökoormus ei tohiks eelnõuga kavandatavate muudatuste tõttu oluliselt kasvada. Relvaloa taotlejate ja relvaloa pikendajate arvu eelnõu muudatused ei suurenda. Pigem vähesel määral vähendab, kuna seaduses sätestatud alustel relvaluba mitte saavate isikute ring väheneb. Need isikud ei pea läbima ka tervisekontrolli, kuna seadusest tulenevalt neile relvaloa väljastamisest keeldutakse. Mõningal määral muudab kavandatav muudatus tervishoiuteenuse osutajate, kes seni relvaloa taotleja või relvaloa omaja tervisekontrolliga otseselt seotud ei olnud, töökorraldust. Kuna muudatuse kohaselt peaksid nad diagnoosist vaid vastavaid ametkondi teavitama, võib hinnata koormuse tõusu ja sellest tulenevalt mõju väikeseks. Digitaalse tervisetõendi puhul võib eeldada, et vastavate andmete kandmine tervise infosüsteemi peataks isikule varasemalt väljastatud tervisetõendi automaatselt ja teave perearstile ning PPA-le edastataks samuti automaatselt, mistõttu võib hinnata mõju tervishoiuteenuse osutajale väheoluliseks.

3. Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

PPA andmetele tuginedes, võib hinnata relvaomanike arvu, kelle tervislik seisund võib muutuda

¹⁶⁷ Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas. Kättesaadav: https://statistika.tai.ee/pxweb/et/Andmebaas/Andmebaas_04THressursid_05Tootajad/THT001.px/table/tableViewLayout2/.

¹⁶⁸ Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas. Kättesaadav: https://statistika.tai.ee/pxweb/et/Andmebaas/Andmebaas_04THressursid_05Tootajad/THT001.px/table/tableViewLayout2/.

relvaloa kehtivuse ajal ohtlikuks (näiteks ilmnevad ootamatult psüühikahäired) väikeseks – alla kümne juhu aastas. Arvestades relvaloa omanike üldarvu, mis on suurusjärgus 24 000 inimest, ei suurenda prognoositav juhtumite arv, kus haldusorgan peatab selliste isikute relvaloa kehtivuse ja edastab vastava teabe perearstile, olulisel määral PPA töökoormust.

PPA ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK) peavad tegelema:

- uue regulatsiooni rakendamise ja järelevalvekorra kehtestamisega;
- tervisetõendi digitaliseerimise arendamise ja andmevahetusprotokollide ajakohastamisega;
- koolituste ja juhendmaterjalide koostamisega tervishoiutöötajatele.

Esialgne kulu avalikule sektorile tuleneb peamiselt arendus- ja administreerimiskuludest, kuid pikas perspektiivis loob digitaliseerimine ja selgem menetluskord tõhususe kasvu ning vähendab süsteemi ekspluateerimise riske.

Mõju ulatus ja avaldumise sagedus on väike, sest isikute arv, keda kavandatavad muudatused puudutada võivad, ei ole suur. Seega on tegemist väheolulise mõjuga.

4. Mõju majandusele

Kuigi muudatused on suunatud eelkõige siseturvalisuse suurendamisele, omavad need ka otseseid ja kaudseid mõjusid majandusele, sealhulgas tervishoiusüsteemile, töajookuludele, relvaloa taotlejale ja relvaloa omajale ning relvakaupmeestele.

4.1. Tervishoiuteenuse osutajate koormus

Muudatuste tulemusel võib kasvada tervishoiutöötajate (eeskätt perearstide ja psühhiaatrite) töökoormus, kuna:

- suureneb vajadus täiendavate tervisekontrollide järele PPA suunamisel;
- tekib lisatöö relvaloa tervisetõendite kehtetuks tunnistamisel või peatamisel;
- suureneb vajadus terviseandmete põhjalikumaks analüüsiks, kui tõendi usaldusväärsus muutub keskseks turvalisusküsimuseks.

Mõju on siiski vähene ja eeldatavalt hajutatud ajas. Tulenevalt relvalubade suhteliselt väikesest arvust (võrreldes näiteks mootorsõidukijuhtide või töotervishoiu juhtumitega) jääb täiendav koormus pigem marginaalseks. Samas tuleb hinnata perearstikeskuste võimekust kiiresti reageerida PPA edastatud nõuetele, eriti maapiirkondades.

Iga ennetatud vaimse tervise tõttu tekkinud relvaga seotud intsident tähendab potentsiaalset säästu nii õiguskaitseorganitele, tervishoiu- kui ka sotsiaalkindlustussüsteemile.

4.2. Mõju relvaloa taotlejale ja relvaloa omajale

Kui nõutakse sagedasemaid või põhjalikumaid tervisekontrolle, võib see tuua kaasa:

- kõrgemad otsesed kulud relvaloa taotlejale (nt tasulised visiidid psühhiaatri juurde);
- täiendava ajakulu, eriti kui tervisekontrolli tegemine nõuab mitme spetsialisti külastamist.

Tegemist on aga investeeringuga isiklikku usaldusväärsusse relvakandjana ning kulud jäävad üldjuhul mõistlikuks. Samuti on enamik relvaluba omavaid isikuid teadlikud kohustustest ja vastutusest, mis relva omamisega kaasneb. PPA andmetel esineb selliseid juhtumeid, kus oleks vaja relvaluba omav isik täiendavasse tervisekontrolli pigem harva. Seetõttu ei saa kavandatava

muudatuse mõju sihtrühmale pidada oluliseks.

4.3. Mõju relvakaupmehele

Usaldusväärsem ja põhjalikum kontroll võib vähendada väljastatavate relvalubade arvu juhtudel, kus ilmnevad välistavad tervises seisundid. Kui uute relvalubade väljastamine muutub rangemaks ja osa kehtivaid lubasid peatatakse või tunnistatakse kehtetuks, võib see mõningal määral vähendada relvade ja laskemoona ostjate arvu. Kavandatavad muudatused võivad mõjutada marginaalselt relvade müügi seotud ettevõtete turumahtu. Mõju ulatus ja avaldumise sagedus on siiski neile väike. Seega on tegemist väheolulise mõjuga.

XI Nimelise tulirelvaga autasustatud isikud

XI.I. Eesmärk ja probleem

Eesmärk

Kavandatava muudatuse eesmärk on suurendada avalikku turvalisust ning tagada nimelise tulirelvaga autasustatud isikute relvalubade üle senisest parem järelevalve. Selleks soovitakse kehtestada õiguslik alus, mis võimaldab hinnata autasustatud isikute jätkuvat vastavust relva valdamise nõuetele — sealhulgas nende tervises seisundit, teadmisi, oskusi ning relva nõuetekohast hoiustamist — ka pärast tähtajatu relvaloa väljastamist.

Probleemi kirjeldus ja kehtiv õigus

Eestis on nimelise tulirelvaga autasustamine sümboolne ja tunnustav tegu, mida kasutatakse erilise panuse eest riigi teenimisel. Selline auavaldus on antud isikutele, kes on silma paistnud kas julgeoleku, riigikaitse, avaliku korra või relvakultuuri edendamise vallas. Autasustatud võivad olla nii teenistuse kui ka positsiooni kaudu erilise ühiskondliku rolliga isikud.

Tüüpilised autasustatavad on:

- **veteranid**, kes on osalenud sõjalistes operatsioonides või kaitsnud riiki relvakonfliktides;
- **kaitseväge ja politsei teenistujad**, kellel on pikaajaline ja silmapaistev teenistus riigi julgeoleku tagamisel;
- **laskespordi või relvakultuuri edendajad**, kelle panus on saanud riikliku või rahvusvahelise tunnustuse;
- **avaliku elu tegelased ja riigijuhid**, kellele on relv kingitud sümboolse tänu või tunnustusena – näiteks **presidendid, peaministrid, sise- ja kaitseministrid** ning teised kõrged riigiametnikud.

Näiteks **politsei ja piirivalve seaduse**¹⁶⁹ § 84 lõike 1 punkti 4 alusel võib politseiametnikule ergutusena kauaaegse teenistuse, teenistusalaste ülesannete või kodanikukohuse silmapaistvalt hea täitmise eest anda nimelise relva. Sama paragrahvi lõigete 3 ja 4 järgi võib nimelise relva anda ka muule isikule, kes ei ole politseiametnik. **KVTS-i**¹⁷⁰ § 159 sätestab, et ergutus on kaitseväelasele tunnustuse avaldamine kauaaegse laitmatu teenistuse või teenistusülesannete silmapaistvalt hea täitmise eest. Sealhulgas on üheks ergutuse viisiks nimelise külm- või tulirelva kinkimine. Lisaks sätestab **KaIS-i** § 15 võimaluse määrata Kaitseliidu liikmetele ergutusi ja distsiplinaarkaristusi vastavalt KVTS-s sätestatud korrale. See näitab, et ergutuste süsteem on seaduslikult tunnustatud ka Kaitseliidus.

¹⁶⁹ Politsei ja piirivalve seadus – [RT I, 26.06.2025, 12.](#)

¹⁷⁰ Kaitsevägeteenistuse seadus – [RT I, 27.09.2024, 6.](#)

RelvS-i § 34 lõike 9 kohaselt antakse isikule, keda seaduses sätestatud korras on autasustatud nimelise tulirelvaga, nimelise relva relvaluba ilma kehtivusaega määramata (edaspidi *tähtajatu relvaluba*). See tähendab, et peale tähtajatu relvaloa väljastamist puudub seaduslik alus ja kohustus kontrollida, kas loa omaja jätkuvalt vastab RelvS-s sätestatud tingimustele – näiteks, kas tal on vajalikud teadmised ja oskused relva ohutuks käsitsemiseks, kas tema tervises seisund on sobiv relva valdamiseks, ja kas relv on turvaliselt ja nõuetekohaselt hoiustatud.

Kuigi nimelise tulirelvaga autasustamine on austusavaldus inimese panusele riigi teenimisel, kaasneb relva omamisega alati potentsiaalne oht – eriti juhul, kui puudub regulaarne järelevalve. **Kehtiv seadusandlus ei nõua nimelise relva omaniku sobivuse perioodilist hindamist**, mistõttu võib relv jääda aastateks või isegi aastakümneteks isiku valdusesse ilma kontrollita. See loob olukorra, kus relva käsitleb isik, kelle teadmised, oskused või tervises seisund ei pruugi enam tagada selle ohutut kasutamist.

Aja jooksul võivad inimese eluolud ja käitumine märkimisväärselt muutuda – näiteks võib halveneda vaimne või füüsiline tervis, tekkida sõltuvusprobleeme või seaduserikkumisi. Kui puudub toimiv süsteem selliste muutuste varajaseks märkamiseks, võib relvaomanik relva väärtalt kasutada või muutub relv kergesti ligipääsetavaks isikutele, kellel puudub relvaluba ja oskus seda ohutult käsitada – näiteks pereliikmetele või teistele kõrvalistele inimestele.

Väärkasutus ei tähenda alati tahtlikku kuritegu – paljud relvadega seotud õnnetused juhtuvad hooletusest, teadmatuses või tähelepanematuses. Näiteks võib relv jääda pärast lasketiirus harjutamas käimist tühjaks laadimata või hoiustatakse seda ebaturvaliselt, mis suurendab õnnetusjuhtumite, sealhulgas laste või kõrvaliste isikute vigastamise riski.

Seega on relvade väärkasutuse ja õnnetuste risk otseselt seotud puuduliku järelevalvega. Kui relvaloa saamise hetkel oli isik sobiv relva omama, **ei saa eeldada, et see sobivus säilib automaatselt kogu elu vältel**. Regulaarne kontroll ja selged standardid kõigile relvaomanikele – sõltumata nende staatuse või teenete erilisusest – aitavad ennetada ohtlikke olukordi ning tagavad, et tulirelvad ei muutu ohuks avalikule korrale ega inimeste elule ja tervisele.

Mitmed Euroopa riigid on kehtestanud selged mehhanismid selleks, et **ka tulirelvaga autasustatud relvaloa omanike** sobivust kontrollitaks regulaarselt:

- **Saksamaa** – ka tulirelvaga autasustatud isikul peab olema kehtiv relvaluba ning relva omamise õigus on seotud pideva nõuetele vastavuse kontrolliga. Isikute vaimset ja füüsilist sobivust hinnatakse perioodiliselt ning järelevalvet teostavad relvalubade väljastamise eest vastutavad ametkonnad¹⁷¹.
- **Soome** – tulirelvaluba antakse välja tähtajalt, välja arvatud, kui see tuleks konkreetsel põhjusel anda välja tähtajaliselt. Esmane tulirelvaluba jahipidamise, laskespordi ja ajaloolise sündmuse etendamise otstarbel püstoli ja revolvri omamiseks antakse üldjuhul kuni viieks aastaks, isegi juhul, kui isikul on varasem autasu või eristaatus. Loa uuendamise eelduseks on taustakontroll, vajadusel ka tervisetõend. Soomes on oluline, et **relva omamise eesmärk ja sobivus säiliks ajas**¹⁷².
- **Norra** – rõhutatakse relvaomaniku vastutust kogu relvaloa kehtivuse aja jooksul. Isegi autasustatud isikute puhul tehakse kontrolli, kui ilmneb kahtlus sobivuses või seaduserikkumises. Samuti peavad kõik relvaomanikud täitma samaväärseid relvade

¹⁷¹ WaffG § 4 ja § 5. Kättesaadav: https://www.gesetze-im-internet.de/waffg_2002/.

¹⁷² Ampuma-aselaki, 1/1998, § 43 ja 45. Kättesaadav: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/1>.

hoiustamise ja käsitlemise nõudeid¹⁷³.

- **Leedu** – autasustatud isikud peavad relvast loobuma, kui ilmnevad asjaolud, mis takistavad isikul relva omamist või kui isikul ei ole võimalik relva ja laskemoona omandada seadusest tuleneval asjaolul, sealhulgas kui isiku käitumine ja eluviis ei ole kooskõlas seaduse nõuetega¹⁷⁴.

Praegune Eesti regulatsioon, mille alusel võib nimelise tulirelva relvaluba jääda kehtima **tähtajatult ja ilma järelkontrollita, ei taga piisavat järelevalvet ega turvalisust**. Kuigi autasu saanud isikud on sageli teeninud riiki väärikalt, ei tohiks nende varasem panus asendada riiklikku kohustust tagada, et relva omamise tingimused on täidetud **kogu loa kehtivuse vältel**.

Regulaarne kontroll, võrdsed nõuded ja läbipaistvad mehhanismid relvalubade väljastamisel ja hoidmisel aitavad ennetada turvariske ning tugevdada avalikkuse usaldust relvade omamise süsteemi vastu.

XI.II. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

Regulatiivne lahendus

RelvS-i § 34 lõige 9 sätestab, et isikule, keda on autasustatud nimelise tulirelvaga, antakse relvaluba kehtivusaega määramata. Erinevalt teistest relvaomanikest ei pea see isik oma relvaluba regulaarselt pikendama. Praktikas tähendab see, et pärast tähtjatu relvaloa saamist puudub regulaarne kontroll järgmistes valdkondades:

- **tervise seisund** (näiteks vaimse tervise muutused, mis võivad relva käitlemist mõjutada),
- **relva käsitlemise oskus** (vajadus kinnitada, et isik suudab relva turvaliselt kasutada),
- **käitumine ja eluviis** (nt varasem karistus, süütegude toimepanemine või eluviis, mis võivad muuta isiku relvaomanikuks sobimatuks),
- **relva hoiutingimused** (kontroll, kas relva hoitakse jätkuvalt seaduses ettenähtud nõuetele vastavalt).

Seega tekib olukord, kus autasustatud isikute puhul ei ole tagatud sama regulaarne kontroll nagu ülejäänud relvaomanike puhul. Täiendava järelevalve puudumine loob ebavõrdse olukorra võrreldes teiste relvaomanikega, kes peavad läbima perioodilisi taustakontrolle ja tervisekontrolle ning võib vähendada avalikku turvalisust, kui isik kaotab hiljem relva käsitlemiseks vajaliku pädevuse või sobivuse.

Kavandatavate muudatuste tulemusena luuakse mehhanism, mis võimaldab:

- kehtestada ühtsed **regulaarsed kontrollitavad meetmed** kõikide relvaomanike puhul;
- **ühtlustada järelevalve põhimõtted** kõigi relvaomanike suhtes sõltumata relvaloa saamise alusest,
- **vähendada relvade väärkasutuse ja vääraste kätte sattumise riski**, mis võib tuleneda relvaloa omaniku käitumise, eluviisi või tervise seisundi muutumisest ajas.

Eesmärk on viia Eesti õigusraamistik vastavusse rahvusvaheliselt tunnustatud heade tavadega, säilitades samal ajal nimeliste relvade sümboolse väärtuse, kuid tagades samaväärse kontrolli kõikide relvalubade üle.

¹⁷³ Act on weapons, firearms, weapon parts and ammunition, § 16 Kättesaadav: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-04-20-7>.

¹⁷⁴ Law on the Control of Arms and Ammunition § 42 p 10, Kättesaadav: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.159542/asr>.

XI.III. Regulatiivsete võimaluste mõju eelanalüüs ja mõju olulisus

Sihtrühm

Nimelise tulirelvaga autasustatud isikud, PPA, KAPO, Kaitseministeerium, Kaitsevägi ja Välisluureamet.

Mõju eelanalüüs

1) Mõju siseturvalisusele

Muudatuse eesmärgiks on vähendada riski, et **relva valdavad isikud, kes ei vasta enam seadusest tulenevatele nõuetele**, ning tagada, et kõik relvaomanikud alluvad **võrdselt järelevalvele**, mis toetab siseturvalisuse põhieesmärke.

Eesti relvapoliitika lähtub põhimõttest, et **relvade käitlemine on turvaline, vastutustundlik ja allutatud regulaarsele järelevalvele**. Tähtajatu relvaluba ilma kontrollimehhanismiga tähendab:

- riski, et relv jääb aastakümneteks isiku valdusse ka siis, kui ta enam ei vasta nõuetele;
- puudub võimekus süsteemselt tuvastada **kõrvalekaldeid või riske**;
- avalikkuses võib tekkida õigustatud küsimus, miks osa relvaomanikke on **järelevalvest vabastatud**.

Kavandatav muudatus võimaldab neid riske maandada, aidates kaasa:

- **relva sattumise vältimisele valedesse kättesse**, sealhulgas lähikondsete või kõrvaliste isikute kätte juhusliku, hooletu või tahtliku tegevuse kaudu;
- **õnnetusjuhtumite ennetamisele**, eriti olukordades, kus isiku tervises seisund on muutunud (nt dementsus, psüühikahäired, sõltuvusprobleemid);
- **enesevigastuste või vägivalda ennetamisele**, mis on teadaolevalt seotud relva kättesaadavusega riskigrupis.

Siseturvalisuse tagamisel on oluline, et **relvaomanike suhtes kehtivad nõuded oleksid ühtsed, läbipaistvad ja järjepidevalt jõustatavad**. Muudatus tugevdab süsteemi legitiimsust, sest:

- kõrvaldab olukorra, kus **osa isikuid on sisuliselt vabastatud järelevalvest** pelgalt autasu alusel;
- loob selge signaali, et **turvalisus kaalub üles eristaatuse** ning varasemad teened ei vabasta vastutusest;
- toetab relvalubade süsteemi **läbipaistvust ja õiglust**, mis omakorda tõstab avalikku usaldust õiguskaitse ja relvapoliitika vastu.

Kuna nimelise tulirelva omanike arv on **suhteliselt väike** (alla 150 isiku) ja relvi kasutatakse valdavalt nõ **sümboolsel või kollekttsioneerival eesmärgil**, on nende osakaal relvadega seotud juhtumites statistiliselt marginaalne. Siiski on tähtajatu järelevalveta luba **süsteemne haavatavuskoht**, mis võib kriisi- või probleemolukorras osutada oluliseks riskiteguriks.

Kavandatavad muudatused omavad **selgelt positiivset mõju Eesti siseturvalisusele**, kuna:

- loovad paremad võimalused **relvade väärkasutuse ja õnnetuste ennetamiseks**;
- tugevdavad õiguskaitseasutuste **kontrollivõimekust** relvalubade haldamisel;
- suurendavad **avalikku usaldust** relvapoliitika ja järelevalveprotsesside vastu;
- toetavad rahvusvahelise õiguskeskonna **turvalisuspõhimõtteid ja riskipõhist lähenemist**.

Kuna muudatus puudutab väikest ja selgelt määratletud sihtrühma ning selle rakendamine ei eelda suuri muutusi, on mõju positiivne, proportsionaalne ja elluviidav olemasolevate ressurssidega.

2) Sotsiaalne mõju

Muudatused puudutavad eeskätt isikuid, kellele on varasemalt antud nimeline tulirelv koos tähtajatu relvaloaga. Kuigi muudatus ei sea kahtluse alla nende varasemat panust ühiskonda ega relva saamise õiguspärasust, **võib see tekitada isiklikes tunnetes või avalikus diskussioonis** küsimusi seoses usaldamatuse või tunnustuse ümberhindamisega.

Praktiline mõju võib seisneda näiteks selles, et:

- inimene peab perioodiliselt esitama **tervisetõendi** või läbima **sobivushindamise**;
- **vajalik võib olla relva hoiutingimuste ülevaatus** (nt kui relva hoitakse kodus, aga elukorraldus on muutunud – näiteks hooldekodusse kolimine);
- **teatud juhtudel võib relvaloa kehtetuks tunnistada**, kui isik ei vasta enam seaduses sätestatud tingimustele (nt vaimse tervise halvenemine, kriminaalkaristus).

Kuna tegemist on **väikese ja selgelt määratletud sihtrühmaga**, kelle suhtes rakendatakse muudatusi eesmärgiga tagada nii nende enda kui teiste isikute ohutus, siis peetakse sellist mõju **proportsionaalseks ja põhjendatuks**, arvestades relvadega seotud üldisi turvariske.

Relvalubade regulaarne kontrollimine, sealhulgas autasustatud isikute puhul, loob **selge signaali**, et kõik relvaomanikud alluvad võrdselt seadusele ja järelevalvele. See tugevdab ühiskonna õiglustunnet ning **vähendab tajutavat ebavõrdsust**, mille võivad tekitada erisused tähtajaliste ja tähtajatu relvalubade omanike kohtlemisel.

Positiivne mõju võib avalduda järgmises:

- suureneb üldine **avalik turvatunne** – eriti vananevas ühiskonnas, kus relvaomajate tervis ja toimetulek võib muutuda;
- väheneb risk, et relvi valdab või kasutab inimene, kelle seisund seda enam ei võimalda;
- **taandub potentsiaalne oht**, et relvad satuvad kolmandate isikute (nt pereliikmete, hooldustöötajate vms) kätte juhuslikult või hooletuse tõttu.

Nimelise relvaga autasustamine on sümbolne tunnustus. Kavandatavad muudatused **ei muuda autasu sisu ega keela selle edasist andmist**, vaid puudutavad ainult järelevalvemehhanismi relva edasise valdamise üle. Avalikkusele tuleb selgitada, et:

- muudatus **ei kahanda austust autasustatud isiku vastu**, vaid tugineb **turvalisuse ja vastutuse printsiibile**;
- eesmärk ei ole karistamine või tunnustuse tühistamine, vaid **võrdne ja ajas kestev kontroll kõigi relvaomanike üle**, sõltumata nende staatuse või autasu saamise põhjusest.

Õiglane ja läbipaistev muudatuste põhjendamine aitab säilitada ja isegi suurendada usaldust riigi relvapoliitika vastu.

3) Mõju riigiasutuse töökorraldusele ja -koormusele

Kavandatavatel muudatustel on mõju eelkõige PPA töökorraldusele ja halduskoormusele. Tähtajatu relvaloa korral puudub PPA-l praegu automaatne alus alatatada regulaarset kontrolli. Järelevalve toimub reaktiivselt: juhul kui laekub teave isiku sobimatuse kohta (nt terviseandmed, karistusregister, välised vihjed). Kavandatavate muudatuste järgselt saab PPA õigusliku aluse alatatada regulaarseid sobivuskontrolle autasustatud relvaloa omanike suhtes. PPA-l tekib vajadus

hinnata isikute vastavust seaduses sätestatud tingimustele – tervises seisund (vajadusel tervisetõendite küsimine), karistusandmed ja taustakontroll, relva hoiutingimuste vastavus. Samuti tekib võimalik vajadus vormistada täiendavaid otsuseid nagu näiteks relvaloa kehtetuks tunnistamine.

Arvestades, et Eestis on nimelise relvaga autasustatud isikuid hinnanguliselt **alla 150** ja neist 88- l isikul on lisaks nimelisele tulirelvale ka teisi tulirelvi, on sihtrühm **väike**, mistõttu **ei põhjusta muudatus püsivat olulist lisakoormust** PPA-le ega loo vajadust täiendava tööjõu järele või struktuursete muudatuste tegemiseks. Töömahu kasv avaldub ajutiselt:

- muudatuse jõustumisel tuleb esmalt **kaardistada olemasolevad tähtajatud nimelised relvaload** ning viia läbi **esmane sobivuskontroll**;
- edaspidi toimub kontroll **perioodiliselt või vajaduspõhiselt**, sarnaselt teiste relvaloa omanike järelevalvega.

Kavandatav muudatus toob PPA-le kaasa mõõduka, peamiselt ajutise halduskoormuse kasvu ning vajaduse täpsustada järelevalveprotsesse. Arvestades muudatuse sihtrühma väikest mahtu ning protsessi sarnasust juba olemasoleva relvalubade järelevalve praktikaga, on mõju **täielikult hallatav olemasolevate ressursside piires**, tingimusel et tagatakse vajalik tehniline tugi ja selged rakendusjuhised.

Oluline on, et muudatused oleksid **kommunikeeritud selgelt ja lugupidavalt**, vältides tunnet, et austusväärsete isikute suhtes rakendatakse põhjendamatu kahtlust. Arvestades, et osa relvaloa omanikest võib olla **eakad**, on soovitatav ette näha:

- **paindlikud üleminekusätted** (nt ühekordne kontroll esimeses etapis, mille järel määratakse regulaarse kontrolli sagedus vastavalt vajadusele);
- võimalus **esitada vajalikud dokumendid lihtsustatud korras** või kasutada e-teenuseid, et vähendada halduskoormust;
- ametiasutuste valmisolek suhelda **tundlikult ja personaalset tuge pakkudes**, näiteks kaasates vajadusel sotsiaaltöötajaid, pereliikmeid või veteranide esindajaid.

XII Valitav lahendus

Kavandatud muudatusi ei ole võimalik viia ellu seadusi muutmata.			
Töötatakse välja uus tervikseadus	JAH	Muudatused tehakse senise seaduse struktuuris	EI
Selgitus		Muudatused puudutavad suurt osa muudetavast seadusest, mistõttu ei ole olemasoleva seaduse parandamine mõistlik.	
Muudetavad õigusaktid			
RelvS, ApolS, JAS, KalS, KKS, KorS, TS ja VangS.			
Edasine kaasamise plaan – keda, millal ja kuidas kaasatakse			
VTK esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumitele ja arvamuse andmiseks Eesti Airsofti Liidule, ENFTA-le, IDPA Eesti Ühendusele, Eesti Jahimeeste Seltsile, Eesti Jahispordi Liidule, Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile, Eesti Laskesuusatamise Föderatsioonile, Eesti Laskurliidule, Eesti Paintballi Liidule, Eesti Perearstide Seltsile, Eesti Practical-laskmise Ühingule, Eesti Psühhiaatrite Seltsile, Eesti Relvaomanike Liidule, Eesti Reservväelaste Laskespordiliidule, Eesti Turvaettevõtete Liidule, EROK-le, Kaitsepolitseiametile, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale, PPA-le, Päästeametile, Riigikohtule, Riigiprokuratuurile, Sisekaitseakadeemiale, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusele ning			

Õiguskantsleri Kantseleile.	
Põhjaliku mõjuanalüüsi aeg	
Põhjalikku mõjuanalüüsi ei ole plaanis koostada.	
Eeldatav kontseptsiooni (HÕNTE § 1 lg 3) valmimise ja kooskõlastamisele saatmise aeg	Eelnõu kontseptsiooni ei koostata.
Eeldatav eelnõu avaliku konsultatsiooni ja kooskõlastamise aeg	2026. aasta II poolaasta
Õigusakti eeldatav jõustumisaeg	2027. aasta I poolaasta
Vastutavate ametnike nimed ja kontaktandmed	Siseministeeriumi: nõunik Riita Proosa (riita.proosa@siseministeerium.ee); õigusnõunik Marju Aibast (marju.aibast@siseministeerium.ee)